

The Project Gutenberg eBook of Sarmoniou an Aotrou Quere

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Sarmoniou an Aotrou Quere

Author: Jean Quéré

Editor: Christophe Jézégou

Release date: December 3, 2007 [eBook #23685]

Language: Breton

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SARMONIOU AN AOTROU QUERE ***

Produced by Alphonse Nandert and the FURCH project

.NPO

KENTSKRID EVIT EMBANNADUR NEVEZ LEVR KENTAÑ AR "SARMONIOÙ".

C'hwi a gavo amañ nemet an hini kentañ eus an daou levr anavezet dindan an anv "Sarmonioù an Aotrou Quéré. Dastumet eo bet ar sarmonioù-se gant an Aotrou Jézégou ma oa d'ar c'houlz-se ur beleg yaouank, kure e Kastellin. Al levrioù a zo bet moulet e 1906 e ti-moulerezh "la Presse Libérale", e Brest, evit Corcuff levrier e Kastellin. Buan ez eo deut al levrioù-se da vezañ levrioù-skol brudet, evit an holl veleien yaouank eus eskopti Kemper hag hini Sant-Brieg.

Mad e vefe bremañ reiñ deoc'h un nebeut titouroù, diwar-benn ar skouerenn am eus kemeret evit embann a-nevez levr kentañ ar "Sarmonioù". Perc'henn kentañ al levr a voe an Aotrou Helliet Person Lanvolon. Roud e siell kaoutchoug

.NPO

a gaver war bajenn gentañ al levr. Ur perc'henn all, marteze, a voe unan hanvet pe genthavet "Maurice", ma voe person Mantallod. Skrivet en deus e anv war ar bajenn ma vez moulet warni aotre da embann gant an Aotrou 'n Eskob Kemper. Mantallod ne vez nemet ur gêriadennig gant un daou c'hant pe daou c'hant hag hanter-kant bennak a annezerien o chom enni. Pell amzer a zo, a dra sur, peogwir stank eo bremañ ar parrezioù bras hep beleg ebet, hag enno muioc'h eget daou vil ene.

D'am soñj, ez eo marv perc'henn diwezhañ al levr. Dav e oa neuze d'an hêred dibab etre peadra ar beleg petra oa talvoudus ha petra ne oa ket. Kaset o deus kalz levrioù d'an diskarg en ul lec'h galvet amañ ar "baludenn" peogwir e oa, e deroù ar bloavezhioù mil

.NPO

nav c'hant dek ha tri-ugent, ur wir baludenn. An dour kaset dezhi dre ruzelenn Sant Goneri a chome enni kent ha ma c'helle tizhout ar mor. Douar ha mein diouzh ar c'hleuzioù distrujet a oa kaset eno, a-gevret gant ur bern loustoni all o doa an dud ar c'hoant dieubiñ diouto. Bremañ, ne 'z eus ken a ziskarg aze, leuniet mik eo bet ar baludenn hag ez a an dour eeun-hag-eeun d'ar mor. Dour sklaer e c'hell bezañ koulskoude, peogwir ne red bremañ er ruzelenn Sant Goneri nemet an dour o tiverañ diouzh un

doare baludenn all, aozet a-ratozh evit glanaat an dour eus kanoù-distrouilh ar gumun a-bezh...

D'ar c'houlz-se , ne oa ket leuniet c'hoazh ar baludenn am eus komzet diouti ha m'edo e-kichen an aod, a-dreñv d'an erin-bili a harz ar reverzhioù brasañ da vont e kreiz an douaroù. Kalz tud a dremene dre aze, o vale a-hed an aod, hag etrezo ar vamm din. Hi a welas levrioù ar beleg, e Latin pe e Galleg, hag ivez unan

.NPO

skrivet e Brezhoneg ma tedennas he evezh, peogwir ar c'hein dezhañ a oa goloet gant ler. Ne oa ket goloet a-bezh al levr gant ler, evel-just, peogwir neuze unan en dije e gemeret a-raok, pe c'hoazh an hêred o dije e viret evit ar priz. Den ne gredas koulskoude e oa priziuz al levr-se, digoret e oa ha glebiet ivez ar pajennoù gant ar glav ma kouezh a-wechoù dre amañ, zoken pa n'emañ ket an douristed er vro. Al loued en doa kresket war ar pajennoù kreiz hag ivez war ler ar c'hein. Kemeret en deus koulskoude va mamm al levr-se evit e ziskouez din peogwir e oa skrivet e Brezhoneg.

A-vec'h ma tigoris levr ar "Sarmonioù" ma zegouezhas un doare burzhud bihan. Gouest e oan da lenn gant aez petra a oa skrivet ennañ, daoust ma 'z eo diaes din lenn ar skridoù nevez e Brezhoneg. E gwirionez, e oa skrivet al levr e Brezhoneg eeun ma c'helle kompren an dud diwar ar maez, zoken pa oant o chom e parrezioù disheñvel. Daoust ma oa bet skrivet ar sarmonioù

.NPO

evit tud Bro-Leon, n'eus ket re a ziforc'h etre ar Brezhoneg ma kaver aze hag an hini ma vez komzet amañ e Bro-Dreger. Me en doa desket ivez meur a c'her hag a dro-lavar implijet er skridoù relijiel. Kroget am boa, e gwirionez, da lenn e Brezhoneg e-barzh levr katekiz va mamm, al levr nemetañ skrivet e Brezhoneg ma anavezen d'ar c'houlz-se.

Pep dek vloaz em eus adlennet ar "Sarmonioù", ha pep gwech gant an hevelep plijadur. Tregont vloaz da c'houde, am eus kroget da ziskrivañ al levr evit e embann war ar roued. Echu eo bremañ al labour hag hir e voe ! Gant un hanter-eur evit pep pajenn ha teir fajenn pep sizhun, n'eo ket diaes jediñ an amzer ma voe ret din evit diskrivañ ar pevar c'hant pajenn eus al levr-se. Spi am eus ma vo va labour talvoudus evit an holl re o deus c'hoant d'ober enklaskoù e skridoù

.NPO

kozh evel ar "Sarmonioù".

Evel am eus lavaret endeo, daou levr a sarmonioù digant an hevelep beleg a zo bet embannet. Koulskoude, n'on ket deut a-benn biskoazh da gavout an eil. Ur skouerenn dezhañ a zo miret en ul levraoueg e Skol-Veur Brest met me n'am eus ket an dro da vont er gêr-se hag ivez ret e vije bet kaout an aotre evit e luc'hskeudenniñ ha n'on ket re vad evit breutaat gant ar mererezh ! Spi am eus e vo unan all kalonek a-walc'h evit beurechuiñ diskrivadenn "Sarmonioù an Aotrou Quéré".

Alphonse Nandert, d'an tri a viz Du 2007.

.NPO

L'abbé Helliet
CdN Lanvollon

SARMONIOU

an

AOTROU QUERE

DASTUMET HA RENKET
GANT AN AOTROU JÉZÉGOU
Cure e Castellin

I

Ha goude he varo
Pell choaz e komzo,
Keit ha ma vo e Breiz,
Ha Brezonek ha Feiz.

BREST

Corcuff, Libraire, Châteaulin

1906

.NPO

DIOCÈSE Ploudalmézeau, le 27 Avril 1906.

DE QUIMPER

ET DE LÉON

PAROISSE

DE

PLOUDALMÉZEAU

MON CHER AMI,

Je viens de terminer la lecture des Sermons de M. QUÉRÉ. Je ny ai rien trouvé de contraire à la doctrine de la Sainte Eglise. Léloge du style de M. QUÉRÉ nest plus à faire. Cest du breton le plus pur sans purisme, riche en images et en compa- raisons tirées de la nature et des usages bretons, et en expressions pittoresques. Par la simplicité du plan et par la variété des développements, toujours en harmonie avec la mentalité de nos auditoires bretons, ces Sermons peuvent être très utiles aux Prêtres qui voudront se former à la prédication. Cest dans les sujets de circonstance, surtout, que M. QUÉRÉ a donné libre essor à sa riche imagination. La lecture de ces Sermons sera un vrai régal pour les amateurs de langue celtique. Veuillez agréer mon cher Ami, mes sentiments dévoués en. Notre Seigneur Jésus-Christ

M. GRALL,

Chanoine honoraire,

Curé de Ploudalmézeau.

.NPO

Maurice

Person

Mantallot

Vu le rapport de M. GRALL, Curé de Ploudalmézeau, daté du 27 avril, nous avons permis dimprimer les Sermons de M. QUÉRÉ, mis en ordre par M. l'Abbé JÉZÉGOU, Vicaire à Châteaulin.

Châteaulin, 17 mai 1906.

- FRANÇOIS-VIRGILE,

Evêque de Quimper et de Léon.

.NPO

EUR GER ARAOG

Aliet oun bet, meur a veach, da gas da voulla sarmo- niou brezonek an Aotrou Quere.

Mez diegi e 'm oa o kregi el labour.

Sarmoniou an Aotrou Quere oa skrivet, an darn vuia, var feuillennou paper, distag ha fuillet ama hag ahont. Ouspenn-ze, kalz anezho oa lakeat an eil en heben.

Ha hent all choaz, noant ket holl skrivet er memez doare. En he amzer genta, an Aotrou Quere na skrive ket evel ma rea var fin he vuez. He zarmoniou diveza zo

skrivet ervez grammadek ar Gonidek. Ar re all a zo heb reolen hebed.

Dibab ha renka kement-se oll, noa ket eul labour eaz.

Mez pelloch, koulz Koude, al labour zo great. Gant sarmoniou brezonek an Aotrou Quere e zo gallet ober daou leor euz ar re goanta.

Ra deufent da veza talvouduz !

*

**

Kredi a raan e raïnt vad, dreist holl, dar veleien iaouank.

Peurliesha, en eur guitaad ar Chloerdi, ne anavezont ket nemeur a vrezonek. Ne ouzont ket, dreist-holl, brezo-

.NHO VI EUR GER ARAOG .NTO

nek ar c'hatekis nag hini ar relijion. Sarmoniou an Aotrou Quere ho zikouro d'he deski. * * * Beza int ar c'henta sarmoniou moullat e brezonek iach. Ar chalz anezho ' zo troet kaer ha livet brao. Meur a hini ive, evelkent, hen anzav a dleer, a zo disterroch. Holl, koulz Koude, e meuz lakeat ho moulla. Ar venanen a ra he mel gant poultren dastumet var bleuniou a bep seurt liou. Ar prezegeger ive a ell kaout er sarmoniou ar re zis-terra, ar pez a vezo guella, marteze, da lakaat en he brezegennou. * * * Dreist, e vefen eurus, ma rofe al leor-ma da unan all benag, ar mennoz da zastum ha da gas choaz du voulla, sarmoniou brezonek. Mars eo, na ve ket bet beteg-hen moullat euz ar seurt prezegennou-ze. Neo ket, koulz Koude, na vije ket bet, en hor bro, prezegegerien dispar. An Aotronez Cloarec, Fave, Jaouen, Morgant, Pouliquen, Mingant, Nicolas ha kalz re all, a zo choaz brudet en hon touez. En ho amzer oant mistri evit displega 'r relijion. Ma ve bet dastumet ha moullat ho frezegennou, pe-beuz tenzor e vije bet evit Cadorbreg Breiz-izel ! Euz an traou great mad, ne dlefer, morse, lezel netra da vont da goll. C. JÉZÉGOU.

.NHO

Eur gerik divar benn an Aotrou Quere

I

An Aotrou Quere a zo ganet, er bloaz 1824, er Choulen, e parrez Plouenan.

E kelendi Castel e reaz he studi.

P oa beleget, 25 gouere 1850, oa kaset da gure da barrez Riec.

Mez ne falvezaz ket ganthan, chomm er barrez-se, hag abarz daou vloaz e teuaz da gure da Blouider.

Eno, var ali eur mignon, ech en em lakeaz da genta da zeski 'r brezonek.

Mez a veach mhen doa adarre tremenet daou vloaz er barrez-se, ' oa hanvet da gure e sant Lois-Brest.

*

**

Eiz vloaz e chommaz eno, ha goudeze, e teuaz da bersoun da Voelan.

En eur ziguezout, ar persoun nevez hen devoa, dioch-tu, leach da ziskuez he garantez dhe barrisioniz. Eur chlenved heuzus deuz ar re spegusa, ar vosen, oa en em ledet var ar barrez. Kalz tud oa taget gant-hi.

Adalek ar mintin betek an noz, bemdez, an Aotrou Quere a vije var varch du-ma, du-hont, o velet ar re glanv.

Pa davaz pelloch ar chlenved, Prefet ar Finistère, a

.NHO VIII DIVAR BENN AN AOTROU QUERE .NTO

ginnigaz rei ar groaz a enor dar persoun kalounek. Mez an Aotrou 'n Escob a viraz en eur lavaret: « Beleien va Escobti, ne labouront ket evit enoriou ar bed-ma. Gortoz a reont, en eur ober ar mad, eur

rekoumpanz all kaeroch e baradoz Doue. » * * * Er bloavez 1873, an Aotrou Quere, oa hanvet da bersoun e Bannalec. Mez kement, a garantez a zante en dro dezhan, e parrez Moelan, ma zeaz da gaout an Aotrou 'n Eskob evit her pedi dhe lezel eno. « Ama, e skrive goudeze da eur mignon, kement tra ' zo a lavar eur bern traou da m chaloun. Eur mean, eur vezen, korn an hentchou, a gemer eur vouez evit kozeal ouzin, dudius. Ar zonzj hebken dho dilezel, a ro da m chaloun melkoni.» * * * Ho dilezel a rankaz, koulzkoude. Er bloaz 1874, e oa kaset, en despet dezhan, da bersoun da Gastellin. He barrisioniz nevez a glevaz lavaret na deue da 'vitho nemet dre fors. An digemer a rajont dezhan na voa ket deuz ar guella. Mez en eur he anaout, abarz pell, e teujont dher charout. Ha var fin he vuez ne voa ket, e Castellin, unan ha n'hen dije ket doujanz, karantez ha respet evit ar persoun koz. * * * Doue ' zigasaz dan Aotrou Quere eur zamm pounner da zougen. Epad he iaouankiz hen doa bet great eur chlenved deuz ar re voasa. Divar neuze, morse ne oa bet mad avoualch. Mez gant an oad ar beach a bounereaz.

.NHO DIVAR BENN AN AOTROU QUERE IX .NTO

Chuech vloaz araog he varo, he izili en em lakeaz da grenna. Ne elle mui chomm en he vele. Noz-deiz, e vije en he zav, o vale dre he gambr pe harpet deuz eur gador. Mervel a reaz, dan drivech a vis guengolo 1898, dan oad a drizek vloaz ha triugent. Hirio, e gueret Castellin, he barrisioniz ho deuz savet dezhan eur bez deuz ar re goanta hag a lavaro dan holl, a dreuz ar chantvejou, pegement ho deuz bet karet ho phersoun koz.

II

Etouez beleien Breiz-Izel, ne gav ket din e ve bet morse, hini, ken elavar hag an Aotrou Quere. Aliez e zo bet lavaret divar he benn ar pezh a lavare, gueach all, ar Juzevien divar benn hor Zalver Jesus-Krist : Nunquam locutus est homo sicut homo ille : biskoaz den na breze-gaz evel an den-ze. Pa vije er gador, an oll a droe varzu ennhan, klevet e vije bet eur gellienn o voudal dre an iliz. Eva reat evel pa lavarfen he gomzou. Er gador, an Aotrou Quere, ploum en he zav, a groge da genta en he zarmoun en eur gozeal freaz, en eur zis- taga mad he gomzou. Mez goudeze, a nebeut da nebeut, ech en em domme hag e kase he vouez ervez an traou hen dije da zisplega. Gueach e vije dous ha plean, « evel mel var bara guen, » egiz ma lavare aliez ; gueach e vije laouen koulz hag eur rimadeller o kounta rimadellou ; mez gueach ive e kroze evel ar gurun hag e tifrete he ziouvreach.

.NHO X DIVAR BENN AN AOTROU QUERE .NTO

Pa ziskroge deuz he zarmoun, avechou e lavare eur gomz grons ha dichek, hag a gueze var ar chalonou evel eun taol morzol. Aliesoch, evelkent, ech achue dre eur beden. He benn savet varzu an Env, he zaouarn kroachet var he stomok, e guie lakaat var he vuzellou komzou lemm hag a doulle evel birou. Ha dre ma komze ' vije guelet, var dremm ar re ' zilaoue, avechou an daelou o tiruil e teid ho divoch, avechou ar muschoarz var ho muzellou, hag avechou all, var ho zal, ar spout hag an anken. * * * Hogen tri dra a zikoure kalz an Aotrou Quere da brezeg evel ma rea : he vrezonek, he vouez hag he labour. Koulzkoude, an Aotrou Quere nhen deuz ket bet atao, anavezet mad ar vrezonek. Beza ' zo sarmoniou skrivet ganthan e Riec, ha nint na guelloch na falloch eget ar re a rafe, brema, eur belec iaouank nevez deuet deuz ar Seminer. (1) Mez a viskoaz, an Aotrou Quere a zo bet distagellet mad. Eur vouez hen deuz bet, atao, hag a chelle ober ganthi ar pezh a garie. P oa deut da Blouider, an Aotrou Marc, persoun Goulchen a glevaz, eur vech, anezhan o sarmoun. Assa ta mad, abostol, a lavaraz dezhan, te ' vo eur mestr prezeger pa giri. Oh! ia, eme an Aotrou Quere, meuleurez : gaouierez ! .NFO (1) Setu ama tammou deuz eur brezegen skrivet ganthan, en he iaouankis. ... But a ra eur rumm dud pere zervich Doue non pas e giz ma choulenn, mez beteg eur certain poent, eur certain rezoun... Hag, en effet Doue rekom- mand dheomp rei tout pe netra. Setu perak dizroit c'houi pere...

.NHO DIVAR BENN AN AOTROU QUERE XI .NTO

Nann, nann. Mar kerez deski 'r vrezonek e vezi eur prezeger dispar. Penaoz ! Deski 'r vrezonek ! Me oar vrezonek. Nann. Ne ouzout ket, kred achanon. Evit he zeski, sell : ne lez morse, paour hebed da dremen heb chomm da ober ganthan eur frapat kozeal. Ar re baour nint ket bet er skol hag ' oar mad iez ho bro. Ha neuze choaz : ne peuz ken nemet chuech vloaz var-n-ugent. Ma vijen en da leach, me ' iafe da choari galoch ha da choari kornigel, bep sul var al leur-ger, gant ar baotred iaouank. Gantho e klefez vrezonek iach ha neo ket choaz tamm ebet saotret gant ar gallek. * * * An ali ' blijaz dan Aotrou Quere. He blijadur oa, pa zea da bourmen, chomm da gozeal gant ar re goz, gant ar beorien ha gant ar bastored denved oa neuze choaz stank e Bro-Leon. « Gantho, a lavare meur a veach, goudeze, e meuz desket va guella vrezonek. » Bep sul ive, e zea da choari kornigel var al leur-ger dirag an iliz, araog ar Gousperou. Ar barrez holl a zirede da velet ar choarierien. (1) * * * Mez, abarz nebeut, e rankaz kuitaat an diou skol-ze. Kaset e voa da Sant-Lois-Brest, evel hon deuz lavaret, diagent. .NFO (1) Kornigel an Aotrou Quere a zo bet dalchet pell, e ti unan deuz he vrasa mignoned, e Pont-ar-Chastel, e parrez Plouider.

.NHO XII DIVAR BENN AN AOTROU QUERE .NTO

Eno, ne zilezaz ket ar brezonek. En em lakaat a reaz dhe skriva. Hag eun dra drôl avoualch a roaz tro dezhan dober kement-ze Eun tad Jesuist, oa deut da brezek ar choraiz da Vrest. Eur vouez hen doa deuz ar re gaera. Hag eun devez, e kanaz da gureet Sant-Lois, eur zoun latin, soun an den kondaonet dar groug och en em gonsoli araog mont dar maro. An holl a jomme souezet ken kaer e kavent ar zoun. « Na pebeuz iez eo al latin, evelkent, a lavarent. Plega ra da liva pep tra. Neo ket gant ar brezonek eo 've great eur zoun e se. » An Aotrou Quere, avad, ne dinte ger. Mez a benn an noz varlerch, e kinnigaz kana eur zoun vrezonek. Troet hen doa soun an tad Jesuist. Hag an oll a gavaz Ar Grou- gaden kaeroc'h, zoken, eget ar zoun latin. Divar neuze e reaz kalz rimadellou. An niver braz anezho, a zo bet great gantho, leor Kanaouennou Kerne. moulet brema zo c'huec'h vloaz. (1) * * * Divezatoch, eun dra all a boulzaz choaz an Aotrou Quere da studia guelloch ar brezonek. Unan deuz ar veleien oa ganthan e Sant-Lois-Brest, an Aotrou Mathieu oa bet hanvet da bersoun e Plouescat. Gina ' rea o vont dhe barrez, rak ne guie ket ar brezonek. « Mar cheljen choaz he zeski, a lavare. Mez ar bre- zonek zo eur iez diot ! Neuz na merk na rouden evit dont a benn anezhan. » .NFO (1) Ar re ho deffe choant da gaout leor Kanaouennou Kerne, a raffé mad, en eur he brena, dioch-tu, brema. Ne jomm mui nemet eun nebeut da verza.

.NHO DIVAR BENN AN AOTROU QUERE XIII .NTO

Eo, eo, a lavare an Aotrou Quere, he zeski a cheller, sur. Ha peo guir hen deuz, a dreuz ar chantvejou, en em zalchet digattar, e zeuz merk ha rouden evit anaout anezhan. Neuze ech en em lakeaz dober eur grammadek. Ar grammadek-se, hag hen doa an Aotrou Quere roet dezhi ar pep vella deuz he spered hag ar pep vrasa deuz he amzer, a zo kollet, hirio. Bet oa bet prestet dan Ao- trou Normant, rejant er Seminer. Abaoue he varo, neuz gelllet kaout kelou diouthi, e nep leach. * * * Evel a veler, an Aotrou Quere hen doa gourennet avoualch deuz ar brezonek. Hen anaout a rea mad tre. Hogen, neuz par da anaout mad he iez evit beza ela- var. * * * Eun dra all choaz koulz koude, a ranker da ober evit prezeg mad. Red eo beza sonjet kalz, er pez a ve da la- varet. Hogen, da ober al labour-se, ken nebeut, an Aotrou Quere ne vanke morse. Aliez eo bet klevet o lavaret: « Biskoaz ne doun bet eat er gador-brezeg, eb beza skrivet va zarmoun, da ne- beuta teir gueach. Morse, a lavare choaz, ne meuz bet roet eun ali da m farisionis, nag e gallek nag e brezonek, heb beza skrivet ha renket mad, ar chomzou a 'm bije da lavaret. » Var gement-se, kerkoulz e vije atao var aon. « Prezeg, emezhan, zo hada komzou Doue : Semen est verbum Dei.

.NHO XIV DIVAR BENN AN AOTROU QUERE

Da zioual ' zo da vankout a respet da gomzou Doue ha dan dud a deu d'ho zelaou : Maledictus qui facit opus Dei negligenter ! » Hogen, evit ober eur zermoun, setu ama penaoz ech en em gemere. Da genta, e lakea var baper, an oll zonzou a deue dezhan divar benn ar zarmoun-ze. Goudeze, e tibabe etouez ar sonjou-ze, hag e lakea, dioch renk, ar re ' gave dezhan beza ar guella. Pelloch e skrive he zarmoun var baper lizer. Neuze na vije chenchet mui. Hounnez eo ' vije roet er gador-brezeg * * * Holl zarmoniou an Aotrou Quere, zoken he gonferansou var gourchemennou Doue ha var Sakramant ar Binijen a zo bet, evel-se, skrivet penn-da-benn. Mez ar chalz anezho ' zo bet devet. Ne zeuz mui chommet dioutho nemet ar steuennou. Moulet int ama, e giz mhon deuz ho chavet.

X

.NPO

KENTA LODEN

SARMONIOU BET PREZEGET EVIT PARDONIOU

.NPO

Ne'z eus netra war ar bajenn-mañ

.NPO

I

Great er Folgoat d'an eis a vis Guengolo 1886

Ecce filius tuus: ecce mater tua :
Hennez eo ho mab ; hounnez a zo ho mamm.

BREIZIS-IZEL, VA C'HENVROIS KER,

Setu hi, ahount, ar japel a zo bet savet eur pemp kant vloas a zo benag, var bez an hini epad he vuez, a c'halvet Salaün ar Foll. Goude beza var dro Lez-'n-Even, klasket en hano Mari, he dammig bara pemdizek, Salaün a zistroe ama dindan he vezen. Da ober he bred e soube he damm bara er feunteun ha goudeze en eur gana meuleudi he itroun ar Verc'hez Sakr, e c'hourveze var an douar noaz evit kemeret he gousk, eur mean ganthan dindan he benn. Ar foll ervez an dud a voe ar fur ervez Doue, rak m'hen doa anavezet mad ne maomp var an douar nemet evit gounit ar Baradoz. Evel testeni euz he zantelez, eur flourdelizen gaer,

.NHO 4 AR VERC'HEZ ' ZO HOR MAMM .NTO

hano Mari, e lizerennou aour, merket var he deliou, a ziwanaz var ar bernik douar a c'holoe he gorf maro. Eun nebeut goude, ar japel gaer a zo dirazomp a voue savet var he vez, hag enni hon tadou kos, deuet a bep korn tro var dro, a veze guelet var ho daoulin o c'hen em erbedi ouz Mamm Doue. Tud an Arvor, tud an Argoat, ho c'hreden, ho fizians, ho c'harantez a zo a rumm da rumm, en em zalc'het en ho touez. Ha setu ganeoc'h, hirio, d'ho tro, karget an dachen vras man. Itroun Varia 'r Folgoat, evidoc'h int deuet. Anezho deoc'h hag ac'hanoc'h dezho e tlean eta kozeal. C'houi ho c'hemer evit ho pugale : hi, ho kemer evit ho mamm. Grit, o Guerc'hes sakr, ma tiskuezin peger kouls mamm, oc'h evitho ha pegement e tleont poania da veza evidoc'h bugale vad. * * * Va breudeur ker, Piou ac'hanomp n'hen deuz ket guelet eur veach benak eur c'hrouadurik bihan gour- vezet en he gavel : he zaoulagad glaz savet ganthan var zu an Env, he vleo melen rodillet en dro d'he dal, he ziu vreac'h daoubleget var boull he galoun e seblant gant he vuzellou hanter-zigor, mousc'hoarzin ouz elez ar Baradoz Ha c'houi, avi deoc'h ounthan marteze a lavare ouzoc'h ho c'hunan : « Na te a zo euruz, chomet ma zeo en he fez kurunen gaer da vadiziant ! »

.NHO AR VERC'HEZ ' ZO HOR MAMM 5 .NTO

Marteze ive, truez ounthan en ho kaloun e lavarac'h ouspenn : « Krouadurik paour, petra e teui-tu da veza var an douar ? Eun neudennik netra ken, torret eaz gant an disterra stokat, a stag ac'hanout ouz ar vuez ! Ha petra c'hellez nemet en em glemm ? Goestl da gozeal n'out ket c'hoas ; goestl da labourat kennebeut ; goestl d'en em zifenn kennebeut all. Koulskoude an hent a zo rust ; penn-da-benn danjerou stank ha poaniou garo ! Da lezel gant da nerz da unan, eun devez pe zaou, a ve barn ac'hanout da vervel. » Krouadur paour, piou gant truez ouzid a daolo ac'hanout evez ? » Piou ? Va breudeur ker, her goud a rit koulz ha me, en he gichen e ma he vamm. Oh ! ma ve en ho touez unan hag a lavarfe d'in : « Me ne meus ket, me, anavezet va mamm. » Dezhan d'am zro me lavarfe : « Va breur, va c'hoar ger, truez a meuz ouzoc'h, gwalc'h va c'haloun, rak n'ho c'heuz ket anavezet ar pezh a zo goude Doue brassa tenzor ar vuez-ma. » Ar vamm keit ha ma vezo bihan he c'hrouadur, her mago gant leaz poull he c'haloun ; hi her mailluro, hi a zesko dezhan kozeal, a zesko dezhan bale, hen dougo pa vezo skuiz, a dommo he zaouarn etre he re, he benn e pleg he gouzoug : hi, pa welo, a zec'ho he zaelou gant kil he dourn ha gant eur pok. Dre ma kresko, d'ezhan e roio an tamm mezer tomma, evithan e tispartio ar guella tamm bara, kentoc'h he lezel da gaout naoun, e chommo he unan heb tamm.

.NHO 6 AR VERC'HEZ ZO HOR MAMM .NTO

En noz, en deiz, da bep mare, heb skuiza, heb damanti guech hebed, e vez kavet atao prest : prest da rei he nerz, prest da rei he foan, he amzer, he buez m'ar deo red ! Hag an eil bep eil tro, a lavar d'egile an daou c'her ken karantezus : « Va c'hrouadur ! va mamm ! » gant eur vouez ken tomm, ken tener, ken dudiu, ma trido ouz ho c'hleved kaloun an Aotrou Doue he hunan. * * * Va breudeur, setu aze petra eo eur vamm din eus an hano a zoug. Hogen koulsgoude : Ar Verc'hez sakr a zo eur vamm evidomp : hor c'he-meret he deuz evit he bugale. Brema zo trivac'h kant vloaz, eur groas a voue savet var menez Kalvar, hag outhi tached divar bouez he bevar-azel, Jesus-Krist a iea da vervel. Ehars ar groas, eur vaouez hag eur goas en em zilet etouez he vourrevien, a zo deuet da rei dezhan eun diveza merk a garantez. Unan eo ar vamm ankeniet, egile Sant Iann, ar mignon tener. Jesus-Krist a zo dija en he angoni, hag her gout a rit rak piou ac'hanomp na velas ket unan benag var nez mervel komzou eun den var he dremenvan a zo evel birou lemm eun dant dezho a bep tu ; buhan e zeont doun hag eur vech eat

e chomont. Hogen, en eur zellet bep eil tro, ous he vamm hag he ziskib muia karet, hor Zalver a lavar :
« Mulier ...

.NHO AR VERC'HEZ ZO HOR MAMM 7 .NTO

Maouez paour, mamm oc'h bet, mamm na viot mui, rak ar mab, n'ho poa nemet-han, a ia da vervel ; hiviziken, den n'ho kalvo he vamm ! « Eo, koulskoude, mamm e viot c'hoas, rak me a ro deoc'h bugale all ; hennez hag ar re ho karo eveld'han a vezo deoc'h bugale. » Ecce filius tuus. * * * Mez, Guerc'hes sakr ! Eun dra a zeu da spounta va c'haloun. Ar vamm, eur vamm vad, a zo bras he c'harantez. He galloud, siouas ! a vez aliez bihan. Mammou kristen, ama ouz va zelaou, c'houi guelloc'h evidon-me a c'helfe hen diskouez. 1° Aliez, re aliez en em gavit dic'halloud eneb ar maro. Pet gueach, ni ho peleien galvet ganeoc'h da vont d'ho ti, n'hon deuz-ni ket klevet ac'hanoc'h o lavaret : « Setu hen ama var va barlen, va c'hrouadurik paour ; aon a meuz na zeuffe ar maro d'hen c'herc'had. Grit, oh ! grit ma chommo gant ar vamm ar c'hrouadur he deuz ganet, lavarit din ne varvo ket. » Ha ni a ranke respount : « Mamm gristen, ar maro hag ar vuez zo e pleg dourn Doue ; aliez e diou veach eurus an hini a varv abred ; aliez teir gueach dizeür an hini a jomm da goza. Lavaromp kentoc'h : Fiat : ho polontez bezet great. » , Ha dirazhomp an ealik bihan a harpe da vervel he

.NHO 8 AR VERC'HEZ ' ZO HOR MAMM .NTO

benn var beultrin he vamm. Oh ! ma vije bet gallet prena buez gant karantez, bevet en divije. Mez n'oa ket deuet da jomm, hag epad ma welet en dro d'he gorf maro he ene a nije varzu Doue da gana kantik ar Baradoz. 2° Dic'halloud eneb ar baourentez. Nag e pet lochennik soul en eur zihuna var he c'hol- c'hed kolo, eur c'hrouadur n'hen deus ket lavaret : « Naoun a meuz. » Ha c'houi he vamm, naoun deoc'h koulz ha dezhan a ra eur zell var ar planken : goullo eo ; eur zell e korn an armel : guerzet an diveza pez dillad ! hag e respountit : « pa voaz bihan e roen d'id leaz va c'haloun ; hirio ne meuz nemet daelou va daoulagad ; gortoz ma vezin bet o klask. » Hag e zeac'h a zor da zor da lavaret : « Eun draik benag en han' Doue ! evit na varvo ket gant an naoun ar c'hrouadur hag he vamm. » 3° Dic'halloud eneb tristidiges ar vuez-ma. Piou en ho touez n'hen defe ket lavaret evel peleri- nez Rumengoll :

Va c'hrouadur 'zo d'in, nann na gredin biken
E ve mare ar pred ma n'e ma em c'hichen
Ous va zaol o tribi he damm.
Her guelet netra ken a ra d'in plijadur :
Eun tamm bara segal a vez c'hoek ha natur
P'hen dreb ar mab gant tad ha mamm.

Koulskoude, hirio an deiz, pet en ho touez n'ho deuz
hi ket eun devez guelet ar post o lakaad eun tammik

.NHO AR VERC'HEZ ' ZO HOR MAMM 9 .NTO

paper var gorn ho zaol; skanv eo evel eur bluen, ha koulskoude e ro evel eun taol hors var ho kaloun lavaret o c'heuz : « va mab a ia da soudard. » Eiz devez varlere'h e zoc'h eat d'hen ambroug betek korn an hent kar . « Kea en han' Doue, va mab ; beach vad d'id ha kenavezo'r c'henta distro ! » Hen a ieas : c'hui zistroaz hag en eur vont e lavarac'h : marteze n'her guelin ken ; hag an abardaez-se, den en ti na zrebas grinsen : ar plas chommet goullo a stanke ar galoun. Marteze, deac'h diveza en eur renka he zillad e korn ar bank e lavarac'h en eur wela : Daoust hag hen a zistroio da uza ar rema ? Varc'hoas, evithan e zin da bardouna d'ar Folgoat. Hag er mintin-ma var ho taoulin er japel e lavarac'h : « Mamm venniget, c'houi gueach all evel don-me hirio, a c'houlenne ho mab diank. Eur zell a druez ouzin : ho preac'h zo hirroc'h eget va hini : grit ma na jommo ket eskern va mab da venna var an douar estren ; grit dreist-holl ma ne gollo ket, etouez tud ha ne gaozeont ket ar brezounek evel domp-ni, he lod e Baradoz Doue. »

Ia, va Breudeur ker, breac'h ar Verc'hez a zo hirroc'h,
nerzusoc'h eget breac'h mammou ar bed-ma. Beza eo
eme sant Bernard, holl c'halloudek dirak Doue, nann
dre nerz he wenn, mez dre nerz he fedenn : ommipo-
tentia supplex.

Ha kement-ma n'eo ket estoun.
Ar Verc'hez a zo, var eun dro

1° Merc'h muia karet Doue an tad.

.NHO 10 An VERC'HEZ ' ZO HOR MAMM .NTO

2° Mamm garantezus Doue ar mab.

3° Fried dinam Doue ar Spered glan.

Kouls ha ni evit guir, e tiskenn a liguez Adam ; Mez Doue a falvezaz d'ezhan, ober anezhi eur grouadurez dibab. Araog he ginevelez, ar profet, digor dirazhan levr an amzer da zont he guelas o pignat euz an desert : dudius evel ar goulou-deis, splamm evel al loar, lugernus evel an heol, nerzus evel eun arme linennet evit ar stourmad. Kaeroc'h c'hoas en em ziskuezas d'an heur ma teuas er bed. Consevet oa bet dibec'h ha genel a reas dinam. D'an oad a dri bloaz en em roaz holl da Zoue. Atao leun a spount rag ar pec'het, leun a deneridigez evit an dud, dastummet gant-hi en he c'haloun ha gant he brassa aket an holl vertuziou a c'heller da gaout, e vevas digailhar e peb giz epad he buez hed ha hed. Pa zeuas evithi, heur ar c'himiad, e varvas, nann dre gosni na dre glenved : mervel a reas dre nerz he c'ha- rantez evit Doue. Hag, hirio, en deiz, digemeret er baradoz korf hag ene, santelloc'h he unan eget an oll zent all var eun dro, rouanez an Envou ha rouanez an douar, eo azezet e kichen he mab var huella kador a zo goude kador an Aotrou Doue. Setu perak, eo dirazhi, digor frank tenzor ar baradoz. Dirazhi eo falvezet gant ar Brovidans skuilla varnhomp holl c'harrassou Doue : omnia per Mariam, beza eo evidomp, eme Vossuet, eun eil Salver ar bed.

.NHO AR VERC'HEZ ' ZO HOR MAMM 11 .NTO

Hi a roas d'heomp Jesus-Christ ha dreizhi, abaoe, evel dre eur c'hras misterius e tiskenn trugarez Doue. Harp a ro d'an oll. 1° Harp a ro d'ar guir gristenien. Roit d'ar bugel eun dra hag a ra d'ezhan plijadur, d'an dra-ze ar bugel a zalc'ho stard, outhan e sello aliez ha goude e redo da gaout he vamm. « Va mamm, emezhan, lakit hen- ma a gostez ; me her c'holfe, marteze ; marteze hen torfen ; marteze c'hoas he ve laeret divar va c'houst ; c'houi hen diouallo mad ha ganeoc'h me er c'havo pa garin. » Eneou kristen, pet gueach dirak ar Verc'hez n'ho c'heuz-tu ket lavaret ar memes tra : « Mamm zantel, ar bed zo fall, va c'haloun dinerz, aoun a meuz da goll va ene ; diouallit ac'hanon, Itroun. » Ha dre skoazel Mari, en despert da bep tra, e zoc'h chommet pur ha disklabez. Harp a ro d'ar bec'herien. Eun den kouezet en eur puns doun, a jomm esper en he galoun keit ha ma talc'h krog er gorden. La- varet a ra : « Ar gorden am dalc'ho a zioc'h an dour ; ar gorden a vezo evidon eur skeul da bignat er meaz. » Va breur, va c'hoar ger, kouezet oc'h er pec'het, ne gollit ket esperans. Guelloc'h eget eur gorden a zo azioc'h ho penn : dourn ar Verc'hez Vari zo astennet varzu ennoc'h. Ar pec'het, her goud a raan, a zo pounner da zibrada. Mez he dourn a zo krenv hag astennet gant eur garan- tez padus. Ma talc'hit krog mad ne deot ket da goll. Hag aliez evit ho savetei ar Verc'hes a lakaio en implij ar pezh a zeblant an nebeuta nerzus var an douar.

.NHO 12 AR VERC'HEZ ' ZO HOR MAMM .NTO

* * * Er pardaez-se an tad difeis hag he verc'h iaouank n'oa nemet-ho, ho daou er gear. Hag an tad lavaret : va merc'h, kit d'ho kuele, deut eo ar mare. Va zad, boazet oun bet gant va mamm, da lavaret araok, va fedennou dioc'h an noz ; anez ne c'hellin ket kousket. Ped da unan neuze, me ne bedan mui. Hag hi var he daoulin dirag imaj ar Verc'hez, lavaret he fedenn a vouez huel. En eun taol krenn e chom a zav : « Va zad, ar pezh a jom da beur-echui va fedenn a zo bet gant va mamm difennet ouzin lavaret dirazoc'h. » Ah ! me fell d'in her c'hleved. Hag hi neuze : « Eun tad e meuz, eur vamm ive, ho c'haret a dlean, ho c'haret a raan ho daou. » Va mamm a bed ac'hanoc'h hag a bed Doue. Va zad avad 'a bed na Doue na c'houi. » En dra-ze pa zounjan bemdez e welan, gant aoun na vemp dispartiet er bed all. » Pa zoc'h mamm d'heomp hon tri, sellit outhan a druez. Grit, Guerc'hes santel, grit ma vezin eun deis er baradoz etrezo ho daou evel ama. » En abardaez-se, an tad, daoulinet e kichen he verc'h, a zeske ganthi hag a lavare var he lerc'h ar pedennou hen doa pell a ioa ankounac'heat. A beden he verc'hik vihan, Mari he doa great evel eun alc'hoez aour da zigeri d'ar feiz he galoun kaledet.

.NHO AR VERC'HEZ ' ZO HOR MAMM 13 .NTO

*

**

Setu perak, e peb korn eus hor bro, holl, kos ha iaouank, desket ha dizesk, paour ha pinvidik e tiskouezomp kement a fizians er Verc'hez.

Dibaot ar parrezioù ha na ve ket enno kavet eur japelik benak savet en he enor. Kaout a reomp dreist oll Rumengoll var douar Kerne hag ar Folgoat var douar Leon.

Lod a lavar : Ar feiz e Breiz a ia kuit. Va breudeur, setu ama ho respount. Ho kroazioù, ho panielou douget er mintin-ma gant ho tiou vreaç'h nerzus a vel kaer d'an holl, a lavar en ho c'hano : Ar feiz e Breiz a zo beo ha iac'h : evel hano Mari skrifet e lizerennou aour var

flourdelizen Salaün, eo skrivet en hor c'halonou e lize-
rennou beo : kristenien omp ha kristenien e chommomp
betek hor maro !

Lod all a lavar : Beza a du gant an Ilis eo beza enep
he vro.

Hag er mintin-ma, dre ar c'han a dregerne, tro var
dro d'ar japel, c'hui evithi a c'houlenne bennos Doue.

Patronez dous ar Folgoat
Hor mamm hag hon itroun
An dour en hon daoulagad
Ni ho ped a galoun,
Ar Frans zo bras he enkreuz
Mont a rai da netra
Sellit outhi a druez
Truez, o Maria.

.NHO 14 AR VERC'HEZ ' ZO HOR MAMM .NTO

* * *

Guerc'hez venniget, me ne c'hellan nag anaout na niveri ar re a zo deuet ama, hirio, da veuli
ac'hanoc'h. C'houi, mamm ger, ho c'hounto, ho anavezo, a zalc'ho anezho sounj. Epad ho buez c'houi he
diouallo. Pa skoi evitho an heur da guitaat an douar e tiskennot e kichen penn ho guele hag en tu all
d'ar maro, ha dioc'h-tu, e tiskuezot ar baradoz digor evit na vezo ket rust na c'hoero an disparti. C'houi
c'hoas, var dreujou an eternite a zeuio var ho arbenn astennet ganeoc'h ho tourn en eur lavaret : «
Deuit va mab, deuit va merc'h, ho c'hanaout a raan. roud penn ho klin a zo chommet en iliz ar Folgoat
hag ho peden moulet em c'haloun. » Ha neuze dourn ha dourn ho c'hassot dirak ho mab Jesus hag e
lavarot : « Va mab, setu ama va bugale all, ar re ho poa roet d'in var menez Kalvar. » Evitho, eur plas
en ho ti, eur gurunen en hor baradoz, evitho perz da virviken en hor gloar hag en hon eürusded. Evel-se
bezet great.

* * *

.NPO II.

PREZEGEN

Var ar Galon Zakr. Great e Quimerc'h
evit ar pardoun

Dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis.
Hor c'haret hen deuz hag evidomp hen deuz
en em roet he-unan.

VA BREUDEUR KER,

Stag ouz ar groas, Jesus-Krist a ioa dija tremenet, pa deuas eur zoudard, gant eun taol goaf, da zigeri
he gostez. Euz ar gouli e strinkaz eur berad lin-c'hoad ouz daoulagad an den didruez ha Longin, dall he
ene beteg an heur-ze, a zeuas dezhan ar guelet. Neuze en eur zellet ouz ar galoun nevez toulet gan-
than hag en eur zounjal er burzud c'hoarvezet, Longin a gredas e zoa Jesus-Krist mab Doue hag a zeuas
da veza eur zant. D'an deis hirio, gouel ar Galon Sakr, hag ouspenn en ho parres c'houi, deis pardoun
ho c'hilis nevez, greomp evel Longin, eur zell pis ha guirion var galoun hon Doue.

.NHO 16 VAR AR GALON-ZAKR .NTO

Mar he studiomp mad, goulaouen ar feiz ganheomp en hon dourn e velimp eo hi ar galoun venniget-
ma a zo evidomp var eun dro :

Guir alc'hoes ar Baradoz.
Guir gelennadurez hon ene.
Guir gonsolation hor buez.

* * *

Kaloun Jesus a zo alc'houez ar baradoz. E derou an amser, an den kenta da zeis he grouidi-gez a
gavas, great evithan gant he Zoue, ul lojeis pinvidik. A zioc'h he benn, bolz an Envou dirodellet e giz da

eun doen c'hlaz staget outhi, evel tachou aour, an heol da sklerijenna an deiz ; al loar, ar stered da gae-raad an noz. Dindan he dreid an douar oe bet diazezet stard var he ael, gant he vleuniou, he frouez, he loaned a bep ment hag a bep stumm. En dro dezhan kelc'h ar mor, gant kement a vag en he zounder hag en he ledander. Hag an traou-ze, dezhan oant oll. Rak oll oant bet great evit he vad pe he blijadur. Ia, kaer oa al lojeis, kaer an ti. Ha mestr an ti, kaeroc'h c'hoas, savet ploum var he ziou c'har, soun he benn var he ziouskoas, tro he lagad varzu an Env, laouen he dal, lemm he speret, karantezus he galoun, digailhar he ene. Ia, d'an deiz-ze, an den a ioa kaer, an den a ioa eurus ; hen oa roue an douar ; ennhan evel

.NHO VAR AR GALON-ZAKR 17 .NTO

en eur mellezour difazi, e kaved poltred he grouer. Ha Doue he-unan, goude her beza great ar pezh ma zoa, her c'havas divank, diabeg e pep gis : Vidit Deus quod esset valde bonum. Kaeroc'h c'hoas hag eurusoc'h e tie beza, kouls- koude, he blaneden da zont. Goude beza tremenet var an douar, en eul laouene- digez heb he far, muioc'h pa neubeutoc'h a vloaveziou, e zoa galvet heb rankout tremen dre ar maro, da eur vuez all c'hoas dudiussoc'h : he hano a ioa skrivet hag he renk merket er baradoz. Mez goud a rit petra c'hoarvezas. Eur frouezen tentus, mez difennet, a ziskaras hon tad hag hor mamm genta. Varlerc'h ho dizentidigez, tenvalijen ar spered, sem- pladurez ar galoun, techou fall ar c'horf, an anken, ar c'hlenved, ar maro, gwalinier dianavezet a ziagent, en em zirollas var an douar. Gwasoc'h c'hoas ! ar pec'het a zerras dor an Env hag a dorras an alc'huez. Mez eun devez, d'an heur merket gant ar Brovidans, eur c'hrouadurik bihan a zeu var an douar. Den kouls lavaret ne daolas evez hebed ouz he zonedigez. Ha penaos sonjal ennhan ? Evit kavel n'hen doa nemet eun dournad plous ; evit ti eur c'hraou hanter zisto ; evit mamm eur grouadurez humbl, evit tad mager, eur micherour paour. Ha koulskoude da heur he c'hine- velez, Elez ar Baradoz a lavare : « Gloar da Zoue er penn huella euz an Envou ha var an douar peoc'h d'an dud a volonte vev, rag eur Zalver a zo ganet hirio an deiz. » 2

.NHO 18 VAR AR GALON-ZAKR .NTO

Ia, meulet ra vezo Doue : ia, ra zistroio ar peoc'h e kaloun an dud, rag evidomp mab Doue a zo deut er bed. Eveldomp hen deus kemeret eur c'horf hag eun ene : Se nascens dedit socium. Epad tregont vloaz e vevaz e kuz, en eur c'hounid divar bouez he ziou vreak'h he damm bara pemdiziek : epad tri bloas all e kelennas ar bobl en eur ober da bep unan vad e peb giz, ha goudeze eur gurunen spenn var he benn, e sammas var he choug eur groas pounner ha varnhi e c'hen em astennas da vervel.

Araog tremen e lavaras eur gomz : « Va Zad, pardonit- hi rak ne ouzont ket petra reont. » Ha goude, eur gomz all : « Consummatum est, peurc'hreat va labour, peur- achuet an alc'houez. » Ia, va Breudeur, torret oa d'an heur-ze ar zetans douget en hon enep. Troad ar groas a stanke an ifern : beg ar groas a zigore an Env, ha diveza berad goad kouezet a galoun Jesus-Krist a beurnetea hon eneou. Setu ni a nevez, ken-vreudeur ma zoomp da Jesus-Krist, guir vugale Doue hag heritou- rien he varadoz. Mez, piou ha petra a lakeaz hor Zalver da zisken e kraou Bethleem ? Piou ha petra 'reas dezhan pignat var menez kalvar ? Piou ha petra, va Breudeur ker ? Sellit ouz he boltred hag e tiskouez deoc'h he galoun, he galoun dener, true- zus, douget dre ar garantez da baea hon dle da Zoue he dad : Se moriens dedit in pretium. Me ho salud eta kaloun sakr, deoc'h bennos, meu- leudi, hirio, varc'hoaz, da viken. C'houi en ho madelez ho c'heuz lakeat em dourn eil alc'houez ar Baradoz !

.NHO VAR AR GALON-ZAKR 19 .NTO

* * *

2. - Kaloun Jesus-Krist, kelennadurez an den. Koulskoude, va Breudeur, evit mont tre, n'eo ket awoalac'h kaout eun alc'houez, red eo c'hoas he lakaad er potail ha rei dezhi eun hanter tro. Setu perak, sant Paol a lavare gueach all : adimpleo in corpore meo ea quod desunt... peur-achui a raan va unan, ar pezh a vank evidhon da bassion Jesus-Krist. Setu perak ive, kaloun Jesus-Krist ouspenn ma zeo evidhomp alc'houez an Env a zo eur gelennadurez evit hon Ene. Sant Augustin a lavare : « Noverim te, noverim me. Grit, o va Doue, ma ho c'hanavezin mad ha ma c'hen em anavezin va unan. » Evit anaout Doue, eur zell en dro d'heomp ha varnhomp a zo peadra awalc'h. Rak Doue, evel eur micherour bras, en deus skrivet he hano, merket mad eo var gement hen deus great. Skrivet eo var ar firmamant e lizerennou aour, skrivet e meur a liou dizhenvel, var ar bleunv a flastromp hep sonjal enn'ho dindan seul hor botez prenn ; skrivet en hor c'haloun pa garet sellet outhi, skrivet eo dreist holl e kaloun Jesus-Krist. Setu hi aze kaloun va Zalver, sellit outhi mad, selaout piz ar pezh a lavar hag e velfot. Da genta, pegement e kar ar vertus. D'an eil, peger bras kasouni he deus ouz ar pec'het. Piou ac'hanoc'h, eme Jesus-Krist, eun devez, a damallo d'in-me eur pec'het benag ? Hag an dud, ken douget

.NHO 20 VAR AR GALON-ZAKR .NTO

koulskoude da gaout abeg a rankas tevel ha stoui ho phenn. Hag e guirionez, va Breudeur ker, kaloun

Jesus- Krist adalek an heur genta betek an heur ziveza, a zo evidomp evel eun tabernakl mysterius, dastumet ennan, var eun dro, da heul ar pezh a zo a vella e kaloun an den, holl c'halloud, holl binvidigez, holl vadelez kaloun Doue : Quicumque sunt vera, sancta, pudica, amabilia, si qua virtus, hoc cogitate. Deski 'ra d'heomp peger waz tra eo ar pec'her. Ar pec'her a lavaras da Zoue : « N'oud ket d'in mestr, ha mar d'oud, ne raan forz a ze ; ne zentin ket ouzit ; « non serviam ». Ha Doue, rak ma c'hentent beza mestr, a blad prim ar pec'her, pe a c'houlen evit hen espern eun iskus din deus he vajeste, ha neuze Jesus-. Krist a respount en bon hano : « Setu va c'haloun, tennit anezhi betek ar berad goad diveza, goad pur, dinam, disklabez, peadra eo evit paea dle ar pec'her. » Ah ! aliez e c'hen em blijomp o c'hen em boueza ervez hon danvez, hor spered, hon deskadurez, hor gened, hon nerz, hon renk huel... moked, poultren, netra ken. Lakit en unan a ziou skudel ar valanz, Kaloun Jesus- Krist, ha da heul, kement he deus great evidomp ; er skudel all, hon ene. Tanti vales : setu petra oud koustet, setu petra 'dalez. - Anavez eta, ene christen, pegen huel eo da renk, peger kaer kurunen a zo great evit da dal. Goude da veza prenet, kaloun Jesus-Krist a dle beza da rekoumpans : se regnaus dat in primum.

.NHO VAR AR GALON-ZAKR 21 .NTO

* * *

Kaloun Jesus-Krist, zo guir gonsolasion ar vuez. Eur ger c'hoas araok echui. N'eo ket ebken, kaloun Jesus-Krist a vez toullet hed ar vuez-ma. Teir groas a velan var menez Kalvar : kroas Jesus-Krist e kreis, eur groas all a bep tu . Var ar groas kleis eur pec'her a ziagent hag o vont da vervel en he bec'het. Var ar groas deou eur pec'her ive, er pean kenta, mez den just ha santel en heur he varo. Hag an teir groas-ma a jomm' en ho zav keit ha ma pado ar bed. Neus fors piou oc'h, paour, pinvidik... ho kroas ho pezo da zougen. Eur glemmaden, setu kenta merk ar vuez, ho c'heuz roet, en eur zont er bed. Eur glemmaden ziveza a beurchuo ho puez. Hag etrezho ho diou, an dristidigez a iel d'hon heul evel hon skeud pa bar an heol. Piou ac'hanoc'h ne anavez ket an dristidigez ! Eun deiz pe zeiz eur stok a zo bet roet d'ho kaloun, ha dre ar stok, ho kaloun blounset, gouliet, a zigasas an dour var ho taoulagad... Ar stok ?... d'an deis ma varvas ho pried, ho krouadur..., ma zeas ho mab pell deus he vro, ma voe taolet priouz ho tal..., d'an deis ma zoc'h bet kouezet er pe-c'het..., piou o savo ? piou ho laouennaio, ho tizammo ? Kaloun Jesus-Krist digor d'an oll. Kaloun Jesus- Krist, esperans an oll... hodie mecum eris in parasido. Hodie... ar vuez zo berr... mecum eris... e vezoc'h ganhen-me... Me eo hel lavar ha me ne fazian den... in parasido, eurus da viken.

.NHO 22 VAR AR GALON-ZAKR .NTO

Parresionis Q*** eurus oc'h da veza savet an ilis ma komzan deoc'h ebars, eurus rag ma zeo gwestlet da galoun Jesus-Krist. Eun dra c'hoas da ober. Savit d'ho Toue eun ilis all : templum Dei quod estis vos. Ha goude, kurunen en Env ! AMEN.

* * *

.NPO

III

PREZEGEN

Great d'ar bemp var-n-ugent a vls Ebrel 1883,
evit pardoun Sant-Marc

Docentes eos servare, Omnia quicumque
mandari vobis. - (Math. 28-30).

Deskit dezho heulia kement a meuz gour-
c'hmennet deoc'h. - (Aviel sant Vaze.
P. 28-29-30 ved)

VA BREUDEUR HA VA C'HOAREZED KRISTEN,

Ar sant, ma reomp hirio he c'houel, a zo bet kement evit patron ho farrez gant ho tud kos. Her pedi, hen henori a reant. Nag a bet guech n'int-hi ket bet deuet en ho raog da c'houlen diganthan nerz ha skoazel a eneb ar bed, ar c'hig, an drouk-speret. Nag a bet guech n'int-hi ket bet en em zaoulinet ama var leuren ar memes ilis ha dirag ar memes sant ? C'houi, bugale dezho, a zeu evel d'ho ha var ho lerc'h d'hen enori, d'her pedi, d'hen trugarekaad, da c'houlen dreizhan grasou. Ha mad a rit. Rak ho mignon

eo hag ho c'halvokad dirak Doue. E c'hallit, pelloc'h e zaan, e tleit

.NHO 24 VAR AR RELIJION .NTO

lakaat ennan ho fizians, rak atao e vezo prest da zelaou ho pedennou. Koulskoude n'eo ket awalc'h. Seblantout a ra d'in, klevet sant Mark euz an Env o lavaret, hirio, da bep unan, ar pezh a lavare guehall sant Paol d'ar griste- nien euz he amzer : kemerit skuer divar-n-hon evel ma kemeran skuer va unan divar Jesus-Krist. Red eo, e guirionez, kredi hag ober da vihana, darn deuz ar pezh a reas sant Mark evit esperout kaout evel-dhan perz e gloar an Envou. N'euz ket daou hent evit mont d'ar barados, unan stris evit ar zent hag unan ledan evidomp-ni. Hogen, va Breudeur, sant Mark hen deuz digemeret a greis kaloun relijion Jesus-Krist ; sant Mark hen deuz he heuliet penn-da-benn hag en despet da bep tra. Ni koulz hag hen a dle digemer anezhi hag he heulia koustet pe gousto : diou virionez hag e teuan da lavaret anezho deoc'h, eun nebeut komzou. * * * Sant Mark a gredas hag a heulias, relijion Jesus- Krist. Hor Zalver var nez pignat en Env, a lavaras d'he Ebestel : « Kiit ha prezegit ar Feiz d'an holl. Deskit da bep unan heulia kement a meuz gourc'hemennet deoc'h. » Hag an Ebestel a ia varzu ar pevar avel, lod dre ar broiou a dost, lod all dreist ar mor er rouanteleziou a bell. Dre holl ha d'an holl e prezegont : d'ar paour, d'ar

.NHO VAR AR RELIJION 25 .NTO

pinvidik, d'an dud desket, d'an dud dizesk. Lod a zelaou hag a gred, lod a zarr ouz ho c'homzou dor ho spered ha dor ho c'haloun.

Eun devez, eun den hanvet Mark, a ziwezas dezhan en em gavout var hent sant Per ; her selaou a ra, ha setu ker buhan he spered sklerijennet ha gounezet he galoun. Digemeret a ra lezen an Aviel evel eur reolien zantel, roet d'an den evit deski dezhan hent an Envou hag evit he harpa hed he veach. Koumpren a ra eo an Aotrou Doue mestr da rei gourc'hemennou d'he grouadurien ha da c'houlenn ma zentint outho. Ha raktal, heb argila, heb gourlerc'hi e lavar : « kredi a ran, kristen oun... Credo. » Koumprenn a reas ouspenn, n'eo ket awalc'h evi- dhomp rei hor spered da Zoue en eur gredi ar guirioneziou diskleriet d'heomp en he hano hag euz he bers ; red eo rei d'ezhan ive hor c'haloun, en eur zenti ouz ar guirio- neziou-ze hag en eur ober ar pezh a c'houlennont a rafemp. Hor c'hreden a dle beza eur greden oberius ha nann eur greden c'haouiad, eur greden varo. Kredi ha chomm heb ober ervez a greder eo en em varn hon unan. Setu perak sant Mark, kerkent ha ma c'hanavez relijion Jesus-Krist a heulias anezhi hed-ha-hed. Her gueled a raan, o vont da heul sant Per, dre ar broiou ma prezegas enno ar feis. Ganthan e za da Roum, d'ar mare-ze c'hoas kear benn ar bed paian ha ruziet ken aliez a veach, gant goad ar verzerien. Evit derc'hel guelloc'h sounj he unan ouz a c'hourc'he-

.NHO 26 VAR AR RELIJION .NTO

mennou he Zoue hag ho deski easoc'h d'ar re all e lakeaz anezho dre skrid, en eul levr hag a zo etre ho tawarn, levr galvet euz he hano : Aviel sant Mark. Goudeze e tistroas d'he vamm-bro evit prezek d'he genvrois lezen Jesus-Krist. Rak ma heulie he unan a greis kaloun kement a bre- zege d'ar re all, skouer vad he vuez a roe muioc'h a bouez d'he gomzou hag e c'hellaz ober d'ezho koumprenn e tleomp da genta ha dreist pep tra, klask madou an Env. Dont a reas evel-se a benn da c'hounit kalz eneo da Zoue ha da founti e bro en (an ?) Egypt eun ilis hag a zo bet da c'houde brudet eleiz etouez ar gristenien : Ilis Alexandri. Mez ar baianet o velet kement a dud o senti ouz he gomzou a gemeras outhan warisi hag hen lakeas d'ar maro. An heur vad en devoa evel-se da skulia he c'hoad evit he 'vestr ha da ziella dre he verzerenti ar feiz hen doa prezeget d'an dud.

Va Breudeur, koustus ha koustus bras eo bet dezhan, n'euz mar hebed, ober ar pezh hen deuz great. Plega 'r spered da virioneziou ar feiz, ren ha soubla he galoun ervez gourc'hemennou Doue, ia kement-se a goust d'an holl hag a dlie koustout da sant Mark kement ha muioc'h eget da nikun all. Kemeret a rea eur relijion dishenvel diouz hini tud he vro ; he gerent hag he vi- gnounet a dlie hen distrei dioc'h eun hevelep c'hoant hag hen dizalia e pep fesoun. Ha koulskoude, en despet da bep tra, en em ro da relijion Jesus-Krist, koumpren a ra ne c'heller ket heb ar feiz plijout da Zoue hag e ranker, evit kaout digemer

.NHO VAR AR RELIJION 27 .NTO

er Baradoz, pellaad var an douar dioc'h kement a zifen ha senti ouz kement a c'hourc'hemenn : si vis ad vitam ingredi serve mandata. Koumpren a ra ne dalv netra d'an den gounit ar bed-ma holl ma koller an ene. Ha setu pe evit tra, e tilezas pep tra all evit Doue. * * * Va Breudeur, hel lavaret e meuz deoc'h en eur gom- mans, ni evel sant Mark a dle beza tud a relijion ; da lavaret eo, kredi hag ober ar pezh a lavar d'heomp da gredi ha da ober. * * * Pa zeo guir e zeuz eun Doue hag hen deuz great ac'ha- nomp ar pezh ma zomp ha roet d'heomp ar pezh hen deuz, daoust hag au Doue-ze ne c'hell ket gourc'hemenn d'heomp ober he volontez e pep tra ? Daoust, rak-se, hag hor c'henta soursi na dle ket beza klask

anaoud pehini eo ar volontez-se en hor c'hever ? Hogen, e pelec'h e kavomp-ni skrivet ar volontez-ze a Zoue ? Va Breudeur, merket eo her goud a raan, en eul levr hag a zo etre daouarn an holl, merket eo en hor speret kouls hag en hor c'haloun. Ha kenta rebech a glevomp goude beza great an drouk vije rebech hor c'houstians hon unan, nemet e oe dija mouget ar feiz en hon ene. Hi eo a lavar en deiz, en noz... great he c'heuz fall : ego sum qui peccavi, ego iniquitatem egi. Koulskoude, speret an den hag he galon a zo kirieg d'ar fazi : beza e zint evidomp diou reolien amjest ha diasur

.NHO 28 VAR AR RELIJION .NTO

rag ma vezont touellet ha trec'het aliez dre hor gwall- dechou. Setu perak Doue hen deuz karget ar Relijion d'hon difa- zia ha d'hon distrei divar hent ar pec'het, pa vez mouget pe gousket, en hor c'hreis, mouez hor c'houstians hon unan. Ar relijion eo a dle neuze, lakaat dirak hon daou- lagad ar pez a dleomp da Zoue d'an hentez, d'heomp hon unan. Ouspenn ma teu ar Relijion da sklerijenna hor speret, hi c'hoaz a deu da rei nerz d'hor c'haloun, hor zouten a ra var hent ar vuez a enep tentasionou ar bed, finesaou an drouk-speret, fallagriez an dud digoustians ha skouer fall ar re zifeiz. Beva hep religion a zo eta, pe nac'h hen defe Doue an disterra guir da rei urziou d'an dud, pe zisprijout ar gourdrouzou hag ar promesaou a ra d'he grouadurien : Eo lavaret da Zoue : rei a rit d'in gourc'hemennou, ne anavezan ket deoc'h ar garg hag ar c'halloud d'ho ober : non serviam. Promesaou a rit, gourdrouzou a rit ive : ho disprijout a raan ha me vevo da m' giz : non serviam. Ni a vevo d'hor giz ! Ia, mez hor giz-ni, hirio, a zo, siouas ! giz kristenien dizounj ha digourach. N'eo ket, pell dioc'h eno, giz hon tudou koz. Hi e pep tra a glaske plijout da Zoue. Mont a reant d'an oferen, res- peti 'reant ar zul, ne vankent morse ho fask. Dioc'h mintin ha dioc'h noz e trugarekaent an Aotrou Doue ; beva 'reant e doujans Doue ha mervel a reant en he garantez. Mez ni, va Breudeur, penaos e vevomp-ni, da vihana

.NHO VAR AR RELIJION 29 .NTO

penaos e vev an darn-vuia ac'hanomp ? Ha stard e cho- momp-ni atao en hor feiz ; ha derc'hel a reomp-ni heb mank, da c'hourc'hemennou Doue ? Evidon-me, a lavar deoc'h, heb kalzik aon d'en em fazia, pa raan eur zell en dro, pa boezan ar pez a greder, pa zelaouan ar pez a lavarer ha pa daolan evez ouz ar pez a rear, me a rank lavaret : ar feiz a vianana a zeiz da zeiz ha doujans Doue a ia var zikar... Unan a lavaro : kaout religion ? ha perak ? awalc'h eo beza den honest. Awalc'h eo beza den honest ! Ia evit tec'het dioc'h ar prizoun hag ar groug ; mez re nebeut eo aliez evit mont d'an Env, rak kement hini ne vezint ket bet er galeou ne daïnt ket d'ar baradoz. Evit mont d'i ouспен beza den honest eo red beza kristen mad. Awalc'h beza den honest ! Mez petra eo eun den honest ? Goulennit ha klaskit ha ne gavfot e pep tu nemet tud honest var an douar. Al laer, ar mesvier, an den libertin, ar jervicher didalvez, var ho c'hleved, int honesta tud a vale. Awalc'h beza den honest ! Mad, ia mar kirit. Mez ha den honest e c'hellit beza heb relijion ? Penaos c'houi, heb pedi Doue, heb aon rag an ifern, heb esperanz da vont d'an Env, c'houi a zo tud honest ? Ha ni tud eveldoc'h, koulskoude, ni goude pedi, goude iun, goude kastiza hor c'horf, ni a rank aliez skei var boull c'hor c'halon ha lavared : Oh ! bezit ouzin truez, o va Doue ! rak pec'herien oump. Ha koulskoude, ma ne c'hallit ket beza den honest heb renta d'an dud ar pez

.NHO 30 VAR AR RELIJION .NTO

a zo d'an dud, daoust ha c'houi a c'hell beza heb her renta da Zoue ar pez a zo da Zoue.

Eun all a lavar : kaout relijion ? Ha da betra ? Me ne meuz ket a relijion ha n'oun ket klanvoc'h evit-se, a zastum arc'hant, a ra brao-bras va zreuz var an douar. N'ho c'heuz ket a relijion ha n'oc'h ket klanfoc'h ? paouroc'h oc'h evit-se ! Iac'h a gorf e c'hellit beza, mez iec'hed ho c'hene ! Pinvidik a vadou an douar, mez ha madou an Env ? Ober a rit ho treuz var an douar ? Mez evit treuzi an douar an den ne vez ket pell : dek, ugent, triugent, pevar ugent vloaz, setu holl. Mez penaos e reot- hu ho treuz er bed all ? Kaout relijion, eme c'houi, da ober petra ? Selaouit hag her c'hlefot. Mad eo da vired ouz an dud d'en em zispenn an eil egile. Ma na meuz ket a relijion ha ma oun sur, a hent all, da dec'hed araog kastiz an dud, perak ne rafen-me ket deoc'h ervez va interest va unan, ar muia droug a zo em galloud ? Mad eo da lakaat an dud d'ober vad an eil d'egile. Mad eo d'an tad ha d'ar vamm evit ma talc'hint urz vad en ho ziegezh ha ma tiorrennint mad ho bugale . Mad eo d'ar priedou evit ma raïnt an eil eurusded egile, mad d'ar vugale evit ma karint ho zad hag ho mamm, mad d'ar mestr evit ma vezo karantezus e kever he zervicher, mad d'ar zervicher evit ma karo he vestr, mad d'ar pinvidik evit ma tiouero eun tamm euz he dorz vara gant ar paour ha d'ar paour evit ma na c'hrosmolo ket enep ar mondan, mad d'ar re zo huel evit ma vezint trugarezuz ha leal e kever ar re zo izel,

.NHO VAR AR RELIJION 31 .NTO

ha mad d'ar re a zo izel evit na daolint ket mallos d'ar re zo savet a ziout-ho. Da betra mad ar relijion ? Goulennit-hen digant ar c'hreg paour-ze, a velit o wela var dreuz he dor. Eur pried he deuz, mez eur

pried mesvier hag a deuz en eun devez, holl gounidegez ar zizun ; bugale he deuz maget, mez digar hint ha direspët. Petra reio hi, ar pried, ar vamm baour ? Aliez a veach marteze eo bet eat var bord ar puns gant ar zounj da veuzi gant he buez he oll boaniou e kreiz an dour. Petra he deuz-hi dalc'het ? Ar relijion ha netra ken. Hi a reio dezhi kaloun ; habaskder a gemer ; mad e c'hen em ziskuez ; padi a ra, gouzanv a ra, hag he buez santel, he daelou diglemm, he dousder a deneraio kaloun pried ha bugale. Da betra mad ar Relijion ? Va Breudeur, relijion ho c'heuz ! Goulennit eta kentoc'h an dra-ze diganeoc'h ho c'hunan. Ha n'eo ket bet digouezet deoc'h avechou koueza en eur pec'het benag, ober unan euz ar pec'he- jou-ze hag a bouez var eur galoun, evel eur mean milin, unan euz an dizurziou-ze hag a laka 'r c'houket da bellaat divar hon tro. Hogen, piou a dennaz divar-n-oc'h ar beac'h pounner-ze, a roas deoc'h an hardisegez da sevel adarre gant esperans ho lagad varzu an Env ha da lavaret : n'euz forz hag e varfenn, hirio, esperout a ran beza digemeret aze e ti va zad. Ne lavaromp eta mui : ar relijion, ha da betra mad ? Lavaromp kentoc'h : ar relijion a zo mad da zizamma an den. d'he skoazella, d'her c'hrenvaad var an douar, d'hen hentcha varzu an Env, da sklerijenna he spered,

.NHO 32 VAR AR RELIJION .NTO

da gennerzi he galoun, da rei d'heomp ar gouraj da ober hon dever penn-da-benn, e kever Doue, e kever hon nesa, en hor c'hever hon unan. Mad eo da lakaat ar peoc'h etre an dud, an urz en tiegeziou, ar garantez etre an holl ; da vouga an dizurz hap an droullans : mad eo da bep tra : ad omnia utilis est. Ma zeuz hirio kement a ziezamant etouez an dud, mar teu ar paour da zellet kement a dreuz ouz ar pinvidik ha da lavaret : perak da hen-ma an aour hag an hean ha din-me ar bara groz hag al labour ; mar teu ar pinvidik da suna c'houezen ha goad ar paour ha da ni- veri pegement a dalv pep diveraden zour a guez diouz he dal ; ma vank ar vugale da zenti ouz tad ha mamm, d'ho dilezel, da gaout mez ouz ho anzaou, perak kement- se ? Abalamour ar relijion a ia fall : quia nullus est qui recogitat corde. Va Breudeur, greomp eta evel sant Mark, patrour ho parrez kredit d'ar relijion, heullit ar relijion, ha dreiz-hi ma na vezit ket atao eürus var an douar, e c'hellot da vihana esperout beza eürus en Env. Evel-se bezet great.

* * *

.NPO

IV

PREZEGEN

Great e Santez-Anna ar Palud da vis Guere 1888

Inspice et fac secundum exemplar
quod tibi monstratum est.
Sellit ha kemerit skouer divar ar'
pez ho pezo guelet.

Va BREUDEUR HA VA C'HOAREZET CHRISTEN,

Deut oc'h ama, darn a dost, darn all a bell, rak a bell kouls hag a dost eo bruded ar japel-ma : chapel Santez-Anna ar Palud. Ar bed, deveziou a vez, a ra hen ivez, eur c'halvaden d'he vignoned, ha var he gomz e tiredont lod da velet, lod da veza guelet, holl gant ar zounj pe da gaout pli- jadur, pe da greski ho danvez. En eur zont ama, hirio, a bep tu ha ker stank, ken nive- ruz all, n'ho c'heuz ket, c'houi, sentet ouz mouez ar bed. Eur vouez all ho c'heuz klevet, ho c'heuz selaouet : mouez an Env, mouez ho feiz. Anavoud a reac'h pe abalamour ma ho c'heuz he guelet araog hirio, pe, rak ma ho c'heuz klevet prezek 3 .NHO 34 MEULEUDI SANTEZ ANNA .NTO

divar he fenn, ar japel venniget-ma. He guelet a rit dia- zezet e ribl an aod. En tu ze, ar mor doun gant he avelou foll, he rec'hier kuzet, he darziou dijaden ; en tu ma, an douar bras, henvel hen ive, ouz eur mor dangerus hag a velomp varnhan, ken aliez a veach, ar c'horf bruzunet gant ar c'hlenvejou hag an ene paour bloun- set gant ar pec'het. Ha neuze, pe, rak ma zoc'h bet dija krok-ha-krog gant an danger, pe gant aoun d'en em gavout ganthan tal-ha-tal en amzer da zont, e zoc'h diredet holl gant ar memes c'hoant : Rei da Zantes Anna eur merk anat euz ho fizians, euz ho c'hanaoudegez vad ; deuet oc'h evit he zrugarekaad, evit en em erbedi outhi. Va Breudeur, ne c'hallan nemet ho meuli a gement-se. Rak, mar d'eo ar Zænt holl hon difennourien dirak Doue, Santez Anna, dreist ar re all a zo bet, a holl vis- koas, kemeret evit patronez Breis-Izel. Koulskoude, n'eo ket awalc'h he fedi, he c'hared ; red eo c'hoas, evel dhi beva e doujans, e karante Doue, hag hirio, e seblantan he c'hlevet o lavaret d'heomp ar

gomz e meuz dreiz-hi digoret ar gelennadurez-ma : Inspice et fac.. . Guelit petra oun bet ha grit eveldhon. Distroomp eta var hor c'his da ober eur zell var an amzer dremenet ha skoomp var dor an ti ma veve enn- han naontek-kant vloas zo ar Zantez-ma, e ma hirio, he fardoun. ' Ennhan, en ti-ze, ni gav var eun dro : 1) Eur jervicherez fidel da Zoue, 2) Eur pried karantezus, 3) Eur vamm vad.

.NHO MEULEUDI SANTEZ ANNA 35 .NTO

* * * Va Breudeur ker, er bed-ma pep den hen deuz he speret hag a joaz he hent ervez he zounj . Mez holl, en despet d'ar plegou dishenvel a gemerer, ne glasker nemet eun dra, atao ar memes hini : beza eürus. Hag evit dont a benn da dizout an eürusted-ze, ne esperner na poan, nag izign, nag amzer. Prez, tiz a veler var an dud. En em jala 'rear aleiz, ar c'horf ne jomm ket dila- bour nag ar speret dizoursi, diaket, dibreder. Ha kouls- koude, red mad eo kredi e c'hen em fazi an darn vuia. Rak pa zellan ouz ar pez a dremen, pa zelaouan ar pez a lavarar, me a gleo klemmou aleiz hag a vel kalz a zaelou. Ia, neubet a dud a zo eürus rag neubet a zounj ervad e komz Jesus-Krist : unum est necessarium : eun dra hebken a zo red ; red eo karout Doue, red karet an nesa er guel a Zoue, red eo en em garet hon-unan ervez Doue. Setu ar pez a ententas, ar pez a reas Santez Anna. Ervez sant Jerom, he fried Joachim hag hi a rea teir lodenn euz ho danvez : al loden genta evit Doue, an eil loden evit ar paour hag an dremenidi, an drede loden evit ho ezomou ho unan. Doue da genta, an ezomek da eil hag hi ho unan varlerc'h . Ar renk diveza a zalc'hent, eta, evitho, er pez a zell eus traou an douar. Mez diskuez a reont dre eno, pegen aketus oant da binvidikaat ho ene. E leac'h klask madou ha ne c'hellont en em viret nag ouz ar merkl nag ouz al laër, e klaskent da genta rouantelez an Env

.NHO 36 MEULEUDI SANTEZ ANNA .NTO

hag ar zantelez a ranker da gaout evit beza enn'hi digemeret. Rak-se : Plijout da Zoue hag he veuli, ober vad d'an holl, dreist pep tra d'an ezomek ; lakaat buez hir an eternite dreist buez verr ar bed-ma ha mad an Ene araog mad ar c'horf, setu petra eo bet kenta sounj, brasa aket Santez Anna hag hen anzao a rankomp, choazet he deus ar guella loden. Ne c'houzoun ket kaer pe seurt plijadur a c'heller da danva en eur lezel a gostez gourc'hemennou Doue, evel pa na ve, goude ar maro, netra da c'hortoz na netra da zouja ; o tistrei he galoun divar an Env evit he staga ouz an douar, o staga park ouz park, o vernia pez arc'hant var bez arc'hant ; pe seurt plijadur a c'heller da danva o c'hober poan d'an nesa pe zoken, o tremen, heb ober vad, abiou an nep zo en dienez. Mez a dra zur, eürus eo an den hag a zant eo benniget, karet gant Doue, eürus an den hag a c'hell lavaret : « ne vezo ket goullou va daouarn pa rankin mont da renta kount eus va buez. » Eürus an den hag a zo he hano meulet gant an dud, an den a glev e toull he zor ar paour o lavaret. « Bennos Doue deoc'h er bed-ma, hag ar barados er bed all. »

* * *

Servicherez fidel da Zoue : Santez Anna 'zo bet ous-penn eur pried karantezus.

Doue, pa grouaz ar bed, a reaz pep tra gant pouez, gant muzur, gant urs ; da bep den rak-se, kouls ha d'an

.NHO MEULEUDI SANTEZ ANNA 37 .NTO

holl draou all, e verkas he rank hag he stad. Lod a vez ganthan galvet da lakaad moger ar bed etre ar bed hag ho ene ; lod all heb kuitaat ar bed a zalc'h bepred ho c'halon distag, diliam evit gallout eassoc'h a ze miret ennhi d'ar vertus ar c'henta pazen, ar plas a enor hag ober gant muioc'h a nerz labour Doue var an douar. An darn vuia a ra gant ho c'haloun, dirak aoter ar Briadelez, eur skoulm hag a zeu ervez ma 'vez great ha douget, da veza eur skoulm a vennoz, a joa, a eurusded pe eur skoulm a zaelou, a zizesper, a vallos. Eun dra bounner eo, e guirionez, eun dra garguz, diez da zevenout, da zigas da vir dont da lavaret da unan all : « Setu va dourn d'id astennet ha var half an dourn-ze, va c'haloun a bez. Ennhi, hiviziken, er ga- loun-ze, ar c'henta plas a zo, ha betek ar maro, a vezo d'id goude Doue. Ervez va galloud, me a raio da eürus- ded hag a gemer an Env da dest, eo va c'homz leal ha guirion. Da joaiou a vezo va joaiou , da distridigez va hini, ha mar kavez var da skoaz eur groas benag, me ' zougo ar penn pounnera. » Nag a bed lavar evel-se, n'hon deus-ni ket, ni ho peleien, digemeret en hon buez, ha varlerc'h, pegen aliez a veach, eleac'h eürusdet hon deuz kavet hirvoud ha ran-galoun. A beleac'h e teu kement-se ? Ar c'henta, ar brassa pen-kaos eo rak ma kaver kals priejou ha ne bedont ket Doue da zont d'ho eured, kals priejou, hag a zeu goude ho eured da lakaad Doue var an eil bazen en ho c'ha- loun pe d'hen taol er meaz deuz an ti. Va Breudeur ker, ar garantez a zo eur blanten figus,

.NHO 38 MEULEUDI SANTEZ ANNA .NTO

kizidik ha naoneg . Figuz eo : n'en em blij ket e peb douar ; ne c'hell ket bea greffet var bep seurt treid : kizidik eo : re a c'hlao, re a avel, re a ienijen hen laka da wenvi, da vervel. Naoneg eo ouspenn ; goulou a ra ma 've kenteliet mad, stuet e doare var he zro : izom he deuz bep eil tro, a c'hlizen ar

mintin hag a domder ar c'hreis-deiz . Evit chom beo hag ober brud e rank eta beza greffet var ar zantelez, plantet e liors an Aotrou Doue, ha tro var dro, evel eur c'hael-spern, lakeat doujans Doue, d'he diouall eneb drouk. Red eo e teuffe ouspenn grasou an Aotrou Doue d'he zaouri ha d'he zomma ha bennoz an Env da zistrei divar-n-hi pep gwall varrad amzer. Anez kement-se, abred e wenvo, e veleno, e varvo, marteze. Sellit kentoc'h ha guelit. E pelec'h, etre pe rumm priejou , e ren ar brasa ienien, e sao an aliessa trous, e red ar puilla daelou, e kaver ar brasa keus, ar pounnerra disesper ? Ne lava- ran ket, ne zafe ket avechou eur goummoullen benag azioc'h ti ar guella priejou. Pelec'h kaout var an douar an den n'hen deus ket mank hebed ? Mez daou bried a zoujans Doue a oar mad eo berr pep speret, eo dinerz pep kaloun, eo fallakr an ærouant ; rak-se e c'hen em bardonnont, e c'hen em garont, e vevont e peoc'h. Diou galoun staget gant dourn Doue an eil ouz heben hag a c'hoar en em glevet mad, a ra evel eur barados euz ho zi. Setu ar pezh a reas Joakim hag Anna. Mez Joakim a ioa eur zant, Anna a ioa eur zantez hag eaz e kavent rak-se, servicha Doue ho daou hag

.NHO MEULEUDI SANTEZ ANNA 39. .NTO

ober an eil eürused egile o c'hen em garet ervez Doue. Euz ar garantez a rene etrezho ho daou, sant Jerôm a ro d'heomp eun testeni. Joakim bep bloas, a iea ervez lezen ar vro, da ober eur sakrifis e templ Jerusalem. Bep bloas ive, kement hag ober e rea da Zoue eur sakrifis euz ar re gaera. Eur bloavez, ar belek karget da lakaat urz er zakrifisou a veze kinniget, a lavaras da Joakim : « Penaos eun den dizher evel doud-te, eun den ha n'eo ket bet benniget he Briadelez rak n'hen deus krouadur hebed digant Doue, a gred ober sakrifisou ker bras, rei prof ken koustus ? » Da eur rebech ken c'houero sant Joakim ne respoun- taz ket. Heb en em glemm e kuita templ Jerusalem, en em denna ' reas a gostez pell deus an dud hag eno e savas eul lochen da wela. Anna he bried, test deuz eun henveleb glac'har, a gemer eur gouriz reun, iun a ra, pedi hag hirvoudi, en eur c'houlenn digant Doue ar c'hras ma vezo tennet an dismegans divar hano he fried. Evit-hi, evitho ho daou, Doue 'ra eur burzud. Da recompanzi ho c'harantez, e ro dezho en ho c'hosni, eur verc'h benniget dreist an holl verc'het all : Santez Anna a lakeas er bed ar Verc'hes glorius Vari. Hag evel ma he devoa en em ziskuezet skouer ar priejou mad e c'hen em ziskuez ive : skouer ar mammou karantezus.

*

**

Eur garantez all da heul karantez Doue hag hini he fried a c'houlennas eta, digemer e kaloun Santez Anna : karantez ar vamm evit he merc'h.

.NHO 40 MEULEUDI SANTEZ ANNA .NTO

Va Breudeur ker, ne laeromp ket loden an Aotrou Doue. Hen dreist pep tra, eo hen deuz great ar Verc'hez Sakr ar pezh ma zeo. Eva, ar genta maouez, a gollas ar bed : Eur verc'h da Eva eo a dle hen savetei. Ha Doue a bell, a bourchassas, a aozas pep tra evit kas da benn ar pezh hen doa rezolvret dre druez ouzomp. Mez ma reaz evit ober euz ar Verc'hez eur grouadurez ker pur, burzud var burzud, Santez Anna a reas he lod. 1° Sellit outhi : He merc'h c'hoas iaouankik flamm, a zo en he c'hichen o teski lezen Doue. 2° D'an eil Santez Anna n'he doa krouadur ebet nemet-hi. Ha koulskoude, d'an oad a dri bloas, Mari a zo kaset d'an templ ha roet da Zoue. Tadou ha mammou, setu aze ho skouer. Peurvuia eur c'hrouadur a vez ar pezh ma vez great : nebeut a drec'h wen. En em glemm a rear euz ar vugale ; guel- loc'h e ve en em glemm euz ar re nebeut a zoursi a vez bet kemeret d'ho c'helen ervad. Eürus an nep er bed-ma, a ra evit Doue, evit he nesa, evithan he unan, ar pezh a c'houlenn mad an ene. Koulskoude, hag e tiquesfe ganheomp, kuez a er pec'het, ne gollomp ket a fizians. Eur sant hen deus bet lavaret divar benn ar Verc'hes : omnipotentia supplex. Me 'lavaro da m'zro, Santez Anna dre he feden a zeuio a benn euz kement e dezho c'hoant. Ar Verc'hez a zo he merc'h, Jesus-Krist a zo he mab bihan : Galloud he deuz eta dirag Doue. Ha hent all, ne c'hell ket mankout a garantez evidomp ni bugale ar beg douar ma a zo en em wlestat dezhi.

.NHO MEULEUDI SANTEZ ANNA 41 .NTO

En em erbedomp eta outhi gant fizians. Mar d'homp mad, hi hor jikouro da genderc'hel ; mar bevomp er pec'het, hi a astenno d'heomp he dourn evit hor zavel da genta ha rei d'heomp nerz da jomm en hor zao beteg ar fin. AMEN.

.NPO

V

STEUEN

VA BREUDEUR KER,

Hirio gouel S*** X***. Seblantout a ra din a c'haleze divar he dron, her c'hlevet o lavaret d'heomp ar pezh a lavare gwechall Sant Paol d'ar gristenien eus he amzer : Imitatores mei estote sicut et ego Christi. Ali a bris mor deuz unan. Rak, ha setu e daou c'her ar pezh a lavarinn deoc'h hirio. 1° Ne maomp var an douar nemet evit beza sant en deiz da kont. 2° Penaos anavout ha ni 'zo var ar venoijen vad.

§ 1. Ne maomp er bed nemet evit gounit an Env.

Doue hen deuz hor c'hrouet evit ar barados.

Jesus-Krist en deuz hor prenet evit ar barados.

Ar Speret Santel ne hean d'hon dougen ha d'hon ren varzu ar barados.

.NHO VAR AR ZILVIDIGEZH 43 .NTO

*

**

Eur rejant kos, var a gounter, en em gavas eun deiz gant unan euz an dud iaouank a ioa bet ganthan er skol.

Sell, eme ar rejant kos, c'houi a zo aze ? Ha iac'h mad var a velan, guell a ze ! Mez petra oc'h c'houi deut da veza ?

Troet e meuz va zounj ar var vicher a zoudard, ha setu me dija kabiten.

Kabiten ? Oh ! mad tre. Heur vad ho c'heuz. Ha goude? petra 'veffot goude ?

Goude mar gellan e vin koronel.

Guelloc'h c'hoas ! Ha goude ?

Goude general ma vez chans vad. Mez diez eo pignat ken huel.

Ia eur garg huel ha dies da baka, esperomp evel-kent. Ha goude ?

Goude ? gant va fae e c'hedin ma venn deut kos.

Pa bouezo re an oad var va diskoas, me a iel da veva dibreder.

Ha goude?

Goude e varvin.

Ha goude ?

Goude ? Me ne ouzoun ket.

Mad ! Me c'hoar. Goude pil pe fas. Daou lojeiz :

Baradoz pe ifern... Eur vech kollet, kollet evit mad. Taol tro hebed. Ha neuze : quid prodest homini si mundum universum lucretur animæ vero suæ detrimentum patiatur.

Setu perak : Imitatores mei estote sicut et ego Christi...

.NHO 44 VAR AR ZILVIDIGEZH .NTO

Ne lavaromp ket : N'eo ket red ober kement hag ar Zænt ! Nann, mez red eo ober ar pezh a c'houlenn Doue. Ha Doue a c'houlenn ma kerzimp digailhar var hent ar barados. Ne lavaromp ket eo diez... Quis me liberabit de corpore mortis hujus : D'ar Zænt eo bet diez ive. * * * Penaos anaout, ha ni a ra, ia pe nann, ar pezh a c'houlenn Doue ? Mean diskuiller an orfebrer... Ar peziou faos, henvel evit c'henta gwel, ouz ar peziou ac'hant mad... Mean diskuiller an aviel : 1° Si pezh tuus scandalizat te abscede eum et projice a te... Beza sant koustet pe gousto, en despet da bep tra... Evit an traou ne zellont ket ouz ar zilvidigezh e c'heller ober meur a sakrifis... A eneb he zilvidigezh arabat sakrifia netra. 2° Quarite primum regnum Dei et hæc omnia adjicientur vobis... E c'hallomp er bed, klask meur a dra, mez da genta dreist pep tra, regnum Dei... rak : quid prodest homini... ? 3° Sive manducatis, sive bibitis, omnia in Gloriam Dei facite... Peb den hen deuz he stad, he labour ha pep unan a dle poania d'ober mad he dreus en he stad... Mez e n'euz fors pe seurt buez, e tle beza ar zounj euz ar zilvidigezh. 4° Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit... Aliez e ve lavaret : labourat awalc'h evit hirio... Labourat awalc'h, d'an oad e meuz : diskuizomp brema... Evit beza sant eo red labourat beteg ar maro...

.NHO VAR AR ZILVIDIGEZ 45 .NTO

An ebestel a lavare eun devez da Jesus : Ecce reli- quimus omnia et secuti sumus te, quid ergo erit nobis ? Ha Jesus a respountas : Vitam æternam possidebitis. Labourit epad ho puez evel an Ebestel da vont da heul Jesus, et vitam æternam possidebitis.

Amen.

.NPO

VI

PREZEGEN

Var ar Zantelez

Imitatores mei estote, sicut et ego Christi
Kemerit skouer divar-'n-on-me, evel ma
kemeran skouer va-unan divar Jezuz-Krist.
(1. cor. 4-16).

Va Breudeur ha va C'hoarezed kristen,

Pedi, kared, trugaregaad a reomp ar zent ; hor fizianz a lakeomp en-ho ; deiz ho gouel, deiz ho far-
doun, a vez, evidomp-ni ivez, eun deiz a c'houel, a bardoun, a laouenidigez. Kement-se a zo mad, a zo
tal- voudek, rak ar zent a zo hor mignouned, hor breudeur, hor madoberourien ; din int a bep fizianz,
din a bep meuleudi ! Koulz goude, kement-se n'eo ket aoualac'h ; red eo c'hoaz ; pelloc'h e zaan ; red eo,
dreist pep tra, beva evel ma ho d-euz-hi bevet ho-unan, evit galloud, eun deiz da zon'd, kaoud perz en
ho levenez hag en ho eüruzded. Ar pezh a hell ober d'hezo ar brasa plijadur eo ma heuillimp, koulz hag
hi, gourc'hemennou an Aotrou

.NHO E RANKOMP BEZA SENT 47 .NTO

Doue, ha seblantoud a ra d'in ho c'hlevoud e lavared d'heomp ar pezh a lavare gueach all an Abostol
Sant Paol da gristenien he amzer : imitatores mei estote, sicut et ego Christi : kemerit skouer divar-'n-
on-me, koulz ha ma kemeran skouer va-unan divar J.-K. Deiz gouel ha pardoun Sant-Leier, kemeret gant
ho tud koz evit patron ar japel-ma, e m-euz kavet mad lavared d'heoc'h eun nebeud komzou divar benn
ar zan- telez gristen. 1° Evit ma poanio pep unan da veva ervez Doue, e lavarint d'heoc'h, da genta, e
rankomp, ni ivez, beza sent abarz kaoud digemer en Envou ; 2° Hag evit rei fizianz d'an holl, e
tiskuezin, abarz achui, e ma e galloud pep den beva gant santelez. * * * VA BREUDEUR KER,

Tud ar bed, a unan gant an drouk-spered evid hor c'holl, a velod oc'h ober ho zreuz var an douar, heb
kemeret, koulz lavaroud, an distera poan da veva ervez lezen an Aotrou Doue. Dizounj ha dibreder,
evel tud ha n'ho defe, en tu all d'ar bez, netra da zouja na netra da esperoud, e lakeont mad ho c'horv
araok mad ho ene, bolontez ho c'haloun araok bolontez an Aotrou Doue, eüruzded ar vuhez hirio araok
eüruzded ar vuhez da zon'd ; ha goudeze, evit mouga rebechou ho c'houstianz hag en eur zizamma
dirak an dud, e lavaront : daoust betra disprijoud plijadureziou ar bed, kastiza 'r

.NHO 48 E RANKOMP BEZA SENT .NTO

c'horv, hag huala 'r galon ! Kement-se a zo mad d'an nep a glask beza sant : mez heb en em renta
sent, e c'haller gounid an Envou. Kenvroiz, va Breudeur, a eneb ar pezh a reont, ar pezh a lavaront,
bezomp, oh bezomp ato var evez. Ho c'hustumou a zo milliget gant J.-K., hag ho c'homzou a zo kontrol
beo da gomzou Doue. Lavaroud a reont : n'eo ket red beza sent ! Ha Doue, an Doue ma rankimp, eun
deiz, renta d'hezan kount euz hor vuhez hed-da-hed, Doue a lavar e fell d'hezan e veac'h sent : hæc est
voluntas Dei, sancti- ficatio vestra ; bezit sent, eme-z-an, rak ma zounn sant va-unan, me ho mestr hag
hoc'h Aotrou : sancti estote quia ego sanctus sum, dominus deus vester. Ne lavar ked : mad eo beza
sant ; me a ro kuzuil d'heoc'h da veva gant santelez ; pelloc'h e za, Kristenien, eur gourc'hemen eo a ro,
ha nann eun ali heb-ken : bezit sent, red eo e veac'h sent ; sancti estote ; nann c'hui ha c'hui heb-ken,
mez c'hui, va breur, mez c'hui va c'hoar, mez c'hui ha c'hui c'hoaz, mez c'hui holl hag a c'houlenn
salvetei hoc'h ene : bezit sent, sancti estote. Da biou, e guirionez hag ervez al leoriou sakr, e velomp-ni
prometet ar vuhez eternel ? Prometet eo d'an hini a stourm oud-han he-unan evit disc'hriazienna 'n
techou fall euz he galoun : regnum clorum vim patitur ; promettet eo d'an hini a en em ziwall, gant evez
mad, ouz an holl bec'hejou mezuz ; beati mundo corde ; pro- metet eo d'an hini a zo distak he galoun
diouz falz madou an douar, d'an hini a gar Doue dreist pep tra hag euz he holl nerz, d'an hini a gar he
nesa evel d'han

.NHO E RANKOMP BEZA SENT 49 .NTO

he-unan, d'an hini a heuill, penn-da-benn, lezen an aviel : si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Pe, mar kavit guell, hag evit lavared holl e daou c'her : ar vuhez eternel a zo prometet d'an hini ne reaz, a viskoaz, pe- c'hed marvel hebed, pe, da vihana, goude beza, dre ar pec'hed, ankennet kaloun he Zoue, a c'hounezaz he bardoun dre eur guir binijen. Hogen, va breudeur, petra eo an den ha ne reaz, hed he vuhez, pec'hed marvel hebed ? Petra eo an den hag a ra eur guir binijen, goude beza pec'hed ? Marteze c'hui a c'halvo anhezan eun den a zoujanz Doue, eur c'hristen leal ha vertuzuz ; mez me a gav d'hezan eun hano all, hag an hano-ze eo an hano a zant. Guir eo ne rankomp ket evit mon'd d'an Env, ober kement hag ho d'euz great darn euz ar zent na kaoud ker braz santelez hag hi. Eun nebeudik hebken ho d'euz ar gourach da zilezel pep tra evit Doue : da gui- taad madou, kerent ha mignoured dre garantez evit-han ; d'en em denna er c'hoajou pell diouz trouz ar bed, da gousked var an douar ien, zougen ar gouriz reun, da veva divar griziu. Kement-se a zo mad, eüruz an nep her gra, mez kement-se n'eo ket red evid an holl. Ervez J.-K., e zeuz meur a bazen e rouantelez an Env. Ar bazen huella, ar c'henta renk a c'hortoz ar re ho devezo, hed ho buhez, muia-karet ar vertuz ; mez, Ken- vreudeur, ha taolit evez mad ouz ar gomz-ma, mez an di- veza renk he-unan, ne vezo roet ervez Sant Iann, nemed da eun ene disklabez a bep drouk : nihil coinquinatum in- trabit in eo ; ne vezo roet nemed da eur zant, sant nann 4 .NHO 50 E RANKOMP BEZA SENT .NTO

ato dirak daoulagad an dud (an dud aliez a zianavez ar guir vertuz hag a laka 'n drouk e leac'h ar mad) mez sant dirak daoulagad difazi eun Doue leal hag a ro ar gaerra kurunen d'ar zantelez muia kuzet ouz an dud pe vuia zisprijet gant-ho. N'eo ket heb abek e lavaren eta d'heoc'h, en eur gou- manz, kemeroud skouer divar ar zent evel ma ho d'euz kemered skouer ho-unan divar J.-K. : imitatores mei estote sicut et ego Christi. * * * Koulzgoude, va Breudeur, mar d'eo gouel ar zent eun devez a laouenidigez evidomp rak ma tiskuezont d'heomp an hent a dleomp da heuillia hon-unan, e zeo, er memez amzer, eun devez a dristidigez rak ma kavomp hor buhez ken dishevel dioc'h ho hini. Hi, er penn kenta, ho deuz klasket rouantelez an Env ; ha ni, re aliez siouaz, ne glaskomp nemed madou, enoriou, plijudureziou an douar ; hi, e pep tra, a c'hou- lennaz anaoud hag heuillia bolontez Doue, ha ni, re aliez siouaz, a zelaou mouez hon techou direol. E c'hal- lomp, guir eo, tremen evit tud honest dirak ar bed ; mez beza direbech dirak an dud, mar deo aoualac'h evit tec'hed dioc'h ar prizoun hag ar grouk, n'eo ket aoualac'h evit mon'd d'an Env. E c'hallomp, ar brava, ober hon treuz var an douar ; mez evit treuzi an douar an den ne vez ket pell : 10, 20, 30, 60 vloaz, hag achu holl ; hag hon treuz, er bed-all, penaoz her graimp-ni, pa skoio evid-omp an heur da renta da Zoue eur gount piz ha didruez euz hor buhez penn-da-benv ?

.NHO E RANKOMP BEZA SENT 51 .NTO

Ha petra ' lavaromp-ni evit klask en em zizamma dirak hon daoulagad hon-unan. Lavared a reomp : 1° Re boaniuz eo beva santelamand. 2° Doue a ro d'in re nebeud a c'hrasou. 3° Re a zanjerou a gavan var hent ar vuhez. Guelomp hag hen a zo, en abegou-ze, ken tra nemed digareziou, pe gant re, an drouk-spered a zeu da lus- kellad hor c'houstiansou digourach evit ober d'heomp kousked dispount er stad a zizurz hag hor c'holl sur- roc'h a ze. 1° Re boanniuz eo, eme c'hui, kerzed ato dibec'h gant an hent mad ! Ah ! va breur ha va c'hoar, a koumpren a rit-hu mad ar pez a lavarit. Penaoz eta ? Re boaniuz beva gant santelez, da lavared eo : re boaniuz kared eun Doue hag a zo evidoc'h an tad an tenerra, ar c'harantezusa madoberour ; kared eun Doue hag a rento, hed an eter- nite, eüruz an nep her c'har, ha maleüruz an nep n'her c'haro ket. Goud a raan evelkent e z-eo koustuz avechou, ha koustuz braz, derc'hel mad da lezen an Aotrou Doue. Guelit Sant Leier, patron ar japel-ma savet ganheoc'h 'n he hano. Leier, ganet a lignez huel, a studiaz, a viha- nik, lezen Doue, en eskobti Poitiers. Ar brud euz he furnez hag euz he vertuz, a reaz da Roue Bro-C'hall her gervel d'he balez, mez penaoz benak ma zoa euz an huella noblanz, Leier a gavaz guell dilezel falz espe- ransou ar bed-ma evit en em rei holl da Zoue. Great eskob a gear Autin, ne glaskaz morse nemed ober vad

.NHO 52 E RANKOMP BEZA SENT .NTO

dan holl, ha lakaad doujanz Doue da rên e kaloun pep unan ; mez evelkent e choarvezaz ganthan ar pez a choarvez aliez gant an dud leal ; gouzanv a rankaz poaniou braz. Goude beza bet kaset er meaz euz he eskopti, e oue tenned dhezan he zaoulagad, trouchet he deod, taolet er prizoun ha dibennet. Koulzgoude, derchel a reaz bepred stard da lezen Doue; evel J.-K., e pardounaz dhe vourrevien ha da heur he varo, e rentaz meuleudi da Zone, rak ma zoa bet kavet din da chouzanv ar verzerenti. Poan a goust avechou eta, derchel mad da lezen Doue ; mez, va Breudeur, goulennit digant ar pecher ha nhen deuz ket, hen ivez a boan dindan gouask he zizur- ziu ; mar kavit guell, diskennit en ho kaloun hoch-unan. Great ho cheuz ar mad, ha, marteze, an drouk ivez, siouaz ! hogen mher goulennet ouzoch : pe choude eun devez tremenet er guel a Zoue pe choude eun devez roet holl dan dizurz hoch cheuz-hu santet skanva ho kaloun ? Va Breudeur, e leach ho respount, hoch-unan, se- laouit respount Sant Aogustin. Araok beza da Zoue, e tanveaz holl blijadureziou an douar, hag Aogustin, dis- troet ouz Doue,

a lavare : Gened bepred oajet ha bepred nevez, re zivezad e m-euz ho karet. Ia, Kenvreudeur, oll joaiou ar bed a zo nebeudik a dra, mar dint eun dra benak, e tal kichen ar peoch dudiuz a danva eur galoun gristen.

2° Re nebeud a chrasou a ro dheomp an Aotrou
Doue !

.NHO E RANKOMP BEZA SENT 53 .NTO

Da eun henveleb abek, Kenvreudeur, ne rin respount hebed. Grit, evit en em zifazia, eur zell heb-ken a bep- tu dheoch ; rak ne velot a beb kostez nemed grasou ha madoberou. Azioch ho penn, setu Doue, ha Doue a zo galvet, dre he hano mad, an Doue a holl garantez ; en ho tourn setu leor an Aviel, hag an Aviel a zesk dheomp ne vezimp morse tentet en tu-all dhon nerz ; var hoch henchou, setu ar groaz en he zao, hag ar groaz eo ar guele kalet, ruziet gant goad J.-K., o vervel evit hon zilvidigez. En ho parrez, setu an Iliz, hag en Iliz-se, beleien vad, karantezuz, evit ho kelen, sakramanchou evit ho pardouni hag hoch harpa ; en Iliz Jezuz-Krist he-unan evit beza magadurez hoch ene, sklerijen ho spered ha laouenidigez ho kaloun (1). Nann, va Breu- deur, neo ket grasou Doue eo a rank dan den, an den eo a vank da chrasou Doue.

3° Re a zanjerou a zo en dro dheomp ! Va Breudeur, ho anaoud a raan, an danjerou-ze, ha pell a zo ma klaskan lakaad an dud, nann da zarri ho daoulagad, mez da chouren out-ho a vir galoun. Ia, hent ar vuhez-ma ' zo danjerou var-n-han : danjerou a berz an drouk-spered, danjerou a berz ar bed, danjerou a berz hor zempladurez hon-unan : mez, va Breudeur, dourn Doue nho tilezo ket, jomm a raio en ho kerchen evit hoch harpa, ho sevel, ho ren, ha dre he nerz, chui

.NFO (1) Grit eur zell dindan ho treid : bale a rit var douar eur vro brudet a bell dre he relijion hag he feiz ; Bro Vreiz-Izel hag ar feiz gristen a zo diou choar abaoe daouzek kant vloaz zo.

.NHO 54 E RANKOMP BEZA SENT .NTO

a zeuio, mar kirit mad, abenn euz a bep tra : omnia possum in eo qui me confortat. Ar zent, en ho raok, ho d-euz anavezet ar stourm hag ar brezel. Klevit an den zantel Job o roi malloz dan deiz ma teuaz var an douar ; sellit Sant Jerom o skoï gant eur vilien var boull he galoun evit trechi he wall zon- jou ; guelit Sant Pôl och en em strinka dan daoulin betek teir gueach evit goulen ar chras du vouga ioulou mezuz ar chig. Hi eta ivez, a ranke stourm, a ranke gou- ren, ha koulzgoude setu inthi eüruz en Env. Va Breu- deur, perak ne chalfemp-ni ket ar pez ho d-euz gallet kement a re all, a raoz-omp : cur non potuero quod isti, quod ist ? * * * Parisioniz Riek, kenta guech ma prezegiz e kador ar vironez, eo dirazoch, chui, e komzen. Dond a rean, a bell braz, da gure dho parrez, heb anaoud nikun en ho touez, ha koulzgoude euz a berz an holl e reseviz ar guella digemer. Galvet hirio gant eur persoun ha ne chell mui beza ankounacheat eur vech ma vez bet anavezet mad, e zounn gant plijadur diwezet eur vech choaz en ho touez hag e lezan ga- neoch evit kimiad komz an Abostol Sant Paol : kemerit skouer divar ar zent, dalchit evel dho, mad da Zoue, stard dar feiz, kerzit kalounek var hent an Env, hag eun deiz da zond, chui deuz ho pro, ha me deuz ar chorn douar a vezo din roet gant ar Brovidanz, ni en em gavo, en em velo a nevez, heb rankoud en em zis- partia mui, e Baradoz an Aotrou Doue. AMEN.

.NPO

VII.

Gouel Sant Per en ereou

Petrus servabatur in carcere.
Per a ioa dalchet er prizoun.

VA BREUDEUR KER,

Henori, kared, pedi a reomp ar zent, hor fizianz a la- keomp enho deiz ho fardoun, deiz a bardoun evidomp. Mad a reomp, rak beza int mignouned Doue hag hor mignouned-ni, etc... Koulzgoude se neo ket awalch, red eo ouzpenn kemered skouer divarnho, studia ho buhez evit anavoud hon-unan dre he hent e tleomp kerzed dhon tro. Mad hirio euz buhez Sant Per e tennan eur gomz hag a lennomp en oferen hirio : Petrus servabatur in carcere, Sant Per a ioa Abostol J.-K., mean fount, mean diazez an Iliz, karget da ren ar gristenien fidel ha Per a ioa, dre bermision Doue, dalchet er prizoun... An Iliz var he

lerch a zo bet hag a zo persekudet choaz hirio en deiz. Koulzgoude an Iliz eo pried J.-K., dhezi hen deuz pro- metet harp ha sklerijen, en he dourn hen deuz lakeat tenzor he chrasou, he veritou, he vadelezou. Ar guir

.NHO 56 BUEZ AR CHRISTEN A ZO EUR VUEZ A VREZEL .NTO

gristenien eo guir vugale Doue. Evit-ho hen deuz great ar bed, evit-ho an Env. A hent all, Doue zo holl chal- loudek : Ne ziwer nemed ar pezh a gar, holl zantel, holl madelezuz eo ive : ne gar eta nemed ar pezh zo mad ha ne glask nemed ar pezh zo talvouduz dhe vugale. Penaoz eta ha perak kement-se ? Ar respount dar goulenn-ma a dle an e pevar cher da lakaad hirio dirak ho taoulagad...

1° Perak poan ha brezel evit ar guir gristen var an douar ?

Abalamour ar boan, ar brezel eo mean diazez ar religion gristen.

Eun ti zo douget var ar mean fount. Ti ar zilvidigez douget var ar groaz, var ar binijen, var ar brezel.

Regnum celorum vim patitur, et violenti rapiunt illud.

Tollat crucem suam quotidie et sequatur me. Nisi patientiam egeritis omnes similiter peribitis.

Setu evit ar bed all.

Evit ar bed ma : in sudore vultus tui, vesceris pane.

Setu komzou J.-K., ha setu ar skouer hen deuz roet : gounid a ra he vara gant ar chouezen dioch he dal.

Nhen deuz ket eur mean hebken da astenn he benn den em ziskuiza, ha pa varv, e toug eur gurunen spern, eo stag ouz eur groaz...

2° Buhez ar christen a zo enhi poan ha brezel, ha perak ? Abalamour ar brezel a ziwall achanomp a zroug.

.NHO BUEZ AR CHRISTEN A ZO EUR VUEZ A VREZEL 57 .NTO

Piou a ziwallo an arme ? Ar gedour ! ha piou a ziwallo ar gedour ? An enebour he-unan ! Abalamour ar boan eo hon distro guella ouz Doue. Eur zell en dro dheomp ; eur zell varn-homp. E kreiz ar ieched, an danvez, ar blijadur ; nag a bed en em an- kounacha, en em goll ! pa zeu ar boan e koumprenomp pegen dister eo traou ar bed, hag e tistroomp ouz Doue evit gounid madou padusoch : bonum mihi quia humili- liasti me.

3° Poan ha brezel a zo buhez ar christen, ha perak ? Abalamour ar boan, ar brezel a laka an dispartia etre ar re a zo evit Doue hag ar re a zo a eneb Doue. Eur marchadour archantiri hen deuz en he stal eur mean diskuiller evid anavoud an archant mad dioch an archant faoz. Chui, labourerien douar, evit dispartia 'n hed goanet, an draok, ar skaot-du dioch ar greun mad ho cheuz ho kuenterez, pe ho krouer d'ho banna en avel... Doue hen deuz he vean diskuiller evit rei da anavoud he vir zervicherien. Daou zoudard a zoug ar memez guiskamant, sabren, fuzuil. Unan kalounek koulzgoude hag egile digaloun pa groz ar chanoliou, pa sut ar bouliji abiou dar penn, unan a zalch mad dan drapo, egile a dech pe en em rent prizounier... Kalz achanomp en em fazi ho-unan ; a zounj, a gred int e guirionez evit Doue. Pa zeu ar brezel e veler sklear... An diou gevren en em ziskouez evid ar pezh ma zint : bugale ar bed, bugale Doue. 4° Perak, e buez ar christen, poan ha brezel ?

.NHO 58 BUEZ AR CHRISTEN A ZO EUR VUEZ A VREZEL .NTO

Abalamour ar boan, ar stourm, ar chourenadek a rent purroch ar vertuz. Eun tamm houarn, dir, koeor, ploum, etc., goloet a skant pe a vergl a vez taolet en deuzerez, hag a zeu da veza ker pur, ken digemesk ha biskoaz. Eur chrez fank a vez kaset dar ster, kannet gant saoun ha taoliou golvez, bervet el lichou pe er vugaden, tremenet goude dre an dour sklear : setu hen ker flamm ha flammoch eget pa voue dispennet euz ar viad. Va Breudeur kristen, eur zell var hon ene : ha disklabez eo ar chrez a zoug. Disklabez oa, deiz hor badiziant. Mez hent ar vuhez a zo kaillaruz... Ar bed zo faoz evel an dour-red. Kaloun an den zo goak ha dinerz... Ne chouzou ket petra eo kaloun eur chokin rak evit kokin noun ket bet biskoaz, mez ar pezh a chouzou mad eo eun dra spountuz selled piz ouz kaloun eun den ho- nest. Setu ar pezh a lavare eur skrifanier braz... va Breudeur, ha ni, ha neuz tamm strink ouz hor cha- loun ; ha ne ra ket mad an Aotrou Doue dond, eur vech en amzer, da ober kouez vad hon ene ?

Durus est hic sermo. Ar chomzou-ze ' zo tenn da gle- vet. Mez evelkent pa zounijer en eternite e koumpren mad e chounezer dre eur boan verr eur joauzded heb fin. Goude holl, ententit mad, kaer

hor bezo, teir groaz zo en ho zao var an douar. 1° E kreiz kroaz J.-K., oan hegarad, maro evit silvi- digez an dud. Ouz houn-ma e challomp sellet : mez ne

.NHO BUEZ AR CHRISTEN A ZO EUR VUEZ A VREZEL 59 .NTO

challomp ket pignad varnhi ; varnhi ne challe pignad nemed mab Doue... etc. Mez en he chichen, diou groaz all : 1° kroaz al laër kleiz ; 2° kroaz al laër deou. Euz an diou-ma he ran- komp kemered unan pe unan. Kroaz al laër kleiz, kroaz an den a zo e kichen he Zoue, a dorr lezen he Zoue, a zeu da vlasfemi he Zoue a zo goloet a choad he Zoue mez a zalch dhe beche- jou... Kroaz al laër deou, kroaz ar christen mad, ar chris- ten a choulenn pardoun, ha J.-K. a respount : Hodie : ar vuhez zo berr. Hodie : dija var an douar e skanvaan da boaniou hag em berr e vezi ganhen er baradoz. Hodie mecum eris in paradiso. AMEN.

.NPO

Notenn : Pajenn 60 a vez unan gant tra ebet warnezh. N'eus ket a bajenn 61 nag a bajenn 62 el lev'r moulet er bloavezh 1906 evit al levr di Corcuff e Kastellin.

.NPO

I.

SARMOUN

Great evit troni eur persoun nevez e parrez
Gouezec

Sic nos existimet homo ut ministros Christi
et dispensatores mysteriorum Dei.

Pep unan a dle hor chemeret evit ministred
Jesus-Krist karget gant Doue da skuil he
chrassou var an douar.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Kozeal a rear, en amzer-ma muioc'h c'hoas, marteze, eget na zeuz bet great biskoas, divar benn ar veleien. Lod, her goud a raan, a-gaoze evit ho meuli, evit difenn ho garg, evit en em lakaat a du gant al lezen a breze- gont. Mez lod all, hag ar re ma a stanka bemdez, a gaoze en ho eneb, a enep ar garg ho deuz, a eneb ar gelennadurez a roont, a eneb an dever a rankont da ober. Mar kavont en unan pe unan anezho eur mank, eur fazi benag, ha diez eo na ve ket kavet pa zeo guir e zômp kouls hag ar re all bugale Adam hag Eva, ker-

.NHO 64 EVIT TRONI EUR PERSOUN NEVEZ .NTO

kent e ma int a lamm var ar fazi-ze ; anezhan e reont evel eur spoutail hag a bourmenont, gant plijadur, dirak daoulagad an holl, gant esper ma challint guel- loch a ze, distaga diouzomp kalonou ar gristenien ha mired na gasfomp ervad da benn al labour omp galvet da ober evit silvidigez an eneou. Mad, va Breudeur ker, divar benn ar veleien e teuan dam zro, da lavaret deoch eun nebeut komzou. Ha penaos galloud chom heb hen ober ? Ho chunan her gortozit euz va fers. Rak, hirio, ho speret a zo e tont hag e vont euz ar persoun ho cheuz kollet dar persoun a zo digaset en he leach. Marteze e chortozit ouспен e rafenn ho meuleudi dirazoch. Mez da betra meuli ar persoun hoch euz kol- let ? Amzer ho cheuz bet dhen anaout ; goud a rit dre ho skiant ho chunan, ne choulenn nemet ho karet hag ho lakaat da garet dhe heul hag evel dhan reli- jion Jesus-Krist. Ha pa hen deuz guelet e vanke dezhan ieched awalch evit ober mad he garg, hen deuz roet he zilez hag en em dennet a gostez evit sonjal, heb mui ken, en he zilvidigez he unan. Ne veulin ket ho persoun nevez. Aze e ma ouz va zelaou ha gouzout a raan, ne choulenn en eur ober mad he garg, nemet beza meulet gant Doue. Eaz e ve din koulskoude, ober he veuleudi dirazoch rak hen anaout mad a raan ; anaout a raan ouspenn ar vad hen deuz great e parres Plouneour evel kure, hag e parrez ar Roch evel persoun. Gouzout a raan choas e tigas en ho touez ar memez kaloun vad, ar memez

.NHO EVIT TRONI EUR PERSOUN NEVEZ 65 .NTO

choant hag ar memez galloud da ober en ho parrez, ar vad hen deuz great beteg-hen, e kement leach

ma zeo bet tremenet dreizhan. Mez guelloc'h ganhen lavaret deoch : I. Petra e tle beza eur persoun e kever he barrisioniz ; II. Petra a dle beza ar barrisioniz e kever ho fersoun. * * * I. Petra e tle beza eur persoun e kever he barrisioniz ? Va Breudeur ha va choarezet kristen, e peb bro reizet mad e veler : 1° Skrivagnourien da gairer ar vugale kerkent ha ma teuont er-bed ; hi a verk piou an tad, piou ar vamm, pehini eo an ti; hag ho skrid a vezo kred, goudeze, evit ar vugale kaieret gantho hag a roio dezho guir en heritaj ho zud ; 2° Gueled a rear soudarded, archerien, barnerien, evit difenn ar vro ouz an enebourien a zianveaz ha derchel ennhi an urz vad en despet dan dud fall a ziabars, etc. ; 3° Guelet a rear medisined, karget da barea klenvejou ar chorf... ; 4° Alvokaded karget da rei harp dan dud a zo tamallet... 5° Mistri skol, karget da skigna an deskadurez etouez an dud. Kement-ze holl great gant furnez, gant muzur, gant mennos vad a zo talvoudus, etc. Mez evelkent, an traou-ze holl nint dan nemet evid hon treuz var an douar. Hogen evit treuzi an douar ne vezomp ket pell, etc... hag euz traou ar bed-ma eur vech achu ar vuez, ne da netra dhon heul. 5 .NHO 66 EVIT TRONI EUR PERSOUN NEVEZ .NTO

Mez beza hon deuz ive da ober hon treuz en eternite.

Dreist buez ar bed-ma me a vel, var dreujou an eternite, Doue hor mestr hirio, hor barner varchoas, ha goude, hor churunen pe hor punision.

Piou dirag an Doue-ze, a gemero karg hon eneo ?

Va Breudeur, unan a zo galvet dhen ober : Ar belek.

Petra eo eta ar belek ?

Pa zellomp ouz penn kenta he vuez, ne gavomp, aliez, nemet mab eur micherour, mab eun devezour, mab eul labourer-douar...

Eun devez avad, Doue a lavaraz... segregate mihi Paulum et Barnabam... var dal ar chrouadur iaouank e reaz eur merk gant he viz... ha neubeut bloaveziou goude, ar chloarek iaouank en em strinkas var leur an ilis... varnhan evel pa vije maro e oa pedet... beo oa koulskoude... maro dar bed... beo evit Doue. Dan deis-ze e voue great belek.

Divar neuze, sada hen, var eun dro

1° Skrivagner an Aotrou Doue,

2° Soudard Jesus-Krist,

3° Medisin an Eneou,

4° Alvokad ar Gristenien,

5° Kelenner an dud fidel.

*

* *

Skrivagnier Doue... Ar belek a zo en he zourn, alchuez ar mean-font. Kemeret a ra ar bugel kerkent ha ma teu er bed ; var he dal e laka merk ar vadiziant.

.NHO EVIT TRONI EUR PERSOUN NEVEZ 67 .NTO

Iviziken ar chrouadur a zo skrivet he hano var gairerou ar barados : Doue zo he dad... an Env zo he vro. Soudard Jesus-Krist : Karget da zifen en hano Jesus-Krist ar re dre ar vadiziant a zo bet lakeat e renk heritourien ar baradoz : he zever eo ho gervel, ho dastum en dro dezhan e troad Aoter Jesus-Krist, evel ma teu ar chabiten da zastum en dro dan drapo, ar zoudardet all a zo dindan-han. Setu perak eo lakeat en he zorn korden kloch an ilis parrez.

Medisin an eneo : Meur a zoudard a gouez gouliet holl var dachen ar stourmad. Meur a gristen a vez gouliet ho ene var hent ar vuez ma, rak : Inter vos multi imbecilles kals tud diners. A hent all : dies mali sunt. Piou a bellaio an danjer ? Piou a zavo an den kuezet ? Piou a bareo an ene gouliet ?... Ar gador goves : sacerdos alter Christus... quodcunque, ligaveris... erit ligatum... quodcunque, solveris... erit solutum et in clis.

Alvokad ar gristenien : Desolatione desolata est terra... Fallagriez aleis... Var beg eun tour eur varren houarn evit distrei ar gurun... Var an douar etre Doue hag an dud, korf Jesus-Krist, diskennet var an Aoter dre gomz nerzus ar belek ha savet gantho evit distrei breach an Aotrou Doue... Gueach all eur chabiten a lestr, Albuquerque, a gemeras pa zea he lestr da weledi, eur chrouadur bihan etre he ziou vreach en eur lava-ret : Va Doue ni zo pecherien, mez ar chrouadur-ma zo dibech, abalamour dezhan pardounit...

.NHO 68 EVIT TRONI EUR PERSOUN NEVEZ .NTO

Kelenner an dud : Lod a lavar, da betra senti ouz ar veleien ?... Abalamour dezho, Jesus-Krist hen deuz lavaret : « ite docete omnes gentes : deskit dan holl heulia ar pezh a meuz gourchemennet. Ar persoun a zo dezhan kador ar virionez. Dezhan da lavaret : ama e ma an hent. D'ezhan da rei kuzul vad : dezhan da gomz a varadoz, a ifern : dezhan da grial arz ar bleiz, arz ar chi klanv : dezhan da chourdrouz. Lod a lavar : Loquere nobis placentia... Hen a res- pounto Est, est, non, non, Amicus Plato, magis amica veritas. Ar virionez, guirionez Doue, setu he lod... Pa vanko ar virionez e zai an traou var ho zu gin : Dimi- nutæ sunt veritates... etc. Setu perak e rank deski lezen Doue dar pecher evit, en eur he spounta, hen distrei... deski al lezen-ze dar re vad, evit en eur ziskuez an Env, rei dezho nerz kaloun. Evel-se, adalek ar chavel betek ar bez, ar persoun a zo o cheul an ene kristen... kris- tena a ra ar chrouadur, ho zifen hag he rên var hent ar vuez, he barea pa vez gouliet, pedi evithan ouz an Aoter, hen digoall deuz fals kredennou ar bed en eur he gelen ervez Doue. Ha pa vezo krog ha krog gant ar maro e kennerzo anezhan : Proficere anima chris- tiana, e tiskuezo dezhan ar baradoz digor ha var ar bez e skuillo an diveza berad dour benniget. Setu aze he loden. Ober kement-se ' zo he zever. Ho persoun nevez a anavez mad al loden-ze... her great heu deuz er barrez a guita... evit kenderchel dhen ober eo digaset dar barrezma... Ne vanko ket dhe labour... Kement hen anavez mad her goar kouls ha me.

.NHO EVIT TRONI EUR PERSOUN NEVEZ 69 .NTO

*

**

Euz ho kostez, va Breudeur ker, ho cheuz deveriou e kever ho persoun, hag evit ma kavoc'h skanvoch he labour, eo red deoch ho gober :

Kemeret heb lakaat

Nebeut e pad.

Ho persoun a lakai he lod : choui, lakit ho chini.

1° Kared ho persoun : hen ho karo, hen ho kar dija... paneve-ze, ne vije ket deuet en ho touez... Ho karet a reio muioc'h mui. Karit-hen dho tro. Ar guir garantez, ar garantez ginidik a boull kaloun Jesus-Krist a zo ben- niget gant Doue, a zoug eur frouezen dudius a ra eu- rusded ar chalonou. 2° Respeti ho persoun : qui vos spernit me spernit. Pilat hag Herodes... Ar re a daol pri ouz fas ar belek a choar mad petra reont. En eur vouga e kalonou an dud ar respet evit ministred Jesus-Krist e tistroer an eneu divar hent an Env. 3° Senti ouz ho persoun : Qui vos audit me audit. Studia ' ra lezenn Doue muioc'h evidoch eget evithan ha goude beza he studiet e tesk anezhi dar re all. Evelse he gomzou nint ket he gomzou, he greden ne zeu ket a berz an dud : diskennet eo divar muzellou an Hini na chell na fazia den nag en em fazia he unan. Evelse e choarvez eun dra : Eun dourn dar persoun a zo en ho tourn hag he zourn all a zo e dourn an Eskop, dourn all an Eskop ' zo e dourn ar Pap hag ar Pap gant he eil dourn a zo krog e dourn Jesus-Krist.

.NHO 70 EVIT TRONI EUR PERSOUN NEVEZ .NTO

Setu great ar jaden etre an Env hag an douar. Ennhi ne vank mell hebed. Hag ar jaden-ze eo chaden ar zil- vidigez. Rak beza gant Jesus-Krist eo beza gant Doue en he varadoz. En eur gozeal deoch deuz ho teveriou e meuz lavaret deoch ar pezh a ouzoch. Guelloch choas lavaret dheoch var a meuz klevet, ha na meuz klevet nemet ar pezh zo guir lavaret deoch chom ar pezh ma zoc'h. Choui a gar ho peleien. Hen diskuezet ho cheuz pa zeo eat kuit ar persoun ho peuz kollet. Hen diskuezet ho peuz choas pa zeo digouezet ho persoun nevez. Var beven ho parrez edoc'h ouz he chedal evit diskouez, en dervez kenta ma cherrue, oa ho kalounou a du gant he hini. Kenderchel a reot, va Breudeur ker, hag evelse e teui da vir ar pezh a velet er penn kenta euz an iliz ; cor unum et anima mea : eur persoun e penn he barrissioniz, e vont harp och harp varzu eur barrez all kaeroc'h eget an holl barrezioù ar bed-ma : varzu parrez baradoz Doue. Evelse bezet great.

*** .NPO

II.

SERMOUN

great gant eur persoun nevez dhe barrissionis en devez ma voa tronet

PARRISIONIS MOELAN,

E giz ma hen deus Aotrou persoun Riek diskleriet dirazoch, hanvet oun gant an Aotrou 'n eskop a Gemper da veza persoun ho parrez, ha var ger an hini hen deuz guir da gommandi, setu me heb digarezi netra, digwezet en ho touez. Anavout mad a raan peger pouner eo ar zamm a zo lakeat var va diou skoaz. Ho parrez a zo bras ha va nerz a zo bihan. Ouspenn, dont a raan varlerch eur persoun hag a gemerach gant rezon, evit eun tad leun a vadelez e kever an holl. Ar zonzj anezhan a zo choas, hag a jommo pell amzer, fresk-beo en ho sperejou. Var dro daou ugent vloaz hen deuz labouret en ho parres ha poaniet evit deski deoch lezen Doue hag ho lakaat var hent an Env. Mez kaer hen deuz ar zantella beleg, lakaat he boan evit derchel an urs vad en he

.NHO 72 EUR PERSOUN NEVEZ DHE BARRISIONIS .NTO

barres, na chell ket atao dont a benn euz kement hen deveuz c'hoant. Va Breudeur, ar mad hen deuz great dont a raon da glask hen ober choas en ho touez. Ha mar hen deuz, divar he vele a boan, taolet eur zell a druez var lod achanoch en eur lavaret : « Klasket em beuz ho gounid da Zoue, hag hi ho deuz great ar skouarn vouzar, " Klask a rin ober evel dhan hag o distrei var hent an Env. Va Breudeur, daoust hag ar blijadur em bezo-me da ober en ho touez, an holl vad em euz choant ? nher gouzon ket, mez hen esperout a raan. Hen esperout a raan, rak ma chortozan euz ho perz bolontez vad ha sentidigez. Ne anavezan ket aleiz parres Moelan ; sur oun evelato da gavout ama, tud vad hag anavezet em beuz dija lod, tud dreist hag am zikouro guella ma chellint, da ober pep tra evit gloar Doue ha silvidigez an eneou. Hen esperout a raan, dreist holl, rak ma teuan en hano Doue, a berz Doue, ha Doue a vezo en tu ganhen. Gueach all, santez Thereza a fellaz dezhi sevel eur gouent nevez. Mez evit eun dispign ken bras, ne doa nemet pemp blank, netra ken. Pep unan a glaske hen distrei, mez hi a respountaz : Thereza ha pemp blank nint netra. Mez Thereza, pemp blank ha Doue a zeuio a benn deuz pep tra. Va Breudeur, gant va nerz va-unan ha va bolontez vad, me ive ne doun netra. Mez an Doue a m digas a roio din, hen esperout a raan, an nerz, ar sklerijenn, ar fermder am bezo izom da gaout ha gant graz va Doue

.NHO EUR PERSOUN NEVEZ DHE BARRISIONIS 73 .NTO

e challin, marteze, ober eur vad bennag en ho touez. Her pedet e meuz, Her pedi a(r) raan, Her pedi a rin bemdez, da skuilla he vennoz var beleien ho parrez, da skuilla he vennoz var ho tiez, var ho touarou, varnoch ho chunan, ha bennos an Aotrou Doue a zougo chans hag eurusded evidoch hag er bed-ma hag er bed all. Evel-se bezet great.

* * *

.NPO

III.

SERMOUN

prezeget evit bennigen mean kenta iliz Karaes.
Kerzu 1880.

Lapis iste quem erexi in titulum vocabitur
domus Dei.

Ar mean-ma, savet ganhen ploum en he zav,
evel eun test, a vezo galvet ti Doue.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Marteze lod achanoch ne anavezont, ne ententont nemed iez hon tud kos (1). Oh ! kredit hen stard, nho zamallan ket. Pell dioch eno, rak : Ar brezonek hag ar Feiz, A zo breur ha choar e Breiz. Re aliez, siouas ! ar gallek a zaosmeger en hon touez, a zigas dhomp dindan he gazel, da heul eun neubeudik mad a ourgouil, kos leoriou, kos paperiou ha nint mad nemet da sklabeza ar vro, da jench tu dhor chaloun baour, da vouga ar Feiz, da zischrizienna doujans Doue. .NFO (1) An aotrou Quere hen doa great araog, eur zarmoun gallek.

.NHO EVIT BENNIGEN MEAN KENTA ILIZ KARAES 75 .NTO

Ha mar kollomp hor feiz goz, petra e teuimp-ni da veza ? ni micherourien baour, labourerien douar ha nhon deuz, evit en em harpa epad hor beach, nemet an esperans da velet Doue laouen ouzomp goude hor maro. Mez eur gomz a anavezan, eur gomz vad lavaret gant unan euz hor bro : Ni zo bepred Bretonet, Bretonet Tud kalet. Tud kalet ouz al labour, kalet, dizamant ouz ar boan, kalet, stard en hor chreden. A gement-ma e roit, hirio, eur merk anat. Ho chiliz koz a ioa var nez koueza en he foull ; mez setu ni o paouez bennigen mean diazez ho chiliz nevez. Lavaret ho cheuz : En em glevomp, ken etrezomp ; an eil nebeut a gresk egile ; eur skouet ha nao a ra dek. Lakeomp diner ar paour var louiz aour ar pinvidik ! Hag oll den em heul ho cheuz roet eun taol skoas da rod ar char, digoret ar chan, ha neo ket choui, va breudeur ker, a lezo an alar e kreis an ero. Troet e vezo a bom betek penn ar park. Eun iliz, bolzet he mogeriou ho cheuz kavet varlerch ho tud kos. Eun iliz ploum var he filierou, nerzuz var he goareier mein-bèn, a lezfot gant ho pugale vihan. Eun dra vad a rit : fouge ho pezo, ha nann heb abek, pa glevot an diveza taol morzol o tacha an diveza mean var doen ho chiliz nevez.

.NHO 76 EVIT BENNIGEN MEAN KENTA ILIZ KARAES .NTO

Eun dra talvouduz a rit ive. Kaout a rear choas beziou kos ha ne deuz var-n-bo skrivet hano hebed. Hebken, avechou e kaver var-n-ho, merk beg eun troad, avechou all roud penn eur chlin. Merk beg eun troad, evit diskouez e kousk aze, eun den ha ne bouezaz ket var an douar, eun den hag en em zistagaz dioch traou ar bed, en em zavaz varzu Doue muia ma chellaz, ne boueze nemed var begou he dreid... Roud penn eur chlin : ama e kousk eun den a beden, a binijen, atao stouet he benn ha puchet var he zaoulin da choulouen trugarez ha pardoun. Var ho pez, marteze, va Breudeur ker, ne vezo savet nemet eun duchennik zouar, pladet abred dindan treid an dremenidi. Koulskoude, en despet da ze e lezot eun test var ho lerch ; lezel a reot eur mean prenet gant ho chaluzen evit sikour sevel eun ti deread dan Doue a garit. Hogen rei da Zoue a zo prena leve. Nan atao, evit guir, ebarz er bed-ma, mez en eur vro velloch. En Envou Doue ho paeo. Evelse bezet great.

* * *

.NPO

IV.

SERMOUN great evit konsekrasion Ilis Hanvec.

Non est hic aliud nisi domus Dei et porta cli. Ama, e guirionez, e ma ti an Aotrou Doue ha pors an Envou. (GEN. 30. XVII.)

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZED KRISTEN,

Jakob, guechall, kuitead ganthan ti he dad ha douar he vro, en em gavaz, goude kuz-heol, en eun takad distro. Hag o choantaad en em ziskuiza eun nebeut, e tastummaz da lakaat dindan he benn, unan euz ar vein a velaz eno, hag e kouskas. Hag epad he gousk, hèn gulet eur skeul en he zav var an douar hag ar beg anezhi stak ouz an Env : ha penn da benn ganthi, elez ar baradoz a bigne hag a zis- kenne. Ha Doue harpet var he beg a lavaraz dezhan : « Me eo Doue Abraham ha Doue da dad, ha da zigwall- te a rin ive, e kement leach ma zi. » Ha pa zifunaz, Jacob lavaret : « oh ! ama e guirionez e ma ti an Aotrou Doue ha pors an Envou : vere domus Dei est hic et porta cli. Ha goude beza santifiet ar

.NHO 78 EVIT KONSEKRASION ILIZ HANVEC .NTO

mean a ioa bet dindan he benn, hen lakeas en he zav hag her galvaz ti an Aotrou Doue. Mad, va Breudeur ker, seblantout a ra din, gulet o tremen hirio, en ho parrez hag evidoch, ar pez a dreme- naz neuze evit Jacob e bro ar Zav-heol. Eveldhan e zoch tremenedi var an douar o vont gant ho chent dindan lagad ha dourn an Aotrou Doue. Choui ive kouls hag hen ha guelloch, a chell ive lavared : ama e guirionez e ma porz an Envou ha ti an Aotrou Doue. Va zonz er gelennadurez verr-ma, eo hen rei deoch da gompren. * * * « Dreomp hag evomp a lavar lod 'zo, en em guru- nomp a vleun, araog men em wenvint, kemeromp hor plijadur e pep giz, e pep tu, keit ha ma ellimp, rak mervel a raimp em berr. » Ah! setu hi e guirionez, troet ho spered varzu traou ar bed-ma, ebken. Lod a boagn da greski ho danvez, lod da glask eno- riou, lod a red varlerch plijaduriou ar vuez, lod all en em ruil deuz an eil dizurs en

egile. Beva ' reont evel pa na ve goude ar vuez-ma netra da esperout ha netra da zouja ; sonjal a reont er pezh a zell euz mad ar chorf : ne sonjont ket er pezh a zell euz mad an ene. Hag eurus int-hi ? Nint ket eurus : ne chellont ket beza eurus. Da genta, ar peched ' zo pounner da zougen, da stleja dhon heul var an hent.

.NHO EVIT KONSEKRASION ILIZ HANVEC 79 .NTO

Var a gounter e sao var douar Jerusalem, eur froue-zen, hag evit ar chenta guel, a zeblant beza kaer ha mad. Mez pa deu ar beachour dare gant ar zeched din-dan an heol bero, da ranna dindan he zent ar froue-zen douellus, ne gav ennhi, nemet evel eul lastez poul-tren du ha chouero. Setu poltred ar pechet. A ziabell, e ve lavaret e tigas plijadur d'he heul. Hag eur vech tanveat e lez e kaloun an den, evel eun drean spern hag a zeu dhe vrouda noz-deiz. Plijaduriou ar bed zo fazius. En em denna ' reont a zourn an den evel eur zilien a zourn eur pesketour ; guenvi a reont ker buhan hag ar vleunvennik distaget dez skalf ar vezen. Ar madou diez da zestum ne deuont ket atao, varlerch ar boan a gemerer. A hent all, ar guir eürusded neo ket bed staget outho. Rak ne ma ket en ho galloud karga kaloun an den. Ar galoun zo great evit Doue. Pa he dis-troer dez Doue, pa he zenner diganthan e cherru ganthi evel gant eur variken didal. Kaer a zo lakaad ennhi kement a chell ar bed da ginnig, mar deo didal, atao e chommo goullou. Hag an tal eo Doue. A hent all, ebars en Env e zeuz eun eal : eal ar venjans. En he zourn eur chalur. Pa ra Doue eur zell, ar chalur a deu da gosteza, hag a lez da gueza var an douar a bep seurt enkreuz ha tristidigez. Atao, e teu da vir, ar pezh a lavare guechall Salomon ar fur. Azezet var he dron olifant, brudet a bell bro, gant pep tra en dro dezhan ervez he choant, e chan-zave eun deis: « Dindan an heol, emezhan, ne gaver nemet tristidigez ha mogidel. »

.NHO 80 EVIT KONSEKRASION ILIZ HANVEC .NTO

Hag e kav-fet, ar pezh ne gaver ket, an eürusded e traou an douar, eun henveleb eürusded a ve fazius, rag ne bad nemet eun devez. Petra eo buez an den var an douar ? Henvel eo ouz ar vag a faout an dour ha ne lez var he lerch nemet eur rizen hag en em zispenn en eun taol kount ; ouz al labous a rann an ear ha na lez var he lerch na merk na rouden... etc. Ha pa rank an den hen dez bevet heb sonjal e Doue, en he ene, en he eternite, kuitaad ar bed-ma, pa zeu ar maro da lakaat er memes renk paour ha pinvidik, petra ' gaso-hen ganthan, an den dizoue ? Eur goz linzer, pemp pe chuech planken, eun toull en douar... ha goudeze he esperans eo galloud, en eur vervel, mervel holl : salo ! en tu all dar bez, ne ve mui netra evidon : salo ! e ve va flaneden henvel ouz planeden ar chi a daoler dezhan, e stern an daol, an tamm kreun a gaver re galet. Eürus an den ne gemer ar bed-ma nemet evel eul lochen savet da dremen eun nosvez gant eur beachour var douar an estren, keit ha ma vale varzu he vamm-bro. Keit ha ma pad he vuez e sav, aliesha ma chell, he zaoulagad varzu an Env. Goud a ra eo kemeret gant Doue evit he grouadur : ut filii Dei nominemur et sumus. Goud a ra eo evel eun ezel, eur mempr beo da Jesus-Krist : membrum de membro ; galvet da gaout perz er memez levenez, er memez eürusded; cahredes Christi : goud a ra eo he ene templ dar spered glan : templum Dei quod estis vos.

.NHO EVIT KONSEKRASION ILIZ HANVEC 81 .NTO

Ha pa zeu evithan, an heur da gimiada e kuita ar bed heb doan : n'her c'hare ket, n'oa ket he vro ;... e kuita heb doan madou ar bed : madou all hen dez dastumet ;... e kuita heb doan he gerent : en em velet a reint adarre divezatoch er baradoz ; kuitaat a ra heb doan he gerent ha zoken he gorf paour. Evithan ar maro a zo evel eur chousk. He gorf a zavo hag hen devezo perz e gloar an Envou. * * * Mez va breuder ker, Diez, skuizuz an hent ha kaloun an den zo dinerz. E peleach kaout nerz ? An hent a zo fazius... kals en em fazi. Piou ' zifazio an den ? An eunig o nijal a goll plunv, an oan o redek a goll gloan, an den bleuniou he gurunen. Piou a zavo an den, a bareo gouliou he ene? Lod a lavar : An enebour, enebour bras an den, eo an Iliz. Ia, enebour eo dar gaou, dan drouk oberiou... etc. Mez e guirionez hi eo ti Doue, porz an Envou. Seblan-tout a ra din he guelet, savet var tri bost a(r) garantez. Da genta, an Aoter : Tron ar beden nerzus, eienen ar guir nerz. Eno dreist holl, e cheller lavaret : omnia possum in eo que me confortat. Dan eil, ar Gador brezek. Er bed e lavarar hag e tis-lavarar. Er gador brezek, atao ar memez lezen, nann great gant an dud, mez gant Doue ha desket goudeze 6 .NHO 82 EVIT KONSEKRASION ILIZ HANVEC .NTO

euz an eil rumm degile. Ama guir difazi an den, skle-rijen an eternite : noverim te, noverim me : Anaout Doue petra eo, petra chortoz, petra reio, petra e tleomp beza hon unan. Setu ar guir skiant. Dan trede : en iliz, eur gador goves. Pa zellan diouthi, varnhi e seblantan lenn : venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis et ego reficiam vos... kurunen an den bet great mad er veach kenta... dispennet goudeze aliez er gador govez kempennet a nevez. * * * Eun dra gaer eta eo sevel eun ti da Zoue, rak dhe heul e saver skeul, bali Env. Ouz an iliz eo stag pep tra vras e buez an den : ar vadiziant, ar pask kenta, an eured, ar maro, ha goude ar maro, eun toull en douar e tal an iliz. Parrisionis, eun deiz a zeuio e zeot dirag Doue. Ho choberou iel dho cheul. Lod, oberou mad, pechejou marteze, mez ive ar prof roet evit sevel an iliz-ma. Ar mean douget ganeoch a vezo eno ive. Pounner a vezo, dibrada ' reio

meur a bechet. * * * Eur gomz choaz abars disken. Eun den a zo ama, hag evit digeri, heulia, ren, peur- gloza al labour a velomp hirio en he zav, hen deuz en em lakeat er penn kenta. Ar boan, ar soursi, ar chon- troliezoù hen deuz bet kavet !... Doue her goar! Hen her

.NHO EVIT KONSEKRASION ILIZ HANVEC 83 .NTO

goar ive ! Ni, ne chellornp ket her gouzout. Red eo, evit sur gouzout mad, beza great ar pezh hen deuz great, tremen dre al leach ma zeo tremenet... Neo ket din-me dher meuli. Nher goulenn ket kennebeut. Deochui eo, par risionis. Pe evit lavaret guell, he veuleudi zo ama merket var goarinier ar pilierou, var ar mein bèn, var pep tra. Rekompanset eo dija. Pa zell ouz an iliz-ma e komzan ennhi, hirio, e lavar: va labour eo. Eur rekompanset all a chortoz koulskoude. Choui ive zo iliz Doue : templum Dei quod estis vos. Grit ma c'hello kaeraat, bemdez muioc'h mui, iliz ho c'hene. Neuze, eun deiz da zont, hen er penn kenta, choui dhe heul, a gao digemer en eun iliz all padusoch, ske- dusoch, kaeroch : eun iliz ha na vezo ennhi souilladu rez hebed, netra nemet Doue kantmeulet gant he vugale, kurunet ganthan he-unan, e palez aour an Eternite. AMEN.

* * *

.NPO

V.

SERMON

Great evit bennigen ar mor er Gilvinec

In verbo tuo laxabo rete.
Var ho ker e taolin va roued. S. Luc, I. v. 2.

VA BREUDEUR KER,

Deuet omp ama, da bedi Doue holl en eur vouez, evit ma plijo ganthan, skuilla he vennoz da heul hon hini, var ar mor a zo aze dirazhomp.

Eun dra eo, hag a vez brema great bep bloaz, er Gilvinec.

Bep bloas ive, da genver an deiz hirio, e chortozit, ha guir ho peuz dher goulenn, ma ve komzet deoch divar ar pezh, en devez-ma a dremen en ho parrez.

Ar pezh a choulennit, Breudeur ker, a zan da glask hen ober en eur ziskuez deoch, e kavan er mor a zeomp da vinnigen, diou gentel meurbed talvouduz : eur gentel evit ar vuez-ma, eur gentel evit ar vuez da zont.

*

* *

Ha da genta, er mor a vennigomp hirio, e kavomp eur gentel evit buez ar bed-ma.

.NHO EVIT BENNIGEN AR MOR 85 .NTO

An dud var an douar nuo deuz ket holl, ha zoken na chellont ket kaout, ar memes renk, ar memes stad, ar memes micher. Soudardet a zo red da gaout evit difenn ar vro. Mi- cherourien a bep stad evit labourat an houarn, an dir, ar choat, ar vein, ar gloan, al lin, hag ober gant an traou-se holl, kement hon deuz izom da gaout. Labourerien douar a zo ret da gaout, evit gounit en ho farkeier ar greun a dle ober hor bara pemdeziek ; red kaout martolodet, evit tenna euz a greiz ar mor ar pesket a dle ober eul loden euz hor magadurez. Mez an den, neuz fors piou eo, na pe seurt labour a ra ne chell ket gant he nerz he-unan, hebken, digas atao he choant da vir. Petra hen deus-hèn, evit beza treach ha kaout ar gou- nid ? Beza hen deuz he ziou vreach, he boan, he izign, he venveg ; nhen deuz ken, ha kement-se zo re neubeud ; red eo c'hoas bennos Doue dhe heul. Ar zoudard, pegen kalounek benag eo, en em fazi aliez pa lavar: « ar victor a zo e beg va zabren, va fuzuil, va fez canol. » Ar micherour en em fazi pa lavar « sada eur voger ha ne volzo ket, eun tamm koat ha ne zavo prenv ebet ebars, eun tamm houarn ha ne verglo, biken ! » An dud a lavar ervez ho choant. Doue goudeze a ra dhe chiz he-unan. Guelit al labourer douar. Kentelliet mad hen deuz he bark ; choalet varnhan teil druz, dischrizienet peb louzou fall, hadet greun mad dindan ar bomm ; ha neuze peurachuet al labour, e ra gant kil he rastel eur

.NHO 86 EVIT BENNIGEN AR MOR .NTO

groaz e penn an ero diveza hag e lavar : « Mar plij gant Doue e vezo eost mad ! » Ia, mar plij gant Doue, va Breudeur ker, rag e dourn Doue eo 'ma, pa gar, ar gliz, ar glao, an eol tomm, an amzer vrao, a laka an traou da ziwann, da greski, da anvi mad, ha pa gar ar reo, ar c'hazarc'h, an avel-zuill. Choui, va Breudeur, a zo ar mor ho park labour. Ennhan e ma ho para, ho tillad, buez ho kreg hag ho pugale : hag evit tenna anezhan ho pevans ho cheuz ho pag, ho roued, ho poan, ho koueziegez. Mez azioch ho penn, e velan eun dourn galloudusoch eget ho chini. An dourn-ze, pa gar, a zalch ar mor plean, an avel sioul, a zigas pesked a strolladou ; ha pa gar e tijaden ar mor, e tiroll gwal avelou e charlu ar pesket. Pet gueach nho cheuz-chui ket savet an heor, ha goude beza klasket a bep tu, distro dho ti, dho kreg, dho pugale a chortoze ho fred, ne lavarach nemet eur goms kriz : Netra ! Nhon deuz paket tra ! Pet guech choas, eur vag diblaset, dilochet dre an amzer gaer a zo en eun taol kount, dirollet varnhan eur barr-amzer :

Ar pesketour hag he vagik
A zistroi abars tri devez
Mez aliez ar reuzeudik
Er mor doun a gav he vez !

Gortoz a rear e korn an oaled, dont a rear var eur garrek huel ; netra ne zistro ; sellet a rear hed-ha-hed ar chroa, setu eur rouenv, eur bonet aot, eur votez

.NHO EVIT BENNIGEN AR MOR 87 .NTO

koat, eun tamm planken, marteze eur chorf maro o ruilla var ribl ar mor ; ar vagik paour, mortoloded hag all, a zo gweledet er mor hag iviziken, eun intanvez gant he bugaligou vihan a lavaro da noz : « bugale, eur beden abars mont da gousket evit ho tad beuzet o chounit deoch bara ! » Eurus choas ma vez bet kavet he gorf da lakaat en douar benniget ! Ia, va Breudeur ker, kaer zo ha kaer a vezo, Doue eo ar mestr, ar mestr bras, mestr an oll ha mestr e chommo. Hon interest a choulenn eta ma hen lakaimp a du ganheomp. Selaouit kentoch. (S. L. v. 2.) Daou besketour a ioa o plega ho roued. Jesus-Krist pignet en ho bag a lavar : poulzit varzu an doun-vor : duc in altum et laxate retia vestra in capturam. Et respondens Simon dixit illi : Per totam noctem laborantes nihil cepimus ; in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hæc fecissent concluderunt piscium multitudinem copiosam... Setu petra dalv bennos Doue. - * * * Mez, va Breudeur, ne ket awalch goulenn bennos Doue, red eo ouspenn poania dher meritout. Tri seurt labour dishenvel : Labour eneb Doue, Labour heb Doue, Labour gant Doue hag evit Doue.

.NHO 88 EVIT BENNIGEN AR MOR .NTO

1° Labour a enep Doue ' zo labour noazus. Ave- chou, koulskoude, e seblant kaout chans dhe heul. Neuze ar re fall a lavar : Peccavi et quid mihi accidit triste ? Ar re vad marteze, zoken, a lavar ive dho zro : Dober petra beva ervez Doue ? Ar re falla o deuz ar guella chans ? Me a respount : Vidi impium elevatum... transivi et non erat. Ha goude : had taolet e liorz an ifern : appensus es in statera et inventus es minus habens ; 2° Labour heb Doue. Labour didalvoud, mad evit guir da ober an treuz er bed-ma. Mez etre kavel ha bez ar pennad hent zo berr, hag ar chounidegez ne zell nemet ouz ar bed, a zo egoll : receperuntum ercedem suam, vani vanam ; 3° Labour hervez hag evit Doue. Labour vad : porro unum est necessarium. Avechou, koulskoude : portavimus pondus diei et stus. Mes Jesus-Krist a zo d'ho c'heul : Jesus autem dormiebat. MATH. 8. v. 24. Avel rust, mor dijaden : Domine salva nos, perimus. Tum surgens imperavit ventis et mari et facta est tranquillitas magna. Goude pedi en em zalver ; goude pedi e teu ar galoun laouen ; goude pedi hag e chomfe poan : superabando gaudio... facta est tranquillitas magna. Setu aze kentel ar bed-ma, sad ama kentel ar bed all. * * * Va Breudeur, ar bed-ma, neo nemet eur choudoren savet da loja eun tremeniad. Ar vuez a ia e teuz evel an

.NHO EVIT BENNIGEN AR MOR 89 .NTO

hent great er mor gant liven ar vag o tremen. Levate oculos : Savomp hor speret dreist an douar. Ar vuez neo mui neuze nemet evel eur mor a dreuzomp evit mont achalenn dan Eternite. Mez e peleadh e tleomp-ni douara ? Petra zo red da gaout evit tizout penn hor beach ? Ouz petra taol muia evez ? Doanuz stad eun den lezet en doun-vor en eur vag ha neuz ennhi, na guern, na stur, na gouel, na roenv, na nadozen-vor, na bevans... Doanusioch sonjal e vemp lakeat er bed, heb hen deffe Doue diskouezet dheomp varzu peleadh kerzet ha lakeat en hor bak, ar pez a chell hor poulza. Ene christen, da borz mor eo ar baradoz : Ar feiz eo da stur, An esperans, ar vern, Ar garantez, ar gouel, Gras Doue, an avel, Ar beden, ar rouenv, An iliz, an tour tan a zesk did an hent. 2° Mar deo doanuz stad eun den ha nhen deuz en he vagik, na stur, na guern, na gouel, na roenv, na nadozen-vor, eo doanusioch choas sonjal en eun den hag hen deuz an traou-ze holl, mez ne ra anezho implij mad hebed. En em lezel a ra da vont du-ma du-hont ervez kas an dour, nerz an avel pe frouden he galoun. Goulskoude, nag a bet a ia

evel-se, varzu eur pors- mor dianavezet a dreuz rechier kuzet, kerreg dizolo gant kant ha kant stokad.

.NHO 90 EVIT BENNIGEN AR MOR .NTO

Avechou, marteze, eur zell, eun taol roenv var zu an hent mad... Mez souden adarre taolet ar roenv, lezet ar vag en he roll da vont e leach mhe foulz ar guall avelou, pell dioch ar porz-mor merket gant Doue. 3° Evelkent, va Breudeur, keit ha ma kred eun den eo mad miret stur, guern, gouel, rouenv, nadozen-vor, neo ket kollet pep esperans. A bell e cheller distrei varzu an hent mad. Mez pa lavar : taolomp holl dreist ar bord er mor, kuit e vezimp da rouenvat, da stigma ar gouel, da zerchel ar stur ; kuit da rankout anzao en em gollomp a benn hor chreizon ! Marteze, e ve neuze, ne daffe ket ar vag da goll, tud hag all. Koulskoude, tud a zo, hag evit ho ene, a lavar evel-se ; tud hag a fell dezho her chredi hag hen rei da gredi dar re all. Choui, mortolodet christen, choui lavarit :

Va Doue ! Skoazel din evit tremen ar raz
Va bag a zo bihan hag ar mor a zo bras
Va bag a zo bihan, ni bresk ouspenn
Ar mor a zo ledan, nerzus, dijaden
Nag a reier kuzet, nag a varrou arne,
Nag a wall avelou pen kaos a wall bense !

Lakeomp, dalchomp atao Jesus-Krist en hor bag, en hon ene. Pa ziroll ar barr amzer, lavaromp an eil degile : Va mignoned, ar mor a goenv, ar goumoullen zu a bign, ar wellenned ' zo o chournijal, krozal a ra ar gurun : beach dar rouenvou, dalchomp eün barren ar

.NHO EVIT BENNIGEN AR MOR 91 .NTO

stur, trochomp an tarziou mor a benn, ha choui, va Doue, lakit ho tourn da heul hon dourn : salva nos. Hag ar vag, kaer da velet a iel, a dreuz an tarziou a bigno, a ziskenno, tro atao varzu an hent mad beteg ma tispenn he beach. * * *

Mortolodet, va Breudeur, grit mad ho labour evit ar bed-ma, ha ra gaffot evit ho poan ho tigoll en eur beskerez mad ha puill ; mez rho pezet sounj ouspenn, e zoc'h ive mortolodet an Eternite hag e tleit dreist pep tra hag en despét da bep tra, gounit ar baradoz. AMEN.

* * *

.NPO

VI.

Evit bennigen hent ar Groas

Rursum crucifigentes sibimetipsis filium
Dei et ostentui habentes.
Ennho ho unan, e stagont a nevez mab
Doue ouz ar groas, en eur ober dezhan ar
memes dismegans.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET CHRISTEN,

Setu aze, dirazoch, hent ar groas a vezo benniget en abardaes-ma. Meur a zen ho deuz lakeat ho dourn da zikour ober an hent-se. Judas dre choant kaout archant ; Pilat dre aon koll he garg ; Kaïf evit esperout ken- derchel da veza er penn-huela en istim an dud ; Herodez, an den libertin ; pobl Israel a bez, touellet gant geier an dud digoustians. Mad, va breudeur, ho liguez neo ket eat da goll. Bemdez e meur a chiz, Jesus-Krist a vez staget ouz he groas : Nann mui var menez Kalvar, mez e kaloun ar pecher. Hogen da gement hini a bech, setu an daou cher e meuz da lavaret : Beza e zint tud treitour e kever Doue ; beza e zint tud diskiant en ho chenver ho-unan.

.NHO EVIT BENNIGEN HENT AR GROAZ 93 .NTO

* * * Tud treitour int. Eun den hag a zalch mad dhe cher en despét da bep tra a goll he zanvez, he

vuez, kentoch eget en em zislavaret, a zo estimet. Mez ive, an den a vank de cher, a guez varnhan dismegans an oll dud vad ; ha seul iskisoch e ve an drei- touriach, seul vrasoch, dimegans a zigas dhe heul. Hogen beza zeuz evit an treitour diou bazen ha neuz pazen all hebet izelloch evit-ho. Hag an den a zisken beteg enno ' zo disprijet gant an holl. Daou exempl a lakaio da entent guelloch ar pezh a fell din lavaret. Daou zen a vev dor ha dor. Unan pinvidik, unan paour... Hag an hini pinvidik a lavar dhe amezek : « te zo en dienez ; mad, rannomp entrezhomp kement a meuz. » Ha setu hi ho daou evel daou vreur, ho daou eurus ha mignonet. Mez an den pinvidik a guez paour dhe dro... ha setu ar paour deach, o trei kein neuze degile... dilezel a ra he vadoberour... ankounachaot a ra he vadelez evithan en amser dremenet, he garantez, he vignouniach. Petra zounjit deuz an den-se ? Evidon-me ne maoun ket en amzivin. Me hel laka el leach dishenorus a zo lojeis an dud digaloun ha dianaoudek. Setu aze eun exempl, setu ama eun all. Diou arme a zo tal-ha-tal, renket evit ar stourmad... Azioch ha tro var dro, pep tra zo sioul evel pa ve an anken o para a zioud penn an dud.

.NHO 94 EVIT BENNIGEN HENT AR GROAZ .NTO

En eun taol kount, ar general a zav he gleze. Kerkent an tan a zigor deuz an daou du, ar fuzuillou a denn, ar chanoliou a zihun var ho chillourou dir hag a groz evel kurunou spontus. An dud var varch, dar chaloup rus, a ia euz an diou gostezen, ho zabren noaz en ho dourn. Epad ar stourmad, baniel, drapo ar vro, douget ploum a zo e kreiz an arme... mont araog, dont a drenv... mez atao en dro dezhan tud kalounek : pa varv unan, unan all a gemer he blas. Epad ar stourmad, sellit ahont en eur chorn distro, eur zoudard hanter guzet... Touet hen deuz, hen ive, e varvfe kentoch eget dilezel he vro ha koulsgoude e chomm adrenv. Petra zounjot anezhan ? Me a lavar, me, mar deo soudard, mar deo kabiten, he fuzul, he zabren zo diz- henoret... Torrit ar chleze, gwalchit ar fuzul, dourn eun den lach, digaloun a zo bet stok outho. * * * Greomp brema eur zell var an den a zilez he Zoue. Petra oa er penn kenta ? Tri gouli a zouge: eur chorf kiriek da holl boaniou ar vuez; eur speret leun a den- valijen, faziet divar hent ar virionez ; eur galoun leun a zempladurez hag atao varnez kuez en droug. Ha Jesus-Krist dont. Deut eo evit skanvaat hor poa- niou pe da viana evit ho lakaat da veza talvoudus ; deut eo evit sklerijenna hor speret, evit deski dheomp

.NHO EVIT BENNIGEN HENT AR GROAZ 95 .NTO

e zomp choas bugale da Zoue ; deut eo evit rei nerz dhor chaloun hag hen renta treach da holl danjerou ar bed. Paea ker en deuz renket ar pezh a ro. Guelit hent ar groaz. Ar skourjes, ar gurunen spern, Barrabas, ar benduen... etc. En distro e choulenn tri zra ; ma her charimp a greiz kaloun a vel dan holl, ma plegimp hor speret dhe gomzou ; ma tougimp hor chroaz heb en em glemm. Ha deiz hor badiziant ni lavaras : « Ia, evel-se bezet great. Ho lezen a vezo va lezen, em chaloun atao tougin ho karante ; eveldoch hag abalamour deoch e vezin nerzus. » Setu an emgleo. Mez petra choarvez, avechou ? Sad araog respount, eun dra merket el leoriou sakr. Dan abardaez-se, edod o varn Jesus-Krist. Eun den karget ganthan a bep madelez a iez dhe heul. Touet hen doa mervel, kentoch eget he nach... Ha teir gueach Per a nachas he vestr... dirak eur vatezik zoken... Va Breudeur, evel sant Per, och bet karget a vade- lezou Jesus-Krist. Eveldhan ho cheuz lavaret : « Me a zalcho mad beteg ar maro ! » Mez ar bed a deu gant he fallagriez, he blijadureziou. Piou a vezo choazet ? Pobl Israel a lavaras, eun deiz : hozanna filio David. Tri devez goude, hen a lavare : tolle ! Crucifige ! non hunc, sed Barrabam !... Setu petra ra ar pecher : nach he Zoue, dilezel he Zoue, lakaat he Zoue ouz ar groaz... tolle ! crucifige !...

.NHO 96 EVIT BENNIGEN HENT AR GROAZ .NTO

treitour eo ! Ar bed a lavar : mad awalch a ra. Me lavar : tech a guz, treitour ma zoud ! * * * Ar pecher ouspenn ma zeo treitour ' zo diskiant. Kaer hor bezo, ne challomp sellet nemet ouz an douar pe ouz an Env. Sellit ouz an Env, hag e kreiz zoken poaniou ar vuez e tanveit ar guir eürusded. Sellit ouz an douar ha kaer ho pezo, ne viot ket e guirionez eüruz. Traou au douar a lez atao hor chaloun goulo. Selaouit kentoch histor Salomon... Vanitas vanita- tum et omnia vanitas. Ha perak kement-se ? Eun eal a zo, eal ar venjans karget da lakaat chuero holl draou an douar. A hent all, kaloun an den a zo henvel ouz eur zail heb deon : taolit ebars, atao e choum goulo. A hent all choas : buez an den a bad neubeut : sonj ar maro ' zo o para var hor penn hag a lavar : pemp planken, eun toull en douar. Hag en tu all dar bez, Doue he valanz en he zorn, o chortoz goulenn kount pis ha didruez. Ha goude, barados pe ifern. Setu perak: v nobis quia peccavimus. Treitourien e kever Doue : treitourien en ho chever ho-unan. En eur vont dar maro Jesus a gavaz eun nebeut gragez santel deuet var bord an hent da gemeret outhan

.NHO EVIT BENNIGEN HENT AR GROAZ 97 .NTO

truez. Hag hen respount: « Gwelit varnoch ha var ho pugale ha nann varnhon-me. » * * * Va Breudeur, dalchit mad dho feiz, dho kredenn, dho Toue. Marteze e rankot evelkent, ober hent a groaz var an douar... neuz fors. Ho lod ' vo ar quella loden : ar vuez zo berr, ar boan a dremen, ar baradoz a

joum. Eun devez, e kouent an Trap, e lavarjon goude beza gullet buez ar venach, ho fedennou hir, ho finijennou kalet, ho lojeis dister : « mad, evelkent, rust eo ho puez! » Ia, oa respountet din, rust pa zeller ouz an douar, dudiuz pa zeller ouz ar baradoz. Stourmit, dougit ho kroaz, mez sellit ouz ar baradoz. AMEN.

* * *

.NPO

VII.

SERMOUN

great araog bennigen ar chleier

Ego vox clamantis in deserto. dirigite viam
Domini.

Me eo ar vouez a lavar en ear : renkit hent
an Aotrou Doue.

VA BREUDEUR KER,

E pep parres, eun ti dishenvel, dioch an tiez all. Eveldho, evit guir, eo diazezet var an douar, savet gant mein ha koat. Mez neo da zen he-unan. Da Zoue eo da genta ha Doue a ro digemer dan holl : paour, pinvidik, den just ha pecher... A hent all, eo gobariet, stumet dishenvel. Varnhan e veler eun tour huel, savet he gern varzu an Env, henvel ouz eul liamm misterius, stignet etre Doue hag an den. En tour-ze e zeuz eur vouez nerzus, klevet euz a bell : mouez an iliz catholik, mouez ar chloch. Pa zeo guir e venniger, hirio, eur chloch en ho parrez, divar benn ar chloch e lavarjin deoch diou gomzik verr: 1° Ar chloch a zigas dheomp da zonzj

.NHO EVIT BENNIGEN AR CHLEIER 99 .NTO

euz ar pez a zo a vrasa en hor buez epad ma reomp hon treuz er bed-ma ; 2° Ar chloch a zigas dheomp zounj euz ar pez a dleomp da ober evit esperout bleina mad hon treuz varzu en Eternite. * * * Digas a ra da zonzj deuz ar pez a zo deuz an huella pris er bed-ma. Bugelik bihan, nevez deuet er bed, salud did en da gavel ! Setu te, deuet en hon touez da gemeret da blas dindan bolz an Envou. Mez petra e teui te da veza var an douar ? Ha beza e pezo te buez hir pe ver ? Ha te a vezo pinvidik, ha te a vezo paour ? Marteze, ervez an dud, e vezi eurus gant da henoriou ? Marteze, evit gounid da dammik bara, ne pezo ken tra nemet eur morzol houarn da derri mein var an hentjou bras ? Den a vrezel, den a beoch, desket pe zizesk ? Diez eo gouzout ; diez hen lavaret, rag den n'her goar. Ar pez a c'houzoun eo e kavi, douetuz bras, tristidigez en da galoun, daelou en da zaoulagad. Ar pez a c'houzoun ouspen eo n'out ket evit choas heritour ar baradoz, da vamm ouz da chenel he deuz lakeat er bed, var eun dro, eun den hag eur pecher. Mez setu dour ar vadiziant skuillet var da dal. Ar chloch eo a zigas dar vamm ar chelou eürus hag her skign e pep korn euz ar barrez... Mamm gristen, stardit brema, ho krouadur var boull ho kaloun : he bano zo merket en Env : eun eal eo da Zoue.

.NHO 100 EVIT BENNIGEN AR CHLEIER .NTO

* * * Non in solo pane vivit homo. Tamm bara an dorz a vag ar chorf, tamm bara an tabernakl eo a vag hon ene : Nisi manducaveritis panem hunc... Devez kaer, devez dudiuz, devez ar c'henta pask. Kloc'h an tour, adarre, a lavar dan holl, hen deuz ar chrouadur badezet, great eur gammad a vuioch varzu Doue var hent an Env. Koulskoude dre ma teu 'n oad, peb den a gemer he hent. Rak nhen deuz ket Doue galvet achanomp holl dar memes stad. Ar bed zo henvel ouz eun holorach. Evit mont en dro e rank kaout meur a rod... An darn vuia deuz an dud a zo galvet da vont e stad ar briedelez, stad huel, kaer, eürus, ive, pa en em garer mad hag ervez Doue. ... Ar chleier a zisklerio ho poa great ar bromesa da ober an eil eurusded egile. Evel-se, badiziant pask kenta eured : ar chloch a zigas da zonzj dheomp deuz an tri zra-ze. * * * Ar chloch hon laka da sonjal choas : er beden er zul er maro. Da vintin da greiz-deiz da noz e chach acha- nomp da gaout sounj a Zoue. Pe choui a zrebo, pe choui a evo, pe choui a reio eun dra benag all, grit pep tra evit Doue. Ar beden eo nerz an den.

.NHO EVIT BENNIGEN AR CHLEIER 101 .NTO

Chuech devez, bep sizun, evit an douar, ar chorf, unan evit an ene... Diskuiza ar chorf... Maga hon ene, tostaad ouz Doue. An den zo beachour var an douar. Bep heur a dremen ar chloch a lavar : eur gammed a vuioch varzu ar bez. Setu perak : quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Ha pa zeu tost ar maro ar chloch a zigas dar re iach sounj e tleont pedi. Lavared a ra : an Aotrou Doue o vont da unan klanv... An angoni o soun... glaz o c'hober... ar c'horf o tisken er bez. * * * Ego vox clamantis in deserto. Karit kleier ho parrez abalamour e tigasont da zounj deoch deuz ho tevezioù guella, ha sentit atao deuz ho mouez pa deuffe beteg ennoch dre an ear. AMEN.

* * * .NPO

VIII.

SERMOUN

great evit bennigen eur groaz nevez

Quando interrogaverint filii vestri, cras,
patres suos et dixerunt : quid sibi volunt isti
lapides ?

Docebis eos. Josue, pennad 4. v. 21-22.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET CHRISTEN,

Ster Jourden treuzet gant pobl Israel... Var ger Josue daouzek mean kemeret a ganol ar ster oa lakeat en eur bern... Pa choulanno, eme Josue, ar vugale digant ho zud : evit pera eo berniet ar mein-ma ? Choui lavaro dezho... Berniet int evit digas sounj hon deuz treuzet ster Jourden, dizechet dirazhomp, hag evit ouspenn, ma vevot e doujans Doue epad ho choll vuez : ut et vos timeatis Dominum omni tempore.

* * *

Setu peurvuia, ar pezh a rear ken aliez ha ma vez choant da zerchel sounj mad deuz eun dra choarvezet.

.NHO EVIT BENNIGEN EUR GROAZ NEVEZ 103 .NTO

Setu ar pezh ho deuz great ho tud en ho raog hag a rit, hirio, dho tro. Deut och ama e prosesion, da zaoulina dirag ar groas savet ganeoch e pleg an hent. Divezatoch ho pugale, ho pugale vihan a choulanno : quid sibi volunt isti lapides ?... Hag ar re goz neuze a chello respount : brema zo deg, ugent vloaz tremenet, eur mission-bras roet gant pemzeg beleg, a zo bet er barrez-ma. Houma eo kroaz ar Mission... Pet euz ar re a ra brema ho mission a vo beo choas neuze : pet euz ar veleien, pet euz an dud fidel ?... Kalz achanomp a dra zur vo eat da anaon. En ugent vloaz nag a jenchamanchou ? Tud pinvidik deut paour, tud paour deut pinvidik... tud iach kuezet klanv, tud klanv pareet... tristidigez, laouenedigez a vez atao bep eil tro, pe vesk ha mesk, er bed-ma ! Netra ne bad..... Eo ; eun dra bad, a jomm... Christus heri, hodie, ipse et in sæcula. Ar re ra brema ho mission a gendalcho da vont da bedi eharz ar groaz... da bedi evit trugarekaat Doue, da bedi evit goulenn grasou... da bedi evit goulenn pardoun deuz ho fechejou ma ho deveuz great eur pechet benag... Hag ar re vezo eat da anaon, ho devezo araog mervel, divar ho guele a boan, kaset an diveza peden varzu ar groas venniget, evit goulenn eur maro mad. Ho pugale... ho pugale vihan a gendalcho da ober ar memes tra var ho lerch. Ho feiz deoch a vezo ho feiz. Ho Doue hirio, a vezo ho Doue varchoas : Christus heri, hodie, et in sæcula.

.NHO 104 EVIT BENNIGEN EUR GROAZ NEVEZ .NTO

* * *

Ha goude beza heuillet holl ar memes hent er bed ma, e vevot er memes leach er baradoz, tad, mamm ha bugale.

Evel-se bezet great.

.NPO

IX.

Var ar Pab

Qui vos audit me audit.
An hini ho selaou am zelaou me.

VA BREUDEUR,

Eun Doue zo he hano skrifet var hep tra... ar mestr eo, ar mestr bras... mestr an holl, ha chomm a reio mestr. Koulskoude rei a ra da lod tud, eul loden euz he challoud : rag e penn pep tra e rank beza eur mestr var an douar. Evel-se an tad, an impalaer, etc... Evel-se ive, en iliz, eur mestr : ar pab.

Petra eo ar pab evidomp ha petra e tleomp beza evit ar pab ? Ar Pab eo vikel Jesus-Krist var an douar ha mean fount an iliz. Rak-se e tleomp he respeti ha chomm atao a unan ganthan. Ar Pab eo pastor hon eneou ha porzier an Envou karget da sklerijenna, da gelenn, da chouarn, da hentcha,

.NHO 106 VAR AR PAB .NTO

da ren, da zikour an dud fidel. Rag-se e tleomp he gredi, senti ouz he chourchemennou ha dindan he garg, kerzet varzu an Env. Brezel a rear dar pab. Tra doanius dreist holl, gueleet hon tad red dezhan astenn he zourn da choulen an alusen. *** Ar Pab eo vikel Jesus-Krist, mean fount an iliz. An den zo krouet evit Doue, evit ar virionez hag ar mad. Mez an den kenta en em fazias. Etouez he vugale, eur bobl ebken, a jomas fidel da Zoue : pobl Israel. Jesus-Krist a ziskennas euz an Env. Founti a ra he iliz hag en he fenn e laka ar pab kenta... Eun den pinvidik hen deuz eur gouarnour var he zanzev ; eur Roue, kannadet er broiou all evit derchel he blas... ar pab eo kannad, vikel, letanant Jesus-Krist etouez an dud. Hen disprijout eo disprijout Jesus-Krist. Evel den e chell kaout mankou, mez atao e rank beza respetet. Ouspenn ma zeo vikel Jesus-Krist eo ar mean fount deuz an iliz. Gueach all, Salomon a zavas eun ti da Zoue. Ar plan oa tennet araog, an danvez kizellet, choazet, labouret... Jesus-Krist hen deuz savet hag a zav atao bemdez eun ti da Zoue. Ar plan zo tennet, an danvez choazet. Da bep tamm eo merket he blas. Ar vicherourien zo choazet ive hag ar mean fount eo ar pab : tu es petrus et super hanc petram ædificabo eccle- siam meam... Ubi est Petrus ibi ecclesia... Ne chellit ket sevel eun ti nemet var ar mean fount, kement a lakit a gleis pe a ziou a zo er meaz eus ar plan.

.NHO VAR AR PAB 107 .NTO

*** Ar pab, zo pastor hon eneou hag alchouez ar baradoz. Pep hini achanomp a dle beza eur mean en iliz savet gant Jesus-Krist da Zoue. Mez piou hon sklerijenno, hon gouarno ? Piou hon reno, hon chonforto en hon labour, hor rekompanso euz hor poan ?... Ar pab adarre, hor pastor eo. Eur pastor a ren he zenved, ho chas dar peuri mad, ho fella deuz ar peuri fall hag ho diouall deuz ar bleis. Ar pab a zo karget dhon ren, dhon hentcha : pasce oves meas, pasce agnos meos... Roma locuta est, finita est causa. Ar stur a zo en he zourn, he lagad zo var an nadozen-Nord. Jesus-Krist a ro dezhan sklerijen. Ne chell ket en em fazia var hent ar feiz : Ero vobiscum usque ad consummationem sculi. Hen a dle hor gouarn hag hor bleina, hen a dle lavaret dheomp : ama zo danger, aze neuz ket ; ama e ma an hent mad, aze e ma an hent fall ; setu peuri iachus, setu peuri contamet ; hennez zo eur bleis, kaer en deuz klask en em guzat, eur bleis eo... Dindan ar pab an eskibien, dindan an eskibien ar veleien : an dra-ze holl zo ar memez famill hag a rear anezhi an iliz... Heretiket, schismatiket, tud excommu- nuget : brankou kam ebars er (ar ?) vezen, izili tennet kuit deuz ar chorf... *** Hirio e rear brezel dar pab. Neo ket estonus : si me persecuti sunt et vos persequantur. Lazit ar general hag

.NHO 108 VAR AR PAB

ar zoudardet en em zivandenno. An diaoul o klask beza treach da Jesus-Krist a sko hag a laka skei muia ma c'hell var benn he iliz. Mez mallos d'an dud a en em laka a unan ganthan. Abred pe zivezat e teuer da grenvi pa gounteller an Iliz.

An den a ell stourm ouz bugale an den
Rag oll omp great gant ar memes poultren.

Mez ma stourm ouz Doue e strako he eskern
Hag e zeï dre he lamm da gueza en ifern.

*

* *

Ar pab hirio a rank astenn he zorn da choulenñ aluzen.
Laeret eo bet he vadou. Nen deuz mui nemet he gastel :
castel ar Vatican. Ro din ive da gastel ha da hano a
Roue, a lavare dezhan an hini en doa laeret he zanvez,
ha me roio did daou-ugent million ar bloas. Morse
a lavaras Pie IX.

Piou da vago ? Va bugale.

Roomp eta evit her sikour. Ar pezh a roffemp dezhan
a vo paeet dheomp gant Doue er bed-ma hag er beb all.

AMEN.

* * *

.NPO

TREDE LODEN

SARMONIOU
EVIT EUR MISION

*

.NPO

Ne 'z eus netra war bajenn 110

.NPO

I

Evit digor eur mission

Non defrauderis a die bono et particula
boni doni non te protereat. (Eccl. 14. 14).

Na lezit ket an devez eurus da dremen
dibrofit ha ne gollid loden hebed euz an
donezoun vad.

BREUDEUR HA CHOAREZET KRISTEN,

Eiz devez zo dija tremenet euz ar mission digoret en ho parres. Leach a meuz da ziskredi e zeuz deuet kalz achanoch. Goulennit eta digantho ha nint ket eurus da veza deuet, da veza lakeat ho foan : goulennit ha neo ket skanv ho choustians, drant ho chaloun ha ne zellont ket, brema, gant fizianz varzu an Env. Evit eiz devez all ar mission en em zigor en abadaes-ma. Ar re achanoch nint ket choas deuet a zo galvet dho zro, da zont. Va breudeur, heb ho chanaout me a gred e selaouot holl mouez an Aotrou Persoun. Ne chellan ket sonjal e ve nikun hag a lavarfe : « Me a velo petra da ober » ; nikun hag a lavarfe : « Dar mission eat a nep a garo evidon-me ne din ket ! »

.NHO 112 EVIT DIGOR EUR MISSION .NTO

Ha koulskoude, dan devez ma hen deuz persoun ho parrez, digoret eur mission evidoch, unan all a zigoraz eur mission en ho cheneb. Epad an deveziou-ma a chrasou, a bardon, a zilvidigez an drouksperet, euz he du, a glasko pe viret ouz unanou benag da zont, pe viret euz a re a zeu da denna euz ho mission an holl vadou zo staget outhan. Setu ive perak, me lavar deoch gant al leoriou sakr : non defrauderis... na lezit ket an devez eurus da dremen dibrofit hag euz an donezoun vad na gollit loden hebed. Deuit da ober ho mission ha grit hen, guella ma chellot, rak, ha setu e daou cher ar

gelennadurez- ma rak: Er bed-ma, e maomp holl evit servicha Doue, plijout da Zoue ; Hag evit hen ober ervad, ar berra, ar surra hent eo ober eur mission eüruz. * * * Er bed-ma, ne maomp nemet evit servicha Doue. Va breudeur, ne chellomp ket er bed-ma, kaout holl ar memes renk, ar memes stad. En eun holoraj, me a vel rojou bras ha rojou bihan gobariet dishenvel ervez ho labour, ha koulskoude, tennit unan, ar vihana ma karit hag an holorach a jomo a zav. En hon touez ni ive, nhon deuz ket holl ar memez ment a gorf nag ar memes ment a speret ha ne chellomp ket muioch kaout ar memes renk nag ar memes micher. Lakit, kement ha ma karot e skritur moull,

.NHO EVIT DIGOR EUR MISSION 113 .NTO

var ho peziou archant hag ho paperiou publik ar gomz touelluz-ma: « Egalite ; holl kevatal, holl henvel hag henvel ! » Eur gaou va breudeur, eur gaou braz ma ne zounjomp nemet en dud ken etrezo ; mez ar pez a zo gaou evit hor stad, hor renk ken etrezomp, a zo guir evit hor stad dirak Doue. Rak Doue e guirionez, eo ar mestr braz, mestr an holl ; mestr eo dar pennou kurunet koulz ha dan de- vezour nhen deuz, evit gounit he vara, nemet eur morzol houarn da derri mein var hon hentchou braz ; mestr dan den a vor, dan den a bluen koulz ha dal labourer douar daoubleget var he bâl ha dar micherour atao krog en he daladur pe en he gizel. Mestr eo dar pinvidik dibreder, a velomp douget e kar a beder rod, koulz ha dar paour-keaz a rank mont a zor da zor da choulen he damm bara pemdeziek. Hen eo hen deuz great achanomp ar pez ma zomp ha roet dheomp kement hon deuz. Selaout kentoch ha guelit. Dija dar mare-ze, oa en em skignet bolz stereden- nuz an Envou, dija an douar a ioa diazezet var he ael, ar mor chadennet e kreis an aotchou ; an heol a rea he dro, al loened a valee dre ar choajou, al laboused a chournije a vrank da vrank ha Doue ober eur zell ha lavaret: « Great eo mad kement ma holl. » Ia, great eo mad e guirionez, va Breudeur ker, al labour zo kaer, an ti duduz, ar guel hebken anezhan a rent testeni da challoud Doue : Cli enarrant gloriam Dei ! Mez Roue 8 .NHO 114 EVIT DIGOR EUR MISSION .NTO

ar Grouidigez, mestr an ti, e peleach e ma ? Ha Doue lavaret : « Greomp an den : faciamus hominem. » Mez greomp hen kaeroch eget an holl draou all, savomp hen dreist-ho, skrivomp sklearoch hon hano var he dâl : Ad imaginem et similitudinem nostram. Setu eta, krouet Roue ar bed-ma, an den. Euz a eun tu, eo mestr da bep tra ; euz eun tu all, e ma dindan dourn, e dalch an Aotrou Doue, he grouer hag he vestr. Da Zoue eo, eme sant Paol, evel ma zeo ar pod pri dar poder hen deuz hen gobariet hag her poazet. Ha Doue a fell dezhan, a entent derchel mad dhe vir. Nhen deuz roet dan den eur spered nemet evit he anavoud ; eur galoun nemet evit he garet, eur chorf nemet evit he zervicha. Mestr dan holl draou krouet, an den zo eta, er memez amzer, servicher, mevel en (an ?) Aotrou Doue, krouet evit ober he volontez var an douar hag en em renta din da gaout varlerch, digemer an Envou. An den ha ne bleg ket da Zoue, a zo henvel deuz eur mevel, lojet, maget, gwisket gant he vestr, kemeret evel pa ve mab an ti, hag a zeu da veza eun den fall, digar, didalvez, mad hebken da veza taolet er meaz. Setu goulskoude, ar pez a zo digouezet gant hor lignez.. Eul laer a zo deuet da gemeret evid-han tra an Aotrou Doue. Trochet hen deuz al liam a garantez a ioa etre Doue hag an den ; dispennet, gozik distrujet hen deuz hano Doue var hon tâl. An den a jomm heb kaout mui en he zourn al liam, ar gorden taolet dezhan gant Doue evit pignat dan Envou.

.NHO EVIT DIGOR EUR MISSION 115 .NTO

Koulskoude, truezuz en hor chenver evel eun tad mad evit eur chrouadur dinatur, Doue a laka eur skeul nevez etre an douar hag ar baradoz, renevezi a ra he hano var hon tâl e lizerennou choaz sklerroch. Ar skeul hen deuz great, choui, he anavez ; al liou hen deuz kemeret, choui he anavez ive. Brema zo naontec kant vloaz, eun den a bigne var menez Kalvar en eur zougen var he ziou skoaz goullet, ar groaz ma tlie varnhi mervel. Epad tri bloaz ha tregont hen doa tremenet dre douez an dud, en eur ober vad dan holl : Pertransiit benefaciendo. Hen anavoud a rit, anavoud he hano. Diskleriet, desket eo bet deoch gant Doue heunan : Hic est filius meus dilectus. Ha koulskoude, setu hen maro var ar groaz ; he gostez digor, he dreid, he zaouarn toullet, he benn kurunet a spern. Ha perak ? Evit hor prena, paea ar boan dleet dhor pechejou. He groaz hen deuz lakeat da skeul evidomp etre an douar hag an Env ; var hon tâl hen deuz gant he choad skrifet eun hano kaer : Choui zo bugale da Zoue! Da Zoue omp en dro, evel ma zeo deoch ar pez a brenit hag a baeit. Setu ive, perak, chomm heb servicha Doue eo troucha evit an eil gueach an eil liam a garantez lakeat dheomp en hon dourn evit hon ren dan eurusted : liam hor prenadurez ; a ve distruja hano Doue rene- vezet var hon tâl, a ve disprijout buez, maro, goad Jesus-Krist, ober evel fae var garantez Doue.

Koulskoude, va Breudeur ker, madelez Doue evit hon chacha dhe zervichout a ia choas pelloch.

.NHO 116 EVIT DIGOR EUR MISSION .NTO

Niverit, mar gallit, e pet giz, gant pegement a izign ha habaskder, e klask bemdez, hon distrei dioch an drouk hag hon derchel var an hent mad. Euz a eun tu, gueach a teu dhe spounta dre varo proumpt

ar pecher skoet e kreiz he zizurj, gueach all e tiskouez deoch eun den deuet da veza dre he wall vuez dizenor he barrez, rann-galoun he dud ha ne jomm mui ganthan evit astenn he vuez disprijet, nemet tru garez an dud vad. Pa glaskit hoch unan dilezel ho tever, e laka eur prenv en ho kaloun dho pikad, dho prouda, noz-deiz, da lavaret heb ean : « Ne dout mui ar pez ma zoaz, ar pez ma tleffez beza atao. » Euz a eun tu all, gant pegement a drugarez e chas- tenn deoch he ziou vreach evit ho sikour den em zével. Nag a inspirationou santel, a aliou mad, a chra- sou a bep seurt ? Ha keit ha ma vevit ervez ho koustians, nag a joa en ho chene, nag a laouenedigez en ho kaloun ? Zoken, e kreiz ho prasa poaniou e challit lavaret evel sant Paol : Superabundo gaudio.

Koulskoude, va Breudeur ker, tra zoaniuz da anzaio ha tra vir evelkent, an den a chell derchel penn da Zoue, beza treach da Zoue en eur feson a zo. E chell dispri- jout he chrasou, dizanavoud he vadelez ha respount : Non serviam : nho servichin ket ! Mez her choumprenomp mad, pa hon devezo trou- chet dre hor faot, an teir liam a garantez a stag acha- nomp ouz Doue, eul liam all a gemero ho flas, liam ar justis.

.NHO EVIT DIGOR EUR MISSION 117 .NTO

Kaer hon devezo trei kein da Zoue, ni her chavo atao e penn hent ar vuez. Eur guennek taolet en ear a vez hir pe verr o chober he dro, ervez nerz an dourn he sklap. Mez abred pe zivezad e kouezo koulskoude. An douar a denn anez- han hag he bouez heunan hen izella bepred, ha pa gouez e vez pil pe fas. Mad, va Breudeur, ni zo ive taolet var an douar gant dourn Doue. Mez rod a dro, a ra bro. Ha rod hor buez a dro heb heana, na deiz na noz. Ne jommo a zav nemet var bord ar bez. Ha neuze hon ene paour, echu ganthan he dro, a guezo pil pe fas e charz treid hor Chrouer. Al loan mud pa varv a varv a bez hag evit mad. Maro an den neo nemet eun hanter gousk : Non est mortuus sed dormit. Epad ma kousk ar chorf er bez, o chortoz deiz ar varn, an ene a bign dirag Doue evit kaout, a ziou eternite, unan : eternite eüruz pe eternite waleüruz : In hanc vel in illam eternitatem, eme sant Ambroaz. Baradoz pe ifern ! leach kreiz hebed, rak ar purgator ne bado nemet betek fin ar bed hag ar servicher fall, ar ser- vicher didalvez nhen deuz perz hebed da chedal e Bara- doz Doue : inutilem servum ejicite in tenebras exteriores. Er bed-ma zoken, ma na jervichomp an Aotrou Doue, petra reomp-ni, petra gavomp-ni ? Klask plijadureziou an douar, marteze, ha dastum madou ! Va Breudeur ker, nag a bet goude poania, en em skuiza noz-deiz, a rank atao beva e kreiz ar baou- rentez en dienez a veur a dra.

.NHO 118 EVIT DIGOR EUR MISSION .NTO

Goude holl, hag e ve guir e chalfach dont a benn a gement ho cheuz choant : kaout danvez, enor, plijadur, daoust hag an eürusded a zeuio dho cheul ? Mab eur prins kuezet klanv a voue dezhan lavaret gant ar medisin : « Mar kavit da viska rochet eun den eürus, chui a vezo pare. » Hag hen mont da glask e pep tu. Hag e nep tu na gave. Eun devez e klevaz la- varet : « Du-ze, en eur lochik dirapar, e vev eur paour keaz atao laouen ; eno, marteze, chui a gavo ho kevridi. » Hag ar prins mont ha goulenn : « Eüruz och-choui ? » Ia, eme ar paour, e kement ma challer beza eüruz, var an douar. Roit din eta ho roched. Siouas ! ne meuz ro- ched ebet, a lavaraz ar paour keaz... Ar prins ne gavaz ket roched eun den eürus !

Hag e guironez, va Breudeur, kaloun an den a zo henvel ouz eur varriken didal deuz an daou benn. Ne- met karantez Doue a ve en deon o chober tâl, kaer e vo taol ebarz, e chommo atao goullou. Selaouit kentoch. Beva ' rea dar mare-ze, eur Roue hag hen devoa bet digant Doue an donezounou ar re gaera, studia ' reaz adalek an heol, goulouen ar bed, beteg ar vreunen blouz ; adalek ar mor braz beteg ar berad gliz. Euz a gement a choanteaz, ne nachas netra ouz he galoun na trôn olifant, na kaluriou aour, na soudardet, na servichourien, na gened, na furnez, na galloud, na brud

.NHO EVIT DIGOR EUR MISSION 119 .NTO

vad skignet a bep tu, netra ne vanke dezhan. Ha koulskoude, eun devez, skuiz-stank a bep tra, e lavare : « Dindan an heol pep tra zo moget, avel, tristidigez : Ecce omnia vanitas. » Hag e veach, mar karit, eüruz tre epad ho puez, dont a raio, pa zonjot nebeuta, ar maro da rei eun taol var ho skoaz. Ha neuze da betra e talvezo kement ho pezo dastumet, hed ho chamzer ? Eun devez, eun den a vrezel a voa var nez mervel. Ar Roue zeu dhe gaout hag a lavar : « Goulennit ar pez a gerot ha me hen roio deoch. » « Mad, Aotrou, eur chart heur muioch a vuez, roit din eur chart heur muioch a vuez. » Hag ar roue trei kein. Ne chelle ket rei ar pez a choulennet diganthen... Ha Villars, lavaret neuze : « Ma karjen-me beza kerkouls ser- vichet Roue an Envou, neo ket eur chart heur a vuez am bije bet, mez eun eternite penn da benn. » Va Breudeur, eun deiz evelldhan, chui en em gavo var ho tremenvan. Eüruz ma na rankit lavaret : « ma karjen-me, e leach beza servichet ar bed, beza servichet va Doue !... » Petra zo eta da ober ? Ar berra, ar surra hent evit beza dinech varlerch, eo ober hag ober mad ho mission. * * * Va Breudeur ker, Doue, guir eo, a zikour atao an den. Koulskoude en eur mission, he vadelez a zo bra- soch. En eur mission e maor pell dioch safar ar bed hag

.NHO 120 EVIT DIGOR EUR MISSION .NTO

eno, el leach distro-ze, a lavar dheomp sant Bernard, an ear zo sklerroch, an Env digoroch, ar sklerijenn brasoch, gras Doue tostoch, puilloch ; taol an Aotrou Doue krenfoc'h ha frankoc'h kaloun an den. An Aotrou Doue, eme al leoriou sakr, ne en em blij ket e kreiz an trouz : Non in commotione Dominus. En eur mission, trouz ar bed a jomm a drenv dor an iliz : labourou, afferiou kustum ar vuez a zo dilezet evit eun nebeut amzer ; guelet a rear guelloch pe evit petra e maomp var an douar : an ene en em zigor fran- koch da zigemeret komzou Doue, ha Doue he-unan, a ziskarg varnhomp muioc'h a chrasou : Ecce nunc tempus acceptabile, dies salutis. Eur mission eo mare an Aotrou Doue, ha rak-se, enhan eo e kavomp holl ar guir voien da servicha Doue evel ma zeo dleet. Va Breudeur ker, ne anavezan ket parrez X***. Kouls- koude heb aoun den em fazia kalz, e chellan diskredi e zeuz ama, kouls hag e peb leach, tri seurt tud : tud vad tud tro-distro ha tud hag ho deuz marteze, en em lezet a grenn, da vont divar an hent mad. Tud vad a zo en ho touez : tud vad a zo e peb leach. Pa vank an ael e torr ar charr : ael ar bed-ma eo an dud vad. Hi eo hen dalch en he bloum ; pa vankint e teuio fin ar bed. Rak ar bed neo dalchet en he zav gant Doue, nemet evit an dud vad ha dre an dud vad. Ia, kaer hen deuz ar bed beza fall, bugale a zo hag a vev ker sklear ho chaloun ha dour beo en eur veren ;

.NHO EVIT DIGOR EUR MISSION 121 .NTO

tud iaouank a zo hag ho deuz miret ker guen ho ene hag eur berad gliz, kuezet euz an Env e kaloun eur flourdelizen ; tud a zo, daoubleget a zindan an oad, hag a zo en ho chosni, ken disklabez ho choustians hag an erch nevez kuezet var an douar. Mez evit chomm fidel da Zoue, nag a enebourien da drechi ! Ar bed gant he skuer fall, he gomzou flour, he lavariou goapus, he blijadur milliget ; an drouk-speret gant he finesaou, he guzuillou fallakr, atao var ched evit lonka an eneou ; ha tostoch dheomp, aze en hor chreiz, hor chaloun baour, hor brasa mignon ha var eun dro, hor gwasa enebour. Goud a raan e zeuz enhan eun tu mad, mez goud a raan ive, e zeuz eun tu fall techet dan drouk. « Ne anavezan ket, eme eur skrivagnier braz, petra eo kaloun eur chokin ; biskoaz kokin noun bet ; mez anavout a raan kaloun eun den honest hag ar galoun-ze a zo mantruz he studia pis. » Pet gueach nhon deuz ket holl lavaret eo diez, diez braz trechi ar bed ha derchel penn da gement a ioulou direiz, a zo atao e virvi en hor chreiz, evel goagou eur mor dijaden. Mad, eneou kristen, deoch me lavaro eur gomz, unan hebken : Venite in desertum locum et requiescite pusillum : deuit dar mission den em diskuiza eun nebeut evel eur beachour uzet he nerz. Er mission, chui ' gavo eun tamm disheol, freskadurez mar deo blounset ho treid dioch mein an hent diez : ar blounsadur en em bareo, sechit chuezen ho tâl ; goudeze, gant muioc'h a gourach, chui gemero penn-baz perchirin an Eternite eurus.

.NHO 122 EVIT DIGOR EUR MISSION .NTO

Tud tro-distro a zo ive : douetuz bras, kalonou daou hanteret a veler e pep parrez. An dud-ma, ' zo hirio da Zoue ha varchoas dan drouk-speret. Da vintin, da noz, e reont eur bedenn benag ; mez e kreiz daou benn an deiz e verniont pechet var bechet. Da zul, e teuont dan oferen ; mez en eur vont euz an iliz e zaïnt da glask plijadureziou difennet. Marteze, e reont eun aluzen benag dar paour : mez an dourn kleiz a gemero dre laeronsi, kalz muioc'h eget na ro an dourn diou d'an dud izomek. Ho c'ha- loun a zo evel eun dachen vrezel : piou a vezo mestr ? Lezen Doue pe lezen ar bed. Choant ho deuz da dremen deuz an diou gostezen. Eun troad a zalchont var skeul an Env, eun all var skeul an ifern ; eun dorn a ginni- gont da Zoue, egile zo krog er pechet. Klask a reont var eun dro, servicha daou vestr dishenvel. Ho brasa malheur eo rag ma c'hankounec'haont, e c'houlenn Doue holl pe netra. Ne fell ket dezhan euz eur ga- loun daouanteret. Hag hi, er chontrol, en eur glask servicha ho chrouer, a choulenn stleja dho heul kant ha kant tra kontrol beo dhe volontez. Eneou paour, deoch-choui, ive, eur gomz a gavan da lavaret : Ducam eum in solitudinem et loquar ad cor ejus. Doue ho kalv dar mission, hag ama, e komzo ouz ho kaloun. Var digare ma cheuillit, peurzvad, an darn-vuia euz lezen Doue, e tremenit dirag ar re all, ha marteze, dirak ho taoulagad och unan, evel guir gris- tenien : ne anavezit ket mad gouli ho kaloun. Selaouit eun dra :

.NHO EVIT DIGOR EUR MISSION 123 .NTO

Eun orfebrer evit anavoud petra dalv eur pezh archant, evit gouzout a dra zur pe hen zo mad, pe hen a zo faoz, a gemer eur mean zo hanvet ar mean diskuiller, rak ma tiskuil faosoni ar metal. Eur pezh faoz hen deuz peurliesha, ar memez ment, ar memez gobari gant eur pezh archant mad. Dougen a ra ar memez poltred, ar me- mez lizerennou. Ar gaou hen deuz, gant kement a izign, kuzet dindan guiskamant ar virionez, mar teu, evit ar chenta guel, an holl den em fazia ; mez pa vez stoket outhan ar mean diskuiller, ar faosoniach a vez dizoloet. Deuit eta, chui ive, va Breudeur ker, komzou Doue, lezen Doue, displeget dirak ho taoulagad da heul skle- rijen ar feiz, a raio deoch guelet mad stad ho koustiansou. Louzaoui ar gouli a vezo eaz goudeze hag och ene a gavo ar ieched er mission-ma, evel an dud klanv, gueach all, e pinsin Bethsaida. Va Breudeur, ha mont a raffenn-me re bell en eur lavaret e chell beza en ho touez, unanou benag hag ho deuz gant ho goeziegez ho-unan, dilezet servich Doue ? Dirak an dud all e chellont, marteze, choaz tremen evit tud vad. Mez toullit ar voger : Fode parietem, diskennit izelloch evit an dianveaz, kiit betek ar galoun : Fode parietem : petra velimp-ni, a gavimp-ni ? Ar

pez a chouzoun eo hen deuz lavaret Jesus- Krist : Regnum clorum vim patitur : rouantelez an Env a choulen beza kemeret dre nerz. Da gristenien he amzer sant Paol a lavare : Inter vos dormiunt multi : en ho touez kalz tud a gousk : taolit evez ! amjest eo

.NHO 124 EVIT DIGOR EUR MISSION .NTO

ar venojen ma kerzit dreizhi : Quoniam dies mali sunt. Mad, kristenien, va Breudeur, amzer hebed hag a ve, nemet en em fazia ' raffen, danjerusoch evit an eneou eget an amzer e vevomp ennhi. Berniit, atao, gaou var gaou, a lavare gueach all eun den difeiz, chomm a raio bepred eun dra benag var- lerch. Mad, va Breudeur ker, bugale Voltaire a zo choaz beo. Dalchet ho deuz sounj a gomzou ho zad ha roet ho deuz ho ger an eil degile, evit ober brezel da Zoue ha dhe jervicherien vad. Meuli an drouk ha dougen dezhan ; sklabeza 'r mad ha distrei diouthan dre ho geier, ho gwall skouer, ho drouk-prezegerezh, setu ho micher, ha re aliez e teuont a benn deuz ar pez a glaskont. Dar re achanoch a rank anzaou ne ma int ket en eur stad vad dirag Doue, me gav ive eur gomz da lavaret, unan deuz ar guella, deuz ar charantezusa komzou deuz al leoriou sakr : Venite ad me omnes qui onerati estis et ego reficiam vos ; choui holl hag a zo sammet ha sammet och, va Breudeur, ar pechet ' zo pounner dan diousoaz, zo chouero dar galoun deuit, deuit kuitibunan, ha me, a lavar Jesus-Krist ho kraio a nevez. Va breur ker, va choar baour ! great och bet gant Doue er vech kenta ha great mad. Setu ama eur galoun, sellit outhi (1). Enhi pebeuz feiz, pebeuz karantez, pebeuz santelez ! O kaloun gristen, na .NFO (1) An Aotrou Quere a lavare kement-ma en eur ziskouez taolennou ar mission.

.NHO EVIT DIGOR EUR MISSION 123 .NTO

te zo pur ! na te zo kaer ! na te zo distag dioch fals pli- jadureziou an douar ! He dourn da eal mad, ha great evidot, pegen dudius kurunen ! Nag a bedennou a ober rou mad a bign achanout bemdez, varzu an Env ! Hag euz an Env nag a chrasou a zisken varnoud da heul bennoz Doue ! Setu ama eur galoun all : sellit ivez outhi. Kollet eo he gened, pistiget he feiz, gouliet holl he charantez. Neo mui templ an Aotrou Doue. E dourn he eal mad, e leach eur gurunen, me a vel eur chalur karget a zaélou. Henvlebit an eil ouz heben. Hag ho anavoud a rit-hu ? Va Breudeur ker, da biou ar genta, da biou an eil ? Deoc'h c'houi, deoc'h ho c'hunan, va breur ker, va choar baour. Setu ho kaloun pa gouskach var bar- lenn ho mamm, ho kaloun da zeiz ho pask kenta, ho kaloun marteze, beteg an oad a ugent, a dregont vloaz. Penaoz eta, pe zeiz hag e pe chiz an aour melen a gollaz he liou hag ar steredenn a goezaz euz an Envou : Quomodo ceciderunt stellæ ? Baleet ho cheuz, siouaz ! re zizoursi, digoret ho skouarn da gomzou ar bed, lakeat ho troad e kichen troad eur mignon fall, lezet re a gabest gant ho kaloun baour hag ar pechet a zo deuet da sklabeza, da zis- penn, da zistaga labour an Aotrou Doue. Deuit ha lavarit : « Va goalchit, va azgoalchit ! Grit eur chousez dho toare ha peurnetaït va ene, ma vezo adarre ker pur, ker guen dirazoch, evel pa zortiaz divar fount ar vadiziant, gant eur zantelez vras. » Ha dourn an holl

.NHO 126 EVIT DIGOR EUR MISSION .NTO

challoudek a zavo eun ti nevez gant eun ti kouezet enn he boull : Et ego reficiam vos.

* * *

Neo ket ken diez ha ma chalfach sounjal, ober mad ho mission. Gusta et vide : Deuit holl a chui velo var- lerch. Aleiz eo brasoch trugarez Doue eget na deo fallagriez an den. Doue a bardonaz dal laer deou, da Vari-Madalen : neo ket bihaneat he challoud na stri- seat he galoun : pardoun hen deuz evit an holl, pardoun a ginnik dan holl. Koulskoude, Doue na raio ket tout he-unan. Poanit deuz ho kostez. Deuit, strivant, da zelaou he gomzou. Evit dont, lezit peb labour all. En eur zont, deuit gant choant da ober mad. Lavarit hirio, gant an iliz, deiz ar Gouel kaer-ma :

Da posse quod Jubes, Pater
Da scire, Filii, quod doces
Fac corde toto Spiritus
Nos velle quod probas bonum. Amen.

* * *

.NPO

II

Var ar Zilvidigez

Quid prodest homini si mundum universum

lucretur, animæ vero suæ, detrimentum patiat. Math. 16-V.

Petra dalv dan den gounit ar bed holl, mar teu da goll he ene.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Pignat a raan, hirio, er gador-ma, evit ar chenta gueach (1). Ne manavezit ket ha me, ne anavezan ket ac'hanoc'h. Hebken, c'houi c'hoar e zoun belek Jesus- Krist karget da ziskleria he lezen dan dud ha galvet, hirio dreist pep tra, da zigas deoch da zounj euz a vrasa guirioneziou an aviel. A hent all, me a choar e zoch kristenien, va breu- deur ha va choarezet, dre eur memez badiziant ha gal- vet dar memez baradoz. Setu ar pezh a ouzon, ar pezh a chouzoch, ha se zo awalch. Rak ma teuan en hano Jesus-Krist, choui a zelaouo va chomzou gant eur guir choant dho lakaad da dal- .NFO (1) Ar zarmoun-ma ' zo bet great evit mission Recouvrans. Eno, an Aotrou Quere hen doa da brezek var ar zilvidigez, ar maro, ar varn hag an ifern.

.NHO 128 VAR AR ZILVIDIGEZ .NTO

voud evit hoch ene. Ha me, rag ma komzan dirag tud hag a zo galvet da vont dan Env, a zo merket sklear va rouden dirazhon. Komz a dlean deoch, nann euz a vadou na plijadu- reziou bresk ar bed-ma, lod all her gra beteg re mar- teze, siouas ! mez euz ho Toue, euz hoch ene, euz an hent a gas dan eurusded eternal. Va breudeur ker, hen ober a rin, nan koulz ha ma ho divije kalz all her great em leach, mez ervez va nerz ha va galloud. Goude holl, ar pezh a vanko deuz va chostez, ho polontez vad, hen esperout a raan, ho polontez vad hen askouezo. Hag euz komzou dinerz dreizho ho-unan, choui a denno, gant sikour Doue, eur mad benag evit hoch ene. Her gouzout a raan, ar guirioneziou, ma tlean ko- zeal anezho deoch, choui ho anavez pell ' zo. Eur veach a vuioch, koulskoude, e vezint displeget dirazoch, rag ma zint, evel pa lavarfen, ar mean fount ma hen deuz varnhan Jesus-Krist diazezet ha savet he relijion zantel. En deiz hirio, va Breudeur ker, e zeuz eur virionez hag a zeu anezhi he-unan den em ginnig dho spered ha da mhini. E pe sounj, pe evit petra e zoch choui deuet ama ? Deuet och rag ma ho cheuz lavaret, santet, kompre- net, e zeuz aze en ho kreiz, eun ene, eun ene ha ne varvo ket, eun ene hag a dleit da savetei ; a zioch ho penn eur baradoz da chounit ; a zindan ho treid eun ifern hag a ranker klask distrei divarnhan.

.NHO VAR AR ZILVIDIGEZ 129 .NTO

Ne deuit dar mission-ma, nemet er zounj-se. Pep sounj all a gemerfach evit eur mank, eur fazi ha koulz lavaret eur pechet. Setu ive perak e teuan, hirio, en eur staga dal labour, da gozeal deoc'h euz a zilvidigez hoc'h ene, da lavaret da bep unan achanoch, ar pezh a lavaraz gueach all hor Zalver Jesus- Krist dhe ziskibien : Quid prodest homini si universum mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiat ? Petra dalv dan den gounit ar bed holl mar teu da goll he ene ? Petra hen digollo deuz a eur choll ker bras ? Ar zilvidigez eta zo eun dra red ; evid he ober eo red poania ; piou evithi a gemer eur guir boan ? Setu e tri cher ar gelennadurez-ma.

* * *

Ar zilvidigez a zo eun dra red. Neuz den ebet ha nen deffe ket bet great outhan he- unan, eur vech pe eun all, ar goulennou-ma : Petra oun-me ? Euz a beleach e teuan ? Da beleach e zaan ? Piou oun-me ? Merket eo var dâl an den, eo roue an holl draou krouet. Beza hen deuz eur chorf hag eun ene. Dre he gorf e tisken beteg an anevaled, mez dre he ene e sav beteg Doue. An den zo ar mell a stag ouz Doue an holl draou krouet. Deuz a beleac'h e teuan ? An den neo ket bet atao. An dud desket a lenn var ar bed, pegeit zo abaoue ma zo anezhan. An douar zo bet ha noa den varnhan. Deuz 9 .NHO 130 VAR AR ZILVIDIGEZ .NTO

a beleach eo deut an den kenta ? Klaskit en em drei evel ma karfoch, e rankfot, kaer a vezo, lavaret neo ket deut an den anezhan he-unan, lavaret eo bet krouet gant unan benag, gant Doue. Da beleach e za ? E feiz, varzu ar bed all ha buhan. Ar vuez hirra, var an douar, a dremen evel eur bouil moged. Hag er bed all e vo kount da renta deuz ar vuez-ma. Ervez ma ra, an den a ra dan aneval. An aneval zo krouet evit an den hag abalamour da ze, he vuez ne da ket hirroch eget ar bed ma. Mez an den a ranko ive, renta kount. Ervez ma raio, Doue raio dezhan. Hag abalamour da ze : Creavit Deus hominem inexterminabilen. Er bed all nhon dezho ket holl digant Doue, ar memez lojeiz. Ar re vad hebken, a vo digemeret ganthan en he varadoz. Ar re fall a vezo stlapet en ifern. Dheomp- ni da choaz. Mez eun devez a zeuio, ha na vo mui pell, hon eneou a vo gant an diaoulou en tan pe gant an Elez er gloar ; mez heb dale e vezomp sent gant Doue en he varadoz, pe tud daonet en ifern. Neuz leach all ebed e peleac'h e c'halfemp mont goude ar vuez-ma. Red eo eta, mar fell deomp beza eürus er bed all, ober brema hor zilvidigez. * * * Evit ober ho zilvidigez eo red poania. Savetei hon ene ' zo evidomp hon affer vraz, hon

affer genta, hon affer heb mui ken. Lavaromp, dastu, ne chellimp ket, heb kemeret poan, dont a benn dhen ober. Doue goude beza hor chrouet

.NHO VAR AR ZILVIDIGEZ 131 .NTO

heb domp, nhor saveteio ket heb domp. Rouantelez an Env a zo, nann eun donezoun mez eur rekoumpanz. Neo ket kement hini a lavaro : Aotrou Doue ! Aotrou Doue ! a gavo ennhi digemer. Regnum clorum vim patitur : ar baradoz a choulen beza kemeret dre nerz. Hag e guirionez, ober he zilvidigez a zo, var eun dro, eun dra ziez hag eun dra amjest.

Setu aze dirazoch eur pezh labour stard ha ne cheller da gas da benn nemet dre galz aket. Kalz en ho raog o chen em fichout var ho nerz pe izign, a zo chommet da goll ho amzer ha da heul, ho deuz kollet ho foan. A hent all an amzer evit he ober a zo berr, an noz a chell dont varnoch, ar barrou kazarch, bouilladou glao a zigas aliez kalz a zale. Neuze, petra ' rit ? Labourat a zrevi-beo, heb hean ebet. C'houi ' lavar : pa vezo ganhen echu, me a ziskuizo. Achan di, red eo chousezi dourek ha beza dizamant, digernez ouz he boan, hag ar virio- nez a zo en tu diouzoch. Hogen, kristenien, setu petra eo ar zilvidigez. Diez eo he ober ervad. Nag a vertuziou da chounit ! Feiz, esperanz, karan- tez dousder, habaskder, glanded : holl e ranker ho chavoud. Nag a guall gustumou da zischrizienna ! Kustumou kemeret a bell zo, marteze, eat doun er galoun ha mignon dezhi ; plegou fall a bep giz, deut da veza krenv dre zigareziou ker fall hag hi, hag holl kountrol da lezenn Doue. Nag a bechejou da ober anezho pinijen ! Adalek ho kavel beteg hen, grit eur zell piz var ho puez hag e

.NHO 132 VAR AR ZILVIDIGEZ .NTO

rankot plega ho penn ha lavaret : O pet truez ouzin, o va Doue, pecher paour ma zoun ! Nag a enebourien da drechi ? Ar bed gant he skuer fall, an diaoul gant he finesaou, ho kaloun hoch unan gant he zempladurez. Pet gueach, en dalch ouz an traou-ze holl, nho cheuz ket lavaret : ia diez eo, diez bras beva e guir gristen, diez derchel penn dar bed, diez trechi an drouk-spered, diez renka er galoun kement a ioulou direiz, atao o virvi evel goagou dijaden ar mor e kounnar. Ha koulskoude, an amzer a zo berr. Petra eo ar vuez ? Eun nebeudik deveziou staget penn-da-benn etre ar chavel hag ar bez. Buhan ha buhan e teu an noz : noz ar chlenved, noz ar maro, noz ar bez, noz an eternite. Tostaat a ra bemdez. Marteze e ma e toull an nor ha ne zonzit ket. Setu perak, koz ha iaouank, paour ha pinvidik, poa- niomp stard heb gourlerchi, heb argila, gant aon ne chelfomp ket kas al labour da benn. Red eo choas taol evez mad ha lakaat pep tra en implij, rak affer ar zilvidigez a zo eun affer amjest. Va Breudeur, dougen a rit eun tenzor a briz bras ; mar hen diwallit mad, setu chui euruz da viken ; mar her chollit e kollit tout. Mez nebeudik ho cheuz a nerz, armet fall och den em zifenn hag an hent ma tremenit dreizhan, a zo gwall vrudet. Varnezh an kalz a zo en em faziet, kalz a zo bet laeret, kalz kavet maro. Petra reot-thu neuze, va Breudeur ? Taol evez evit dispartia mad ho chent ; taol evez da

.NHO VAR AR ZILVIDIGEZ 133 .NTO

zelaou an disterra trouz ; kerket gant tiz en aon raog an denvalijen ; klask da vont dho cheul mignoned ho cheuz enno fizians ; mar kavit eun tachad danjeruz e rit an dro ; mar guelit eun den treset fall e chen em guzit pe en em lakit var ho tifenn. Mad, kristenien, dougen a rit eun tenzor a huelloch priz eget holl draou an douar : Dougen a rit hoch ene hag en ene-ze, ar pezh a rankot da ginnig da Zoue evit prena ho plas er Barados. Mez, eme sant Paol, choui hag a zo en ho sav, taolit evez da gueza : Cave ne cadas. Guelit mad, klaskit ar venojen dizanjer, rag amjest bras eo an amzer a dremenomp : Quoniam dies mali sunt. Greomp eur zell en hon raog hag en dro dheomp. Nag a bet goude beza great kalzik hent a zo en em faziet ! Nag a bet goude beza roet kalz da esperout a zo deuet da falgouluni, da jomm a zav pe da zistrei var ho chiz ? Nag a bet hag a ioa dija ho dourn krog er gurunen hag ho deuz he lezet da gueza dan douar ? Penaoz- ta, eo kuezet er pri ar stereden gaera deuz an oabl ? Quomodo ceciderunt stellæ ? Ah ! nho doa ket taolet evez, nho doa ket studiet ho hent na koumprenet awalch pegen amjest oa ober ar zilvidigez. * * * Piou eo ar re a gemer eur guir boan evit savetei ho ene ? Setu ama, ervez an Aviel, penaos e rankomp en em gemer evit kas hon ene dar baradoz. Si pes tuus scandalizat te abscede eum et projice abs te... Mar deo ho troad penn-kaos a bechet evidoch,

.NHO 134 VAR AR ZILVIDIGEZ .NTO

trouchit hen ha taolit hen pell diouzoch. Guell eo mont dan Env gant eun troad hebken, eget na deo mont gant he zaou droad dan ifern. Qurite primum regnum Dei et hc omnia adjicien- tur vobis : Klaskit da genta rouantelez an Env hag a hent all, pep tra a zeuio deoch var ar marchad. Sive manducatis, sive bibitis, omnia hc in gloriam Dei facite : Pe choui a zrebo, pe choui a evo, pe choui a raio eun dra benag all, grit pep tra evit gloar Doue. Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit : An nep a gendalcho beteg he varo, hennez hebken a vezo salvet... Setu komzou an Aviel. Mar kavit guell,

lavaromp anezho berroch : Ar zilvidigez en despet da bep tra, Ar zilvidigez araog pep tra, Pep tra great er guel a Zoue, Evit hor zilvidigez, poania bemdez ha bep mare. Er meaz deuz ar pezh a zell ouz hor zilvidigez, e chel- lomp ober meur a zakrifis. Eun tad evit he groua- dur a chell, pa gar, a dle avechou, rei he amzer, he boan, he vadou, he vuez zoken. Mez a eneb he zilvidigez, den na dle, na chell ober netra ; dezhi e rank, pa vez red, sakrifia holl kentoch eget he mankout « Si pes tuus scandalizat te, abscede eum. » E chellomp er bed-ma, klask ha dezirout meur a dra, mez er penn kenta, klask hor zilvidigez. Klask kreski hon danvez, goulen ar iechet, dezirout eur renk enoruz

.NHO VAR AR ZILVIDIGEZ 135 .NTO

etouez hon nesa, netra guelloch. Mez dreist an traou holl, klaskomp rouantelez an Env hag an nemorant a zeuio var ar marchad. Er bed-ma, pep den hen deuz he stad, he renk, he labour, ha peb den, ervez he stad, a rank poania en he renk, da ober mad he zever. Mez mar domp fur, ar zonzj euz silvidigez hon ene a dle beza lakeat e penn pep tra : Omnia hc in gloriam Dei facite. Meur a dra var an douar, goude beza bet great epad niver bloaveziou, a chell beza lezet a gostez. Eur mi- cherour, eun devezour, eun den a vor, eun den a bluen a lavar, da eur mare a zeu : « Eskennet awalch e meuz va chorf ha skuizet va speret; an oad a zeu, bevomp brema dibreder gant ar pezh hon deuz dastumet. Pep hini dhe dro. » Nho zamallan ket, mez evit ar zilvidi- gez neuz nag oad na termen. Betek fin ar vuez e tleomp, e rankomp poania dhe digaz da vad, dhe chas da benn. Va Breudeur, setu aze e pe chis en em gemeret. Kostez ha kostez lakit ho puez ha guelit ha choui e guirionez, a ra kement ha ma zeo dleet evit savetei hoch ene.

Pe ni her gra, pe nher greomp ket, ne ouzoun dare, va Breudeur ker. Ne glaskan ket zoken, her gouzout evit hirio. Mez ar pezh a chouzou mad, eo evel-se ho deuz great ar Zent. « Na pe da vare, o va Doue, a lavare ar prophet David, gueach all, na pe da vare e teuio an heur ma zin- me davidoch ? Pe da vare e tanvaïn-me etre ho tiou-

.NHO 136 VAR AR ZILVIDIGEZ .NTO

vreach, levenez pur an eurusded eternal ? Re bell, siouas ! e rankan chomm pell diouz va mamm-bro : Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est ! Varzu ennhi e c'huanadan evel ar c'haro varlerc'h an dour ien. » Dezhan, netra na vanke var an douar. Ha koulskoude, pa zeo dezhan roet ar chelou e tle pignat dan Env, he galoun a drid gant joa : Lætatus sum in his qu dicta sunt mihi, in domum domini ibimus. Klevit sant Paol dhe dro: « Den reuzeudik ma zoun, emezhan : Infelix ego homo ! » Ha perak ta, abostol braz ? Evit prezek ar feiz ho cheuz treuzet kement a vroïou, gounezet ho cheuz kement a eneou da Zoue ! « Quis me separabit de corpore mortis hujus ? Piou am distago deuz ar chorf marvus-ma ? Piou a dorro va jaden- nou ? Ar maro a vo eur gounid evidon : Mori lucrum. » Guelomp ar Zent holl, o pedi, o iun, aliez divar bara ha dour. Kalz anezho o kousket var an douar ien, o tilezel pep tra, kerent, mignoured, madou, evit beza surroc'h da c'hounit an Env. Ha ni, va Breudeur ker, greomp, hirio da vihana, eur zounj mad var kement-ma. Eur speret hon deuz : nhel lakeomp ket mui, evel beteg-hen marteze, da zounjal hebken er bed, er madou, er plijadureziou, er pechet : sounjomp e Doue, en Env, en hon ene: Qu sursum sunt sapite. Eur galoun hon deuz. Distagomp-hi muïoch, dioch traou an douar evit he zével tostoch da vadou ar bara- doz : Sursum corda.

.NHO VAR AR ZILVIDIGEZ 137 .NTO

Eur chorf hon deuz. En em skuizet awalch eo beteg- hen, e kreiz labourou ar vuez-ma, e kreiz an dizurziou marteze, poent ha tremen poent eo e labour-fe a zrevi evit ar bed da zout. * * * Ha brema, abarz achui, eur gomz choaz. Ma zeuz chommet unan benag en ho touez, euz ho tud, heb dont, heb kaout sounj da zont dar mission, lavarit eta d'ezhan hen deuz ivez he lod da c'hounit e Baradoz Doue, eur gomz vad a chell hen distrei, eur bedenn kalounek a chell tenna gras Doue. Hag evidomp-ni, ni deuet hirio, da zigeri ar mission, lavaromp en eur vouez : Dixi nunc cpi : red eo savetei va ene ? Mad ! ia ! divar hirio e kommansan.

« O va Doue, grit ma koumprenint mad an neubeud komzou a meuz dezho lavaret. Grit ma skrivint doun en ho chaloun, en abardaes-ma, abarz mont da gous- ket, ar gomz ma ' meuz dreizhi koummanset ha ma chechuan ive dreizhi : Quid prodest ? Petra dalo dan den gounit ar bed-ma holl, ma teu da goll he ene ? » Evelse bezet great.

* * * .NPO

Inter vos dormiunt multi (1. Corint. XL 30).
Hora est jam nos de sommo surgere. (Rom.
XIII, 10).

En ho touez kalz a zo kousket. Red eo pel-
loch dihuna. (Komzou S. Paol, darn dan
dud a Gorinth, darn all dan dud a Rom.)

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Lavaret e meuz deoch, dija, e maomp er bed-ma, evit savetei hon ene. Ar zilvidigez, pep tra poezet mad, a dle beza hon labour vras, hor labour genta, hor labour heb mui ken. Rag baradoz gounezet, setu gounezet pep tra : baradoz kollet, setu pep tra eat da goll. Mez her guelec hon deuz ive, evit savetei hon ene e ranker kemeret poan. Rag diez eo he chas da benn. Evit he ober an amzer a zo berr. Hag ouspenn, beza eo eun dra amjest bras. Abars achui em boa diskuezet deoch eur mellezour : (1) mellezour an ene fidel. En abardaëz-ma, eur mellezour all a ziskuezan : mellezour an ene faziet divar an hent mad. Marteze unan benag en em anavezou ennan. .NFO (1) Guelit e fin sarmoun ar zilvidigez.

.NHO VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED 139 .NTO

A dra zur, beza e zeuz en iliz-ma, tud vad, ne lavaran ket ebken ervez ar bed, barnedigez ar bed a dalv neubeut a dra, mez ervez Doue : tud hag a vev e doujans, e karantez Doue, a garfe koll kentoch pep tra eget koll gras Doue. Mez mar galle, gueach all, sant Paol lavaret gant guirionez dar gristenien euz he amzer : Inter vos dormiunt multi : kals achanoch, evit ar pezh a zell ouz an ene, a zo en em roet dar chousket, en hon touez-ni, va Breudeur ker, e chalne beza ive unanou benag. E zaan da glask, ma zeuz lod, rei dezho an dro, da la-kaat en ho dourn, eur choulaouen evit en em anaout, hag abarz achui, e tiskuezin dezho petra ho deuz da ober, pe mar kavet guell, evit lavaret holl e daou cher : Lod, ho deuz izom da zistrei var ho chiz, izom da zihuna : Dormiunt multi ; Red eo hen ober, dastu, heb gortoz, heb dale mui : Hora est jam de somno surgere. Kristenien vad, ama euz va zelaou, ar pezh a dlean lavaret hirio, ne zell ket ouzoch hoch unan. Mez choui koulskoude, a bedo Doue. Esper a meuz e skuillo he vennoz var va chomzou, rag sellet a raïnt, marteze, euz ar re a garit muia var an douar ha var stad piou e skuillit, a bell zo, kalz a zaelou. * * * Dormiunt multi. Va Breudeur ker, ar prophet Jeremiaz, gueach all, en eur ober eur zell en dro dezhan, a zantaz he galoun mantret hag he zaoulagad beuzet a zour. Guelec a reaz ar bed-ma holl, sebeliet en eul linser

.NHO 140 VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED .NTO

gaon, evel ma vez er goan, goloet an douar gant eur pallennad erch ; gueled a reaz er memez amzer, petra ioa penn abek euz eun dristidigez ker bras hag e lavaras en heur hirvoudi : « Desolatione desolata est omnis terra, quia nullus est qui recogitet corde : ne velan er bed holl, nemet leach da skuilla daelou, rag neuz den mui hag a zonz-fe a vir galoun ! » Evel ar prophet Jeremiaz, pa raan euz ar gador-ma eur zell var ar pezh a dremen, evel dhan me ' rank lava-ret : « an dristidigez en em astenn var an douar. » Hag ama, va Breudeur ker, neo ket euz malheuriou an amzer eo e komzan. Oh ! a dra zur, ni ho peleien, a garfe gueled hor bro baour stard var he hellou ha sounn he fenn evel gueach all, e leach he guelet blounset, gouliet, dantet holl, astenned a blad evel eur glanvourez. Mez goude holl, ar bed-ma neo nemet eur skabel, la-keat dindan hon treid evit pignat dan Env hag eur skabel ha na dle servichout nemet nebeudik amzer. Pa na ve ket ker flour, ken pinvidik-se, an dra-ze ne ra ket kalz a dra ! Mes sounjal a dlean en eur malheur brasoch : sounjal en distruj great en eneoou kristen, sounjal e dallentez ar re ne gomprenont mui pe evit petra int krouet gant Doue. Hag an niver euz an dud-ma, a zebant mont var gresk atao. Evesaomp kentoch ha guelomp. Evel ma zeuz e skeul an Env meur a bazen, huelloch an eil eget heben ha rag-se tostoch da Zoue, er memez tra, pa bellaer dioc'h Doue e tiskenner baz ha baz hag izelloch-izella gant skeul an ifern.

.NHO VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED 141 .NTO

* * * Var genta pazen ar skeul milliget-ze, me a vel eur rummad tud ha ne chellan da henvel nemet dre eun hano doaniuz : Ar choustiansou daou-hanteret, ar chalonou tro-distro. An dud-ma, zo hirio da Zoue ha varchoaz dan drouk-speret. Da vintin, da noz, e raïnt eur bedenn benag, mez e kreiz daou benn an deiz e vernint pechet var bechet ; da zul e teuint dan oferen, mez en eur vont euz an iliz e zaïnt da glask plijaduriou difennet. Marteze, e roïnt eun aluzen benag dar paour, mez goude beza dre laeronsiou kemeret an hanter muioch divar goust an nesa. Ho chaloun a zo evel eun dachen a vrezel : piou a vo ar mestr ? Pe lezen Doue, pe lezen ar bed ? Choant ho deuz da dremen diouz an diou gostezen. Eun troad a zalchont var skeul an Env, eun troad ' zo var skeul an ifern ; eun dourn a ginnigont da Zoue, mez gant an dourn all e talchont krog er pechet. Choant ho deuz, var eun dro, da zervicha daou vestr dishenvel. Ho brasa malheur eo rag ma chankou-nachaont e choulen Doue tout pe netra. Ne fell ket dezhan euz eur galoun daou-hanteret. Goulenn mad a ra savetei hon ene : ia gant ma vezo distrouezennet, dis-

klabezet mad diouz kement a zifenn he lezen. Ha setu, eün hag eün, ar pez na fell ket dar rumm dud-ma. Eüruz e vent da vont da heul an Aotrou Doue, mez gant ma ho lezo da stleja dho heul kant ha kant tra kontrol- beo dhe volontez. Ha neuze setu petra zigouez !

.NHO 142 VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED .NTO

Nebeut ha nebeut an troad a zo var skeul an Env a zisken ; an dourn a zo e dourn Jesus-Krist a ziskrog hag an eil dra o sikour heben, abarz dale pell, an dud a guez var eil pazen an ifern. * * * Ama var ar bazen-ma, me a gav eur rumm all a dud. Nho deuz ket choaz, ar re-ma, troet kein a grenn dho Doue. Esper ho deuz, da gaout choaz digemer er bara- dos. Lavaret a reont : « Red mad eo din savetei va ene, ha me he zavetaio. » Lavariou mad aleiz, mes nebeut a oberiou mad. Me a jenko a lavaront, ha na jenchont morse ; me a zilezo ar pechet, ha nhen dilezont ket ; me a heulio ar vertus ha nhen heuliont, morse. Anter choant, atao, da ober ar mad ha da guitaad an drouk, mez gueach hebed eur choantegez guirion. Henvel int ouz ar pez ma zoa bet sant Aogustin araog ma teuaz euz eur pecher braz da veza eur zant hag eun doctor eus an iliz : Sarcina sculi quasi somne dulciter pre- mebar. Cogitationes quibus niti meditabar similes erant conatibus expurgisci volentium. Henvel oa ouz eun den o klask dihuna. Digeri a ra he zaoulagad hag ho zerri ker buhan, sevel en he gouazez ha kueza kerkent var he benn-vele. Hanter zihunet eo, mez ar chousked a zeu en dro dhen trechi. Mez, va Breudeur ker, petra dalv guelet eur vezen o tougen delliou ha bleunv ma ne ro morse frouezen hebed, pe mar teu ar frouez a zouge da gueza deuz ar brank araog ma vezont hanter-zare. Red eo dougen

.NHO VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED 143 .NTO

frouez, dougen frouez mad, dougen frouez padus : Ut fructum afferatis et fructus vester maneat. Hi ive a bro- met kalz ha ne roont morse netra. Ho bolontez vad a ia da netra. Ho desirou a ia e teuz ha dezho me a rank digas da zounj euz eur gomz lavaret pell-zo : Pave an Ifern a zo great gant choantegeziou mad mez dinerz, gant hanter choantegeziou. * * * Euz ar stad-ze dija trist, e kouezont prest en eur stad choaz tristocho : disken a reont, heb dale pell, var drede baz skeul an Ifern. Beteg hen e sounjent choas e Doue, en ho ene, en ho zilvidigez. Sounj didalvez evit guir, mez eur zounj evelkent hag a leze gant an esperanz da ober guelloch, ar galoun hanter-zigor evit gras Doue. Brema er chontrol ne zounjer mui pe gozik mui, ha mar teu eur veach benag eun hevelep sounj er speret, prim ha prim e vez taolet a gostez. Respountet e vez ar pez a respountaz, guechall, da zant Paol eun nebeut tud euz a gear Athen : Audiemus te de hoc iterum ; dive- zatoch ni a velo an dra-ze. En eur ho guelet e ve lavaret ne ma int er bed, nemet evit traou ar bed ha nhen deuz an den, en tu all dar bez, netra da zouja na netra da esperout. « Jesus-Krist, va Zalver, da Vartha guechall, choui a lavare : Martha, Martha, kalz prez a zo varnoch, en em jala ' rit gant meur a dra ha koulskoude, neuz nemet eun dra red. Hi ive an dud-ma, a zo varnezo kalz a

.NHO 144 VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED .NTO

brez, en em jala ' reont, en em nechi awalch. Nag a brez, nag a jal evit afferiou ar bed, evit ho labour, ho chem verz, evit en em huellaat en enoriou, evit kreski ho danvez : nag a brez, nag a jal evit ar pez a zell ouz ho flijadur, nag a brez, nag a jal, aliez, evit bernia pechet var bechet, disurz var disurz ; nag a brez, nag a jal, nag a boan evit ar chorf paour, an tammik ludu-ze great a zouar ha barnet da zistrei e douar. Mez evit an Ene, evit he guiska, he maga, evit he lakaat mad gant Doue, evit gounid dezhi er bed all eur chornik plas e baradoz an Eternite ? « Audiemus te de hoc iterum : varlech ni a velo. Nhon deuz ket amzer evit brema : pep tra dhe dro. » Pep tra dhe dro ! va breudeur ker, hag an dra red, an affer heb mui ken a vez atao lezet varlech, ne zeu gueach hebed he zro ! Tra ziez da goumpren ha koulskoude, hirio en deiz tra vir, kalz re vir evit kalz tud. * * * Ha mont a chellomp-ni pelloch choaz dioch Doue, trei kein choaz muioch dar baradoz, disken choaz izelloch gant skeul ar pechet ? Ia va breudeur ker, eur bazen all a zo, an izella, an diveza, an hini zo stok deuz dor an ifern : cum in profundum venerit, contemnit. Eun amzer zo bet ha ne vije ket en hor bro, dreist holl en hor bro Breiz-Izel, kavet ar seurt tud-ma. Hon tud kos zoken, ar re anezho ha na vevent na direbech na dibechech, a jomme da vihana stard en ho chreden. Evitho, eun den difeiz, dizoue, hag eur penn skanv,

.NHO VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED 145 .NTO

diboell, divoued, a ioa var 'n hed tost ar memes tra. Mez da heul iez ha gizioù hon tadou koz, ar feiz katholik diskolpet tamm ha tamm, a vihanna bemdez hag avechou e chalfemp guelet hirio, lod tud taolet gantho ho relijion dreist penn eur skoaz, ho mez dreist ar penn-skoaz all, hag a ia beteg tenna foug euz ho buez difeiz. Goap a reont euz a lezen Doue ha goap euz ar re a heuil anezhi. Komzit dirazho a varadoz hag a ifern hag e respontint dre eun taol penn skoaz hag hen deuz an doare da lavaret : « Kouchennou holl ha netra ken ! Pa vez maro eun den, eo maro korf hag ene. Ha Doue, ma zeuz eun Doue, na daol ket ouzomp muioch a evez eget na daol ouz eur prenv douar, a flastromp gant seul hor botez. » Penaos eta, int-hi diskennet beteg aze ? Rak er penn kenta e kredent ar pez a

gredomp, e zoant ar pezh ma zômp. Ar vadisiant zo var ho zal. Hag holl, nemet evit unan benag na ve ket guir holl int bet maget var barlen eur vamm a zoujanz Doue. Eun amzer zo bet, hi ive a bede, hi ive a zelle gant fizianz varzu an Env. Nint ket kouezet, en eun taol kount. Ho cha- lonou a zo bet henvel deuz eun dachen a vrezel, pell hag hir amzer. Gourennadek ha stourmad ' zo bet ennhi etre al loden vad hag al loden fall a gavomp ennhomp. Mez nebeut ha nebeut al loden vad he deuz ranket plega. Eur veach an amzer, ar goustianz a zave choaz he mouez klemmuz. Mez deiz ha deiz pouez eul levr fall, pouez eur pechet mezuz, pouez troad eur mignon direol, en eur ger, pouez eur vuez hag a vern 10

.NHO 146 VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED .NTO

pechet var bechet, dizurz var dizurz, ho deuz mouget he chlemmou. Ha setu int-hi, brema, an dud-se gueach all hor breudeur dre ho feiz, dre ho oberou mad, evel kaledet en ho stad trist, red dezho evit kousket disoursi lavaret ha klask kredi : « Va flaneden ne ma ket dreist planeden al loan divadez. » * * * Dar pevar rumm dud-ze, petra lavar-in-me, va breu- deur ker ? Lavared dezho koll kourach ? Doue ra viro. Eur gomz velloch a gavan el leoriou sakr, hag evel skrifed evitho : Surge qui dormis : choui hag a zo kous- ket er stad a beched, dihunit. Faziet och divar an hent : distroit var ho kiz. Re bell amzer ho cheuz troet kein da Zoue. Lavarit hirio, evel ar mab prodig : Sur- gam et ibo ad patrem : sevel a rinn ha mont da gaout va zad. Mez ha setu an eil guirionez a dlean displega dirazoch araog echui na zaleit ken, na chortozit ket pelloch. Peb dale, a ve var eun dro, beza dianaoudek, kaout disprijanz, beza kemeret gant ar follentez. * * * Va breudeur ker, e chell beza en hon touez, unan benag hag hen deuz abaoue kals pe nebeut amzer, dilezet servich Doue. Mez neuz nikun hag a lavarfe a vir galoun : « Ruillet eo ar voul ha mont a raio e leach ma karo ! » Neuz nikun hag hen defe lavaret evit mad, kenavezo dar baradoz, en em verzet dan diaoul, ha

.NHO VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED 147 .NTO

lakeat he ene, evit arez, dindan ivinou dir eur mest ken kriz. Mez ar pezh a lavar kalz, marteze, eo kement-ma : « Me choar awalch e meuz ezom, ezom braz da jench buez, da zistrei. Mez ive, va bolontez eo hen ober, nann hirio diochtu na varchoaz, mez varlerch, pa vezo deut ar pred ; evit choaz neo ket dispail. » Ouz ar re-ma eo e komzan ha dezho me lavar : izom ho cheuz da jench : hen anzao a rit. Mez kerkerent e la- varit ouspenn : ne jenchin ket diochtu. Divezatoch : me a joazo va devez ! Ha me ' rank lavaret deoch da m zro : « Va Breur, va Choar gristen, en eur gomz, en eur veva e giz ma rit, choui a zo dianaoudek e kever Doue ha dianaoudek en ho kever ho chunan. » * * * Dianaoudek e kever Doue. Setu ama eun tad ha ne glask nemet mad he vugale ne choulenn nemet ho lakaat eüruz. Kement hen deuz, he di, he zanvez, he labour, he boan, he vuez, holl int evitho. En distro euz eun hevelep madelez, ne choulenn euz ho ferz nemet anaoudegez vad ha karantez. Ne choulenn nemet ma vezo gantho karet, meulet, respetet. Ne choulenn ne- met ma na vezo ket dre ho chomportamant, dizhenoret he hano, nemet ma ne ranko ket ho dizherita abalamour dho dispignou foll, ho lakaat er meaz abalamour dho buez diroll, ha pa goumzer anezho dirazhan, plega he benn da skuilla daelou. Mar teu, goudeze, unan benag euz ar vugale-ze, da ranna kaloun eun hevelep tad, da daol dismeganz var

.NHO 148 VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED .NTO

an hano a zoug, dher chuitaad, dhen dilezel, ma res- pountont dezhan pa ho galv, pa ho fed da zistrei : nann choaz atao ; ni ' jommo choaz da ober hor penn, da ober ar pezh a ra ho tisplijadur, divezatoch ni zistroio, ha da chortoz ni ' lez ganeoch ho ti da guzat ho mez hag ho taoulagad da wela. Va Breudeur ker, petra zonfach euz ar vugale-ze ? Pe seurt hano a rofach dezho ? Piou achanoch a garfe sevel he vouez da lavaret : « Foug e meuz o tiskleria e zoun unan anezho. » Mad va Breur, mad va Choar, mar choumit var di- garez e tistroot varlerch, da loueda er stad a bechet, choui, choui hoch unan, eo ar vugale dinatur, ar vu- gale dianaoudek-se : tu es ille vir. Rag setu ar pezh a rit dan Aotrou Doue, ar pezh ma zoch e kever ar guella, ar charantezusa, an tenera euz an holl dadou. * * * Dianaoudek e kever Doue, choui a zo er memez amzer, dianaoudek en ho kever hoch unan. Va Breudeur, dibaot eo kaout eun den, zoken ar brasa pecher, ha ne ra ket enn eil devez pe egile, eur mad benag. Rak ar pechet, ne voug ket en eun taol kount, pep santimant mad er galoun. Hogen, koulskoude, kement a ra ar pecher, ha keit ha ma vev en he bechet, a zo kollet evit an ene ha nho deuz mirit ebet dirag Doue. Nann ma ve pechet kement a ra ar pecher, nann kennebeut ma na jervichfe da netra an oberou mad a chell da ober. Rag didostaat a

.NHO VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED 149 .NTO

reont, marteze, heur ar gonversion. Mez ive ne bouezint netra e balanz ar barner just, ne dalvezint seurt dirag Doue er bed all ; ne vezo dezho roet rekoumpanz ebet en eternite. * * * Ouspen ma zeo beza dianaoudek, eun hevelep sounj a zo eun disprijanz ar vrasa evit Doue. Petra eo, a gav deoch choui, ar pezh a zo a grisa e passion Hor Zalver Jesus-Krist ? Evit guir, kris eo bet evit Jesus, chouezi an dour hag ar goad ; kris beza skourjezet ha goapeat gant ar zoudardet ; kris santout drein ar gurunen spern o

vont tre, beteg an empenn ; kris rankout dougen he unan ar groaz ma tlie varnhi mervel ; kris kaout he dreid hag e zaouarn treuzet gant tachou ; kris rankout mervel etre daou laer ha klevet var he dremenvar goaperez he vourrierien. Mez va Breudeur ker, eun dra zo choaz hag a dle ervez va chreden, beza eat dounnoch e kaloun Hor Zalver. Dar mare-ze ' talched er prizoun eun den fall, var eun dro laer ha muntret. Abalamour dhe dorfejou oa bet barnet dar maro. Pilat a gemer an den-ze. Hen lakaad a ra dirag ar bobl, tal-ha-tal gant Jesus-Krist, hag e lavar da dud Israël : Choazit a zaou unan ; lavarit pehini a fell deoch e vefe lammet he vuez diganthan. Pobl Israël ' anaveze Barrabas. Anaout a rea ive Hor Zalver. Noa ket tri devez, eun eur zounjal er burzudou a reaz, en dud vud roet dezho ar prezeg, en dud bou- zar roet dezho ar chleved, er dud seizet roet dezho ar

.NHO 150 VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED .NTO

cherzed, en dud varo roet dezho ar vuez, hen doa lava- ret : Hosanna filio David : Gloar ha meuleudi da Vab Doue, dan hini ' zo tremenet en hon touez en eur ober vad da bep unan : Pertransiit benefaciendo. Selaout koulskoude : Non hunc, sed Barrabam : Roit dheomp Barrabas ha lakit Jesus dar maro. Jesus-Krist gant he bobl, gant tud he vro, gant ar re hen doa great dezho kement a vad, lakeat izelloch evit al laer, evit ar muntret, evit Barrabas ! Va Breudeur ker, pebeuz dismeganz ! Ha koulskoude, nag a bet en ho touez a ra da Zoue evel pobl Israël. Ni ive, eun amzer zo bet a lavare : Hosanna filio David : meulet ra vezo Doue ! Ni her pede, her chare, her serviche. Goudeze eur muntret, eul laer, muntret ha laer an eneou, zo deuet : Sellet hon deuz ouz ar bed, ouz plijadureziou ar bed : Galvet oump bet da joaz, gal- vet oump choaz, hirio an deiz, da lavaret piou a ga- romp, piou a fell dheomp hag ar re achanomp ne fell ket dezho distroi goude ar chenta fazi a lavar evel pobl Israël : Non hunc sed Barrabam : ne fell ket dheomp Jesus-Krist, roit dheomp Barrabas, ar bed, ar pechet, roit dheomp an hini a laz hon ene, a laz guir eürusded hor chaloun, an hini a laer hor lod e Baradoz Doue.

Chomm da veva er stad a beched, ouspenn ma zeo eun disprijanz evit Doue, a zo ive eun disprijanz evi- domp hon unan.

Va Breudeur, deuet eo ar chiz da glask ober goab euz

.NHO VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED 151 .NTO

ar gristenien vad, euz ar re a ro da Zoue ar pez a zo da Zoue, d'an nesa ar pez a zo d'an nesa ha d'ezho ho unan ar pez zo dleet dezho ho unan. Mad, va Breudeur ker, hevelebomp ha guelomp. Me a gar kaozeal sklear ha lavaret freaz ar pez a gavann guir. Setu aman daou zen : unan great gant ar bed ar pez ma zeo. Ne meuz ket ar gourach, kerkoulz izomm na meuz ket da ober he boltred : lavariou, kenteliou, aliou, oberou ar bed, ni holl ho anavez. Eaz eo dheomp anaout eta ive, ar re ho deuz en em roet dar bed-ze. Tal-ha-tal ganthan, setu eun den all ; en em chreat hen deuz gant sikour gras Doue, ervez lezen an aviel. Ez iaouank e kar tad ha mamm. Mar deo dimezet eo fidel dhe bried, he laka he boan evit he renta eüruz. Mar hen deuz bugale ho diorren ervez Doue, e tesk dezho beza fur, e ro dezho skouer vad. Mar deo micherour e labour e koustianz, na laer nag he amzer nag he bae. Mar deo marchadour, ne dromplo den. Ha hent all, mar deo pinvidik e sikouro an izomek ; mar deo paour e klasko, en honestis, gounid he damm bara pemdeziek. Atao, e peb stad, da bep heur e klask ober plijadur da bep unan ervez he challoud. Ha mar mank eur veach benag dhen ober, e choulenn pardoun digant Doue, pardoun digant an nesa. Va Breudeur, piou a istimit ar muia ? E piou ho pefe ar muia fizianz ? Var dal piou e lakit ar gaera kurunen ? Evit, eta, en em istimout hon unan, ha meritout istim ar re all, oh ! ia, eun hent a zo : bevomp ervez hon Doue.

.NHO 152 VÂR AR MORGOUK ER STAD A BECHED .NTO

* * * Eur gomz choaz abars achui. Eun hevelep sounj a zo eun esperanz direzoun. Ne chortozit ket a zeiz da zeiz, a lavar dheomp ar speret glan : Ne differas de die in diem. Ha ni a lavar : « Gortozit choas, o va Doue ; divezatoch ! Da lavaret eo, evit kozeal sklear, ne meuz ket choaz duet awalch va ene, en em ruillet awalch e kreiz ar plijadureziou a zifennit ; noun ket bet choaz pell awalch o planta ar gurunen spern en ho tâl, o kranchad en ho taoulagad. Lezit choaz ar morzol em dorn da skei var an tachou. Gortozit ma frankañ muioch gouli ho kostez gant goaf Lonjin. Divezatoch pa velin va izili dinerz, va chein kroummet varzu ar bez, pa velin ar bed o techet kuit, neuze, mez neuze hebken, me a zigaso deoch nemo- ranchou, lostennachou ar pechet ! Me a joazo va bloaz, va miz, va dervez, va heur ; ha pa 'm bezo ho joazet, me ho kalvo, hag en em gonvertiso. » Ah ! va Breur, choui en em gonvertiso a lavarit. Ha me am beuz aon braz nen em gonvertisfach ket ha setu ama perak. Evit en em gonvertisa, tri dra zo red, hag an tri dra- ze ne maint ket en ho kalloud. Red eo kaout eur guir volonteiz, red eo kaout amzer, red eo kaout gras Doue. Red eo kaout eur guir choant. Etre an Env hag an douar neuz hent houarn ebet choaz. Ne vezomp ket douget di. Red e vezo en em zougen, en em zével hon unan. Red e vezo eta kaout eur guir volonteiz vad.

.NHO VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED 153 .NTO

Hirio an deiz, ar volontez-ze a zo re ziners dija evit taol a gostez ar beach pounner a bechejou berniet var ar goustians. Ha goudeze, pa vezo pounneroch ar beach ha deuet biannoch bihanna hor bolontez, e peleach e kavimp ni an nerz a vank dheomp brema ? Da genta hor feiz na vezo mui ker krenv. Er penn kenta e vez spount araog ar pechet. Ar pechet kenta a vez great, eo ar pounnera da zougen. Outhan e vez ar muia euz. Mez nebeut a nebeut et teuer den em voaza ha ne rear mui a van. Eun den pa zisken en dour a grên gant ar riou. Abars nemeur e kav tom- moch ar mor. Ha pa dalv eo he izili he-unan eo a zo ieneat. A eun tu all, ar goustians a zeuio da devel. En eur gear a vrezell, ar jeneral a laka eur gedour e tal ar porz- guint. Hag hen-ma, pa vel eun enebour o vont tre, a ro ditour, kelou dhe genvreudeur. Doue, e tal dor hon ene, hen deuz lakeat ive eur gedour : mouez hor choustians : setu soudard an Aotrou Doue. Lezel a ra ar mad da dremen. Mez pa glask an drouk treuzi an or e teu da grial : arz al laer ! Hebken, pa gendalcher pell da ober outhi ar skouarn vouzar, e teu nebeut ha nebeut da zemplaad, hag abars ar fin ne lavar mui netra hag eur goustianz varo he deuz dija eun troad en ifern. Eur chlanvour trechet gant he boan a lavar : « Ne meuz mui drouk e nep leach. » Hag ar medisin, en eur heja he benn, a lavaro dhe dro: « Chan- suz braz e vezo mar teu mui da vad. »

.NHO 154 VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED .NTO

* * * Red eo kaout amzer. Neo ket evit guir, an habaskder a vank da Zoue. Ger- vel, gedal a ra pell hag hir. Evelkent mar roe Doue dheomp an devez deach, mar kinnig dheomp an devez hirio, ne lavar da zen : « Me roio deoch an devez varchoaz. » An amzer a zo e pleg he zourn : astenn ha krenna ' ra hor buez heb goud dheomp, heb goulenn ouzomp. Chui lavar: « amzer zo. » Ha Doue a respount : Baleit keit ha ma pad an heol gant aon na veach tizet gant an noz. Amzer zo ! Setu ho tigarez. Hag an digarez-se a gavit pa vank dija an amzer. E maoch klanv. Choui ' lavar: an dra-ma na vezo netra. Ar chlenved a wassa. Danjer zo. Ho kenta soursi a vezo neuze, lakaat urz, nann en ho koustians, mez en ho chaferiou. Marteze, unan benag a gozeo deuz ar belek. Klasket eo. Mez nher chaver ket : In peccato vestro moriemini. Klasket, ka- vet eo, e ma e tal ar guele. Lavaret a ra : « dispone domui tuæ : lakit urz en ho puez. » Mez an drouk-speret zo en em gavet araog ! Re glanv oun brema. Pa vezo torret an dersienn : In peccato vestro moriemini. » La- keomp e konfesait. Mez pe seurt konfesion ? Eur gon- fesion deuz a geid all great e kreiz ar boan hag e ker berr amzer! Daoust ha glachar ho peuz dho pechejou ? Pe seurt glachar ? Ar pechet eo a lavar deoch kenavezo kalz muioch eget na lavarit kenavezo dezhan. Sellit, eme sant Aogustin, ouz Jesus-Krist o vervel. En he gichen, zo daou becher, unan a bep tu. A zaou,

.NHO VAR AR MORGOUK ER STAD A BECHED 155 .NTO

unan a zo salvet hag egile kollet. Unan salvet da heur he varo evit na gouesfot ket en dizesper, mez unan heb- ken, evit na gemerot ket re a fizianz : Unus ne confidas, unus ne desperes ! * * * Red eo erfin kaout gras Doue. Ia, Doue a zo mad, mad e kever an holl, mad zoken e kever ar pecher. Mez evelkent, ne lez nemet eun nebeut, ober goap anezhan : Non illudetur Dominus. Kinnig a ra da bep den grasou ordinal. Mez ar pecher o vervel hen deuz izom a chrasou brasoch. Ha Doue nho ro ket atao. Soursi hon deuz bet a Vabylon, eme ar prophet, neo ket en em bareet : Lezomp anezhi : Derelinquamus eam. (Jerem.) Pecher, pecherez, Doue hen deuz ho klasket heb ho kaout ; ho kalvet, heb respount hebed euz ho perz. Choui dho tro, her chlasko ha nher chavot ket : Quritis me et non invenietis. Goasoch choaz ! her chaout a reot. Dont a reio var ho tremenvan, mez neo deuet nemet evit choarzin deoch goab dhe dro : ego quoque in interitu vestro ridebo et subsannabo vos. Va Breur, va Choar baour, poezit mad ar gomz-se. Doue eo hen lavar. Ar bed a dremen. Ar vuez a ia kuit. An Eternite a zeu ha var dreujou an Eterniteze, Doue ho choarzin goap dhe dro dhe grouadur goapuz. * * * Va Breudeur ker, distroomp eta. Israel, guechall, a gasas Joseph da glask he vreudeur

.NHO 156 VAR AR MORGOUK ER STAD A BEC'HED .NTO

all. Ha Joseph pa zeaz n'ho c'have ket. Eat oant pel- loc'h. Goulenn a ra digant eun den o tremen pe varzu int troet : klask a raan va breudeur, emezhan : Quro frates meos. Me ive ho klask, da zigas da di ho tad. Adeamus ergo cum fiducia, ad thronum gratiæ ut misericordiam consequamur et gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Deomp gant fizianz. Doue zo truga- rezuz. Astenn a ra d'heomp he zourn ha kinnig he c'hrasou. Amzer hebet ken talvoudus : In auxilio oppor- tuno : Na zaleomp mui. Eun tad santel en deuz lavaret : timeo Jesum transeun- tem et non redeuntem : Neac'h am bevez o velet Jesus o vont abiou gant aon na zistrofe ken. Jesus a dremen. Lavaromp d'ezhan : mane nobiscum Domine : chomit gan- heomp. Deomp d'he heul. Bezomp var aon na zis- trofe ken. AMEN.

* * *

.NPO

PREZEGEN

Var ar pec'h et marvel

V vobis impii qui dereliquistis legem
domini altissimi.

Mallos deoc'h, tud fall, hag ho peuz
dilezet lezen an Aotrou Doue.

VA BREUDEUR HA VA C'HOAREZET KRISTEN,

Evit klevet an dud o prometti gwaleur, ne dleomp ket ober re a van. Aliez e c'hourdrouzont heb abek, aliesoc'h c'hoaz, n'ho devez ket ar galloud da zigas ho gourdrouzou da vir na da ober d'heomp an holl drouk ho deffe c'hoant. Goude holl, ha pa c'halfont noazout d'heomp ervez ho mennoz, ober d'heomp koll hor madou, hor brud vad, hor buez zoken, ar gaou-ze, pegen ankeniuz benag e c'halfe beza da c'houzanv, na ve ket evelkent, peb tra poezet mad, eur gaou diremed. Rak chomm a c'hell ganheomp c'hoas madou ar bed all, buez an eternite hag hor brud vad dirak Doue. Mez pa glevomp o c'hourdrouz eun Doue leal ha ne

.NHO 158 VAR AR PEC'HET MARVEL .NTO

c'hourdrouz, morse, heb guir d'hen ober : eun Doue ma- delezuz hag a zo he vrasa plijadur rei he vennos d'he vugale, eun Doue holl c'halloudek hag a c'hell atao, derc'hel mad d'he c'her, digas he c'hourdrouzou bepred da vir, hor skei en hor c'horf, hor skei en hon ene, hor skei er bed-ma, hor skei er bed all, hor skei epad an amzer, hor skei epad an Eternite, penn-da-benn. Oh ! pa zisklerio an Doue-ze gwaleur, krenomp ! Krenomp gant spount hag evesaomp piz e goueled hor c'houstianz, gant aon ma ve ouzomp e selfe ar gourdrouzoa-ze. Hogen koulskoude, va c'henta komz hirio, setu hi eur gomz hag a deu da ziskleria gwaleur, eur gomz hag a ro mallos : V vobis. Gwaleur, mallos da biou ? Gwaleur, mallos d'heomp-ni tud iaouank a veach deuet var an douar, d'heomp-ni tud e kreiz hon nerz, d'heomp-ni tud kroummet dindan pouez ar bloaveziou ! Gwaleur, malloz d'heomp holl pa hon deuz pec'h et : V nobis quia peccavimus. Hag evit guir, va Breudeur ker, ne anavezan nemet eun dra, unan ebken hag a zeufe da stroueza, da gaea ouzomp hent an Envou, da zewel eur speuren etre Doue ha ni : ar pec'h et. Mez ar pec'h et eo krouadur an drouk-speret hag a zo gaouiad evel he dad. Red eo eta, dizelei d'ezhan he dâl evit ma her guelimp er c'his ma 'ma, e guirionez, ha ma c'hanavezimp peger braz gaou a ra ouz an den, pe- ger braz ouz he gorf, peger braz gaou ouz he ene. Evit ne vezin ket re hir, me a lezo, hirio a gostez, lo- den an eternite. Guelomp hebken, loden ar vuez-ma.

.NHO VAR AR PEC'HET MARVEL 159 .NTO

Ar pec'h et, er bed-ma, a ra gwaleur ar c'horf, a ra gwaleur an ene. Setu e daou c'her ar gelennadurez-ma. * * * Ar pec'h et marvel, er bed-ma, a denn gwaleur var gorf an den. Va Breudeur ker, eun impalaer en he rouantelez, eur general e penn he arme, eur c'habiten a vor var he lestr, a dle, araog pep tra, merka he renk hag he zever da bep hini. Goude ma ho devez merket, diskouezet ho rouden d'an holl, e tleont gouarn gant karantez evit guir, mez ive gant nerz. Ha pa zeu eur re benag dre ho faot ha gant goeziegez, da derri ho lezennou, an impalaer, ar c'habiten, ar general a dle kastiza kement hini ' vank d'he zever. Eun dourn evit rekonpanzi, eun dourn all evit kastiza, setu e pe c'hiz e c'hallont derc'hel an urz vad. Hogen, va Breudeur, dreist holl bennou braz ar bed- ma, e zeuz eur Roue ; eur roue brasoc'h, galloudusoc'h eged ar re all, eur Roue hag hen deuz da c'houarn, nann eur rouantelez hebken, mes an Env, an douar ha ke- ment a zo etre an douar hag an Env. Hag ar Roue-ze, rak ma ra pep tra gant pouez, gant urz ha gant muzul, a verk da bep unan ac'hanomp dre be rouden kerzet, petra da ober, dioc'h petra en em ziwall ; ha rag ma zeo santel, douget evit ar mad, e fell d'ezhan araog pep tra e rên-fe an urz vad etouez he su- jidi. Setu perak euz he berz, ar c'haera promesaou great da nep a ra mad ho dever, mez ive ar pounnerra gour-

.NHO 160 VAR AR PEC'HET MARVEL .NTO

drouzou douget a eneb ar re a vank d'hen ober. Hag ar gourdrouzou-ze, n'int ket euz he berz, spountaillo bu- gale na krosmol avel. Ho digaz a ra da vir, ervez he c'hoant, d'an heur merket ganthan hag en despet da bep tra. Selaouit kentoc'h ha guelit : an testeniou ne vankont ket. Setu ama da genta, testeniou an amzer dremenet. En amzer-ze, Doue evit kastiza ar pec'h et, ne esper- naz ket an daou-zen kenta, he grouadurien ar muia karet. Adam hag Eva a zo ganthan, lakeat da rên var an holl draou krouet. Lojet e Baradoz an douar e treme- nont ho amzer e kreiz eur blijadur heb he far. Ne ana- vezont nag ar c'hlenved, nag an dienez, nag ar maro. Pep tra a gavont ervez ho c'hoant eb na berrentez na

labour boaniuz. Mez en eun taol kount, me ho guel barnet da c'hounit ho bara divar bouez ho divreac'h, barnet d'ar c'hlenvenjou, d'ar poaniou, d'ar maro. Hag ar penn-kaos euz eur blandeden ken dishenvel dioc'h ho flandeden genta eo ar pec'het hebken. Torret ho doa lezenn Doue, en eur zribi euz ar frouez difennet outho. Doue ne espernaz ket an niver braz a dud a rank-je da skoi. Var dro c'huezek kant vloaz goude krouidigez ar bed, an holl, koulz lavaret, ho devoa troet kein d'an Envou. Ne glaskent ho flijadur nemet e kreiz dizurziou ar bed. Epad kant vloas, Doue a c'hortoz : pedi a ra, gourdrouz

.NHO VAR AR PEC'HET MARVEL 161 .NTO

a ra ive : an dud a jomm bouzar ! Doue neuze, a zstum ar c'houmoul da zigas eur glao a bil. Hag ar mor a ziloc'h da weledi an douar ; an dour a bign beteg pemzek ilinad dreist an huella meneziou, hag an holl grouadurien nemet Noe hag he dud, a zo beuzet gant an diluj.

Doue ne espernaz ket ar pennou bras, ar pennou kurunet. Ni, avechou, dirak ar pennou bras a rank stoui hon tâl ha chomm dilavar. Mez Doue, aliez, var an huella pennou a ziskarg ar pounnera taol... D'an abardaez-se, eur roue gallouduz a roe eur goan vras, en he balez. E kreiz ar guir vella plijadur, setu hoc'h en em ziskuez eun dorn mysterius, hag an dourn- ze a skriv var moger ar zal teir gomz dianav : Mane, Thecel, Phares. Ar Roue pa vel, a jomm sabatuet holl. Petra eo an dourn-ze ha petra ar pez a skriv ? Orjellad a ra var he gador; eur c'hoezen ien a zired diouz he dâl ! Eur vech c'hoas petra eo an dourn, petra eo he skrid ?... Balthazar, Kaluriou sakr templ Jerusalem ho c'heuz lakeat da zigas ! Great oant evit meuli ha trugarekaad Doue, ha c'houi a ziskarg enho guin an dizurj hag ar vesventi ! Setu perak : Mane ! Thecel ! Phares ! Ho teve- zious a zo niveret ha deuet eo an diveza : poezet oc'h, ha kavet re skanv hag ho rouantelez a vo roet da eun all. Doue ne espernaz ket he bobl he-unan. E korn an hent, eun den a velan distroet da zellout ouz Jerusalem. Savet e voa bet ar gear vraz-ze, evit ma vije ennhi anavezet, meulet ha karet hano ar guir 11

.NHO 162 VAR AR PEC'HET MARVEL .NTO

Doue. Ha koulskoude, kaloun ar prophet a zo mantret, he zaoulagad a zo beuzet a zour. Jerusalem, ar gear zan- tel, a vel distrujet gant an tân hag he bugale pe lazet gant ar c'hleze pe dreinet varzu eur vro estren. Ha neuze, test euz eun hevelep tristidigez, Jeremias a sko var boull he galoun hag a lavar gant irvoud : Gwaleur d'heomp-ni, rag pec'het hon deuz ! V nobis quia peccavimus !

Doue ne espernaz ket zoken he vab he-unan, Jesus- Krist hor Zalver benniget. Evit prena an dud, an eil phersoun deuz an dreindet sakr a zo bet karantezuz awalc'h evit disken euz an Env var an douar ha kemeret eur c'horf hag eun ene evel deuz hon re ni ! Guir Doue koulz ha guir den, var eun dro, ne c'helle ket kaout ha n'hen deuz ket bet d'en em rebech an disterra pec'het e nep giz nag e nep amzer. Ha hent all, e tlie kaout, hag hen devoa, an holl skiant, an holl fur- nez, an holl zantelez, an holl vertuziou a zere ouz guir vab ar guir Doue. Hag eun devez, e c'hellaz lavaret e guirionez ar c'homzou- ma : Quis ex vobis arguet me de peccato ? Piou ac'hanoc'h a damallo din-me eur mank benak ? Ha koulskoude, va Zalver teir gueach sakr ha teir gueach santel, me a glev lakaat ac'hanoc'h izel- loc'h eget Barrabas al laer, ar muntre. Me a glev an taoliou skourjez o tispenn ho korf sakr. Me a vel ar zoudardet o skopad ouz ho tâl hag o rei deoc'h javeda- dou. Me a vel ho penn kurunet a spern, ho treid hag

.NHO VAR AR PEC'HET MARVEL 163 .NTO

ho taouarn treuzet gant tachou, ho kaloun toullet. Me ho kuel etre daou laer staget euz eur groaz evel eun den fall ha lakeat da chouzaon ar maro ar mezusa, ar c'hrisa c'helfed da goupren. Ha perak, va Breudeur ker, perak eun hevelep poan, eun hevelep angoni, eun hevelep maro ? Abalamour Jesus-Krist, daoust n'hen doa morse great pec'het ebet a ioa en em rentet, en em c'hreat kred evidomp-ni. Kemeret hen doa, var he gount, ar beac'h pounner euz ho pec'hejou hag ar boan dleet d'ar pec'hejou-ze : Tradidit seipsum pro nobis. Setu kentel an amzer dremenet. * * * Ha brema, mar greomp eur zell en dro d'heomp, ni a gavo eur gentel all. Mervel a velomp. Goad a red. Trouz ha lazerez a zao. Reuz, naonegez ha goalinier a bep giz en em astenn var an dud. Ha perak ? Pep hini a glasko en dra ma hen devezo c'hoant, ar penn kaoz a gement-se holl. Mes evi- don-me, me, pa ho guelan, a zeu ker buhan a zonj din deuz komzou al leoriou sakr : Mors, sanguis contentio et rumpia, oppressiones, fames et flagella super iniquos creata sunt : an traou-ze holl ne zavont nemet euz eul leac'h, euz ar pec'het : ne zeuont nemet evit eun dra : evit kastiza fallagriez an dud : Super iniquos creata sunt. Eur Roue, a Vro-C'hall, guechall, pa felle d'ezhan en em zizober euz eun enebour a roe urz d'her griad en eul linser ha goude beza lakeat skriva var gourre ar

.NHO 164 VAR AR PEC'HET MARVEL .NTO

c'houmzou-ma: « Lezit da dremen justis ar Roue ! » e rea hen taol, en eur ster. Hag ar c'horf paour, ruillet ha diruillet gant an dour-red, a iea da zeski d'an dud, penaoz en em venje Lois unek. Ha me, pa

zellan ouz trubuillou ha gwaleuriou ar bed- ma, a gav d'in gueled ive varn'ho skrifet : Lezit da dremen justis an Aotrou Doue. Mez, a lavarot, marteze d'in, me a meuz pec'het, me, ha ne zeuz ganhen digouezet drouk ebet : Peccavi, et quid accidit mihi triste ? Va Breudeur ker, mar d'eo guir kement-se, krenit eta muioc'h a ze. Seul huelloc'h e vez savet ar morzol, seul bounneroc'h e vez ive an taol a guez var an anne. Doue a c'hed : mez e ma savet he vreaec'h. Abred pe zi- vezad he zourn a ziskenno ! Krenit. Beteg hen c'houi ' zo bet espernet. Mez en dro deoc'h, nag a bet a zo bet skoet ? Perak an den iaouank-se, maro e kreiz he vrud ? Kue- zet ar morzol var an anne ! - Perak ar plac'h iaouank- se dishenoret ? Kuezet ar morzol var an anne ! - Perak an den-se pleget ganthan he benn, etouez an dud all ? Kuezet ar morzol var an anne ! - Perak ken aliez a zen, guechall pinvidik, a rank hirio hag ho bugale d'ho heul, asten ho dourn a zor da zor ? Eur zell var ho buez tremenet a ziskouezo deoc'h labour ar pec'het. Pec'het e meuz ha ne zeuz ganhen digouezet drouk ebet ! Peccavi. Et quid mihi accidit triste ? Evit guir, madou ho c'heuz marteze. Marteze, ouspenn, e zoc'h doujet, enoret, istimet zoken. Evit komz evel

.NHO VAR AR PEC'HET MARVEL 165 .NTO

ma komzit : ar voul zo ganeoc'h. Hag he ruil a rit en tu ma karit. Ha neuze, sounn ho penn en despet d'ho koustians fall, c'houi a lavar : Et quid mihi accidit triste ? Hag ar re vad en eur ho kuelec'h a lavar, meurvad, lod anezho da vihana : « da betra beza den mad ? Ar re fall ho deuz ar muia chanz. » Gaou ha fazi, va Breudeur ker. Pec'her, pec'herez oc'h ? hag espernet evelkent ! Mez abalamour da betra ? - Marteze en ho ti eur pried, eur vamm, eur c'hroua- dur a zo dre ho fedennou, o c'harben dourn an Aotrou Doue. Ha Doue dre druez ouz he vugale vad a espern evit eur pennad amzer, he vugale fall. - Marteze etouez ho techou fall, ho c'hoberou digoustians, e zeuz eur pleg mad benag hag eun nebeut oberou kristen. Marteze eun devez, eur paour keaz, bet d'ezhan an alu- zen e toull ho tor a lavare : « Va Doue, r'ho pezet truez ouz an den hen deuz torret d'in va naon ha goloet va diskoaz ! » Ha Doue, digor he skouarn da beden eun den just, a lavaras d'he dro « Mad, ia, red eo d'in re- kompansi ar mad hen deuz great an den-ze, e keit ha ma vo var an douar. Ne c'hellin ket he rekompansi er bed all, rekompansomp anezhan er bed-ma. Roomp d'an den-ze ar pez a glask : danvez, iec'het, plijadur : pae didalvoud roet d'an dud ken didalvoud hag hen, eme sant Augustin, receperunt mercedem suam, vani vanam. » Doue a bae he zle. Mez d'he dro, Doue a c'houlennno beza paet. Ar vuez-ma zo berr. Ar maro ' dosta kammad ha kammad. Ha goude ar maro e teu devez an Aotrou Doue.

.NHO 166 VAR AR PEC'HET MARVEL .NTO

Peccavi : et quid mihi accidit triste ? Petra a zroug ? Sarromp ama mar kirit levr an traou a zianveaz ha digoromp eul levr all, eul levr kuzet, eul levr hag a skrivomp en hor c'hreiz : levr ar goustianz, levr an ene. Guelomp labour ha dispac'h ar pec'het ebarz el levr-ze. * * * Va Breudeur, tri den zo hag a ra bepred aoun d'in : al laer, ar bourreo, ar muntret. Rag al laer am laka deuz a binvidik da veza paour ; ar bourreo a ra d'in gouzanv poaniou spountuz ; ar muntret a denn diganhen ar vuez. Mad, kristenien, ar pec'het marvel a zo, var eun dro, laer, bourreo ha muntret an ene.

Ar pec'hed marvel eo laer an ene. Va Breudeur ker, gout a rit mad petra eo eul laer ha goud mad petra ' ra. Al laer a gemer, dre finesa pe dre nerz, ar pez n'eo ket d'ezhan : aour, arc'hant, greun, dillad. Holl ho c'hav mad. Hag ar pez a lez var he lerc'h a vez di- renket, fuillet, sklabezec'h, torret. Ha neuze pa deuit, var- lerc'h, da daol eur zell var ho ti, pa veloc'h ho c'har- meliou torret, ho tiretennou goullou, ho c'holl beadra eat e teuz, c'hui a lavar gant disesper : « Va Doue, kouls- koude, kement all a boan em boa me kemeret evit dastum va zammik danvez ! kement all em boa me la- bouret en noz, en deiz, en ti, er park, dindan an eol, ar glao, an avel ! Me zo bet digernez ouzin va-unan, diza- mant ouz va c'horf paour ! Esperout a rean kaout bara

.NHO VAR AR PEC'HET MARVEL 167 .NTO

dibreder em c'hosni ! Ha setu me, en eun taol kount, lakeat var ar c'holo. Kement am boa zo laeret d'in : ne jomm ganhen nemet daoulagad da skuilla d'ho ! » Mad, va Breudeur ker, mar ho c'heuz pec'het, me a ia da ziskuez deoc'h, eun ti all, ti ho c'hene, laeret c'hoaz muioc'h, distrujet e pep gis. Eun devez oc'h bet douget ama, d'an iliz-ma, deiz ho padiziant. Ha neuze, d'an deiz-ze, ho c'hano a oa skrifet var gairou ar Zent. Ho c'hene a ioa meurbet pinvidik : doujanz Doue, karantez Doue a ioa en ho kaloun. Dive- zatoc'h e zoc'h adarre, deuet d'ar memez iliz, evit ober ho kenta pask. Ha d'an devez eüruz-ze, ho tenzor a ieaz c'hoaz var gresk. Rak disken a reaz neuze, en ho ka- loun, soursen an oll c'hrasou. Euz ar baradoz, an eneou eüruz a zelle ouzoc'h gant dudi. Oh ! ia, santez Thereza a gomze mad, pa lavare, gueach all : « Nag an oabl gant he stered lugernuz, staget evel tachou aour, ama hag aont var he bolz c'hlaz, koulz ha guell evel perlez var mantel voulouz eun impa- laer ; nag ar mor gant he ledander, nag an douar gant he bleuniou, n'int ket var 'n hed tost, ker kaër ha ma zeo eun ene e stad a c'hraz. » Hag e guirionez, va Breudeur, eun ene e stad a c'hraz a zo, var eun dro, krouadur muia karet an Tad, eun ezel beo da Jesus-Krist, eun templ evit ar Speret Glan. Doue an Tad n'hen deuz nemet evit an ene-ze. He vennoz, he vignouniach, he binvidigeziou, he varadoz, hen he-unan : holl int evid han !

Ennhan nag a feiz, nag a esperanz, nag a garantez, nag a vertuziou, nag a

.NHO 168 VAR AR PEC'HET MARVEL .NTO

c'hrasou, nag a veritou ? Ennhan pebeuz tenzor, nann a vadou ar bed-ma, mez a vadou an eternite ! Ha da heul ar pinvidigeziou-ze, pebez plijadur zantel, pebez levenez kristen ! Ia, e guirionez, imaj an Aotrou Doue eo ; krouadur an Aotrou Doue eo, heritour an Aotrou Doue eo. Beza e zeo ouspenn eun ezel a Jesus-Krist evel eur brank grefet var droad eur vezen a zeu da veza eur brank euz ar vezen-ze ; beva ' ra a vuez Jesus-Krist, pedi a ra dre beden Jesus-Krist, pe, evit lavaret guell, Jesus-Krist eo a vev ennhan : Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me christus. Ha Jesus-Krist a zo mab da Zoue ha Doue he-unan, hag an ene-ze, rak-se, en deuz evel perz e natur an Aotrou Doue : Divinæ consortes naturæ. Beza zo er bed-ma, tud a lignez huel, pennou kurunet, impalaeret, prinset, noblanz, tud er c'hargou, en enoriou, tud a zanvez, ha ni, pa ho guelomp o tremen en ho c'harrosiou alaouret, a lavar, marteze : perak, en eur zont er bed, ne meuz me ket evel d'ho kavet eun hano kaer hag eur palez ? Va Breudeur ker, mar e moc'h e stad a c'hraz ho c'heuz eun hano, eur palez, eun heri- tach dreist an traou-ze holl. Doue a zo ho Tad, Jesus- Krist a zo ho preur, ar baradoz eo ho ti. Beza eo templ ar Speret Glân, trede persounach an Dreinded sakr. Goud a rit petra eo eun templ. An templ eo ti an Aotrou Doue, savet dreist an holl diez all, kaeroc'h evit an holl diez all, muioc'h respetet evit an holl ; ennhan

.NHO VAR AR PEC'HET MARVEL 169 .NTO

ne veler nemet traou sakr, ne glever nemet pedennou ha meuleudiou ; ennhan eo e tisken var an ene ar muia grasou, e teu an esperanz da laouennaat ar speret, al laouenedigez da skanvaat ar galoun. Setu ive petra eo eun ene mad : ennhan e rên ar Speret-Santel gant he holl zonezonou ; anezhan eo taolet kuit peb dizurs ha pep pec'het ; ti an Aotrou Doue eo. Mez, o va Doue, petra velan-me ? Setu ar pec'het gant he zorn loudour o tigeri dor an ene-ma, o keme- ret perz en ho ti, eun ti savet ganeoc'h ha great evidoc'h. Pe seurt stad ha pe seurt stad ! Peger kaer a ziagent, pegen doanius an heur a vrema. Imaj an Aotrou Doue a zo faozet. Meritou, grasou, pinvidigeziou spirituel, holl int laeret, distrujet. E toull an nor, an eal mad a wel var goll an tenzor a ziwalle ! O ene paour, nag e pe stuz da velan-me ! Penaoz stereden an Env he deuz kol- let he sklerijen ? Henvel ouz eur c'hrouadur fall ha dizeret, taolet er meaz a di he dad, setu te dianavezet, deseritet gant Doue. Henvel, ouz eur brank torret gant an avel, distaget diouz korf ar vezen, melenet he zelliou, wenvet he vleûn, er meaz ar stad da rei frouez, setu te dispartiet dioc'h Jesus-Krist, heb galloud ober mui netra hag a dalvez-fe evit an eternite. En eur beg douar euz hor bro, e ribl ar mor, e veled gueach all, eun iliz euz ar re gaera. Mez tud kounnaret a deuz. Divolzet, distrujet ho deuz ti Zoue. Ne veliz mui pa ziz, beteg ennhan, nemet pennadou moger hanter

.NHO 170 VAR AR PEC'HET MARVEL .NTO

ziskaret. Hag an amzer gant he vorzol, he avelou, he c'hlaoeier a beurachu, bemdez, an distruj. Gueach all, eno e klevet meuleudiou an Aotrou Doue, Jesus-Krist a jomme en tabernakl. Hirio ne veler nemet an drez hag an iliao e poulza dre douez ar benerez koue- zet d'an douar ; nemet amprefaned o c'hen em guzat etouez ar vein ; ne glever nemet trouz ar mor braz o venna var an aod ha krosmol an avel o iudal dre ar faoutou. Ene paour ! setu da boltred. Ne d'oud mui templ an Aotrou Doue : distrujet eo, diskaret eo, deut eo da veza lojeis an amprefaned ar re euzusa. Ken aliez a veach e lavaren bremaïk e zoaz euruz, santel, kaer, pinvidik, ken aliez a veach e rankan lavaret brema : siouas! ne d'oud mui.

Ar pec'het marvel ' zo eur bourreo. Lenn a reomp e veve gueach all, eun den ha pa zeue eun tremeniad en he di, hen astenne var eur guele houarn. Ha neuze, gwaleur d'ar beachour paour pa veze hirroc'h evit ar guele. Ar bourreo-ze, a lakea eskennad he izili a res gant postou ar guele. Pa veze berroc'h, e lakae ho diaoza hag ho astenn ken a vijent deut keit ha keit. Son- jit pebeuz anken ! Ha setu koulskoude ar pez a ra ive, bemdez, ar pec'hed d'ar pec'her paour. He eskennad a ra : eskennad he vadou : a binvidik e teu paour; eskennad he honor, he vrud vad... Affer, affer..., eskennit c'hoas, eskennit laouenedigez tad, mamm, bugale... affer, affer, eskennit atao, eskennad he feiz, he esperanz, he lod e baradoz Doue... Eskennad a ra

.NHO VAR AR PECHET MARVEL 171 .NTO

holl pep tra, ieched ar chorf, madou an ene... diaoza a ra ouspenn an ene paour. Ne fell ket did laerez, te a laero... Chachit ken na vezo deut hir awalch... Ne fell ket did beza mesvier... te en em vesvo... Ne fell ket did ranna kaloun da dud... te a ranno... Ne fell ket did treina beteg ar bez, chaden hir da zizurziou ?... Te he zreino hag a stago bemdez, diouthi eur mell muioch. Eur pennadik amzer, touchet gant ar blijadur, ar pecher ne zounj ket en he stad, mez diforfila a rank soudan var he vele digonfort. Va Breudeur, eur gomz a lennan er Skritur Sakr hag a spount achanon : Ignis, sulphur, spiritus procellarum, pars calicis eorum : tan, souffr ha kounnar an avelou fall, setu lod ar becherien.

Pa beg, pa grog an tan en ti, e nebeut amzer, en em skign hag e pulluch pep tra : Mar kuez souffr e kreis an tan, gwassoch gwas e rost ; ha pa zeu an avel da chueza, neuz mui netra hag a chelfe herzel ouz ar vroeze. Mad, kristenien, ar pechet a zo eur chef tan en hon ene. Souden an eil pec'het a skuil souffr var ar c'hlaouen. Abars nemeur, pechet var bechet a zeu evel ken aliez a vegin, da lakaat an tan wall da bulluch pep munut vad. Ha neuze, ar pecher paour, dizesperet o velet he stad, mez re zignaloun evit distrei euz Doue, a zo evel eun den klanv var he vele, o trei hag o tistrei e kreiz fô an derzien, heb galloud en em zizober euz he boan.

Ar peched marvel eo muntrer an ene. Va Breudeur ker, ne fell ket din rei, re a veuleudi dhor chorf paour. Goud a raan eo great a zouar ; goud a raan

.NHO 172 VAR AR PECHET MARVEL .NTO

eo kirieg da bep seurt klenvejou ; goud a raan choaz e zeuz, ar pezh zo goasoch, e zeuz en he wazied evel eun tamm well trenk ha contammet hag a chell beza penn kaoz, pa zonzomp nebeuta, euz ar brasa gwaleuriou. Ha koulskoude, pa raan eur zell piz ouz ar chorf-ze, pa velan he dâl savet ploum var he ziou skoaz evel pa ve great evit en em drei varzu an Env : pa velan he zaoulagad birvidik, pa velan ar mouschoarz karan- teuz o laouennad he zremm ; pa her guelan o tont, o vont, o chomm a zav ervez choant mysterius he volon- tez, o klevet, o selaou, o prezek... me ' rank lavaret : Ia korf an den a zo eun dra gaer : aze e ma Roue ar bed, eur Roue hanter diskaret, hanter digurunet evit guir, mez eur Roue anat, eaz da anaout en despet dhe vizeriou braz. Setu aze, ive perak, ne gavan netra ken doaniuz da velet evel eur chorf maro. Eur chorf maro na vel mui. Tad, mamm, pried, bu- gale, mignounet ; dont a reont nho guel ket, nho chlev ket : maro eo. Ne respount mui kaer zo kozeal outhan, lavaret dezhan an hano ar charantezusa. Gueach all, eur gomz hebken deuz ar seurt-ze, a lakea laouenedigez var he dâl. Brema, netra : ne respount ger : maro eo. Ne gerz mui. Kasit hen, digaset hen, hen taolit, hen distaolit evel ma karfet ; chomm a ra e leach ma kuez, heb finval tamm : maro eo ! Mez mar deo doaniuz, stad eur chorf maro, pege- ment muioch eo doaniuz stad eun ene lazet gant ar peched.

.NHO VAR AR PECHET MARVEL 173 .NTO

Hi ive, ne anavez mui netra, na baradoz, nag ifern, na droug, na mad : maro eo. Ne vel mui netra, nag eter- nite eüruz, nag eternite gwaleuruz, na daelou, na tad, na mamm. Ne lavar mui ger. Kentoch e pede, e veule Doue. Brema, ne ra mui : maro eo. Ne finv mui. Eo evit peurgarga ar muzul, evit kerzet dre hent ar pechet eo lijer ha skanv a droad. Mez evit labourat da chlorifia Doue, den em zavetei, da gerzet varzu 'r baradoz, ne finv mui : maro eo. Pe mar gra choaz, eun dra benag, ar pezh a ra a zo evel frouez pren- vedet en ho chreiz ha ne dalvezont netra evit an eter- nite eüruz : Nomen habes quod vivas et mortuus es. * * * O va Breur paour, o va Choar ger, piou ho tenno choui euz a vez ar pechet ? Piou a lammo divarnoch ar mean pounner a zo ouz ho flastra ? Piou a lavaro deoch : Lazare, veni foras. Va Breudeur, ne lavarit mui : Peccavi et quid accidit mihi triste ? Lavarit : Peccavi, quid faciam. Quid faciam : Petra da ober ? Pinijenn : Wela var ho chamzer dremenet, beva guelloch en amzer da zont.

O va Doue, grit dheomp anavout mad ar pechet, anavoud peger bras droug eo, petra ra dheomp koll, e peleach e kas achanomp. Roit dheomp outhan eur guir gasouni ha varlerch, ho paradoz benniget hon digollo epad an eternite. AMEN.

.NPO

V

Var al Leziregez e kever Doue

Maledictus qui facit opus domini fraudulenter.
Malloz dan den ' zo lezireg e servich Doue.

VA BBEUDEUR HA VA CHOAREZED KRISTEN,

Var pecherien ' zo, Doue a bep amzer a dol malloz. Kerkoulz, an dra-ze neo tam diez da entent. Hogen, en eur gregi e m zarmoun, hirio, e lavaran eur gomz kuezet a vuzellou Doue, hag a zo eur ger a valloz : Maledictus ! Mez malloz da biou ? Dar re ho deuz troet kein da Zoue ha ne reont mui fors diouthan ? Nann, va Breu- deur. Mallos ! ive, dan dud hag en eur zervicha Doue, nher zervichont nemet

gant diegi : Maledictus qui facit opus Dei negligenter. Evit rei deoch da anaout mad an diegi-ze, e lavar in deoch petra eo da genta. Goudeze, evit lakaat achanoch da zival diouthi, e tiskuezin deoch pegen izel e tiskar an den ha pegement e laka var var, hor zilvidigez. * * * Dre an dud dieguz e servich Doue, ne ententan ket an dud-se, re stank, siouas ! hag a zo en em roet dan dizurz,

.NHO VAR AL LEZIREGEZ E KEVER DOUE 175 .NTO

en em verzet dan drouk-speret. Ne ententan ket ken- nebeut an dud-ze, ha goude beza evet ar pechet evel an dour, a zo diskennet var ar bazen izel-ze, hag eur vech diskennet varni, an den bouzar, ouz komzou Doue, ne ra mui van a netra, hag a deu da choarzin goap, pa gozeer dezhan deuz a varadoz pe ifern. Ar seurt tud-se, ma roont choaz eur merk benag a religion, nho roont nemet evit ober evel ar re all, evit miret, ive, da veza goude ho maro, taolet en douar evel tud divadez. Beza int servicherien, nann da Zoue, mez dan drouk-speret. Dre eun den dieguz choaz ne ententan ket ar griste- nien-ze, hag en despet dho bolontez vad, a guez avechou er pechet. Rag, neo ket abalamour meo stag ho cha- loun deuz an drouk eo e kuezont, mez abalamour, ken- toch, dar zempladurez a zo e peb den, abaoe pechet hon tad kenta Adam. Eur rumm all a zo. Servicha ' reont Doue evit guir : Facit opus Dei. Mez nher servichont nemet ervez ho giz hag ho bolontez ha nann ervez bolontez an Aotrou Doue. Heulia ' reont euz he lezen, ar pezh a zo eaz ha diboan, mez ar pezh a gavont diez a loskont a gostez. E leach en em rei da Zoue holl hag a greiz kaloun, e zint, evel pa lavarfen, daouanteret etre Doue hag an drouk-speret, etre ar mad hag an droug. Hirio, e vezint da Zoue, dar vertuz, dan oberou mad ; varchoaz dar bed, dhe blijaduriou, dhe gustumou fall. E leach en em rei da zervich Doue gant prez ha gant mall, gant plijadur ha laouenedigez, e tougont lezen an Aviel evel

.NHO 176 VAR AL LEZIREGEZ E KEVER DOUE .NTO

eur beach pounner. Ne heuliont gourchemennou Doue nemet evel en despet dezho, atao skuiz, prest da heana, atao digaloun evel tud hag ho defe aoun da ober re, evit plijout da Zoue. Ne choulent ket guell eget mont dan Env, mar gelfent tizout beteg eno eb en em zieza re, eb kuitaat ho flijaduriou, eb rankout trechi an techou fall euz ho chaloun, renons dezho ho-unan, dis- prijout ar bed gant he gustumou hag he choaperez. Setu buez an den dieguz e servich Doue, buez mal- heurus ha didalvoud evel ma zan da ziskuez deoch en eur achui. * * * Griit ho silvidigez, gant spount hag en eur grenna, ' lavar dheomp an abostol Sant Paol : Cum metu et tre- more salutem vestram operamini. Da lavaret eo, evit ho silvidigez, bezit atao var evez, atao soursiuz, atao var aoun. Mez an den dieguz ne daol spled ebet deuz kement-se. Komzit dhezan a binijennou ar zent, lava- rit dhezan e zo, en ho zouez, meur a hini, ha goude eur vuez rust ha poanius a deu, var ho guele a varo, da grenna gant ar spount araog barnedigez Doue. « Oh! a respounto deoch, ne dalv ket kemeret kement-se a boan. Me, ne glaskan ket kaout ar plas kenta er bara- doz. » Ha var digare, ma cheuill, peurz-vad, gourche- mennou Doue, e kaf dhezan ober awalch. Henvel deuz ar pharizian a gomz dheomp an Aviel divar he benn. Me noun ket evel ar re all, a lavare hennez, noun ket libertin, noun ket laer : Non sum sicut ceteri homines ;

.NHO VAR AL LEZIREGEZ E KEVER DOUE 177 .NTO

ober a raan aliez oberou mad : Jejuno bis in sabbato. Ha var bouez kement-se setu hen kountant ha dizoursi. Mez epad mher guelan o veva tranquil var he stad a vuez, e seblant din klevet Jesus-Krist o lavaret anezan ar chomzou spountus-ma euz an Aviel : an den dieguz : servicher fall : Serve nequam ; an den lurus : tra didal- vould, mad da netra : inutilis servus... scribe : virum sterilem : excide eum et ejicite in tenebras exteriores : tennit holl diganthan ha taolit hen a goste e kreiz an denvalijen. * * * Hag e guirionez, ne cheller ket var eun dro, servi cha daou vestr dizhenvel, eme Jesus-Krist. En eur bli- jout da unan e tisplijer degile. Hogen, netra ken dizhen- vel, evel Doue hag an drouk-spered, evel ar mad hag an drouk. Eur follentez eo eta kredi, plijout en eur garet ar pechet, da eun Doue hag a choulent holl pe netra. Choant ho cheuz da en em rei dan dizurz ? En em roit dan dizurz, mez na esperit ket en eur hen ober, chomm heb koll mignouniach an Aotrou Doue. Pechi marve- lamant, zo koll he garantez : Qui peccavit in uno factus est omnium reus. Doue na ginnig he varadoz nemet dar re her char, dreist pep tra. Hogen disprijout euz he lezen eun dra hebken, an disterra, eo karet eun dra all muioc'h egethan. Ha Doue neuze dhe dro, a lamm diganheomp he vignouniach. * * * Mez a lavarot, marteze, ne raan ket a gwal bechejou hag evit pechejou dister ne deuz ifern ebet. 12 .NHO 178 VAR AL LEZIREGEZ E KEVER DOUE .NTO

Nann zur, her gout a raan, evit pechejou dister ne zeuz ifern ebet. Mez her gouzout a raan ive, rag ar Spered- Santel eo hen desk dheomp, an nep a zrisprij an traou dister a guezo, a nebeut da nebeut, a izelaio a zeiz da zeiz. Ar maro peurliesha ne arru ket evel eun tarz kurun. Da genta e santer ar galoun o chen em zarri, an nerz o semplaat ; an halan a verra, an izili pella deuz ar galoun a iena da genta ; dichano ar ienien en em zil dre holl, ha pelloch, ar galoun a jom a zav hag ar vuez a ia kuit. Hogen, evit an ene e choarvez ar memez tra. Da genta ' rear pechejou dister, a vihan e zear da vraz, a nebeud da galz. « Da genta, eme sant Bernard, ar pechet a vo evidomp eur beach mantruz : Primum tibi

importabile videtur aliquid. Goudeze nher chaffomp mui ker poun- ner : Judicabis non adeo grave. Souden her chavomp skanv da zougen : Paulo post et leve senties. Prestik goude nher zantimp tamm : Paulo post nec senties. Varlerch e raio hor plijadur : Paulo post delectabit. Hag evel-se, a nebeut da nebeut ar galoun a deu da galedi : Sic paulatim in cordis duritiam itur. Hag an ene en em gav maro dirag Doue. * * * Klask a rit, eme chouï, pellaad deuz ar pechet marvel. Kristenien, kement-se zo mad. Mez nhe ket awalch. A fors da guezha heb melkoni e pechejou dister, ho karan- tez evit Doue ha karantez Doue evidoch, a deuio da zemplaat. Mont a raint da netra. Hag abars re bell, e vefoch e stad ar re, hag a lavar Jesus-Krist divar ho

.NHO VAR AL LEZIREGEZ E KEVER DOUE 179 .NTO

fenn : « Salo ' vijach bet brasoch pecherien : Utinam frigidus esses ! » O velet stad truezuz ho chene ho pije neuze, marteze, en em gonvertiset. Eleach brema, en em lakeat ma zoch etre ar beo hag ar maro, en em gol loch heb gouzout deoch hoch-unan : Incipiam te vo mere ex ore meo. * * * Setu perak, poent ha tremen poent eo deoch dizrei euz ho Toue, chouï holl hag a zo lezirek en he zervich : Hora est jam de somno surgere. Lakeomp, va Breudeur ker, hor zilvidigez araog pep tra. Mez ar zilvidigez nher graimp ket nemet poania a raffemp d'hen ober. Ha poania, nann gant unan euz ar choantegeziou dinerz- se, ne deuont a benn deuz netra hag a zo leun an ifern anezho, mez poania a zrevi ha koustet pe gousto. Kalz a boan a gemeromp hag aliez poan gollet evit tremen diouz an dud ha plijout dar bed. E servich Doue, sur, ni a gavo ive, eur boan benag da chouzanv, eur groaz benag da zougen. Mez ma tilezomp Doue, hor poaniou a iel var gresk. Hag evel na gountint netra, e vezomp malheuruz er bed-ma ha malheuruz ar bed all. * * * Rak-se, ne ankounachaït ket ar gomz a lavaren en eur gregi em zarmon hag a lavaran choas en eur zis- kregi : maledictus qui facit opus Dei negligenter : Milli- get an den a vo lezirek e servich Doue !

.NPO

VI

Steuën eur zarmoun var ar Vesventi

Cui v, cujus fratri v, cui rixa, cui fovea, cui sine causa vulnera ? Nonne his qui com- morantur in vino et student in calicibus epotandis ?

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZED KRISTEN,

Ar peched eo brasa koll an den. Ober a ra hor malheur er bed all : ober a ra hor malheur er bed ma : malheur hor chorf ha malheur hon ene. Koulskoude, pep pechet na denn ket varnomp ker bras ha ker bras kastiz... Unan a zo hag a ve lavaret zo staget oud-han pep seurt kollou var eun dro. Hennez eo ar vesventi. * * * E peb parrez pa dremener e veler tavarniou e peb korn. Ouz pep hini ' ve stag eur bod iliao. Mez evit ober mad e ve red staga tri gleze : unan hag a laz an ene, eun all hag a laz ar chorf, ieched, danvez, eun trede hag a doull kaloun ar gerent.

.NHO VAR AR VESVENTI 181 .NTO

* * * Kleze an ene. Ar vesventi ' zo dreizhan heunan eur pechet mar- vel... Ha da heul ar vesventi e teu kalz pechejou all : 1° al luxur : venter mero stuans despumat in libidines ; 2° an ourgouil, ha gant an ourgouil an touerez Doue ; 3° ar gual skuer... Doue a grouaz pep tra evit an den. Mez an den heunan a zo krouet evit Doue : Omnia vestra sunt, vos autem..., etc... Red eo eta ober eun implij mad deuz ar pez a roaz Doue dheomp. Ar mesvier a ra eun implij fall. Doue a roaz ar prezeg dheomp... evit ma teujemp dhe veuli. Ar mesvier a ra ar chontrol. Deuz he chinou na guez nement sakreou, nondeou, malloziou, komzou goapus a enep Doue, ar religion, ar veleien. An heol, hiboud an dour, al laboused a veul ho chrouer : Mez evel eun ograou a zoun heb gouzout e soun. An den eo an ograouer karget da rei skiant dan ograou. Ar mesvier nher gra ket. Diskiant eo evit ar mad. Nhen deuz skiant nemet evit an drouk. Ar ves- venti a zistruj en den, keit ha ma pad, skeuden, poltred an Aotrou Doue..... .. Eur vertuz a zo, kaer dreist ar re all : ar burete. Venter mero astuans... Guelit ar mesvier, selaouit anezhan. Divar ar bern teil deuz ar mintin e ve guelet o sevel eur vougen vreïn. Da heul an efach ne ve guelet nemet obe- rou fall, ne ve klevet nemet komzou louz hag a verk ive ar pez a dremen er galoun.

.NHO 182 VAR AR VESVENTI .NTO

Er bed-ma, 'ma an traou a zo evelhen : an eil a rank plega degile. Tud zo hag a rankomp plega dezho. Da Zoue e rankomp plega, atao. Ar mesvier en em laka huelloch eget an holl, huelloch eget Doue : ne ra fors a netra. Ar vesventi a zitro dioc'h peb mad... Ar mesvier na bed ket... he iliz eo an davarn, he Zone ar varriken. Mar teu dan iliz e za dan davarn, prest goude, da goll he beden... etc... * * * Ar vesventi, kleze hag a laz ar chorf. Ar vesventi ' goll ar ieched, a laz ar chorf. An dir a zo kalet, hag an dir a uz ; ar mean neo ket blod, hag ar mean a uz. Korf an den neo na dir na mean, penaos e pad-fe ? March re zammet a bleg ; kar re garget a dor : korf re leun a guez a blad. Ha da heul he ieched e za ive ieched he vugale. Ar re-ze neo ket goad eo ho deuz en ho goaziet, an dud keiz ! mez odevi... Traou fall peur-liesa, etc. Goude ar ieched, ar vuez, e teu eur mad all great evit hor souten : ar bara. Ar mesvier a lonk he vara, a ra guall varchajou, a denn varnhan prosezou, en em gannou... a gas he stal da stalik hag he stalik da netra. Goasoch eo eget an tan gwall. Dribi ' ra he zavez fount hag all. Da heul an daou vad-ze e koll ouspenn eur mad all : ar vesventi a goll enor an den. Pa zellas ouz ar bed : Vidit Deus quod esset bonum.

.NHO VAR AR VESVENTI 183 .NTO

Pa zellas ouz an den, vidit Deus quod esset valde bonum. Hag e guirionez, kaer eo an den, sounn he benn, savet gant he skiant dreist an holl draou all, savet huelloch choaz dre he garantez hag he galoun.... Mez ar mes- vier : Comparatus est jumentis insipientibus et similis factus est illis... Maro he zaoulagad, pleget he benn, kroummet he gorf, bihaneat he skiant, mouget he ga rantez : Comparatus est jumentis insipientibus. Izelloch zoken e tisken eget an anevaled. Al loen mud na ev mui pa vez torret he zechet... Anavoud a ra he hent... ar mesvier, nann. Guelit anezhan o tont deuz an davarn ; erellat a ra var he dreid, ken teo eo he deod ma na ell mui trei en he chinou, glaourenna ' ra, ne anavez evit mont dhe di nag hent na guenojen hag aliez e chen em daol he fos an bent bras.

* * *

Ar vesventi kleze ar gerent. Tad ha mamm, eur chrouadur a zo roet deoch gant Doue. Her sevel, her guiska, her maga ' rit. Choui lavar : « divezatoch e roio din bara dhe dro »... Nann, mar deo mesvier. Pried iaouank, eun devez gant ho tourn choui ' roaz ho kaloun, ho tanvez dho pried. Choui lavare « va zouten a raio, en he ser me vo eürus »... Nann, mar deo mesvier. Komzit kentoch e m leach choui hag a choar guel- loch petra eo beva gant eur mesvier...

.NHO 184 VAR AR VESVENTI .NTO

Bugaligou baour, eun tad ho cheuz, eur vamm ive ; karget int gant providans Doue da daol evez ha da gemeret sourci achanoch... Mez nher grañt ket, mar dint mezverien.

*

* *

Abalamour da ze, petra da ober ?

1° Plached iaouank, ne gemerit ket evit goazet potret iaouank hag ho pezo guelet mezo, eur veach hebken ;

2° Tadou ha mammou, beilla mad var ho pugale evit na guezint ket er pechet-se ;

3° Mesverien, en em gonvertisit. Azalec hirio beteg fin ho puez, dalchit da jomm heb eva.

AMEN.

* * *

.NPO

VII

Ar Mab prodig

Sant Lukas. p. 15. g. 11.

VA BREUDEUR,

Tristidigez ha laouenedigez a zo hirio em chaloun : Tristidigez : histor ingrateri ar pecher :
Laouenedigez : histor madelez Doue ha pardoun an den ingrat.

* * *

11. Eun den hen devoa daou vab. 12. Hag ar iaouanka anezho a lavaraz dhe dad : « Va zad, roit din ar pezh a zanvez a goupet ouzin. » Hag e rannaz he zanvez en-tre-zo. 13. Hag eun nebeut deveziou goude, ar mab iaouanka, dastumet ganthan he oll beadra, a bartiaz evit eur vro bell. Eno e tispignaz he holl danvez en eur veva en dizurz. 14. Ha goude mhen devoa peur-zispignet he holl vadou, e tiguezaz eur gernez vras ebarz er vro-ze. He-unan e koummansas da zantout dienez.

.NHO 186 AR MAB PRODIG .NTO

15. Neuze, e zeaz kuit hag en em lakeaz da zervicher e ti unan euz ar vro. Hen-ma, her chasas, var ar meaz, da ziwall ar moch. 16. Hag e choulenne karga he gof gant ar pezh a jomme dilerc'h ar moc'h. Mez den na roe dezhan. 17. Mez hen, deuet ennan he-unan, a lavaraz : Nag a bet servicher e ti va zad ho deuz ar pezh a garont a vara ha me a varv ama gant an naon ! 18. Me a zavo hag a iel da gaout va zad hag a lavaraz dezhan : « Va zad ! pechet e meuz a eneb an Env hag en ho cheneb. » 19. Ne doun mui din da veza galvet ho mab. Va digemerit evel unan euz ho servicherien. » 20. Hag hen sevel ha dont da gaout he dad. Evel ma zedo choaz pell, he dad her guelaz hag a zantaz outhan truez. Diredet a reaz den em daol en dro dhe chouzoug ha dher briata. 21. Hag he vab a lavaraz dezhan : « Va zad, pechet e meuz eneb an Env hag en ho cheneb. Ne doun mui din da veza galvet ho mab. » 22. Hag an tad a lavaraz dhe zervicherien : « digasit a fô, he zae genta ha guiskit hen ha lakit dezhan eur walen var he viz hag eur boutou en he dreid. » 23. Digasit eul leue a bouez ha lazit hen evit ma raïmp fest ha levenez. » 24. Rag ar mab ma din a oa maro ha setu hen asvevet. Kollet e voa ha setu hen kavet. » Hag e reziont eul lein vras. 25. Hogen, ar mab hena a ioa er park, ha pa dostaaz deuz an ti e klevaz ar zonerien hag al levenez.

.NHO AR MAB PRODIG 187 .NTO

26. Hag e chalzaz unan euz ar zervicherien hag e choulennaz diganthen petra ioa. 27. Hag hen-ma lavaret dezhan : « Ho preur a zo erruet, hag ho tad hen deuz lazet ar brasa leue, rag ma zeo distroet iach dar gear. » 28. Hag ar mab hena mont droug ennan. Ne felle ket dezhan mont en ti. He dad a zeuaz er meaz evit her pedi. 29. Hag e respountaz dhe dad : « Pegeit e zo ne maoun me ket ouz ho servicha heb dizenti morse ou-zoch ? Mad, gueach ebet, nho peuz roet din zoken, eur chaorig evit rei eur fest da m mignoned. » 30. Mez pa zeo distroet ar mab-se deoch, goude beza uzet he zanvez gant ar plached fall, ho cheuz lazet evithan a leue al larta. » 31. Hag an tad a respountas : « Va mab, te a jomm ato ganhen. Kement a meuz a zo d'id. » 32. Mez red mad e zoa din ober fest ha levenez. Rag ar breur-ma did a ioa maro hag a zo deuet da veo. Kollet oa hag eo kavet, en dro. » * * * Petra zo kaoz ma ze ar mab prodig eat kuit euz a di he dad ? Adolescentior... Iaouank eo, skanv ' benn... techou fall, gwal gompagnugnez, choant gulet bro ha beva digabestr... ober he benn... taol a gostez gourche-mennou he dad. Petra choarvezaz goude ? Buez direol : vivendo luxuriose. Dispignou foll : dissipavit substantiam :

.NHO 188 AR MAB PRODIG .NTO

Gened, iechet, nerz he gorv, pedennou, sounjezonou mad he speret, karantez mad e galoun ; Koll var goll. Lavaret a ra « pell e maoun. Den na guezou mann. » Petra ziguezaz pelloch ? Pascere porcos. Naonegez, paourentez, dizenor... Mui a vignoned : den nhen darem-pred var ar meaz... He speret zo spountet pa zell var he lerch, spountet ive pa zell en he raog... He galoun zo mantret pa zounj en amzer dremenet, mantret pa zounj en amzer da zont... Remorziou, mez, kaloun dinerzet. Hag ar zounj deuz he dad a zeu dezhan. Mez eun tad mad ! hag hen zo eur mab digar, digaloun ! Neuz forz, lavaret a ra : Surgam et ibo...

* * *

Ar pecher zo henvel ouz ar mab prodig. 1° Kuitaat a ra ti Doue : goulenn a ra he lod. Speret, kaloun, korf, vertuziou, santimancho mad, teneredigez, buez divlam, kentelliou eun tad, eur vamm, eur chonfe sour mad, kuzuliou, aliou... Holl ho chas ganthan, senti ' ra ouz he galoun touellet, selaou mignoned treitour, eur bed trubard, an drouk speret, choant beva en he roll... Iaouankiz a zo en he benn... Monet a ra. 2° Ha da beleach ? In regionem longinquam... Pell, pell var hent ar peched. Var an hent-se e zer buhan. Abred e chen em gaver pell, hag abred ive e ve dispignet holl, madou, feiz, gened, vertuziou... Holl e zeont e teuz tamm ha tamm.

.NHO AR MAB PRODIG 189 .NTO

3° Ha varlerch pascere porcos !... Gueach all mab a di, karet, enoret... Hirio e renk al loened ar re zivaloa !... Na kar, na mignon... Ar re ' reas ganthan he bask kenta a zo pell. E maint e ti ho zad, e ti Doue : Hen a zo etouez loened ha ne cheller ket da henvel etouez an dud honest. Dizesper a deu en he galoun pa zell var he lerch : pinvidik oa; e ma deut da veza paour-glez. Brema pe kollet he feiz, kollet he chloanded hen deuz heuz outhan he-unan. Ruzia ra gant ar vez... Pa zell araozan eo spountet : ar baradoz neo mui evinthan : an ifern, setu he lod: sounjal a ra e Doue... Din eo a chourdrouzou... Neuz forz... Surgam et ibo. * * * Ar mab prodig, evel a lavaren bremaik, a zistro. Petra zo kaos dezhan da zistrei ? Oh ! gras Doue, a dra zur. Evelkent, penn-kaos ive : 1° He-unan e ma : mui a drouz, mui a zizurz, kuezet eo izel hag abalamour da ze dilezet... pell e ma brema dioch an okasionou fall, dioch ar guall skouer ; 2° Kouezet eo er malheur... Poan gorr, poan speret... Difaziet eo ; 3° Sounjal a ra e ti he dad... En he iaouankiz, en he zizurziou hirio, en amzer da zont... Poan hirio, poan er bed all... Ha neuze e lavar : Surgam ; 4° Distro prim ; ibo, hag e za. Ne jom ket da chourlerchi, da lavaret kenavezo en dro dezhan. Aoun hen deuz da veza liammet a nevez... Konvertiset eo. * * * Distro ar pecher a zo henvel deus hini ar mab prodik.

.NHO 190 AR MAB PRODIG .NTO

1° Setu hen aze, ar pecher paour he-unan, pell diouz an Iliz, diouz Doue, diouz ar gristenien vad... Ama, er mission, kelennadurez vad, pedennou, komzou Doue. Ama e tigor ho speret, bevet eo a nevez ar feiz en ho kaloun... Spountet och... Sounjal a rit en Env, en ifern, en ho puez gueach all, en ho puez hirio. Petra e teot da veza ? Lavarit ive ! Surgam, mez a galoun ha var eün en hent, prim, didortil. Dilezit ho gwall gamaradiach, ar re ho deuz ho kollet ha touellet ha faziet... En em gonvertisit. * * * Konversion ar mab prodig zo eur gonversion guirion. Mont a ra... Keuz hen deuz en he galoun : Noun ket mui din da veza galvet ho mab, a lavar... Satisfia a raa : trechi ra ar vez, ar goaperez... Chenchet eo. Pecher, grit evel dhan, e guirionez, gant keuz, heb aoun rag teodajou an dud fall, rag goaperez ar bed. Chenchit ha selaouit petra choarvezo. * * * Ar mab prodig oa digemeret gant he dad, deuz ar guella. Unanet voa gant he dad, lakeat ouz an daol, great evithan fest, roet dezhan eur gwalen a noblanz... pardounet, servicherien dindanhan... He vadou roet dezhan... Karet, istimet, enoret... ar peoch lakeat adarre en he galoun. Pecher, Doue az gortoz. Sellet a ra pheur e teui...

.NHO AR MAB PRODIG 191 .NTO

Pa choulenni pardoun, e lavaro « Eur viskamant nevez, guiskamant he vadiziant da hen-ma. » Roi a rei did he vignouniach, da veritou a ziagent, ti da dad : ar bara- doz ; he daol : ar gommunion ; he vadou : ar vertuziou ; tud dindanout : an elez da kuzuilla, da tifenn... * * * Oh ! ma zo ama eur pecher benag, eur mab prodig, fuillet he vertuziou, kollet mignouniach Doue, deuet paour... Oh ! ra gemero fizianz. Ma hen deuz aoun, mez, enkreiz, spount, oh! ra zelaouo mouez Doue : Buhan ha buan eur zae neve !... Osculatus est eum... Kiit da gaout eur chonfesour... hen ive zo eun tad... pardouni a gar... Dizamma a rei ho koustianz ha taol a gostez ho peach pounner.

Peden : O va Doue ! choui, skoit var galoun ar pecher, choui pedit, choui dizallit, choui tennit da ' vidoch au ene-ze hag a zo drastet a zindan ar beach... Grit ma vo, iviziken, fidel deoch beteg ar maro. AMEN.

* * *

.NPO

VIII

Var drugarez an Aotrou Doue

Miserator Dominus, patiens et multum
misericors.
Doue zo madelezus, habask ha truga-
rezus meurbed.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Holl hon deuz desket hag holl e kredomp ne maomp bet lakeat er bed-ma, nemet evit savetei hon ene, pe mar kavit guell evit gounid ar baradoz ha pellaat dioch an ifern. Holl ive, nemet en em fazia ' rafen, e karfomp gellout lavaret : « Va zilvidigez neo ket ganhen lezet var var ! » Ia, dibaot int, mar deuz zoken unan benag, dibaot int en hon touez ar re, pa zellont ouz an Env, hag a lavarfe : « Baradoz va

Doe, traou kaer a lenner divar da benn; dudiuz oud meurbed, ha bras an eürused a danver ennhoud, neuz forz : evidon-me heb melkoni, a lavar did kenavezo hag a lez a greiz kaloun, va lod ennhoud, gant a neb a garo. » Dibaot int, mar deuz nikun, ar re en eur zounjal en ifern hag a lavarfe : « An ifern a zo, var a glevan, eul

.NHO VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE 193 .NTO

leach skrijus sounjal enhan ; skrijusoch choaz ran- kout chomm ebars. Kalz ho deuz klasket nach e ve unan, e ve ker waz tra ha ma leverer, ha nikun beteg- hen nhen deuz gallet hen diskouez ; neuz forz, ne fell din ober ha ne rinn ket eur gammad, hebken, evit distrei divar-n-han ! » Holl eta, e karfemp pellaad dioch an eil ha gounit hegile. Mez, va Breudeur ker, evit mont dan Env, e ranker da genta kemeret hent an Env, ha mar deuz lod hag a laka mad ho foan evit kerzet gant an hent-ze, e zeuz kalz all hag a gemer, gant ho goueziegez vad, eun hent dishenvel. Lavaret ho deuz dar pechet : « Sad aze kurunen venn va badiziant, promesaou va chenta pask, levenez santel eur galoun bur ; dreb anezho an eil goudheben. Mez en distro, ro din ar plijadureziou touelluz a ginnigez da nep a gerz var da lerch ! » Ha brema setu int-hi, paour dirag Doe. Faziet int divar ar guir roudenn ha divisket euz a gement a zo buez an ene : Et pauper et ccus et nudus. Daoust, evelkent, hag ar rumm dud-ma a chell choas esperout ? Daoust ha Doe a otreo ankou- nachaad an amzer dremenet, taol a gostez kement a zizurziou ha rei a nevez flamm he vignouniach dhe vugale difidel ? Grit eta, va Breudeur ker, eur zell pis var ho cham- zer dremenet : pouezit e balanz an Aviel, stad ho kous- tianz ha mar kavit var ho kaloun baour, eur pechet benag bras pe vihan, kalz pe nebeut, taolit evez mad ouz va chomzou. Euz ar pecher, e guirionez eo e teuan 13 .NHO 194 VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE .NTO

adarre da gozeal. Nann mui evit her spounta, dre chourdrouzou an Aotrou Doe en he eneb, mez evit la- varet dezhan : « Va breur paour, va choar ger, peched ho cheuz ? Gwaz a ze, guir eo. Ho pezet fizianz kouls- koude. Pardoun a zo choaz evidoch. Rak Doe a zo madelezus, habask ha trugarezus meurbed : Patiens et multum misericors. » Evit hen diskouez deoch, ne meuz ken da ober, nemet displega dirag ho taoulagad, ar pez a anavezit ho chunan: ober deoch guelet petra eo bet ha petra eo choaz e kever ar pecher Doe an Tad, Doe ar Mab, ha Doe ar Speret Glân. * * * Petra eo Doe an Tad e kever ar pecher ? Va Breudeur ker, her gouzout a rit, Doe eo hen deuz, heb goulenn ouzomp, tennet achanomp a netra ha galvet dar vuez. Dindan boan eta da veza eun Doe fallagr, digar ha didruez, ne dle ket hor beza krouet evit hor lakaat reuzeudik. Da betra teuler achanomp er bed, ma na dlefomp gortoz evit hon lod, nemet tristedigez var an douar ha kastiz en tu all dar bez. Mez ive, va Breudeur ker, neo ket evit hon drouk eo e zomp bet lakeat er bed-ma. Doe a glaskaz er penn kenta 'n amzer hag a glask choaz hirio en deiz, ma vemp holl eüruz, eüruz hed hor buez, eüruz goude hor maro. Ar peched eo a zo deuet da freuza he labour, da gontrolia he vennoz : Deus a primordio, tantum bonus. Hano Doe, he hano mad eo : Karantez: Deus cha-

.NHO VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE 195 .NTO

ritas est. Ar pez a gavomp enhan da genta, eme Dertu- lian, eo ar vadelez : Prior bonitas secundum naturam. Hag evit beza mad nhen deuz ken da ober nemed senti ouz pleg he galoun. Mar teu avechou da chourdrouz da skei, ni ha ni hebken, eo a zo ar penn kaoz a gement-se dre hor dizentidigez. Ni eo hen laka evel en despet dezhan da ankounachaad he drugarez. Ne chourdrouz, ne sko nemet pa rank gourdrouz ha skei : Severitas pos- terior secundum causam. Dre natur, mad da vella ; Och red leal ha just : setu petra eo evidomp an Aotrou Doe : De suo optimus, de nostro justus. Eun dra a choulenn ouzomp : goulenn a ra ma her chemerimp evit hon tad : Pater noster. Hogen, va Breudeur, goud a reomp petra eo eun tad. Eun tad, eun tad e guirionez, din euz an hano a zoug, a veler atao : da genta, pa sko o skei ar skanva taol ma chell hag a laka remed e kichen ar gouli ; 2° a chortoz abars skei : esperout a ra ha lavaret : marteze, e tistroio ; 3° klask a ra abars skei, an tu da chelloud pardouni. Ha pa gav an dro da bardouni, e ro atao par- doun. Mar teuit da glask abeg er vadelez a ziskuez e respounto : « Petra fell deoch choui ? krenvoch eo an dra-ze evidon : he dad ounn hag ar goad neo ket evit mankout. » Mez, va Breudeur ker, daoust ha Doe hen deuz en em ziskouezet en hor chever evel eun tad tener ha trugarezus ? Evit kaout ar respount, digoromp al leoriou sakr, rag ennhou eo e kavomp merket oberou Doe e kever an

.NHO 196 VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE .NTO

den. Mad, kristenien, ennhou, el leoriou-ze, pa ho digo- ran, e velan Doe o kastiza, e velan Doe o pardouni hag o tigas he vab he-unan evit hor prena. * * * Doe o kastiza. Va Breudeur ker, eun tad hag a gastiz he vugale a chell beza trugarezuz e diou fesoun : 1° Pa lak an taol a ro, da veza skanva ma chell ; 2° Pa chortoz ha pa chourdrouz pell hag hir araog kastiza. Hogen, Doe en hor chever a ra an eil hag egile. A gement-ma an testeniou ne vankont ket. Adam hag Eva a ioa ganthan lakeat da rên var an holl draou krouet. Hag en distro euz he holl vadoberou ne choulenne nemet eun dra : ma hen anavezient atao evit ho mestr. Var ho zro, pep tra a ioa evitho nemet hebken, eur frouezen difennet.

Skanv meurbed hag eaz da viret oa eun hevelep difenn. Ha koulskoude, torret e voue. Ha Doue a rank kastiza he grouadurien dizent. Mez abarz skei, guelit gant pegement a druez e klask ho lakaad da anzañ ho feched ha da choulenn pardoun evit ma chello skanvaat an taol. « Adam, e peleach e maoud-te ? Kredet e meuz e ranken mond da guzat a zirazoch. Drebet e cheuz eta ar frouezen difennet ? Ar chroeg ho cheuz din roet eo he deuz din kinniget hag e meuz kemeret. Perak, Eva, e cheuz-te great eun hevelep tra ? An aerouant eo hen deuz va zouellet a respountaz Eva, dhe zro. » Eleach anzañ ho faot, e leach kuezha dan daoulin e

.NHO VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE 197 .NTO

klaskont en em zizamma. Adam a damall Eva. Eva a da-mall an aerouant : Doue a rank eta kastiza. Rak ne choulenner ket zoken, pardoun outhan. An taol a zo pounner, rag Doue nhen deuz kavet netra da zinerza he vreach na da ziabenn he zourn ; koulskoude var ar gouli a ra, evit hen distana muia ma chell, e laka eur bromesa leun a esperanz : « Achanoch, emezhan da Adam ha da Eva, e tle genel unan hag a flastro he benn dan aerouant. » * * * Abars skei Doue a chortoz. Pemzek kant vloaz a ioa tremenet abaoue krouidigez ar bed, ha Doue o chober eur zell, var an douar, gueleled an dizurz o vont atao var gresk. Hag hen kaout evel keuz da veza great an den. Ober a ra peden var beden, gourdrour var chourdrour. Epad kant vloaz e talch he zourn savet abarz lezel an taol da gueza, henvel ouz eun tad ha ne sko nemet a gueuz-kaloun. Keit ha ma chellaz esperout, gueleled an dud o chanavezout ho dallentez, e chortozaz ha ne deo nemet pa ho chavaz kaledet en ho fallagriez, e tigasas an dour beuz da weledi an douar. * * * Abarz skei Doue a glask eun dra evit diarbenn an taol a ro. Eur gear fall, Sodom he hano, a skuize an Env dre he dirollou mezus. Abraham an den mad, hen devoue anaoudegez deuz ar pezh a dlie choarvezout. Hag hen

.NHO 198 VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE .NTO

lavaret da Zoue : « Daoust ha koll a reot-hu an den mad da heul an den fall ? Ha ne espernafach choui ket Sodom en abek da hanter-kant den mad, ma vent kavet ebarz ? Evit-ho, a lavar an Aotrou Doue, me a esperno kear. Ha ma ne gavan nemet pemp ha daou-ugent ? Me 'esperno kear abalamour dezho. Ha ma ne gavan nemet tregont, ugent ? Evitho e pardonnin. Me ho ped, o va Doue, a lavaras choas Abraham, ne gemerit ket a gaz ouzin ma raan deoch eur goulen all : ma ne gavan nemet dek ? Ha Doue 'respount : abalamour da zeg me ne zistrujin ket kear Sodom. * * * Evit eta pardouni dar percher, Doue na choulenn nemet eun dister a dra. Ha kerkent ha ma vel e zeuz tro da bardouni, pardoun a ro ker buan. Selaouit kentoch. Choarvezoud a reaz, ma komzaz Doue ouz Jonaz en eur lavaret : « Sao, ha kea da Niniv ha lavar dezhi euz ma ferz : Da fallagriez a zo pignet beteg ennhon. Ha Jonas mont ha sevel he vouez e kreiz kear ha lavaret : « Choaz daou-ugent devez ha Niniv a vezo distrujet : Adhuc quadraginta dies et Ninive subvertetur. » Ha ker buhan, an holl bihan ha bras a iunaz, a reaz pinijen en eur lavaret : « Piou choar ha ne bardouno ket dheomp an Holl-Challoudek ? Marteze, e lezo he zrouk da zistana ha ne vezimp ket kollet. » Ha Doue, e guirionez, pa ho guelaz distroet, a gemeraz outho truez

.NHO VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE 199 .NTO

ha ne reaz ket dezho ar pezh a ioa bet en he zounj kenta. Ha Jonas, da chortoz ar pezh a dlie choarvezoud gant kear, en em dennaz var eur menez, ha sevel eno eun disheolien evithan. Doue 'lakeaz eun iliaven da zevel ha da bignad evit para an heol divar he benn. Jonaz pa her guelaz hen doa outhi eur joa vras. Dan noz var-lerc'h Doue 'zigasas eur prenv hag a lazaz anezhi. Jonas en em glemmas ouz Doue. Ha Doue lavaret : « Ha tro he cheuz-te den em glemm evit eun iliaven ha neo did koustet netra... ha me ne chellin ket distruja kear Niniv e leach ma zeuz kement all a grouadurien ? » Mar fell deoch, eun dra all sklerroch choaz, evit diskuez madelez Doue e kever ar pecher, selaouit sant Lakas. Eun den, emezhan, hen devoa daou vab. Hag ar iaouanka lavaret dhe dad : « Va zad, roit din ar pezh a dle digwezoud ganhen evit va lod euz an danvez ho cheuz. » Hag an tad rei. Hag ar mab, gant kement a zigweze ganhan, mont da eur vro bell. Eno e neubeut amzer e tispign he holl archant. Neuze, a binvidik, kuzet er brasa dienez, e klaske terri he naoun gant ar boued a veze taolet dar moch ma zo karget dho zigwall. Distroet ennhan he-unan e lavar : « Nag a bed mevel e ti va zad, ho deuz pep tra ervez ho choant, ha me rank ama, glaouri gant an naoun. Sevel a rin ha mont beteg va zad, ha dezhan e lavar : Va zad, peched e meuz a eneb Doue hag en hoch eneb. Noun mui din da veza galvet ho mab. Va chemerit evel unan euz ho servicherien. »

.NHO 200 VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE .NTO

Pe seurt digemer a raio an tad dar chrouadur hen deuz, en desped dhe zaelou, dhe bedennou, dhe vleo guenn, dilezet anezhan ? Ar mab a ioa choaz pell, pa velaz he dad anezhan o tont. Hag he galoun tenereat gant an truez, e red dhe gavoud hag en em daol en dro dhe chouzoug evit her briata. Va Breudeur ker, poezomp mad ar chomzou-ze. Ar mab prodig zo choaz pell ; paour eo, guisket fall. Eun all nhen divije ket hen anavezet. Lagad an tad a zo lemmoc'h, kaloun an tad a zo buhanoc'h d'en em

domma. An tad a red ; mall hen deuz dher starda var boull he galoun. « Va zad, eme ar mab ankeniet, pechet e meuz. Noun mui din da veza galvet ho mab. » Hag an tad, heb her zelaou, lavaret dhe zervicherien : « buhan ha buhan, digasit he zae genta ; lakit var he viz eur bizou hag eur boutou en he dreid hag aozit eur fest bras, rag va mab a ioa maro ha setu hen beo a nevez ; kollet oa ha setu hen kavet : Perierat et inventus est. Va Breudeur ker, setu aze dindan hano eun tad a famill, poltred an Aotrou Doue. Holl e zomp he vugale. Mez ni ive, goude beza bet karget ganthan a vadoberou a zeu avechou den em skuiza, den em inoui en he di. Goulenn a reomp ar pezh a ziguez ganheomp evit hon lod hag e troomp kein dhon tad karantezus. Mes abred an dienez a dosta : sklabeza, guerza reomp sae venn hor badiziant ; ha varlerch an naoun a zeu abred. Klask a reomp hor plijadur etouez ar pezh a zo a heuzusa

.NHO VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE 201 .NTO

var an douar ha den na roio mui dheomp ar blijadur dismegansus a choulennomp. Mez Doue hor ged : Ennhomp e sounj noz-deiz. Pi- gnat a ra, evel pa lavarfen, var lein eur menez evit gue- let a bell, ha pa zilochoomp evit distrei outhan e tired var an hent, evit hon starda etre he ziu vreach. A nevez e ro dheomp hor meritou a ziagent gant ar memez renk en he garantez. * * * Douget e vemp da gredi, va Breudeur ker, ne chell ket trugarez Doue mont pelloch evit mad ar pecher paour. Ha koulskoude, lenn a raan e sant Paol, souezusa komz e meuz kavet beteg henn : Sic Deus dilexit mun- dum ut filium suum unigenitum daret : Doue hen deuz karet kement ar bed mhen deuz roet evithan he vab unik. Pa zeu eun den da m chaout, pa grog em dourn ha pa lavar : kountit varnhon-me : goulennit hag po pezo, e peb amzer, ar pezh ho pezo choant, ne gemeran ket atao re vraz fisianz : great e vez kement a bromesaou displeal, roet e vez ken aliez falz-merkou a vignouniach ! Mez pa velan eun den o rei din hag he amzer hag he boan, o ranna ganhen kement hen deuz he-unan, me a lavar : « Er galoun-ma neuz mui a drubarderez ! » Dreist holl, ma nhen deuz an den-ze nemet eur mab ha ma lavar evelkent : beteg henn, e cheuz aliez mantret va chaloun ; mez truezus eo da stad ; dre da nerz da-unan ne chellez ket en em denna a boan ; va mab hebken, a

.NHO 202 VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE .NTO

zo galloudus awalch evit da zizamma ha rak ma fell din kousto pe gousto da velet eürus, va mab a roin evit da brena. Va Breudeur ker, goude eun hevelep komzou, neuz mui da respount nemet eun dra : kredi a raan e zeuz ouzin eur guir druez ha fizianz e meuz. Guelomp eta, ha mab Doue a zo deuet e guirionez var an douar evit savetei ar pecher. * * * Eun devez, daou zen a iea var droad etrezek kearik vihan Bethlehem. Rak ma zoant paour ne gafjont lojeis e nep ti. Evit tremen an noz en em dennjont en eur chraouik hanter zisto. Eno, var eur vriad plouz, e teuaz er bed eur chrouadurik hanvet Jesus. Pevar mil bloaz a ioa mher gortozet. Genel a ra, mez he genvroiz nhen anavezont, nhen digemeront ket. A zioch he gavel, avad, Elez ar baradoz a ro da glevet ar gomz vad, ar chelou eürus : Gloar da Zoue er penn huella deuz an Envou ha var an douar peoc'h d'an dud a volonteze vad : eur Zalver a zo, hirio en deiz, deuet er bed... Daoust ha Jesus-Krist hen deuz e guirionez digaset da vir kelou eürus an Elez ? Daoust ha bet eo eur guir Zalver evit ar pecher paour dreist holl ? Va Breudeur, anaout a raan daou alchouez hag a chell digeri kaloun an den ha ro din an dro dher studia ervad : ar chomzou hag an oberou. Setu choui aze, dirazhon. Keit ha ma na livirit ger, dreist holl keit ha ma na rit netra, ne chellan ket gou-

.NHO VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE 203 .NTO

zout petra och. An dianveaz achanoch : ho liou, ho ment, ho kobari a anavezan, guir eo. Ho kaloun, ho santimant, ho sounj, ho mennoz a jomm kuzet ouzin. Evidon ho tiabarz a zo evel eul leor sarret ha na chel lan ket da lenn. Mez kerkent ha ma komzit, dreist holl kerkent ha ma rit eun dra benag, ho komzou, ho cho- berou a zo din ; gantho e tigoran ho kaloun, dreizho e chellan lenn en ho chene : iviziken e chellan ho studia, ho chanaout. Hogen, va Breudeur ker, Jesus-Krist hen deuz komzet, oberou hen deuz great ouspenn. Diou choulaouen a zo en hon dourn evit her guelet e chiz ma e ma ha gouzout mad petra eo. * * * Ha da genta poezomp he gomzou. « Neo ket, emezhan, eun den iach hen deuz izom a vidisin, an den klanv an hini eo, rak-se, deuet oun da c'hervel, nann an dud dibec'h mez ar bec'herien : Non veni vocari justos sed peccatores. » Ha gant aon ma ve tamallet e lavar kement-ma : « Piu achanoch, kant penn danvad dezhan, ma hen deuz kollet unan anezho, ne guitaio ket an naontek ha pevar ugent a jomm evit mont da glask an danvad dianket. Ha pa hen devezo her chavet her lakaio gant joa var he ziu skoas ; ha digwezet er gear e chalv he vignounded hag e lavar : « Kemerit perz em levenez. Rak kavet e meuz va danvad dianket. » Mad, eme hor Zalver, me a lavar deoch e vezo en Env

.NHO 204 VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE .NTO

brasoch plijadur, o velet eur pecher o tistrei, e chober pinijen, eget o velet e kenderchel mad, naontek ha pevar ugent ha nho deuz izom hebed da ober pinijen. « Ha pet gueach, eme sant Per, dezhan eun

droat, peb gueach e rankin-me pardouni. Ha beza vezo hen beteg seis gueach ? » « Ne meuz ket lavaret deoch, eme Jesus, betek seis gueach, mez beteg seis gueach ha tri- ugent seis gueach : Septuagies septies ; ken aliez a ma choulénno ar pecher pardoun, rak, emezhan choas, eun devez all, nomp ket deuet evit koll, evit savetei, an hini eo. » Mez, hen anzao a raan, komzou eun den nint avechou nemet eun alchouez faoz, eur choulouen fazius. Ar sklerra goulouen eo an oberou. * * * Poezomp eta, oberou Jesus-Krist. Divar benn hor Zalver, pell araog he chinevelez e zo bet lavaret ar gomz-ma : « Ne beurdorro ket ar gorzen hanter-bleget ha ne vougo ket ar vouchaden gozik maro. » Varlerch he dremenvan eur gomz all a ra poltred he vuez: Pertransiit benefaciendo : tremenet hen deuz en eur ober vad. Ha setu e guirionez, petra eo bet Jesus- Krist. Ar Skribet hag ar Pharizianet, a zigasaz dirazhan, eun devez, eur chroeg surprenet en avoultriach hag a lava- raz « Mestr, lezen Moizez a lavar e ranker he laza a dao liou mein. Ha choui, petra lavarit ? » Ha Jesus en em

.NHO VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE 205 .NTO

stoued da skriva gant penn he viz var an douar. Evel ma kendalchent da choulén, hor Zalver sevel he benn ha lavaret : « Taolet oudhi ar mean kenta an hini achanoch a zo dibech. » Hag en em stouaz adarre da skriva evel diagent. Hag ar re-ma en em denna kuit, ar re gosa da genta. Ha Jesus chomet he-unan, sevel he zaoulagad ha lavaret : « Petra eo deut da veza ar re ' choulénne ho maro ; nikun nhen deuz ho kondaonet. » Hag hi respount : nikun, Aotrou. Ha Jesus lavaret : « Na me, kennebeut, nho kondaonin ket, kiit ha na bechit mui : Vade et jam amplius noli peccare. »

Ha pa gav ar pecher kaledet en he zizurz he galoun a rann gant glachar. Digwezout a reaz dezhan, dar mare-ze, tostaad ouz Jerusalem. Ar guel euz a gear-benn pobl Israel a ziga- saz dezhan da zounj euz a vadoberou an Aotrou Doue en he chever hag euz he dianaoudegez e kever Doue. Neuze e skuillaz varnhi daëlou en eur lavaret : « Jeru- salem, Jerusalem, te hag a laz brofeted, na pet gueach na meuzme ket klasket dastum da vugale evel ma tastum ar iar he laboused vihan dindan he eskel ha neo ket falvezet ganhez. Ha brema, rag ma zoud dizounj ha dall e chommo da diez goullou : Ecce relinque- tur vobis domus vestra deserta. » Eur merk all a drugarez a chelle Jesus-Krist da zis- kuez evit ar pecher. Hen diskuez a ra. « Va Zad, emezhan, nho cheuz ket digemeret mad ar sakrifisou great beteg-hen. Noant ket a bouez dioch ar pechet. Mad, setu me ama : Ecce venio. »

.NHO 206 VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE .NTO

Hag e guirionez goud a rit petra zo choarvezet. Eun devez Jesus-Krist a zo skourjezet, kurunet a spern, tached var eur groaz. Var nez mervel e sao he zaoula- gad varzu an Env hag e lavar : « Va Zad, ô va Zalver, » ha mond a rit-tu da rei malloz dar pecher, da chou- » lenn ma kuez var he benn an oll boan hen deuz great » deoc'h ? Va Zad, pardounit-hi rag ne chouzont ket » petra ' reont : Pater ignosce illis... Va Zad ! ho mab, » ho mab var he dremenvan eo a bed ac'hanoc'h ; eur » c'hras a c'houlenn abars mervel : pardounit hi. Mer- » vel a raan dre ho daouarn, guir eo ; ingrat int, her » goud a raan. Neuz forz, pardounit-hi, nann evitho » mar kirit, mez evidon-me. Kemeret e meuz ho feche- » jou e m hano va-unan ; paet e meuz ho dle ; evitho » pardoun ! ne ouzont ket petra reont. » Va Breur paour, va Choar ger, abarz doueti a dru- garez Jesus evidomp, rostomp da genta kraou Beth- lehem, taolomp en tan leor an aviel, diskaromp kroaz ar Chalvar ! Neuze, mes neuze hebken, e challimp lavaret evel Kaïn : « Re vraz eo va feched evit gallout choaz beza pardounet ! » En em fazia raan, va Breudeur ker. Rak goude keme- ret evit netra, teuler a gostez kement ho deuz Doue an Tad hag he Vab Jesus-Krist great evit ar pecher e chomm choaz en he zav eur merk all a drugarez. * * * Va Breudeur ker, Doue an Tad a roaz deomp Jesus- Krist evit savetei hon eneou. Ha Jesus-Krist peur-baet

.NHO VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE 207 .NTO

ganthan ar boan dleet dhor pechejou a lezaz er bed- ma, var he lerc'h, he iliz santel karget ganthan da ober, en he choude, ar vad a reaz he-unan etouez an dud. Oh ! her goud a raan, tamall a rear an iliz katolik. Ober a rear dezhi brezell. Ha koulskoude, pa studian anezhi mad, e velan neo bet savet gant Doue ha neo ganthan dalchet en he zav, nemet dre druez ouzomp. « Mean eo da hano ha var ar mean- ze e tiazazin va iliz » hag holl challoud an ifern na zeuio ket a benn dhe » zrechi », a lavaras Hor Zalver, eun devez, da zant Per. Eun den eta, eun den choazet gant Hor Zalver he- unan : Lavaromp he hano mad, eur beleg eo a zo lakeat e penn an iliz. Hag en iliz-se, ar beleg hen deuz tri blaz, tri labour dishenvel. Da genta, setu hen ouz an aoter. Eno dre nerz he gomzou, Jesus-Krist a zeu bemdez da renevezi evit mad an den, ar zakrifis a reaz evidomp euz he vuez var groaz menez Kalvar. Bemdez divar an Aoter, ar beden a bardoun, a bign varzu an Env. Dan eil, setu hen er gador brezek. Meur a gador zo var an douar. Kador-brezek an iliz he deuz eun hano ha ne chell kador all hebed da choulén : hanvet eo kador ar virionez. Eno, er gador-ze, eo e tesker, kaer ' zo la- varet, ar guir skiant dan den. Ennhi eo e teuer dhen difazia pa vez bet dihenchet gant komzou faziuz ar bed. 3° Eur plas all a zo, ar gador gofez. Diouthi, her goud a raan, eo deut ar chiz da bellaat. Ennhi, kouls- koude, eo e teu Doue da ziskuez d'ar pec'her paour he vrasa madelez. Eur beleg, petra eo ? Evit ar chenta

.NHO 208 VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE .NTO

guel, eun den evel ar re all. Mez, var bal he zourn, e zeuz lakeat gant Doue eur galloud ha nhen deuz ket he bar : « Ar pezh ho pezo pardounet, pardounet e vezo ; ar pezh na bardounot ket a jommo heb kaout pardoun : Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in clis ; quodcumque solveris super terram erit solutum et in clis. Ar beden, ar virionez, ar pardoun, setu eta ar pezh a ra kurunen ministred Jesus-Krist. Ha dho heul evit ho ren hag ho harpa, e ma speret Doue he-unan, rak speret Doue a sklerijen an iliz. * * * Eur ger choaz abarz achui. Diez eo da eur chrouadur en em guzat ouz eur vamm dener : diesoch eo dar pecher en em guzat ouz Doue. Pechet ho peuz ? Ker buhan ar Speret-Santel a laka eun drean en ho kaloun. Ho pikad a ra en deiz, dreist holl, ho pikat a ra en noz. Atao e ma o vrouda, o toulla, o lavaret : Inique egisti. Pa velit, ha gueled a rear choaz, tud all o kender- chel mad, eur vouez e korn ar galoun a lavar : eun amzer ' zo bet, e zoaz henvel outho. Perak, hirio, ne chellez-te mui ar pezh a chell hen-ma hag hounnont : Cur non potuero quod isti, quod isti ? Arvesti a rit eun den var he dremenvan ? Abarz mervel e chastenn deoch he zourn hag e lavar : « Kenavezo er baradoz ! » Komz dudiuz evit eun den mad, mez eun taol kleze evit ar pecher paour. Doue a nevez a ra eur stok var boull he galoun.

.NHO VAR DRUGAREZ AN AOTROU DOUE 209 .NTO

E maoch e tal eur bez digor ? Trouz an douar o kuez a lavar : « Varchoaz did te ! » Varchoaz ar maro, varchoaz ar varn, varchoaz mar- teze an ifern. Mouez ar Speret-Santel o skei adarre var galoun ar pecher. Va Breudeur ker, neuz forz eta, petra ve bet ho puez araok hirio, hag e ve abaoe kalz bloaveziou louedet ho koustians gant ar peched, hag e ve niver ho tizurziou, brasoch evit niver bleo ho penn, lavarit gant fizianz eur gomz, unan hebken : Surgam et ibo. Ia, savit gant kouraj ha kît a greiz kaloun den em strinka echars treid Doue an holl chrasou, evit ma kavot trugarez : Ut misericordiam consequamur. Mari-Madalen a zo bet pardounet, al laer deou a zo bet selaouet, deoch choui ive, esperanz zo roet.

O va Doue, ma zo ama pecherien hag ho defe disfi- zianz euz ho madelez, sklerijennit ho speret, tenerait ho chaloun, grit dezho anaout neuz, pell diouzoch, nemet anken ; anaout e ma en ho kichen ar guir eurusded. Grit ma lavarint : Peccavi : pechet hon deuz ! Ha me, o va Doue, me en ho c'hano a lavaro da m' zro : par- dounet och. AMEN.

* * *

14

.NPO

IX

Prezegen var ar Maro

Hæc dicit Dominus : Dispone domui tuæ,
quia morieris tu et non vives. (Isaï. 18. I.)

An Aotrou Doue a lavar evel-henn : Lakit
urz en ho tiegez, rag mervel a reot ha na
vevot ket.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZED KRISTEN,

Ar bed-ma na deo evidomp nemet ar pezh ma zeo evit eur beachour, en eur vro estren, eul lochennik roet dezhan evit tremen eun nosvez. Pa darz an deiz an divroad a lavar : « Sklear awalch eo da vale ! » Hag heb koll he amzer o sellet ouz ar choudoren ma hen deuz enghi kemeret he gousk, e krog en he benn-baz hag en em laka en hent evit tostaat ouz he vamm bro. Eveldhan, va Breudeur, ni a zo beachourien o vont a dreuz eur vro estranjour, varzu hor guir vro. Kerzet a reomp euz an amzer varzu an eternite, euz an douar varzu ar bed all. Mez aliez, re aliez siouas, e tiguez dheomp staga hor chaloun ouz ar pezh a gavomp var hon hent, chomm gantho da goll hon amzer hag ankounachaat penn hor

.NHO VAR AR MARO 211 .NTO

beach ; henvel e kement-se euz bugaligou dizounj a veler bepred o chourlerchi pe o kuitaad ar venojen evit kutuil bleuniou didalvoud. Setu perak, e teuan hirio, evit ho tistaga guella ma chellin dioch madou egoll ar vuez-ma hag ho lakaat da zerchel atao ho taoulagad troet varzu an Env, da lavaret

deoch ar pezh a lavaraz gweach all, ar profet Isaias da Ezechiaz : « Lakit urz en ho tiegezh, rak mervel a reot ha ne vevot ket : Dispose domui tuæ quia mo rieris tu et non vives. » E tri cher : mad eo sounjal er maro ; mad eo en em brepari dar maro ; mad eo gouzout petra eo ar maro : Setu ar gelennadurezh-ma. * * * Mad eo sounjal er maro. Va Breudeur ker, evit klevet eun den o kozeal ne dleomp ket ober re a van. Aliez e chen em fazi he-unan, pe ma nen em fazi ket e klask fazia ar re all. Mez pa gaoze an Aotrou Doue, neuze ni a dle atao selaou, stoui hor penn ha lavaret : Doue na chell nag en em fazia he-unan na klask fazia den ebed : ar pezh a lavar a choarvez atao. Hogen, va Breudeur, Doue hen deuz komzet. Eur gomz hen deuz lavaret eneb an den ; eur setans hen deuz douget : « poultren out hag e poultren e tistroi : Pulvis es et in pulverem reverteris. » Pa grouaz achanomp evit guir, Doue nhor chrouaz ket evit mervel. Goude beza tremenet er bed-ma eun niver bloaveziou, hir pe verr, ni a dlie beza douget da

.NHO 212 VAR AR MARO .NTO

eur vuez velloch heb rankout gouzaon ar maro. Mez ar pechet a zo deuet da zizober, da freuza labour an Aotrou Doue hag ar maro zo deuet varlerch, da gastiza ar pechet-se : Stipendium peccati, mors. Adam hag Eva a dorraz difenn an Holl-Challoudek, ha goude ho dizentidigezh, an Holl-Challoudek a lavaraz dezho ha dreizho dho bugale : « Poultren och hag e poultren e rankoch dis-trei : Pulvis es et in pulverem reverteris. » Ar zetans-se, spourounus ma zo nikun, a vez skrifet gant dourn Doue he-unan var dal kement hini a zeu er bed : mervel a ranki ! Kaer hor beza klask pellaat ar maro diouzomp, eun devez a zeuio ma rankomp diguezout ganthan tal-ha-tal. Mar tiskennomp betek kaloun an douar, hen a ziskennno dhon heul ; mar techomp betek kreiz ar mor doun, eno ni her chavo ; mar deomp betek ar penn pella an douar, dre eno ivez e tremen. Doue a roaz dezhan gal-loud var an holl draou krouet hag a zo falvezet ganthan e tiskarfe kement a zo, mesk ha mesk heb espern netra. Na doujanz na respet evit teneridigezh au chrouadur bihan en he gavel, evit nerz ha gened an den iaouank e kreiz he vrud, evit bleo guenn an den koz, evit paou- rentez an izomek, evit danvez ar mondan, evit vertu-ziou an den santel, evit deskadurezh an den goeziek. Ar gened, an nerz, ar galloud, ar madou, an deskadurezh a chell beza mad da galz a draou, mez nann da brena buez. Neuz forz piou e chalfomp beza, pep kammed a reomp, pep halanad a dennomp a dosta ouzomp ar maro hag hon tosta outhan.

.NHO VAR AR MARO 213 .NTO

Mar fell dheomp goud dreizomp hon-unan e pe chiz e teu da vir zetans an Aotrou Doue, greomp eur zell var ar bed ha ni her guelo. Greomp da genta eur zell var hon lerch. Petra eo deuet, hirio, da veza kement all a dud hag ho deuz, en ho amzer, great kalz trouz var an douar ! Deskadurezh ha madou, gloar ha galloud a ioa etre ho daouarn ; armeou braz a zeue, a iea var eur gomz hebken euz ho ferz. Hirio, petra int-hi ? Marteze ho hano zo skrivet var histor ho bro. A veach peadra a lavare an Napoleon koz, gweach-all, a veach peadra da ober danvez eun them da eur skolaer iaouank o kourmanz deski al latin : ha setu holl ! Ho churunen, ho galloud, ho deskadurezh, ho madou a zo etre daouarn re all deuet var ho lerch. Hag euz ho chorf paour koulz ha deuz korf an disterra den, ne jomm nemet eun nebeut ludu a ve gallet dalcher var bal dourn eur chrouadur tri mis. Greomp brema, eur zell en dro dheomp. Piou a velan-me ama, en iliz-ma ? Eun nebeudik a dud koz ; an darn-vuia tud e kreiz ho brud ; eul lodennik a dud iaouank flamm. Mad, lavarit dheomp, choui hag a zo guennet ho pleo gant ar bloaveziou, lavarit dheomp petra eo deuet da veza ar re zo bet, er memez devez ganeoch, douget ho hano var gairou ar vadiziant, ar re ganeoch ho deuz great ho chenta pask. Peleach e maint-hi hirio ? Lod, taolet er meaz euz ho bro gant eur blanedenn di-dreuz, a zo guennet ho eskern var an douar estren, pell

.NHO 214 VAR AR MARO .NTO

dioch ho zud ; lod all ' zo diskaret gant taol ar maro a zirag ho taoulagad ha marvet etouez ho zud. Digemeret ho cheuz ho halanad diveza, ho arvested goude ho maro, douget ho chorf var ar varv-skaon hag ho dis-kennet en ho lojeiz diveza. Hirio, pa rit eur zell en dro d'heoc'h e lavarit : « An hen-ma-hen, a ioa eur bloaz kosoch evidon ; an hen-ma-hen, euz ar memez bloaz ganhen ; ha setu hi maro ! Dizale me a vezo ar chosa den euz ar barrez ! » Lavarit dheomp, choui tud e kreiz ho prud ha choui tud iaouank, peleach e ma int-hi, hirio, ar re a zo bet ganeoch var skinvier ar skol gatekis, ar re ho deuz en ho bugaleach, choariet ganeoch dindan ar memez gwezen ha var ar memez flourennou. Eveldoch e seblantent dleoud beva pell hag harr. Mez ar maro zo deut dho zurpren e kreiz ho iaouankiz, ha ni, ho pe-leien, ni pa hon deuz, varnezh, taolet ar genta paladen zouar, a zo deuet dheomp da zounj euz a gomzou al levriou sakr : « Ar vuez a zo evel eur skeud hag a dremen, evel eur bouil moged hag en em freuz en ear ; evel eur goumoullen kaset gant an avel ; evel eur vag var an dour ha ne lez merk ebed euz he guenojen ; evel ar bleunv diwanet hag a veler ker buan flastret dindan an treid : Quasi flos egreditur et conteritur.

Mez, va Breudeur ker, perak kozeal deoch euz ar maro ? Neo ket choui, ia choui, eo a dlefe kozeal e m leach ? Choui koulz ha me, a choar ervad petra eo ar maro ! Peleach e ma, hirio, an tad, hirio, ar

vamm ho

.NHO VAR AR MARO 215 .NTO

deuz ho maget, ho savet ? Tadou ha mammou, peleach e ma ar mab, ar verch, ar chrouadur a garach kement ? Evitho e labourach, e poaniach noz-deiz. Lavaret a reach : « divezatoch, hi, dho zro, a roio dheomp bara pa ne chellimp mui labourad ! » Hag hirio, hoch-unan en ho ti, e welit gant an anken o sounjal eo deuet ar maro da gerchat en ho raog ar vugale a esperach lezel gantho ho tanvez. Choui ' lavare : « Serri a raïnt dheomp hon daoulagad, pedi ' raïnt evidomp. Ha pa dalv, choui eo ho cheuz guelet ho archedi, c'houi eo a ia d'an daoulin, var ho bez, evit pedi an Aotrou Doue da gemered truez ouz ho eneou. Peleac'h ar breur, peleac'h ar c'hoar a zo bet maget ouz ar memez taol, savet dindan ar memez toen ? Kemeret ho deuz hent ar veret : gourvezet int en douar benniget. Ia, kristenien, sellit en tu ma karot, e pep leach, choui a velo, mar taolit evez, hano ha labour ar maro. Sellit ouz ho touar : labouret int bet gant tud, hirio maro ; ouz ho ti : ar rumm dud a ioa enghan en ho raog, eat eo da anaon ; ar guele ma kouskit enghan, an dillad a zougit : marteze guele, marteze dillad eun den maro ; ar boue a astenn ho puez : roet eo deoch gant dourn ar maro ; an hent a gemerot evit mont euz an ilis-ma dho ti : hent heuliet, gueach all, gant tud, hirio, maro. Sellit ouzoch hoch-unan. Nag a bed barrad klenvet, a bed danjer, a bed stokad ho cheuz choui bet dija ! Ar maro a zo, beteg-hen, eat abiou deoch, heb ho

.NHO 216 VAR AR MARO .NTO

samma, guir eo. Doue hen deuz lavaret : « lez, lez choaz. » Mez ho cheur a zeuio ha pep tra hen diskuez koulz en amzer dremenet hag en amzer vrema. Ha koulskoude, tra meurbet estlammus ! ne zonjomp ket er maro. An holl a varv en dro dheomp hag en eur vervel a lavar « Hodie mihi, cras tibi : hirio va zro me, da dro te, varchoaz ! » Ha ni, er chountrol, a lavar : « Maro an hen-ma-hen ! Mad : doanius eo, rag he dud, tad, mamm, bugaligou ho doa choaz izomm anezhan ! Maro eo an hen-ma-hen ! Mad : glacharus eo kement-se ! Mez pell zo, ma kemere eur stum fall. Noa ket eun den iecheduz hag ouspenn ne daole tamm evez ebed ! » An hen-ma-hen, a zo bet lazet gant he gar. Ha ni lavar : Mad, evelkent, trist eo eun hevelep maro. Mez ive noa ket ampart en he labour. » E leach ma tlefemp lavaret : « Eveldhan, me a meuz kar ha kezek hag eveldhan e chellan mervel ! » * * * Mad eo en em brepari dar maro. Va Breudeur ker, ar maro eo porzier ar bed all. Hen eo a zo karget da zigeri dheomp dor an eternite. Mez en eternite, me a vel diou zeumeurans dizhenvel : ar baradoz hag an ifern. Dor pehini a zigoro evidomp-ni ? An nor hon devezo choant : ar joaz zo kinniget dheomp gant Doue. Eur maro mad a zigor dor an env : eur maro fall a zigor dor an ifern. Hogen, va Breudeur, ar maro a vez peur-vuia ha zoken, koulz lavaret atao, ar pez ma

.NHO VAR AR MARO 217 .NTO

vez bet ar vuez : goude eur vuez vad ; maro mad ; goude eur vuez fall : maro fall. Evit kaout eost mad en eur park, e ranker he gentelia ervad, he drempa a zoare, hada enghan greun disklabez, he choennat pa zeu ar mare hag hen diwall a zroug. Er memez tra ive, evit kaout eur maro mad, eo red poania epad ar vuez, eo red en em brepari dar maro. En em breparit eta, va Breudeur ker, hag : 1° En em breparit a hirio. Na lavarit ket : « Me a chedo diveza- toch ; da benn bloaz, pa em bezo kaset da benn an affer-ma, al labour-zont, me en em breparo. » Choui a velo, eme choui, choui en em breparo ! ia pe na velot, ia, pe na en em preparot ket. Hen ober a reoch ma ve lezet ganeoch amzer. Ha piou a lavar ho pezo an amzer-ze ? An amzer a zo etre daouarn an Aotrou Doue. An devez hirio a zo deoch ; an devez varchoaz nhen deuz promettet da zen. Ar chountrol eo a lavar. Gourdrouz a ra an neb a lez he zilvidigez var var. Selaouit kentoch he gomzou : « Dont a rin, eme hor Zalver, evel ma teu al laer : Sicut fur. » Al laer a zeu en noz ; klask a ra an denvalijen ; tostaat a ra heb trouz, dre guz ; gedal a ra ma vezer dizounj pe gousket, ha neuze, heb goud da zen, eo e ra he laerounsi. Mar teuer dhen dizelei, al laer a vez dija en ti, hag aliez krenvoch evit ar perchen. Evel-se ive, eo e teuo ar maro, dre guz, heb rei kelou ebed ; ha par her guelot e viot dija re zivezad : Sicut fur.

Dont a raio evel eul luncheden : Sicut fulgur.

Setu aze, euz ar goalarn, eur gougoullen zu o pignat

.NHO 218 VAR AR MARO .NTO

en Env. Petra zoug en he chreiz ar gougoullen-ze ? Daoust hag avel, daoust ha kazarch, daoust ha glao ? Evelkent e pign, e pign atao : dija eo ganthi, stignet holl bolz an Envou ha mouget sklerijenn an deiz. Sou- den, en eun taol kount, eul luncheden chlaz ha da heul eun tarz kurun ! Setu poltred ar maro. Santout a rit marteze, da genta, evel eun diezamant heb hano. Ho penn zo pounner : beach zo var ho tiou skoaz : ar gougoullen o tont a vel. Taol ha taol an drouk a gresk, ho penn a faout, poan ho cheuz en hoch izili ; en em daol a rankit en ho kuele : ar gougoullen o pignad. Souden, varlerch, pa na zounje

den, eul lucheden a bar, eun tarz kurun a groz : e ma o tre-. men ! Maro eo ! Sicut fulgur.

Tizet e viot gant ar maro evel ma vez ar zilien tizet gant higen ar pesketour : Sicut pisces capiuntur hamo. Sellit ouz an den-ze a velit e ribl ar ster pe var bord an aod. Staga ' ra eur beg houarn korgamm, ouz penn eun neuden ha var ar beg houarn-ze e laka eur pren- vik biban pe eur gelliennen, ha goudeze, hen taol en dour. Etre daou, ar zilien en eur zont hag en eur vont dre greiz ar ster, a vel ar prenvik tentuz hag heb sounjal e drouk a lavar : « Mad da zribi. » Mez en eur gredi kregi er vuez e krog er maro ; da heul ar boued e lounk an higen. Evelse, ive, chui hoch-unan a vezo marteze skoet. La- varet a rit : « plijadur hon devezo er foar-ma, en hebad- zount. » Hag ar maro hen deuz stignet he voued var an hent ma tremenit dreizhan. Staga rit ho penn ouz eur

.NHO VAR AR MARO 219 .NTO

picherad dour ien e kreiz ho chuezen : dour ien, eme choui, a dorro va sechet : eva rit dhe heul eur gaouat fleureuji. E maoch ouz taol gant eur mignon ; dripi a rit eur barrad klenvet tomm, eva eun taol goad, pe gemeret eur vesventi hag ho chastenno maro e korn an hent : Sicut pisces capiuntur hamo.

Bezit, eta, var ched ha dalchit, atao, urz vad en ho koustianz. E challit evit guir mervel dre eur chlenved hir, e tre diou vreach ho tud, santout ar maro o tont kammed ha kammed ; mez e challit ive mervel dre veuz, dre laz, en eun taol kount, heb den var ho tro, evit digas deoch da zounj euz an Env.

2° En em breparit holl rak holl e varvot. E pe chis ha pe da vare e rankimp-ni mervel : an eil hag egile a zo kuzet e pleg dourn an Aotrou Doue. Mez ar pez a chouzomp mad, ar pez hen deuz Doue he- unan en em garget da zeski dheomp eo e varvimp holl : Statutum est omnibus hominibus semel mori. Ar maro na zouj, na respet nikun. Planeden eun den a zo kuzet ouz an dud all ; neuz ken nemet eun dra hag a cheller da chouzout ervad divar he benn : mervel a raio. Pep tra er vuez a zo am- jest ha diasur, eme sant Aogustin : eun dra hebken a zo sur : ar maro : Omnia in futurum servantur incerta, sola mors certa. Setu aze, eme ar memez sant, eur chrouadur consevet e kof he vamm. Ha dont a reio hen, ia pe nann, da velet

.NHO 220 VAR AR MARO .NTO

sklerijenn an deiz ? Den nher goar : Forte nascetur, forte abortivus erit. Mar teu dar vuez, ha beva a raio hen pell pe neubeut amzer ? Den nher goar adarre : Forte vivet, forte non vivet. Mar bev pell, ha beza vezo hen paour pe binvidik ? Den na chell lavaret : Forte dives erit, forte pauper. Pe seurt stad a vuez a gemero hen ? Labourer, den a bluen, den a vor, den a vrezel ? Nikun na chell her goud. Neuz nemet eun dra hag a chel- lomp da waranti : neuz fors petra e vezo a hent all, mer- vel a ranko pa skoio he heur : Sola mors certa. Ma vije lavaret dheomp ; euz a ugent, unan a jommo ; euz a gant unan a decho ; euz a drizek kant mil, unan a vezo espernet ; me a lavarfe deoch da m zro : ho chesperanz a zo bihan. Evelkent, esperout a chellit ! Mez pa zeo guir e rankomp holl kuitibunan distrei e poultren, holl e tleomp en em brepari. Setu eno perak, eun taolennet gueach all, resevet urz ganthan, pedet da ober poltred ar maro, a reaz eun dra meurbed estlammuz da velet. E traon an daolen e lakeas poltred holl grouadurien ar bed-ma : paour, pinvidik, koz, iaouank, pecher ha dibeck ; holl ho dastumaz en eur bouchad. Azioud-ho e reaz poltred an ankou. En he zourn eur chleze a dan atao an eulf o strinka anezhan hag ar re, ma kueze var- nho eun eulfen a varve raktal. Hen ober a reaz heb daoulagad, evit diskouez ne anavez na kar na mignoun. Hel lezel a eure heb diskouarn, evit rei da entent eo bouzar ouz klemmou ha pedennou an dud, ha var he dal, e skrifaz komz al leoriou sakr: « merket eo e ranko peb

.NHO VAR AR MARO 221 .NTO

den mervel eur veach : Statutum est omnibus hominibus semel mori. » 3° Mad eo en em brepari a zrevi, rag ne varver ne- met eur veach. Va Breudeur ker, eur prosez ho cheuz ? Outhan, mar karit, eo stag ho madou, ho prud vad, ho puez ? Neuze petra ' rit ? Sounjal a rit er prosez-ma noz-deiz. Ne espernit netra, nag poan, nag amzer, nag archant evit dont a benn dher gounit ? Goulen a rit kuzul ; dek, tregont gueach e zit da di eun alvokad goeziek, ha pell e maoun dioch ho tamall. Mad a rit difenn ho peadra, hoch enor, ho puez. Koulskoude, mar kollit dirag eur barner, choui a chell dougen klemm dirag eur barner all, ha mar kollit an eil gueach, mont choaz dirag eur barner huelloch. Mez setu ama evidoch eur prosez all ; digoret eo etre ar vue hag ar maro, etre an Env hag an ifern, eur pro- sez hag a zo rak-se, stag ounthan ar pez ho cheuz a huella priz : eurusded pe valheur heb fin. Poanit eta dher gou- nid. Sounjit ennhan noz-deiz. Pellait kement a chelfe ober deoch her choll : klaskit kement a chelfe ober deoch her gounit. Na espernit netra. Ha kentoch evit her choll, kollit tout. Mar em bije daou ene da goll, a respountaz eur zant da eun impalaër, em bije otrete marteze koll unan evi- doch. Mez pa na meuz nemet unan, ha pa na chellan ouspenn he choll nemet eur veach, e rankan, koust pe ne goust, he zavetei, hag he zavetei en taol kenta.

.NHO 222 VAR AR MARO .NTO

Var an douar, e challer euz ar stad a beched distrei dar stad a chras, euz a gristenien vad dont da veza kristenien fall. Goude taol ar maro, se na vezo mui e galloud an den. Ar vezen a jommo, eme ar Speret- Glan, e leach ma vez kouezet. Ne varver nemet eur veach : Semel mori : ha goude ar maro ar zetans a vezo douget a jommo da viken. * * * Mad eo koumpren petra eo ar maro. Va Breudeur, stad an dud var an douar a zo meurbed dizhenvel. Lod evit lojeis nho deuz nemet eul lochennik dirapar, evit guele eur vriad raden pe golo draillet ; goude poania, en em viska paour, en em vaga dizispign, ne gavont ket atao var gorn an daol, pa zeu an noz, an tamm bara du a dle terri ho naoun antronoz-vintin. Lod all, daoubleget dindan ho anken, ne gavont nemet tristidigez var an douar. En ho chichen an dud eurus ervez ar bed a vev e kreiz ar blijadur. Archant, enoriou, kargou huel, holl e maïnt etre ho daouarn. An ti kaer-ma, ho zi eo ; an douarou-ze, dhezo int ; meuleudi, ieched, digoradur : dezho netra ne vank. Mez, va Breudeur, nag ar re zo er joa na dleont kemeret fouge, nag ar re a zo er boan na dleont ket mankont a gourach. Var an hentchou bras, me a gav eur chantonier karget dho c'houmpeza, da stanka 'n toullou, da ziskar an torgennou.

.NHO VAR AR MARO 223 .NTO

Var hent ar vuez, Doue hen deuz ive lakeat eur chan- tonier, ar maro, da goumpeza pep tra etouez an dud. Hag e guirionez, kristenien, petra eo ar maro, a zounj deoc'h c'houi ? Mar her c'houmprenan mad, ar maro zo var eun dro : Kenavezo dar bed ha da holl vadou ar bed ; kenavezo dar gerent ha dar vignouned ; kenavezo dar chorf he-unan.

Kenavezo dar bed ha da holl vadou ar bed. Var ar ieched, ar bed, gant he blijadureziou, he eno- riou, he vadou, a zeblant beza eun dra benag. Mez divar guele ar maro, traou an douar a jench meurbed a liou. Setu aze eun den o vont da vervel. Evithan neuz mui kelou nag a zanvez, nag a blijadur. Diouthan ar bed ha traou ar bed a bella a heur da heur. Abarz nemeur he di ne vezo mui he di, he archant ne vezo mui he archant. Ar guele ma zeo gourvezet varnhan a vezo da eun all. Euz ar roched a zoug eun all a lavaro « va roched ! » A veach ma hen deuz tennet he halanad diveza, an heritourien a zeu hag a lavar : « din-me e vezo ar pez dillad-ma ha did-te an tamm douar-ze. » Ranna reont ken etrezo, madou an den tremenet, nann, aliez, heb en em rebech divar ho fenn. Pep hini a ra hag a gemer he lod. Mez lod an hini maro, peleach e ma ? Lod an hini maro ? Eur goz linser, aliez ar falla zo en ti, pemp pe chuech planken, eur penn vele kolo draillet, dindan he benn : setu he lod ! He lod choaz a zo eun toull en douar an ankounach ; ha choaz ne vezo ket atao, mar-

.NHO 224 VAR AR MARO .NTO

teze, lezet ganthan al lojeis dister-ze. Abars eur chuech pe seiz vloaz, eur chorf all a zeuio da choulenn plas hag, evinthan, relegou ar chenta maro, a vezo taolet da ventad gant an avel pe da vresa dindan treid an dre- menidi.

Ar maro eo kenavezo dar gerent ha dar vignouned. Ama ne meuz netra da zeski dheoch. Piou achanoch neo ket bet var dremenvan unan benag euz he dud pe euz he amezeien ? Ha neuze, dre ho taoulagad hoch- unan, ho cheuz anavezet pe ger kris eo eun henveleb disparti. Rankout kuitaad tad ha mamm, pried, bu- gale, mignouned ! Ho lezel var he lerch ha mont he- unan dirak Doue ! Mad, kristenien, eun devez e teuio ho tro, hag an disparti-ze a vezo ho tisparti. Heuliet e viot beteg ar bez. Eur veach bep an amzer e teur da ober varnoch eur beden benag ; kount a vezo epad eun nebeut ouz hoch hano etouez an dud. Mez, etre daou, an amzer a iel abiou, an heol a raio he dro hag en eur ober he dro e kaso, bemdez dhe heul, eun nebeudik euz ar zounj a jomm achanoch etouz an dud. Devez goude devez, an aferiou, labouriou, plijadure- ziu a gemero ho flas e kaloun ha spered ar re a jomm var ho lerch. Mar nho chankounachaont ket, hi a vezo souden diskaret dho zro. Ha neuze, ne vezo achanoch kount ebed, mui eget pa na veach biskoaz bet var an douar. Ar maro eo kenavezo dar chorf he-unan. Var an douar e tilezer aliez an ene evit ar chorf. Dar

.NHO VAR AR MARO 225 .NTO

chorf e pep tra hag en despet da bep tra eo e klasker ober dezhan plijadur. Ha koulskoude, eun deiz a dle dont ma rankimp ennhan, kimiada diouz ar chorf-se ha lavaret dezhan kenavezo. He chened, he nerz, he iaouankis, holl e zint e teuz, e moged. Hen he-unan a ranko distrei da bouldren, mond da netra evel eun ti dismantret ha kouezet en he boull. Setu me ama, hirio, er gador-ma. Mad, eun deiz a zeuio an daoulagad-ma hag a vel, na velint mui ; an diousskouarn-ma hag a glev, na glevint mui ; an treid a m chas hag a m digas, a vezo sounnet ; va chaloun a jommo a zav ; va dourn, ma vez neuze, en dro din, nez pe vignon, en em astenno dezhan evit ar veach diveza hag a gouezo goudeze, dinerz ha divuez var an dillad vele. Ha neuze, kenta ranker da ober eo kuzat achanon ouz ar re veo ha va lakaad en arched. Hag eno, en arched-ze, petra e teuio ar chorf da veza ? Va Breudeur, gueach all, e bro ar Spagn, eur brinsez a rea dre he gened dudi kement hini hen anaveze. Mez, en despet dhe renk huel ha dhe braoentez, ar maro he diskaraz. Eun ofiser iaouank a oe karget dhe chas beteg ar vered ma tlie beza

sebeliet enni. Araog disken an arched en douar, hen digorjod evit gullet, hag a dra zur, e voa ennhan korf ar brinsez. An ofiser, pa velaz eun heveleb tra, pa velaz daoulagad, guechall, ken sklear ha ker kaer, beuzet holl a vreïnadurez ; pa velaz eun tal 15 .NHO 226 VAR AR MARO .NTO

ken laouen peurz-duet ha dislivet ; diou voch ker ske-duz, diskolpet gant ar chountronn, dija o rodella hag o virvi en dro dhe fenn, a voe ker skoet, ker sabbatuet, ma tilezaz ar bed. Deuet eo da veza sant : sant Fransez Borgia. Ha koulskoude, kristenien, ne voa test, nemet euz a genta labour ar maro. Kiit aze dar veret, savit eur mean bez ha gullet : Veni et vide. A zianveaz, choui a chell kaout choaz digoradur ha fouge. Mez, diskennit en diabarz : petra gavot-hu ? Eskern ha ludu, netra ken. Hag an eskern-ze honan en em vruzuno dho zro. Ar chorf a zeuio da veza, eme Vossuet, eur ne chouzoun mui petra, ha nhen deuz hano ebed etouez an dud. Lennit var dal eur penn-marø, mar gallit, pe hen a zo bet var diouškoaz eur paour pe eur pinvidik, pe hen a ioa koant pe zivalo, pe hen a ioa er boan pe er blijadur, a choad huel pe a renk izel. An holl fouge-ze a zo eat e teuz ha varlerch ar maro ne jomm nemet relegeier dianav. Ia, va Breudeur, mouez ebed ken elavar ha mouez eur bez digor ; kentel ebed, ma ve studiet mad, ken talvouduz evidhomp. Krial a ra ha krial krenv ouz kement a gar selaou : « dindan an heol, pep tra zo avel, moget ha netra ken : Vanitas, vanitatum. » Lavaret a ra : « an den pa zeuaz er bed ne zigasaz ganthan netra ha pa guitaio ar bed, ne gaso netra dhe heul nemet he oberou mad hag he wall oberou.

Sounjomp eta er maro. En em breparomp dar maro.

.NHO VAR AR MARO 227 .NTO

Koumprenomp petra eo ar maro ha ni a vevo ervez Doue. Eur zant, gueach all, nhen devoa evit leor a beden nemed eur groaz hag eur penn maro. Ar groaz, skeul an Env, merk an esperanz ; ar penn-marø, mellezour ar bed, kentel ha difazi an den. Eveld'an, karomp studia an daou leor-ze. Ha neuze ar groaz ma zoump bet prenet varnhi gant Jesus-Krist, a zivallo hon eskern en hor bez hag ho resusito varlerch da vuez an Envou. Evel-se bezet great.

.NPO

X

Var ar varn ziveza

Justum et impium judicabit Deus et
tempus omnis rei tunc erit. Ecc. III, 17.

Doue a varno an den mad hag an den
fall, hag e vezo neuze lakeat urz e pep tra.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Tostaad a ra, a vloaz da vloaz, a heur da heur, an devez bras leun a spouroun, leun a enkrez a dle beza test da finvez ar bed. Pe da vare e cherruo hen, an devez-se ? Kristenien, nher gouzon ket ha den nher goar ; mez ar pez a chouzomp, a dra zur, eo e choar-vezo neuze traou estlammuz meurbed. An teir walen a gastiz : ar gernez, ar vosen hag ar brezel a bourmeno dre douez an dud, ar chaon hag an dristidigez. Al loened er choajou a iudo gant an naoun ; ar rouanteleziou en em zavo an eil a eneb heben hag an dud a zizecho divar ho zreid gant ar spout hag an dienez. An Antekrist, en he zourn holl challoud, holl finesa an drouk-sperejou ifern, a reio var an douar ar bur-zudou ar re vrasa evit distaga 'n dud dioch lezen ar

.NHO VAR AR VARN ZIVEZA 229 .NTO

guir Doue. Goudeze, an heol a gollo he sklerijen, al loar a zeuio e liou dar goad, ar mor dijadennet a lammo dreist an torr-aochou ar re huella evit goueledi an douar ; ar stered faziet, divar ho hent, a gouezo euz an Env, ha da fin holl, ar bed, gant kement a zoug, a vezo sebeliet en eur mor a dan. Neuze e vezo klevet trompil an eal o tregerni varzu ar pevar avel hag o lavaret: « Savit, tud varo, ha deuit dar varn : Surgite mortui. » Ker buhan, ar garnel a roio he relegou, ar bez a zis taolo he gorfou maro, ar mor a zislonko ar re veuzet. Holl kement a zo bet, a zo hag a dle beza choaz var an douar, hol e savimp en hor zav a nevez flamm hag en em gavimp var eun dro, echarz treid ar gador-varn. Jesus-Krist var eur

goabren skedus ; en dro dezhan eun niver dreist-kount a Elez hag a Zent, en he zourn leor an Aviel ha kroaz ar Chalvar, a ziskenno da varn pep unan ha da renta dan holl ervez ho oberou : Justum et impium judicabit. Euz ar pez a dremenno neuze eo e meuz, hirio, da gozeal deoch. Ar varn a velan ennhi tri dra : Eul leor, splamm ha guirion, leor ar choustiansou ; eur valanz diabeg ha difazi, balanz an aviel ; eur zetanz, didruez ha diremed, setanz Jesus-Krist. Euz al leor, ar valanz, ar setanz-se e lavarinn deoch, dioch renk, eun nebeut komzou.

.NHO 230 VAR AR VARN ZIVEZA .NTO

* * *

Leor ar choustiansou.

Ar bed-ma, kristenien, pa daolan varnhan eur zell piz hag eveziek, a gavan meurbed din a druez. Petra, e guirionez, a velan-me var an douar ? Guelet a raan eur rumm dud hag a denn evel fouge deuz ho dizurziou ; breset ho deuz ho choustians dindan ho zreid, ha mou- get en ho chaloun mouez feiz ho badiziant. Ha brema, dishenor ho zud, rann-galoun greg ha bugale, skuer fall ho farrez e kerzont digabestr var hent an drouk, e ver- niont a zeiz da zeiz pechet var bechet evel pa nho defe euz ho buez, kount ebed da renta. Lod all, dindan diaveaz eur falz honestiz, a guz eur galoun loudour ha prenvedet. Tremenn a reont evit tud vad, tud renket, tud a zoujanz Doue. Sellou laouen ' zo en ho daoulagad, komzou flour var ho muzellou, mi- gnouniach en ho mouschoarz epad ma zeo leun ho spered a zonzou mezus, hag ho chaloun a warizi, fal- lagriez, dislealdet, trubarderez, oberou fall. Mez aketuz int da ober an drouk e kuz ; evit mankout dar pez a dleont da Zoue, dan nesa, dezho ho-unan, e klaskont an hent distro, an denvalijen ; ha neuze goude beza pechet dre guz, duet brud-vad an nesa, great outhan gaou en he vadou e lavaront : « Piou biken a anavezo kement- ma ? Ne meuz bet, euz va oberou, ken test nemet an denvalijen ; va choustians va unan, hebken, a choar petra ounn ha nikun na chello, morse, goud ar pez zo tremenet ennhi. »

.NHO VAR AR VARN ZIVEZA 231 .NTO

Ah ! va Breudeur ha va Choarezet kristen, en em fazia ' rit. Eul lagad a zo hag a vel pep tra, a lenn e ple- gou kuzet kaloun peb den, a zizolo ar virionez e kreiz an noz an tenvalla : lagad an Aotrou Doue, lagad atao digor, noz-deiz, var an drouk, digor var ar mad. Eur bluen a zo hag a skrif pep tra. Bloaz ha bloaz, deiz ha deiz, heur hag heur, hoch holl oberiou a zo kaieret. Ke- ment hen deuz al lagad guelet, ar bluen hen deuz skrivet. Adalek ho chalanad kenta betek ho chalanad di- veza, ho puez hed-ha-hed, a vezo, neuze, displeget dira- zhoch ; pechejou ho pugaleach, pechejou ho iaouankiz, deiz ar pardoun-ma, ar foar-zount, en nosveziou, en ebatou, en dansou, ken etrezoch ho chunan, ken etre ar iaouankiz all ; ar pechejou great var an diskar oad, great en ho kosni mar hen deuz Doue ho lezet da goza : kement ho pezo kuzet guella ma ellot ouz lagad eun tad, ouz skouarn eur vamm, ouz kaloun eur mignoun. Ar mad zokenoch ho pezo great, mez great dre fouge evit tenna varnoch meuleudiou an dud ha marteze, evit lakaad unan benag da guezha er pechet, eno e vezint di- zoloet holl : Quidquid latet apparebit ; ha dizoloet dirak ar bed holl a bez. Ia, neuze, ann holl a velo ho puez, ho puez displeget, ledet dirazho evel lizerennou eul leor digor. An holl a chello he foueza, he choumpren. Ha choui, choui ne chellot nach an disterra tra. An testou en hoch eneb ne vankint ket. An Env an douar, an heol, ar stered, an noz, an deiz, holl e kavint eur vouez evit ho tamall ha lavaret : « guir

.NHO 232 VAR AR VARN ZIVEZA .NTO

eo, test oump a gement-se. » Hoch eal mad koulz hag ho troug-eal a lavaro : « ia, guir eo : test omp a ze ; » ho touarou, ho ti, ho kuele a lavaro : « ia, guir eo : Lapidés clamabunt, lignum quod inter juncturas est ædi- ficiorum, respondebit. » (Heb. II, 11). Hag ar pecher paour, petra e teuio hen da veza, neuze, gant ar vez ha gant an disesper ? Va Breudeur, ma rofe din an Aotrou Doue, ar galloud da lenn ama en ho kalonou ha da zigeri dirag an holl, leor ho koustians, piou ac'hanoc'h c'houi a lavar-fe : « Mad, ia, ne ran ket a forz, aotreal a ran kement-se ? » Piou, er chontrol, na choulen-fe ket koll kentoch peb vad, eget guelet he vuez displeget penn- da-benn ? Ha koulskoude, piou a velan-me en iliz- ma ? Ho kerent, ho mignouned, ho chamezeien, ho ken- barrisioniz : tud ho deffe truez ouzoch, tud hag a choulen-fe ho tizamma.

Evit peur-greski, peur-gernia mez ar pecher, tal-ha- tal gant he vuez, Doue a lakaio, buez an den just. Var an douar, nag a gristenien vad, a vev dianavezet gant ar re all ! Kemeret a reont kement a boan da guzat ho vertuziou hag ho zantelez ha ma kemer an den fall da guzad an drouk a ra. Ober a reont ar mad, nann evit plijout dan dud, mez evit plijout da Zoue ; en em zantifia ' reont aliez heb goud da nikun euz a gement ho guel. Ho buez a dremenont er guel a Zoue, hebken. Pedi a reont en eur ober ho labourou pem- deziek, meuli Doue e korn kuz ar goustians ha dougen

.NHO VAR AR VARN ZIVEZA 233 .NTO

ho chroaziou heb en em glemm. Ho bugaleach a voue pur, ho iaouankiz dibech, ho chosni direbech : krouadur sentuz, pried mad, tad karantezuz, leal er marchajou, koustiansuz en ho chomzou, santel e pep fesoun pe atao prest da ober pinijen euz an disterra mank, ho deuz tremenet ho amzer e doujans Doue heb na klask na goulen meuleudiou an dud. Mez Doue hen devezo dalchet kount a bep tra. El leor ar choustiansou, koulz ha buez ar christen fall, eo merked buez ar christen mad ; hag ar pecher pa he guelo a zanto choaz evel kresket hag he vez hag he zismeganz. Eur veach, pep tra e se dizoloët Doue zigaso he valans, eur valans diabeg ha difazi : balans an aviel. * * * Goude ma vezo eta, bet displeget dirak an holl buez pep unan achanomp, e leor splamm ha guirion hor choustiansou, eur valans a vezo digaset hag ennhi, er valans-se, e vezo gant ar strisa lealded, pouezet hon holl oberou. Va Breudeur, an dud ho deuz ive ho balans evit barn ha poueza ho hentez. Mez ho balans a zo eur valans fazius, displeal, eaz da lakaat da gostezia en tu ar gaou ; ar poueziou a lakeont ebarz a zo poeziou aliez faoz, rentet bep eil tro, skanv pe bounner gant an interest, ar vignouniach, an dallentez hag ar gasouni.

Kemeret a rit ho palans hag ennhi en em varnit, en em

.NHO 234 VAR AR VARN ZIVEZA .NTO

bouezit ! Mez eur pouez faoz a lakit ebarz : pouez ar garantez re vraz evidoch ho chunan. Oh! va Breur ker, nho tamallan ket, rag ma c'hen en em garit. Piou hor charo ni, ma ne en em garomp ket hon unan. Hon tud koz a lavare : « evit karet gant urz vad, karit da genta mab ho tad. » Mez mar deo gwir ho lavar, eul lavar all a zo ker guir hag hen : « karet dreist voder mab he dad, zo en em garet heb urz vad. » Ha douget oump holl, siouas ! den em garet dreist voder. Hor barnedigez a zo abalamour da ze, aliez, eur varnedigez a dreuz.

Kemeret a rit ho palans hag ennhi e pouezit sonje- zonou, komzou, oberou ho nesa. Mez, rak ne anavezit ked mad ar virionez penn-da-benn, rag ma ne lennit ket pis nag e speret nag e kaloun an dud a varnit, rak ma talchit kount ouz ar guall-deodadou, an drouk- prezegerez, ar falz prezegerez a glevit, e varnit gant dallentez heb guir goueziegez : ho barnedigez a zo eur varnedigez a dreuz.

Barn a rit, poueza ' rit eun den en ho palans ; mez en eur hen ober e talchit kount euz he vadou, euz he challoud, euz ar garg hen deuz. Lavaret a rit : « noazout a chell ; ober vad a c'hell ive ervez ma vezo evidon pe eneb din. » Da lakaat er valans e kemerit ho chinte- rest : pouez faos, barnedigez a dreuz.

Barn a rit, poueza rit eun den en ho palans. Mez en eur hen ober e lavarit ; va mignoun eo ; unan euz va ame-

.NHO VAR AR VARN ZIVEZA 235 .NTO

zeien, euz va cherent, hag en despet dhe holl vankou, hen dizammit. A du ganthan, e lakit ho mignouniach er valans : pouez faoz, barnedigez a dreuz.

Barn a rit, poueza ' rit eun den en ho palans, mez en eur hen ober e lavarit pe e sounjit ne garan ket an den-ze, displijet hen deuz din ; ha neuze, kaer hen devezo beza mad, fur, direbech, e vezo kavet abeg enghan. Da boueza en he eneb e lakit ho kasouni er valans : adarre pouez faoz, adarre barnedigez a dreuz.

Ia, va Breudeur, balans ar bed a zo bet a holl viskoaz hag a zo, hirio, en deiz, eur valans faoz ha faziuz. Re aliez e ro he ziskarg dar pechet, hag e klask samma ar vertuz. Selaouit kentoch ha guelit. Eun den ' zo bet var an douar hag a lavaraz, eun devez, da dud ar bed : « piou achanoch a chello kaout abeg en hon me : Qui ex vobis, arguet me de peccato ? » Ha koulskoude, penaoz benag mhen doa tremenet he amzer och ober vad dan holl, he genvroiz a lavaraz, eun devez « Tolle crucifige : stagit hen var ar groaz, eun den difeiz eo, eun den a zizurz, liva ' ra geier dan dud. » Ar zent, guir zervicherien Jesus-Krist, a zo evel dhan ha koulz lavaret, atao, ankounacheat, goapeat, disprijet var an douar hag avechou, lakeat dar maro dre ar grisa merzerenti.

Hirio choaz, ha marteze muioch eget e peb amzer

.NHO 236 VAR AR VARN ZIVEZA .NTO

all, piou a velomp da veuli ha piou da dammal ar muia ? Beza zo eur rumm dud hag ho deuz evel great eur marchad, roet ho ger an eil degile evit ober brezel dar vertuz. Skignet int, ama hag ahont dre bevar chorn ar bed ha pa glevont ar gomz : « Var zao ! » ho gueler holl var eun dro, e sevel eur skabel huel dindan treid ar falla tud, e chober anezo eur meuleudi dispar, e lakaat evel eur gurunen var ho fenn. Er chountrol, kement hini a zo mad, a zo leal, a gerz gant an hent eün, a glask an urz vad, a heuil lezen Doue, ar re-ze a vezo goapeat, disprijet ; a vozadou e vezo taolet pri e kreiz ho daoulagad, dre chevier ha falz-prezegerez e vezo klasket ho zremen evit an dud falla zo er bed. Piou a zeuio eta da goumpeza labour an dud ; piou a lakaio da ren, e leach ar faozoniach hag an trubar- derez, ar virionez

hag al lealded ? Eneou kristen ouz va zelaou, poanius e kavit, marteze, hent an Envou, diez e kavit beza tamallet heb na guir na rezon, diez, goude ober vad, beza persekutet gant ar re all. Evel ar bleun er parkeier a bleg dan douar pa vank ar gliz da rei dezho freskadurez, e plegit ho penn hag e lavarit : « Beteg pegeit, o va Doue, choui hag a zo santel ha leal, e chomot-hu heb tenna venjans evi- domp euz ar re ' zo var an douar : Usquequo, domine, sanctus et verus, non judicas et non vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant in terra ! » Rho pezet fizianz. Doue ' varno d'he dro. Pechenien, pecherezed, eurus och e kreiz ho tizur- chou, goap a rit a Zoue, goap euz he zervicherien : la-

.NHO VAR AR VARN ZIVEZA 237 .NTO

varet a rit : « Ne meuz na feiz na religion ha pe seurt drouk a zo koulskoude choarvezet ganhen-me ? » Doue hen devezo he dro ; evel ma tle barn an dud just, e varno ive an dud digoustians : Justum et impium judi- cabit. Ha neuze, da zeiz ar varn-ze e vezo kompezet mad pep tra : Et tempus omnis rei tunc erit. Varlerch balans faoz ar bed, e velan en he zourn eur valans all : balans diabeg ha difazi : balans an Aviel. Ennhi e pouezo pep tra, ervez ar strisa lealdet : Justus es domine et rectum iudicium tuum. Ar barner-ma, na zalcho kount nag euz ar madou, an enoriou, ar chargou a vezo bet var an douar ; ar paour dirazhan zo ken huel hag ar pinvidik. Na zalcho kount nag euz ar gened, nag euz an deskadurez, nag euz ar challoud ; dirak he zaoulagad ar vertuz hebken he devezo talvoudegez. Buez an ene mad a zo poezet da genta : he holl be- dennou, he holl daelou, he holl gommunionou, aluzen- nou roet dar paour, tentasionou trechet gant kourach, kroaziou douget heb en em glemm, santiman chou a feis, a esperanz, a garantez, a anaoudegez vad, he holl oberou mad en eur ger. He Eal mad ho laka holl e skudel ar valans evit kreski he rekoumpanz ha kaeraat he gu- runen. Buez ar pecher a zo poezet ive. Mez ama daouarn an Eal mad a zo koulz lavaret goullou. Ar pedennou, an alu- zennou, an oberou mad hen deuz dastumet a zo henvel ouz ar frouezen a gaver er Palestin var bord ar Mor

.NHO 238 VAR AR VARN ZIVEZA .NTO

Maro. Ar frouezen-ze a zo, evit eur guel, kaer awalch hag a zeblant beza saouruz. Mez pa deu ar beachour dhe boulcha gant he zent, ne gav ennhi nemet eun doare ludu iskis ha chouero. Evel-se ive, ar pechet hen deuz kaset da goll, zoken, ar pez hen deuz ar pecher great a vella en he vuez. An drouk-eal, er chontrol, a zo leun bar he zaouarn : ourgouil, avarisded, luxur, avi, gourmandis, buhaneged, diegi, pedennou dizounj, gwarizi, ioulou, oberou, kom- zou mezus, kement droug en eur ger, hen deuz great ar pecher azalek he gavel beteg he vez, holl ho digas, holl ho bern e pladen ar valans. Ne lez, ne ankounacha netra evit ma rento pounnerroch a ze kastiz an ene fall. Ha pe seurt digarez a glasko ar pecher paour evit dizamma he goustianz ? Ha lavared a raio hen : « Aotrou, va zempladurez a ioa re vraz ! » Mez, setu aze tud eveldoch, ker simpl, ken dinerz ha choui hag a zo deuet da veza sent. Perak nho cheuz-tu ket great ar pez ho deuz great ho-unan : Cur non potuero quod isti. « Dallet oan gant ar bed ! » Roet em boa deoch beleien evit ho kelen hag e tisprijach ho chomzou ; leor an Aviel evit ho chentja ha ho cheuz hen taolet a gostez. « Trechet oan gant va zechou fall. » Pa zao louzeier fall en eur park, al labourer a gemer he grog-choennad evit ho zenna er meaz. Da zischrienna ho techou fall, ar zakramanchou a ioa dindan ho tourn. Ma vije bet great evit Tir ha Sidon, kement hag a zo bet great evi-

.NHO VAR AR VARN ZIVEZA 239 .NTO

doch, hi ho divije guelloch great pinijen gant ludu var ho fenn ha gouriz reun var ho c'hros-leac'h.

Ar pecher evit en em zizamma ne gavo eta digarez ebed hag he-unan e ranko anzaio ha lavaret : Justus es Domine et rectum iudicium tuum. * * * Ar setanz diveza : setanz didruez ha diremed. Buez peb den, eur vech dizoloet ha pouezet an diveza setanz a vezo douget : setanz a vuez evit an den just, setanz a varo evit ar pecher. Tri dra a lako pounner braz ha chouero meurbed setanz an den daoned. Beza ' vezo eur zetanz, didruez, a zisparti, diremed. Eur zetanz didruez. Ar pez a zo guella dan den, eo eun nebeudik laoue- nedigez en he boaniou, eo klevet a berz eun den all eur gomz karantezuz, reseo eur merk a druez. Mez ive, ar pez a deu da beurgreski hor rann-galoun, eo beza dilezet en hon anken ha kavout, er pez hon deuz muia karet, ar chenta penn-kaoz euz hor glachar. Hogen, va Breudeur, deiz ar varn, ar pecher ne gavo skoazel e nep tu ; hed he vuez e sounje dezhan galloud tremen heb Doue. Touellet gant traou ar bed, ne zante nep izom den em daol etre diouvreach he Grouer. Mez hirio, ar bed a zo tremened. Ne jom gant an ene nemet Doue euz eun tu hag an oberou fall euz eun tu all. Hogen, ar guel hebken euz an dizurziou-ze a zo eur

.NHO 240 VAR AR VARN ZIVEZA .NTO

beach mantruz evit ar pecher paour. Koumpren a ra brema, pegen heuzuz tra eo ar pechet, peger braz dis- kiantiz a berz an den, peger braz dianaoudegez e kever Doue. E kreiz he zizesper, ne gavo sikour e nep tu. Hirio Jesus-Krist a zo evidomp leun a vadelez. Evi- domp eo diskennet euz an Env, evidomp hen deuz bevet paour, prezeget he aviel, skuillet he choad var menez Kalvar. Evidomp, noz-

deiz, e chomm var an aoter da zelaou hor pedennou, da rei dheomp grasou, da veza magadurez hon ene. Deiz ar varn, amzer an drugarez a vezo tremenet ha deuet amzer ar justis. Ar Verc'hez a zo hirio madelezes. Ne c'houlenn nemet astenn he dourn dar pecher evit parez he chou-liou. Da zeiz ar varn, goude beza bet disprijet, e tisprijo. Ne fello mui dezhi beza na mamm, nag alvokadez da vourreo he mab Jesus. Hirio, ar Zent a zo he vreudeur ; ne choulennont, ne glaskont nemet distrei divarnhan gualinier an Aotrou Doue ; mez beteg ar fin hen devezo kemeret eun hent dizhenvel dioch ho hini ; hen dianzaou a reont dho zro : nher chemeront mui evit ho breur. Hirio, hon eal mad a zo evidomp leun a deneredigez ; zoken e kreiz hon dizurziou, nhon dilez morse. Kerzed a ra var hor lerch en eur wela evel eur mignoun a veler o vont beteg ar bez da heul korf maro he vignoun. Deiz ar varn, goude beza bet dilezet e tilez, goude beza bet disprijet e tisprijo.

.NHO VAR AR VARN ZIVEZA 241 .NTO

Setanz a zisparti. Neuze a berz Doue, elez ar baradoz a ziskenno da zis-partia ar re vad a douez ar re fall, evel ma veler da vare an eost, al labourer gant he ridell o tenna greun a douez ar skaodu. An eneou dibech a vezo lakeat en tu deou dar Gador-varn hag en tu kleiz ar becherien. Ar vamm a vezo kemeret hag ar verch lezet a gostez : ar mab kavet mad hag an tad kavet re skanv ; a zaou vreur, a zaou bried, a zaou vignoun, unan a zo kemeret, egile lezet a gostez. Va Breudeur, ne esperan ket, gelloud rei deoch da gouprenn, pegenn kriz eo eun henvelep dis-parti. Test oun bet eun devez a eun anken ar vrasa. Eur chorf maro, korf eur chrouadurik iaouank a ziskennet en douar. E tal toull ar bez, kroaziet he daouarn ar vamm baour a ioa var he daoulin. Heb ober an disterra klemmaden, e pede hag e skuille daelou. Mez pa glevaz trouz ar genta paladen zouar o kuezza var an arched e lavaraz en eur grial forz : « Va chrouadur paour, ha guir eo e ranki-te chomm aze ha me mont kuit ? Ha guir eo naz kuelo mui va daoulagad, naz klevin mui o kozeal ouzin ? Ha guir eo goude beza da zouget ha da vaget, ne allin mui da starda var boull va chaloun ? Ha guir eo e ranko ar vamm lavaret dhe mab kenavezo da viken ? » He fried a deuaz da gregi en he dourn hag a respountaz : « Guir eo e rankomp lavaret kenavezo dhor chrouadur, 16 .NHO 242 VAR AR VARN ZIVEZA .NTO

nann koulskoude, kenavezo da viken, mez kenavezo er bed all. » Eun esperanz a jomme ganthi. Mez deiz ar Varn, an disparti zo da viken ! Biken mui nen em veler, biken mui nen em gaver, biken mui nen em gozeer, biken ! biken ! Eur speuren ha ne ello netra tremen dreist-hi, a vo savet etre an eneou kollet hag an eneou eürus. Neuze, mez re zivezad, ar pecher a anavezo peger choero eo he blaneden hag a lavaro gant dizesper : « Setu ar re ma reamp, gueach all, goap anezho. Tud » dall ma zoamp, ni a gemere ho buez evit eur vuez dis- » kiant hag ho flaneden evit eur blaneden heb enor. Hag » hirio, setu ho renk etouez bugale Doue hag ho lod e » mesk ar zent. En em faziet omp eta : Ergo erravimus, » en em faziet omp eta divar hent ar virionez ; skleri- » jen ar justis nhe deuz ket hor sklerijennet nag heol » ar skiant vad paret varnomp. En em skuizet hon » deuz var hent an dizurz hag ar gollidigez, kerzet dre » venojennou rust ha dianavezet rouden Doue. Da » betra eo bet mad dheomp an ourgouil, bet mad fou- » gerez ar pinvidigeziou. An holl draou-ze a zo tremenet » evel eur skeud, evel eur channad o vont abiou, evel » eur vag var an dour, evel eul labouz en ear ha ne » lez var he lerch na merk na rouden. » Komzou meurbed chouero, va Breudeur, chouero dreist holl, pho lavarere re zivezad ! Goap a reant, goapeat int. Disprij a reant, disprijet int. Klask a reant madou ar bed, ha madou ar bed a zo deut da veza ar pez ma zint, eat da netra.

.NHO VAR AR VARN ZIVEZA 243 .NTO

En em faziet int eta, hag ar pez a beurachuo ho dizesper eo diveza komz ar barner just o tougen en ho eneb : Eur zetans diremet.

Eur vech dispartiet an diou gevren, Jesus-Krist en em dro var zu ar re a zo en tu deou dhe gador : « Deuit, » emezhan, deuit, nann mui dar brezell. Echu eo peb » stourmad, gounezet ar victor. Noaz oun bet hag ho » cheuz va guisket ; naoun a meuz bet, va maget ho » cheuz. Deuit eta, tud benniget. Pignit, pignit. Mall, » mall bras e meuz. Rouantelez an Env a zo digor. » Guelit he joausded, he levenez, evidoch int. Paour » och bet, gwall gaset aliez : evit ho tigoll, setu eur » rouantelez a bez, eur rouantelez great evidoch, eur » rouantelez eternal : Possidete regnum. » O setanz plijadurus ? O kelou dudiu meurbed ! Mont gant Doue ! Gant Doue dhe varadoz, beza kurunet a chloar, beza da viken en eur mor a joaiou ! Pignit eta, eneou eurus ! Kiit gant Doue ! Ho Kervel a ra ! He vugale och ! Deoch e ro he vennoz, deoch en em ro he-unan : Possidete regnum.

Mez, o va Doue, euz ar re a zo en tu kleiz, ho krouadurien ive, euz outho petra reot-hu ? « Kiit, eme Jesus, kiit... » Mez, o va Doue, da beleach e zaïnt-hi pell diouzoch ? C'houi a bign dan Env. Ha ne gavint-hi ket ive, eur chornik benag en ho rouantelez ? « Kiit, kiit pell diuzin : Discedite. Ho » kalvet e meuz, ho kortozet pell hag hir ; redet e meuz » var ho lerch evel ar pastor mad varlerch an danvad

.NHO 244 VAR AR VARN ZIVEZA .NTO

» dianket, ha choui a reaz ar skouarn-vouzar, a droaz » kein ! Kiit, eta, ive brema ; heullit ho chent atao... » Mez pell diouzoch ha pa na jomm mui nemedoch » gant an den, penaoz beza eurus ? » « Neo ket ho » gueleit eurus a fell din mui. Va malloz a zo var ho » penn. Kiit, tud milliget, kiit da di an hini ho cheuz » kemeret evit ho Toue epad ho puez. Kiit dan tan » eternal gant an drouk-speret. » Kristenien, krisa setanz ! doaniusa planeden ! Ran- kout dre hor faot hon unan, gueled ar baradoz kollet, lavaret kenavezo da Zoue, dar Zent, dhe Vreudeur, dan eurusded, ha kenavezo da viken ! Rankout dre hor faot hon unan kuezha en ifern ha chomm enghan da virviken, da leski e kreiz an tan ! Rankout dre hor faot hon-unan ha var eun dro, koll ar brasa mad, ar mad heb mui ken ha kuezha ouspenn, heb esperanz hebet, e kreiz ar brasa malheur. * * * Kristenien, va Breudeur, echu ar varn ; merket eo he lojeiz, roet he loden da bep unan. E pe du, e pe loden en em gavimp-ni dan deiz braz-se ? Ma tiskenfe, ama hirio e m plas, evel ma tiskenno da fin ar bed, Hor Zalver benniget Jesus-Christ evit ho parn petra ' ve ho planeden ? Aze ho tourn var ho kous- tians, petra ' lavarit achanoch hoch unan ? Taolomp eta evez ha greomp mad hor zounj. O va Zalver, e leach guelet en ho tourn balans ar justis, e velan ho tiou vreach digor var ar groaz evit

.NHO VAR AR VARN ZIVEZA 245

pardouni. Pardoun eta evidomp holl ! Pardounet ho cheus da Vari-Vadalen, pardounet dal laer deou ; espe- ranz a zo eta evidomp ni ive : Mihi quoque spem dedisti. Grit, o va Zalver, ma klevimp holl ar gomz eurus : « Deuit, tud benniget gant va Zad, da gemeret perz er rouantelez a ched achanoch abaoe krouidigez ar bed. » EVEL-SE BEZET GREAT.

* * *

.NPO

XI

Prezegen var an ifern

Discedite a me maledicti in ignem æternum.
It pell diouzin dan tan eternal. (S. Vaze, 25-41).

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Ar bed-ma holl a zo meurbed din a druez, rag ne gaver enghan, koulz lavaret, den ebed, hag a sounjfe a vir galoun pe evit tra eo bet krouet gant Doue. Touellet gant afferiou, madou, plijadurezou an douar, trechet gant techou fall hor chalonou, dallet gant troumple- reziou ar bed ha finesaou an drouk-spered, e vevomp evel tud ha nho deffe kount ebed da renta euz ho buez, evel tud ha nho deffe goude ar maro, netra da zouja, netra da esperout. Ha koulskoude, tud dizounj ma zomp, eun heur a zeuio, heur a spount hag a enkrez, ma rankimp, dre daol ar maro, kimiada dioch holl draou an douar. Eun heur a zeuio, heur a drubuil choaz brasoch, ma choulennou ouzomp ar barner just eur gount piz ha didruez euz hor buez, penn-da-benn ; eun heur a zeuio, heur a rann-galoun heb he far, ma velo an den, maro

.NHO VAR AN IFERN 247 .NTO

er stad a beched, an ifern gant he boaniou digor frank evit he lounka da viken. Euz an ifern-ze, kristenien, eo e teuan hirio da gozeal deoch. Klevet a rear, lod tud o lavaret : « Marteze neuz ifern ebed ! » Diskuez a rin deoch e zeuz, e tle beza eun ifern. Kleved a rear tud hag a lavar : « Marteze neo ket guir kement, a glevomp divar benn an ifern ! » E zan da lavaret deoch petra eo. Eun ifern a zo ; petra eo an ifern-ze ? Setu eta he daou cher ar gelennadurez-ma. Perak, a lavarot marteze din, perak kozeal dheomp euz an ifern ? Perak ? va Breudeur ker, perak a lavarin- me da m zro, perak pa vez taget mab an ti gant eur chi klanv, e lavarar dan dud : « taolit evez, eur chi klanv zo var dro ! » Kalz a zo bet ar pez ma zoch, ho deuz bevet evel mho peuz hag a zo, hirio, en ifern. Setu perak, taolit pled mad ouz va chomzou, rak ar virionez a zisklerian, hirio, a zo euz an huella priz evit an holl. Mar doch kristenien vad, selaouit gant evez evit heulia choaz, gant mui a gourach, lezen ho Toue. Mar bevit er stad a bechet, selaouit choaz guelloch ha marteze ar zounj, ar guel euz an ifern ho lakaio da zilezel ho kwall vuez ! * * * Beza zeuz, e rank beza eun ifern. Marteze, ne deuz ifern ebed a lavar, eta, an den difeiz evit

lakaat ar re all da veva evel ma vev he-unan.

.NHO 248 VAR AN IFERN .NTO

Marteze, ne deuz ifern ebed a lavaro dhe dro, ar pecher, evit mouga rebechou he goustians ha kousket dizoursi var penn-vele ar pechet. Marteze neuz ifern ebed. Marteze ! Her goulén, hen esperout a rit. E karfach gelloud her chredi. Mez ho koulén neo ket mad, ho chesperanz neo ket guelloch, hag ho kreden, mar kredit, a zo falloch choaz. Kounta a rear deuz eur vezen ha pa zear en dizheol dindan-hi, a zigas eur chousk pounner dan den ha, tostik varlerch, ar maro. Emaoch en eun dizheol trubard, pecher ha pecherez paour ; ar greden ma kouskit dindan-hi a denno varnoch malheur, rak kaer hor bezo, pe ni her chavo mad pe fall, eun ifern a zo, e rank beza eun ifern.

Eun ifern a zo. Evit hen diskuez deoch, choui hag a gred da gom- zou an Aviel, choui hag ho cheuz feiz e kredennou an Iliz, ne rankin ket kemeret nemeur a boan. En hon religion, guirionez ebet, merket sklerroch evit houma. Selaouit kentoch hor Zalver he-unan o komz deomp en Aviel. (Luc, xvi §. 20). Beza zoa, emezhan, eun den pinvidik bras, guisket kaer ha maget a bep vella. Beza e zoa ive, e toull he zor, eun den paour, Lazar he hano, goloet holl a chou- liou. Hag ar paour a choulenne terri he naoun gant ar bruzunachou a gueze divar taol ar pinvidik. Mez den na roe dezhan draillen. Hebken, ar chas a deue ha gant ho zeod a zeche gouliou he gorf.

.NHO VAR AN IFERN 249 .NTO

Hogen, digwezout a reaz dar paour mervel. Hag an elez disken evit hen dougen dan Env. Hag ar pinvidik mervel ive, hag hen Kristenien, taolit evez mad euz ar gomz-ma ; beza eo unan a gomzou Jesus-Krist ha merket eo enni, var eun dro, planeden ar falz-pinvidik hag hini an holl becherien, hag hen kuez a kreiz an ifern : Et sepultus est in inferno. Hag en eur zevel he zaoulagad, a greiz he dourman- chou, e velaz Abraham a ziabell ha Lazar en he gichen. Hag e lavaraz en eur grial : Abraham, hon tad, ho pezet ouzin truez ha digasit Lazar evit ma chlebio penn he viz en dour, ha ma tistano va zeod, rag ne chellan ket kerzet, poan a meuz ama e kreiz an tân : Crucior in hâc flammâ. Hag Abraham respount : « Eur speuren a zo etre choui ha ni, en heveleb doare na chell den pignat euz a chalese beteg ama, nag euz achalenn disken beteg aze. Va mab, ho pezet sounj e zoch, hed ho puez, bet er blijadur, ha Lazar er boan ; brema, dhe dro, e ma er joa ha choui en dristigez. » Guelet a reomp aze, tri dra merket sklear. Da genta eul leach a levenez evit an den just, dan eil eul leach a boan evit ar pecher, hag etrezho ho daou eur speuren ha ne chell den tremen dreist-hi. Ma na vije ket bet ar chomzou-ze ker sklear ha ma zint, ma na vije ket bet anat dreizho e zeuz eun ifern evit ar pecher, em bije gallet, ouspenn, diskuez deoch hor Zalver o chen em hevelebi ouz eul labourer hag a zeu da fin an eost da zispartia 'r plouz a douez ar greun evit ho zaol ebarz en tân : Ad comburendum. Hen

.NHO 250 VAR AN IFERN

diskuezet em bije hen deoch, ho chen em hevelebi ouz eun tad a famill hag ha choulen digant he zervicherien eur gount piz ha leal, ha goudeze, a daol er meaz e kreiz an denvalijen he zervicher dieguz : Inutilem servum ejicite in tenebras exteriores.

Mez perak, va Breudeur ker, kozeal deoch kement a gomzou Jesus-Krist ? He vuez, muioch choaz eget he gomzou, a rent testeni e zeuz eun ifern. Hor Zalver a zo diskennet var an douar euz an Env, ha perak ? Bevet hen deuz paour : ha perak ? Great hen deuz sakramanchou : ha perak ? Maro eo, maro e kreiz an dismegans, maro e kreiz poaniou estlammuz, maro var groaz an dorfetourien ha perak ? Va Breudeur, respountet ho cheuz : Jesus-Krist a zo ganet, hen deuz bevet paour, a zo maro var menez Kalvar evit terri hor jadennou, evit distruja rodou an iaoul en hor chaloun, evit deski deomp hent ar baradoz, pe mar kavit guell : evit sarri dindan hon treid dor an ifern. Etre an ifern ha ni hen deuz savet he groaz, he groaz ruz-glaou gant he choad sakr. Eur penn euz ar groaz-se a stouf gi- nou an ifern, ar penn all a zigor ar baradoz : setu ar penn kaoz a varo Jesus-Krist. Nach an ifern a zo, eta, nach an Aviel, nach kroaz hor Zalver. Hag en em estoni a dleomp-ni, goude kement-se, mar klevomp an Iliz, an Iliz sklerijennet gant Doue ha karget ganthan da genderchel ar virionez etouez an dud, o rei malloz da nep piou benag a gredfe lavaret ne zeuz

.NHO VAR AN IFERN 251 .NTO

ifern ebed ; o rei nerz dhe beleien da grial ouz ar pe- cher evit he zihuna : « Eun ifern a zo, nann evit an holl, mez evit kement hini a varv er stad a bechet mar- vel. » Evit eur christen katolik, guirionez eta ebed hag a ve sklearoch eget houma.

Ha ma na fell ket deoch beza kristen katolik, mar fell deoch disken, rag kuitaad ar feiz eo disken : ni zo er pen huella, petra e viot choui ? Protestant marteze ? Va Breudeur ker, ne anavezan ket protestantet an amzer vrema. Ne anavezan ket, a dra zur, petra gredont ha petra na gredont ket ; rak

eur veach faziet divar hent ar virionez e challer chench guenoden, da bep mare. Ar gaou kenta a zo deuet a chi- nou an aerouant hag a choudevez, hen deuz dalchet ar memez bale gant he dad. Ne chell ober hent, mont araog, nemet en eur en em gorvigellat, en eur en em gorgamma, lod anezhan atao a dreuz evel an aer pa ra hent. Mez ma ne anavezan ket ar brotestantet, me ' ana- vez hel lavaret a raan heb kaout ar zounj da offansi den, me anavez ho zad, eur choz manach kuiteat ganthan he leandi evit distrei er bed. Anaout a raan he vuez. Eun dervez, o pourmen gant he chreg, eul leanez paour faziet ganthan, e selle ouz an Env. Hag he chreg a lavare : « Sell, Martin, peger kaer eo. » Hag hen a blege he benn. « Sell-ta, emezhi, pegen kaer eo ! » Hag hen respount : « Ia, kaer eo, mes neo ket evidomp-ni ! » « Red eo eta distrei neuze ! » « Ruillet ar voul, re zivezad eo ! »

.NHO 252 VAR AN IFERN .NTO

Ia, ruillet ar voul ha distruj a ra. En eur ruill e torr he gouzoug dar virionez. Pa velaz Luther ar gador govez ha merket varnhi : Ama e ranker dizelei gouliou ar goustianz, e kavaz an dra-ze re boanius evit he galoun hudur ha gant eun taol kil-dourn e taolaz dan traon ar gador govez hag ar gofesion dhe heul. En em gavout a ra dirak ar purgator. Seblantout a ra klevet he dud eat da anaon, o choulenn diganthen pedennou. Oh ! gueach all, e chouie a greiz he galoun ober evitho ar pedennou-ze. Mez hirio, e rank anzaou ha lavaret : « Da betra pedi ? Ne meuz mui ar memez relijion gant va zud koz. Petra a dalvo va fedennou-me ? Nachomp kentoch e ve pur-. kator. » Hag e lavarar : « Neuz purkator ebed. » En em gavout a ra tal-ha-tal gant ar zent. Ar guel euz ho foltred, en eur zigas dezhan da zounj euz ho buez santel hag euz he wall vuez he-unan a zo evithan eun test he- gazus. Pa vel dreist holl poltred ar grouadurez pur dreist an holl, alvokadez ar Gristenien, mamm hor Zal- ver benniget hen deuz lakeat he religion e dourn an den, evel eur vaz evit he charpa var hent ar vuez, e rank anzaou : me a glask freuza, dispenn labour Jesus- Krist. Hag e lavar : « Diskaromp ar zent : dirazho ne daïmp mui dan daoulin ; en hon templou ne vezo mui guelet ho foltred. » Setu hen dirag an ifern. « Achanta, Luther, te hag a cheuz dija great eun hanter-tro e kement all a virione- ziou, petra a ri te, euz an ifern ? Kaer az pezo, keit ha ma chommo ar spountailze en he zav, ne gouski ket

.NHO VAR AN IFERN 253 .NTO

eürus. Diskar ive an ifern ! » Mez nann. Mallos Doue e vel ouz hen difenn. Varnhan e vel merket e lizerennou sklear : « Ama ar prenv ne varvo ket, an tan nen em vougo biken ! » Luther ne gredaz ket nach an ifern.

Diskennomp, mar karit, eur bazen izelloch, disken- nomp beteg ar baianed, hag a ioa deuet nebeut ha ne- beut a benn da ober ho Doue deuz pep tra nemet deuz ar guir Doue, koulz lavaret, da gredi guir pep tra nemet ar virionez. Mad, pa zigoran al leoriou koz, pa lennan skridou an amzer gueach all, etouez kement a chevier me a vel eur virionez chommet en he zav, var an douar : e pep amzer, e peb bro holl boblou ar bed ho deuz kre- det e zoa eun ifern.

Petra lavarar-me deoch kêñ ? va Breudeur ker. Tud desket, sperejou bras, mez dallet gant an ourgouil, ho deuz klasket orjellad ha diskar guirioneziou an Aviel. An ifern dreist holl, ho spounte hag en he eneb ho deuz muia en em zijadennet. En hor bro e zeuz bet kavet unan euz an dudze, anavezet dreist ar re all, evit he gounnar a eneb relijion Jesus-Krist. Mad, eun devez e teuaz da gaout Voltaire eur mignoun difeiz eveldhan. « Voltaire, emezhan, deut ounn a benn da zestum testeniou awalch : neuz ifern ebed ! » Na te a zo eurus, a respountaz Voltaire. Evidon-me hag hen doa klasket awalch koulskoude, evidon-me zo choas pell dioch eno.

Hag e guirionez, nann ebken e zeuz eun ifern : mez e

.NHO 254 VAR AN IFERN .NTO

tle beza hag e rank beza eun ifern. Ha setu ama perak. Eun Doue a zo. He hano ' zo skrivet var bep tra. An Doue-ze, krouer ar bed, hen deuz great pep tra, dreist holl an den, evithan heunan : Omnia propter semetip- sum operatus est Dominus. Kaer hor bezo, da Zoue e rankimp beza : da Zoue evidomp pe da Zoue en hon eneb. Hag an Doue-ze, rak ma zeo pur ha santel, ne chell ket karet an dizurz ; ha rak ma zeo leal ha just e rank rei da bep-unan ervez he oberou. Hogen koulskoude, petra choarvez var an douar ? Hoch-unan hen lavarit bemdez : an drouk a vez great hag ar mad dilezet. Ouspenn zo : aliez ar falla tud a zeblant kaout ar muia chans ! Daoust ha Doue a chell kaout mad eun heneveleb dizurz ? Nann, kristenien. Gortoz eo a ra. Amzer hen deuz. Habaskder a chell da gaout. An eternite zo var bal he zourn : Patiens quia æternus. Mez kaout a raio he dro pa zeuio ar maro dhor gervel. Ha perak e fell deoch chouï, ne ve ifern ebed ? Pe- naos heb eun ifern e challo Doue lakaat an dud da zenti outhan ? Eun tad en he di, hen deuz daou dra da lakaat he vugale da juji : eur pok hag eur vaz : eur pok var dal ar chrouadur mad, eur vaz var gorf ar vugel dijuj. Doue a zo ganthan ive ar baradoz en eun dourn, an ifern en eun dourn all. Pa zisprijer he garantez e teu ar chastiz. A hent all, ha deread e kavfach-chouï, gueled eun deiz, tal-ha-tal, er memez baradoz, an den a feiz hag an den difeiz, an den santel ha

karantezus hag an den

.NHO VAR AN IFERN 255 .NTO

fallagr ha direol, ar chrouadur a ra var an douar joaus- ted he dud, hag an hini dre he wal vuez, a ro dezho taol ar maro. Setu ama eur grouadurez ker flamm he chaloun ha sklerijen an deiz. Eun devez heb sounjal e drouk, e za gant he hent pa en em gav gant-hi eun den brein tuf he galoun. Hen-ma, an den fall, a laka he zourn louz var galoun bur ar plac'hik paour. Tenna ra digant-hi he churunen a verchez. Hag en aoun da veza tamallet, varlerch, e ro dezhi goudeze taol ar maro. Deuz he zaou bechet nhen deuz na keuz na remors ha mervel a ra dhe dro, heb beza goulennet pardoun ouz Doue. Mad e kavfach-choui ma ho guelfach, goudeze, digemeret kerkoulz ha kerkoulz gant ar barner just. Sellit kentoch petra rit hoch-unan : Ar merdead pa vank a respet dhe gabiten a vez chadennet e deon al lestr pe varnet dar maro ; ar zoudard a vez fuzuillet pe da vihana taolet er prizoun ; al laer kaset dar galeou, ar muntret dar chillotin. Ha Doue, a zounj deoch- choui, a lezo heb ho chastiza ar re a dorr he chourchemennou ? Nann, kristenien. Doue hen deuz ive he fuzuil, he chillotin, he chaleou. Hag arabat lavaret, evit diveza digarez, eo Doue re vadelezus. Ma- delez Doue nhe deuz netra da velet ama. Ar pecher eo a ra he-unan he ifern dre he beched. Nann, kriste- nien, eun ifern ' zo hag eun ifern a rank beza. Mez petra eo an ifern ? * * * An ifern, va Breudeur ha va Choarezet kristen, eo al

.NHO 256 VAR AN IFERN .NTO

leach a gastiz ma rank ennhan an den, maro e stad a beched marvel, paea da Zoue ar boan dleet dhe zizur- ziou tremenet. En eur brezeg deoch euz ar poaniou a ranker ennhan da chouzanv, ne glaskin ket, evit ho spounta, kreski ar grisder anezho. Mez, kennebeut, evit plijout deoch, ne glaskin ket ho bihannat. Lavaret a rin deoch ar virionez evel ma e ma, evel ma he chredan, evel ma rank beza kredet gant peb kristen, evel ma zeo merket en Aviel hag e lezen an Iliz. Hogen, ervez ar greden gatholik : 1°) En ifern e maor heb ar guel a Zoue, dindan malloz Doue : Discedite a me maledicti ; 2° En ifern e maor en tan : In ignem ; 3° En ifern e maor da viken : Æternum ; ennhan mui a esperanz : In ignem æternum.

Da genta koll ar guel a Zoue, beza milliget gant Doue. Var an douar, anken ebed hag a ve var-n-hed tost, ker mantruz hag hi. Ha koulskoude nag a dristidige- siou garo na velomp-ni ket en hon touez ? Setu ama eur zoudard iaouank. Neuz ket choaz nemeur a amzer, an nerz hag al laouenedigez a bare var he dal. Seblantout a rea beza galvet da eur vuez hir hag eürus. Ha koulskoude, hirio an deiz, guelit he benn pleget, he javedou toullet ; ankounachaad a ra an dibri, an eva, ar chousked. He vrasa plijadur eo en em denna a gostez da skuilla daelou e kuz. Petra zo eta choarvezet gant- han ? Daoust hag aoun hen defe rag eun taol sabren,

.NHO VAR AN IFERN 257 .NTO

eun tenn fuzuil pe eur voulet kanol ? Nann, va Breudeur ker, nhen deuz ken drouk, ken poan nemet ar pez a chanver klenved ar vamm-bro, klenved ar gear. Henvel eo : Ouz ar plant kizidik, da jomm a blas krouet A zeu da zizecha pa vezont divroet. Noz-deiz aoled he di, iliz he barrez, ear he vro, mouez he dad, mouez he vamm a zo dirag he zaoulagad. Noz- deiz he zounj a zo ennhou, noz-deiz he chuanad var ho lerch. Ha rak ma vankont dezhan, dezhan e vank pep tra. Dizechi ra gant an nech, mervel gant ar velkoni. Koulskoude, dindan toen he di, hen divije, marteze, kavet meur a dristidigez, meur ha meur a groaz da zougen. Rak, pelead e ma 'n ti ha neo ket anavezet gant poaniou ar vuez, an hent a gas beteg ennhan ? Koulskoude choaz, abarz kuitaad he vro, eo bet ambrouget, benniget gant kerent ha mignounet. Lavaret a chell e vez etouez he dud kount anezhan bemnoz, hag e vez glebiet a zaelou he skabellik chommet goulo e korn an aoled. Koulskoude, erfin, neo ket dre he faot eo bet difram- met a dre divreach kement a gare. Hag en despert da ze rannet, mantret he galoun, e varv gant ar glachar. Petra vezo hen eta, o va Doue, petra vezo hen evit an den, beza kollet he paradoz, beza kollet ar guel ach- noch, kollet ho mignouniach, ho karantez, ha kollet dre ar faot an unan, choui hag a chell ar guel ach- noch lakaat an ene eurus, kountanti ar spered, karga ar galoun ? 17 .NHO 258 VAR AN IFERN .NTO

« Lavarit, eme zantez Thereza, lavarit dan drouk- speret e vezo savet eur vern, hir awalch evit tizout adalek an ifern beteg an Env ; e vezo lakeat ennhu evit ober eur skeul, lanvennou dir ker lemm hag aotennou. Ha neuze, en eur gemered ar chorf ar muia kizidik a chelfet da gaout, e vezo, mar kar, lezet da bignat be- teg ar beg hag e velo Doue epad eun nebeudik amzer. Mad, eme ar memez santez, me ' gred an drouk-spered a bign-fe raktal. » Mez ive, va Breudeur ker, santez Thereza a chouie mad petra eo Doue. Ha ni, siouas ! hor spered tenval- leat gant ar pechet, hor chaloun touellet gant traou ar bed, ne gouprenomp ket mad, petra eo koll ar guel a Zoue, petra eo koll baradoz Doue, petra eo rankout dougen, malloz an Aotrou Doue. Mez ni dhon tro, goude ar maro, a velo ar virionez evel ma e ma. Ar bed, he voget, he fouge a vezo treme- net. Ne gavimp mui dirazhomp nemet Doue goestl da gonforti hon ene. Mez an Doue-ze, neuze, goude beza bet dilezet, hon dilezo, goapeat, hor goapeao. Dhon holl

bedennou ne raio nemet eur respount : Discedite a me maledicti : pellaït diouzin, tud milliget ! Neuze an ene daonet a gompreno pegen reuzeudik eo he stad. Tri dra dreist holl, a ranno he chaloun. Da genta, ar zounj euz an Env, atao en he speret. Kaer hen dezo kas kuit ar zounj-ze, atao e chommo. Dan eil, ar zounj deuz he bechejou, atao ive dalchet gant Doue dirag he zaoulagad. Guelet a raio anezho evel en eur mellezour, guelet a raio pegen heuzuz, pegen lous, pegen spountus int.

.NHO VAR AN IFERN 259 .NTO

Mez ar pezh marteze, a vo ar muia garo evithan, a vo ma ranko lavaret : « Dre va faot eo, ma zoun daonet. Pegen eaz noa ket din-me mont d'ar baradoz ! Nag a re all euz ar memez stad ganhen hag a zo er baradoz ? »

Eil boan an ifern : poan an tân. Ouspenn ar boan da veza kollet Doue, eur boan all ' zo en ifern : ar boan da leski ebars en tân. Koulz ha me, chouï a choar peger bras poan eo ran- kout beva e kreiz an tan. Var an douar, poan ebed hag elfe beza ker kalet hag hi. Guelet ho cheuz, marteze, eun den skourjezet gant eur barrad klenved ha krog-ha- krog gant ar maro. Eur fô bero zo en he vizach, eur choezen venn var he izili. Trei ha distrei a ra var he vele, klemm, hirvoudi ha krial. Truezuz eo her gueled, truezuz her chleved. Ha koulskoude, ne ma ket aze an ifern. Bet oun, eun devez, e porz Brest, o sellet euz an deuzerez. Guelet e meuz eno, dir, houarn, koeor teuzet ha tano evel an dour-red. Ha pa veze lezet da guez a euz ar fornier evel eur ster a dan bervet, e velet an eulf o nijal, e santet ar fô o sevel, e velet kement a veze stoket outhan, pulluchet ker buhan. Ha koulskoude, ne ma ket aze an ifern. Petra eo eta an ifern ? Kristenien, an ifern zo eur prizoun ; atao leun a den- valijen, eur puns, eul lenn leun a dan-soufr. Hag eno, en tan-ze, atao, e ruil hag e tiruil an drouksperejou hag ar becherien.

.NHO 260 VAR AN IFERN .NTO

An tan a zo ho magadurez, hag hi a zo magadurez an tân ; en tân e maïnt hag an tân a zo enno. An tân, mez eun tân a behini tân ar bed-ma neo nemet eur skeud, an tân heb ho lakaat da vont e ludu, a ia beteg mel ho eskern. An tân a verv en ho daoulagad, an tân a verv en ho goad, an tân a verv en ho izili, an tân a zo din- danho, an tân a zioud-ho, an tân en dro dezho, an tân a ra ho guiskamant. Kaout a ra din ho guelet evel houarn ruz er chofel, rus-glaou tân ha tân ho-unan. Va Breudeur, setu aze an ifern gant he dourmanchou, hag an tourmanchou-ze a bado hed an holl eternite : In ignem æternum.

Trede poan ar re gollet : en ifern e maor da viken heb esperanz ebed. Er bed-ma, e kreiz hor poaniou brasa, an esperanz a zouten, a harp an den. Ar prizounier, pell dioch he vro, a lavar : eun deiz, marteze, dor va frizoun a vezo digoret hag e challin, a nevez, guelet mignoned ha kerent. An den klanv var he vele a esper hag a lavar : ar ieched a zistroio gant an amzer. Ar galoun vantred a esper hag a lavar : Varlerch ar goanv, e teu an nevez amzer : goude tristidigez, levenez a chell dont ive. Hag an eil koulz hag egile, en em zouten dre an esperanz. Mez ive, pa vank an esperanz, ar gourach a vank dhe heul. Ha kenta komz a lavarer neuze eo houma : koulz tra eo din mervel. Hogen, kristenien, en ifern ne challer ket mervel hag en ifern koulskoude, neuz esperanz ebed da velet ar

.NHO VAR AN IFERN 261 .NTO

boan e vihanaad, esperanz ebed dhe gueled och achui. Eur veach ennan, e maor ennan evit an eter- nite. Doue he-unan hen deuz torret an alchouez, siellet an or ha skrivet varnhi ar chomzou-ma : Vermis eorum non moritur et ignis non extinguetur : ar prenv ho dreb ne varv ket, an tan ho rost nen em vougo biken. Lavarit da eun den daonet : Pa ho pezo tremenet en ifern ken aliez a gant vloaz evel a zellien a ziwan er guez, a ieoten a zav er prajou, a chreunen dreaz a zo var an aod, e chelfot mont kuit. Hag ar chelou-ze, holl griz, holl skrijus ma zeo, a garg-fe anezhan a joa. Mez nann. Ar bloaveziou, ar chantvejou, ar milvezou a dremeno hag an eternite ne vezo nemet ar pezh ma zeo brema : atao eternite. Horolach an ifern a iel en dro, hag an nadoziou a verko atao ar memez tra : In æternum : heb fin. Ar momenter a labouro hag en eur vont a lavaro daou cher « atao, biken ! biken, atao ! » Atao pell dioch Doue, biken esperanz ; biken repozvan, atao tân ; atao malloz Doue, biken laouenedigez ! Atao en tân, en tân atao garo, atao griziaz ; biken, birviken eun eulfen a blijadur ! » O eternite, eternite en ifern, na te a zo skrijus sonjal enhoud ! Ha neuze, pa bigno, pa ziskenno, pa dreuzo ar mor-ze a dân ha pa velo skrifet e pep tu : malloz, dizesper, welvan ! e roio malloz dar re ho devezo her chollet ha malloz dezhan he-unan.

.NHO 262 VAR AN IFERN .NTO

Va Breudeur, eun devez, eun den, spourounet holl o sounjal en ifern, a glaskaz anavoud hag hen a ioa guir kement a lavarer divar he benn. Aliez, evit goulenn sklerijen, en em strinkas dan daoulin dirak he groaz ; lenn a reaz al levriou sakr, studia skridou ar zent ha re an doktored. Ha da fin he labour, goude beza pouezet pep tra, dalchet kount a justis Doue, a chrevusded ar pechet, ne gavaz da lavaret nemet ar gomz-ma euz ar Skritur Sakr : Horrendum est incidere in manu Dei viventis : Eun dra skrijus eo

kueza, etre daouarn an Doue beo ! Ha ni, va Breudeur, eveldhan, en eur zounjal en ifern, kredomp, krenomp, goulennomp pardoun. Hirio choaz, Doue a ginnig dheomp he varadoz mar her gounezomp. Mez ive, ma nher gounezomp ket, e lavar e zaffomp dan ifern. A zaou, unan a ranko beza hon demeuranz evit an eternite. Guelit eta ha choazit brema : aze an ifern ; ama ar baradoz.

O va Doue, grit ma na guezio nikun achanomp en ifern. Grit ma zaïmp holl dho meuli dan Envou.
Evel-se bezet great.

* * *

.NPO

XII

Var ar Baradoz

Non oculus vidit, nec auris audivit,
nec in cor hominis ascendit, quæ pre-
paravit Deus his qui diligunt illum.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Kozeal e meuz great deoch deuz ar maro : eaz eo hen ober : ar maro zo e peb leach. Kozeet e meuz divar benn ar pechet : eaz hen ober ive ; piou ne bech ket ? Lavaret e meuz deoch divar benn ar varn : eaz choaz ; Doue a zo just. Prezeg em beuz great var an ifern. Guirionez spoun- tus ! Koulskoude, evel an alchouez a ra, tost da vad, anavoud ar potail, ar pechet, alchouez an ifern, a ra anaout an ifern. Hirio, em beuz da gozeal euz eur virionez dudiuz : ar baradoz. Ha koulskoude, melkoniet ounn ! Penaoz anavoud madelez Doue poulzet keit ha ma chell mont ? Lavaromp evelkent, tri cher : 1° Holl joaiou an douar, nint nemet skeud eurusded ar baradoz ; 2° Er baradoz netra mui da zezirout ; 3° Er baradoz netra da zouja.

.NHO 264 VAR AR BARADOZ .NTO

* * *

Holl joaiou an douar nint nemet eur skeud euz ar baradoz. Evit anaout ar baradoz eo red beza sant : sant a nep a zelaou ha sant a nep a brezeg... Ha choaz ?... Eur zant douget dan Env, ne lavaraz nemet teir gomz : Nec oculus vidit, nec auris audivit nec in cor hominis ascendit, quæ preparavit Deus his qui diligunt illum : Lagad an den nhen deuz ket guelet, he skouarn kle- vet, he galoun tanveat, ar pez hen deuz Doue pourjaset da nep her char. Koulskoude, petra nhen deuz ket guelet lagad an den ? 1° Ar mor braz, ar choajou doun, ar bleuniou, an heol, an noz steredennet... ; 2° Eur roue var he drôn, eur general victorius e penn he arme... ; 3° Eur chrouadur bihan en he gavel, eur zant o pedi dirag eun aoter... Ha koulskoude : Nec oculus vidit... klevit ive sant Ian : Vidi civitatem sanctam, Jerusalem novam... (ap. chabist XXI. § .2 beteg 17.)

Petra nhen deuz ket klevet skouarn an den ! Eunigou an Env o kana, hiboud an dour, muzik kaer, mouez eur vamm, eur mignoun, bennoz ar paour. Evelato : Nec auris audivit... klevit sant Ian : (ap chabist VII. 12 beteg 17.)

Kaloun an den ive, petra nhen deuz ket hi tanveat ! Eur beachour faziet, a gav he hent, an den o vont da veuzi, tennet er vag, eur vamm o vont dar veret

.NHO VAR AR BARADOZ 265 .NTO

varlerch he mab, hen guel distroet da veo, meuleu- diou an dud roet en eur vouez da vadoberour an vro, testeni eur goustianz vad. Evelato : Nec in cor hominis ascendit. Hag e guirionez, ervez an Aviel : Non esuriunt, neque sitiunt..... Histor an hermit, a dremen kant vloaz, en eur choat, varlerh kanaouen labousik ar baradoz..... Holl joaiou ar vuez, ato mesket a dristidigez, nech, inou, melkoni ; ouspen, atao berr en tu pe du. * * * Petra eo eta ar baradoz ? Er baradoz netra mui da zezirout. Ennhan, an den hen deuz kement a choanta, hag euz an traou-ze leiz he walch bep taol : Ar joa ' zo dreist vuzul, heb poan ebed. An izella euz ar re zalvet a zo eürus euz he eürusded he-unan heb jalousi ouz eürusded ar re ' zo huelloch. E tri cher, er baradoz : repozvan a spered, repozvan a galoun, repozvan a gorf.

1° Repozvan a spered. An den a glask atao, anaout muioch mui. An deska- durez eo bara ar spered. Mez nag a boan o teski ! Ha goude poania, peger berr e chomm skiant an den ! Henvel oump euz eun den amchoulou, harpet var he vaz, renet gant eur chrouadurik. Atao an den-ma, a zelaou a jomm a zav, dan disterra trouz, aoun a zroug, aoun a fazi. En Env, ni a velo Doue, Facie ad faciem. Ni ' anavezo ar virionez, ar zantelez, ar penn abek a bep tra.

.NHO 266 VAR AR BARADOZ .NTO

Gueach all, eun den, goude beza klasket pell eur virionez, a zeuaz a benn dhe chaout ha dre he levenez e krie : Eureka, eureka : kavet a meuz, kavet a meuz ! Er baradoz an holl a anavezo pep tra.

2° Repozvan a galon. Ar spered a choulen anaout, ar galoun a choulen karet : karet ha beza karet, setu bara ar galoun. Mez var an douar, petra da garet ? Aour ? Enor ? Traou bresk hag aliez didalvoud. Mignoured ? bugale ? aliez dianaoudek ha digar. Er baradoz, karet eun Doue holl garantezus hag holl garantez. Joa ar galoun a vezo dreist hini eur vamm a stard var boull he chaloun ar chenta krouadur a laka er bed.

3° Repozvan a gorf. Var an douar, pa vez dizoursi ar spered, eürus ar galoun, aliez ar chorf a glemm. Ne fell ket din hen disprijout. Labour Doue eo. Evelato : 1° En em stleja, ' ra gant poan. Er baradoz e vezo ker skanv hag ar spered : en eun taol e chen em zougo e leach ma karo. 2° Iskis eo aliez, divalo, machagnet : Er baradoz skedus evel an heol : Guelit an derchenen, (1) ne da ket buhan, neo ket brao. En em drei a ra en eur balafen hag a zo kaeroch guisket eget eur rouanez. Eur skeud dister deuz ar pez a choarvezo gant hor chorf er baradoz. 3° Ar chorf ' zo dichalloud. Arzet e .NFO (1) Chenille, e gallek.

.NHO VAR AR BARADOZ 267 .NTO

vez gant eur mean, gant eur spernen... En Env e treuzo pep tra koulz hag hor spered, evel ma treuz ar skle- rijenn eur veren gristal. 4° Er bed-ma ar chorf a zo kiriek dan droug, anvoed, groez, kozni, klenved : Repletur multis miseriis. Er baradoz, Neque sitiunt, neque esuriunt, neque lugent : poan ebed ken, e nep giz. Er baradoz netra da zouja. Var an douar, ar joa, ouspenn ma zeo dibarfet, he deuz diouaskel lijer. Keit, zoken, ha ma pad, e vez aoun dhe choll. Hag aliez e teuer ganthi den em skuiza. Var a gounter, eur roue en em gave re eürus, gueach all, hag a daolaz he vizou er mor. (1) En Env eurusded heb fin. Ne cheller na koll Doue na pechi ; siellet er, er stad a chras, hag an ene eürus a choar kement-se. A hent all an eürusded a zo bepred koz ha bepred nevez : Semper pleni, semper avidi, eme sant Aogustin. Nen em inouer gueach ebet. * * * Eun devez, eur chabiten, o vont dar brezell, a ran- naz he holl zanvez etre ar zoudardet. Unan a chou- lennas : Prins, hag evidoch, petra ' zalchit ? An Esperanz, a respountaz Alegsandre. He esperanz a zeuaz da vir. Gounit a reaz rouantele- ziu eur maread... Ha goude, da fin he vuez, e choummaz ganthan, er bed-ma, eur bez ha netra ken, hag er bed all... piou oar e peleach e ma ? .NFO (1) Pisistrate.

.NHO 268 VAR AR BARADOZ .NTO

Eveld'han, dalc'homp evidomp an Esperanz, mez an Esperanz da vont dar baradoz. Ha labouromp evit gounit meritou hag hon dougo beteg eno.

Evel-se bezet great.

* * *

.NPO

XIII

Sermoun ar Vered

Solum mihi superest sepulchrum.
Evit holl vad, ne jomm ganhen nemet ar
bez.

VA BREUDEUR KER, Stad an dud var an douar a zo meurbed dizhenvel. Lod pinvidik, lod paour ; lod euruz, lod gwaleuruz ; lod karet, meulet, lod disprijet. Dar re genta e lavaran : « Ne gemerit ket a

fouge... » Dar re all « Ne gollit ket a gourach. » Eur chantonnier a gompez an hent braz : ar maro a gompez an dud : Solum mihi superest sepulchrum : evit holl vad ne jomm ganhen nemet ar bez.

*

**

Petra eo ar bez ?

Ar bez a zo da genta, kenavezo ! da vadou ar bed.

Paour ha pinvidik, desket ha dizesk, meulet ha disprijet, holl e chellomp lavaret gant guirionez : Solum mihi superest sepulchrum, deuz ar pez a meuz, ne jommo ganhen nemet eur bez.

.NHO 270 SERMOUN AR VERED .NTO

Dan eil, ar bez a zo kenavezo ! dar gerent...

Va Breudeur, guelit an eskernma. Bet int tud evel doch. Hirio e maint pell ' zo ankounacheat...

Dan trede, ar bez a zo kenavezo ! dar chorf he- unan. Gened, nerz, iechet, plijadur, anezho petra ' jomm ? Eun tamm askourn dizolo hag a chell beza douget e dourn eur chrouadur daou vloaz...

Ha koulskoude setu hon ti, hor guir di.

Peleach e zit-hu ? a lavariz eun deiz da eur chrouadurik bihan, a gerze gant an hent trist ha pleget he benn.

Da zouheti eur bloavez mad da m mamm.

E zoch trist evel-se, o vont da di ho mamm ?

Oh ! ia, va mamm ' zo maro !

Kristenien, guelit aze. Ho mamm, ho tad, daoust ha ne maïnt ket er bez aze ? Daoust ha ne ket aze eo e rankit dont, iviziken, da zouheti dezho eur bloavez mad, Ha deuz ar bez, ma selaouit anezho, e lavaront deoch : « Hodie mihi, cras tibi : Hirio e ma va zro, varchoaz e vo och hini. » * * * Ha koulskoude, ha gueled a rez-te, mab an den, ar bern eskern-ze ? Ia, Aotrou. Putas-ne ossa ista reviviscent. Kredi a rez-te, e teuio buez enno choaz ? » (Ezechiel). Va Breudeur, Jesus-Krist a lavaraz eun devez : « Non

.NHO SERMOUN AR VERED 271 .NTO

est mortuus, sed dormit : kousket eo, mez neo ket maro. » Hag e lakeaz Lazar da zont euz ar bez leun a vuez. Ar chorfou maroma, a zihuno ive. Lod a iel dan Env, an dra-ze zo sur, mez lod ive a iel, marteze, en eur zevel achalese, var eün dan ifern. Ho oberou mad hag ho oberou fall a zo diskennet er bez dho heul. Hag eun devez, e vo guelet o tont deuz ar bez, aze, korfou kaer, skeduz, diboan hag o vont dan eurusded a bado da viken. Mez, heb mar ebet, e vo guelet ive unanou benag, o sevel gant eur chorf louz, hudur, pounner, goloet a bechet hag o vont dan ifern... Choui, relegou parrez an Trehoux komzit e m plas. Lavarit dho pugale zo ama, great ho mission dija gantho, lavarit dho pugale eo red derchel da veza tud vad. * * *

Kroaz venniget, choui hag a zo savet, evit diwall ar relegou-ma, dirazoch ni a bromet derchel atao mad, ni heu tou var relegou hon tud koz.

Evel-se bezet great.

* * *

.NPO

XIV

Var ar Gontrision

Miserere mei Deus secundum magnam
misericordiam tuam.

O prezet ouzin truez, o va Doue, erve
ho madelez vras !

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Gueach all, eur chrouadur iaouank a ziwalles, e kreiz ar meziou, loened he dad, pa zeuaz, a berz Doue, ar prophet Samuel dhen tenna euz ar renk izel ma veve enni, evit hen lakaat da rên var bobl Israel. Da heul ar gurunen a roue, Doue a roaz dezhan, ouspenn, kalz a vadoberou all : gloar, enor, madou ; pep tra holl a lakeaz etre he zaouarn. Distrei a reaz divar-n-han taol ar maro, rei a reaz dezhan ar gounid var enebourien he rouantelez, lakaad a reaz he sujidi dher charoud. En eur ger, ar roue David hen devoa leach da drugare- kaat an Aotrou Doue, e pep giz, ha da zerchel mad dhe lezenn. Eun devez, koulskoude, e reas, var eun dro, daou beched bras ; eul laz hag eun avoultriez. Neuze Doue a zigaz ar prophet Nathan da rebech dezhan beza

.NHO VAR AR GONTRISION 273 .NTO

dianaoudek. Ha David ker buhan a anzav he faot hag a lavar : « Peccavi Domino : pechet e meuz a eneb an Aotrou Doue ! Peccavi Domino ! » Hag ar prophet, test euz he chlachar, a respount neuze : Doue hen deuz pardounet ho pechet : na varvot ket : « Transtulit quoque Dominus peccatum tuum, non morieris. »

Va Breudeur, evel ar prophet Nathan, setu me, o toned hirio, a berz Doue, da lavaret da bep hini acha- noch : Pechejou a zo bet great var an douar : grit eur zell var ho koustianz, poezit ha poezit mad ho puez. Guelit ha choui ive, koulz ha David, nho cheuz ket a leach da respount: « Peccavi Domino : pechet hon deuz a eneb an Aotrou Doue. » Mez, kristenien, daoust ha me, koulz ha Nathan, a chell esperout e 'm bezo an heur vad da respount da m zro : Doue hen deuz pardounet ho peched : na varvot ket : « Transtulit quoque Dominus peccatum tuum, non morieris. » Ia, kristenien, an heur vad-se, a m bezo, mar kirit. Pignat a raan er gador-ma, evit kinnig deoch ar pardoun, mar karit en em lakaat din anezhan. Evit gounit ho pardoun eun dra, unan hebken, a zo red. Red eo kaout eur guir gontrision hag e teuan evit klask rei deoch da entent mad : 1° petra eo ar gontrision, ha da 2°, petra da ober evit he chavoud. * * * Petra eo ar gontrision ? Va Breudeur ker, kaout kontrision evel a chouzo 18 .NHO 274 VAR AR GONTRISION .NTO

ne deo ken tra nemet beza glacharet da veza, beteg-hen, kuezet er pechet, santoud evithan kasouni, ha kaout guir volontez den em zival oudhan iviziken. Keuz evit an amzer dremenet, kasouni ouz ar peched, evit an amzer hirio ; mennoz stard evit an amzer da zont : setu petra eo ar gontrision. Ar gontrision-ma, kristenien, eo ar pez a zo muia red dar pecher. Heb kovesion, heb satisfagsion, ar sakramanchou all a chell, avechou, hon lakaat da chounit an Env. Mez goude beza pechet, biken pardounet na vezer nemet kontrision hon deffe. « Dre ho kaleder, eme sant Paol, ha dre ho kaloun dianken, e tastummit evi- doch eun tenzor a zroug : Secundum duritiam tuam et impenitens cor, thesaurizas tibi iram. (R. 12. §. 5). » Dar gontrision, er chountrol, ar pardoun a zo promettet : « ne zisprijot ket, o va Doue, eur galoun bruzunet gant ar chlachar : Cor contritum Deus non despiciet. » Evelkent, peb kontrision ne gav ket a drugarez a berz Doue. Saül, koulz ha David, a lavaras : peched e meuz : Peccavi. Hag he bechet a jomaz dibardoun. Antiochus, skoet gant dourn Doue, a choulenne truez ; ha truez ebed na dlle da gaout. Eur guir gueuz, hebken, a chell dizamma koustians ar pecher. * * * An dud a chell beza gounezet dre eun dianveaz an- keniet. Ho lagad na vel ket ar pez a dremen e pleg an ene. Mez lagad an Aotrou Doue a lenn e korniou

.NHO VAR AR GONTRISION 275 .NTO

muia kuzet ar galoun : Scrutans corda et renes Deus. Ne ra ket pikol vâs evit komzou flour, na promesaou kaer. An dud-se, emezhan, a ro enor din divar ho mu- zellou, mez ho chaloun a zo pell diouzin : Labiis me honorant, cor autem eorum longe est a me. Hor chaloun eo he deuz pechet, hi eo a dle beza chenchet, distroet, keuziet, mantret gant ar glachar : Cor contritum et humiliatum Deus non despiciet.

Mez red eo kaout eur cheuz hed-a-hed. Keit ha ma chommo en ho kaloun, eur pechet marvel, unan heb- ken, an drouk-spered a jommo enni dhe heul, rag dre ar pechet eo e rên var an eneou. Ha hent all, keit ha ma chommo an drouk-spered en eur galoun, Jesus- Krist a jommo er meaz anezhi. Ne chellont, e nep leach, nag en em glevet nag en em ober : Qua autem conventio Christi ad Belial ? Ken ma vez (1), eta, eur galoun distag, distag mad deuz pep pechet grevus da vihana, ar galoun-ze neo ket da Zoue, a zo enep Doue : Qui non est mecum contra me est. Ha rak-se neuz evithi pardoun ebed da chortoz.

Red eo ive ma ve ho keuz eur cheuz dreist natur. Nint ket dibaot an dud a wel dho fechejou. Mez dibaot int ar re a wel dezho netra nemet er guel a Zoue. Setu ama eun den hag a wel da eul laerounsi. Mez, perak ? Abalamour ma zeuz pechet o laerez ? Nann. Mez abalamour he laerounsi dizoloet a gas anezhan dar prizoun. Setu eur mesvier hag a wel dhe vesventi. Mez pe-
===== (1) Ken ne vez ket, eta, ... ?? Keit ne vez ket... ??

.NHO 276 VAR AR GONTRISION .NTO

rak ? Abalamour ober he Zone deuz he gov a zo koll mignouniach an Aotrou Doue ? Nann. Mez rak ma zeo bet, evithan, pennkaoz a eur wal affer. Setu eur plach hag a wel noz-deiz. Perak ? Abalamour e zeuz eur pechet hag a lak ar galoun henvel deuz eur fleuren wened ? Nann. Mez abalamour ma rank stoued he zâl etouez ar re all ha ruzia gant ar vez.

Va Breudeur, na lavaran ket e ve eun hevelep glachar eun dra fall dirak Doue, pell dioch eno. Mez ar pezh a lavaran, ar pezh a rankan da lavaret eo, ne gavan ket ennhi peadra awalch da lakaad Doue dhor pardouni. Neo ket evit Doue ho cheuz glachar : evit ar bed, evidoch ochunan an hini eo. Ha Doue, nhen deuz promettet pardouni, nemet dar re ho devezo keuz da veza hen offanset. Evit eta, beza pardounet, e tleit kaout keuz dho pe- chet, rak ma ho cheuz, dre ar pechet-ze, toullet kaloun ho Toue, lazet hoch ene, kollet ho lod er baradoz. Ho keuz, ho klachar a dle disken euz an Env, dond a zourn ar Spered-Santel, a dle beza dreist natur, tennet a draou huelloc'h eget traou an douar ha fountet var ar feiz. Erfin, red eo kaout eur cheuz dreist pep tra. Evel ma hel lavaren deoch, bremaik souden, koll Doue hag he varadoz eo koll ar brasa mad. Meritout an ifern eo meritout ar wasa malheur. Ar pechet, koulskoude, a ra dheomp koll ar chenta, a ra dheomp meritout an eil. Euz ar pechet, rak-se, eo e tleomp

.NHO VAR AR GONTRISION 277 .NTO

kaout ar brasa glachar ha red eo beza rezolvat da chouzanv pep tra, da goll kement zo, kentoch eget mui kuezennhan. * * * Petra da ober evit kaout eur guir gontrision ? Va Breudeur, hen anzañ a rankan ouzoch, ama e chen em gavan meurbed droug-kountant achanon va unan. Piou ha petra ounn-me evit deski deoch ervad penaoz ha pe evit petra gwela dho pechejou ? Ah ! perak ne anavezan-me ket mad petra eo Doue e kenver an den ha petra eo an den e kenver Doue ? Ah ! perak ne anavezan-me ket mad petra eo Jesus- Krist evidomp ha petra omp-ni, pa bechomp, evit Jesus-Krist ? Ah ! perak ne anavezan-me ket mad petra eo an den dilezet gant Doue en he bechet hag a zispill a zioch an ifern ? Eve1kent, va Breudeur, selaouit ha sounjit : 1° Petra eo Doue ? Pa glaskan anavoud petra eo Doue, me a zeblant guelet dirazhon eur spered parfet, heb muzur, krouer ha mestr e pep giz da gement a zo. Gant eur gomz hebken, hen deuz tennet euz a netra kement a velomp ha kement ne velomp ket. Taolet hen deuz an heol e bolz an Env, evel eur choulaouen atao beo, da skleri- jenna ar bed epad an deiz ; izelloch hen deuz taolet al loar evit sklerijenna 'n noz ; hadet hen deuz e bolz an Envou, stered kaer ha lugernuz, evel perlez var mantel

.NHO 278 VAR AR GONTRISION .NTO

chlaz eur rouanez ; diazezet hen deuz an douar e kreiz an ear hag he derchel a ra en he floumm, var dri biz euz he zourn deou. Ha goude beza evel-se krouet pep tra, e ro urziou da gement hen deuz krouet. Lavaret a ra dan heol pignat ha diskenn. Hag an heol a bign hag a zisken evit merka deiziou ar bloaz. Kas ha digas a ra ar choumoul, gueach evit freskaad an douar, gueach all evit he dizheolia, gueach evit pourmen kurunou an Env. Hag an heol a bign hag a zisken, hag ar choumoul a deu hag a ia, ervez urz an Aotrou Doue. Lavaret a ra dan avel chueza pe devel : hag an avel a chuez pe a dav. Lavaret a ra dar mor sevel ha disken ; hag ar mor a ziskenn hag a zav, mez heb morse lammat dreist ar chreunen dreaz lakeat evit hen diarben. Pep tra, en eur ger, a zent ouz an Aotrou Doue, pep tra holl nemet unan : nemet an den pa bech. Hag an den, koulskoude, a zo bet lakeat ganthan da roue var an holl grouidigez. An heol, evithan eo great ; an douar, evithan ; ar mor evithan ; ar pesked, al loe- net, ar choat, ar frouez, evithan, ive ; an Env evit he zigemeret eun deiz : pep tra holl ' zo evit an den. Hag an den a vez koulskoude, avechou, digar ha dizent. Eur speret hen deuz evit studia ar bed hag anavoud Doue koulz hag he vadoberou ; eur galoun hen deuz evit he garet ; eur chorf hen deuz evit he zervicha. Mad ! An dra lavar da Zoue goude kement-se holl, eo : « Non ser- viam : nho servichin ket. » Ha petra omp-ni, eta, achanomp hon-unan, evit der-

.NHO VAR AR GONTRISION 279 .NTO

chel, evelse, penn da Zoue ? Eur prenvik douar, hirio beo, ha varchoas maro ; maro zoken var an heur ma kar Doue tenna he zourn a zindanhomp. Ha koulz- koude, da Zoue ni a lavar : « Non serviam ! » Pebeuz dallentez ! Ha gant petra en em zavomp-ni, evel-se, enep Doue ? En em zevel a reomp, nann gant ar pezh hon deuz achanomp hon-unan, achanomp hon-unan nhon deuz, ne domp netra, mez gant ar pezh hen deuz Doue roet dheomp ; trei a reomp he vadoberou en he enep. Pebeuz dianaoudegez ! 2° Petra eo Jesus-Krist evidomp ha petra omp, pa bechomp, evit Jesus-Krist. Seulvui ma klaskan studia buez va Zalver, seulvuioc'h a ze, me a vel ennhan eur vadelez dreist vuzur evit an holl, zoken evit ar becherien. Evidomp eo diskennet euz an Env var an douar ; evidomp hen deuz en em chreat paour ; evidomp hen deuz prezeget he Aviel. Evidomp, evit hor prena, evit digeri an Env, serri an ifern, hen deuz gouzanvet ar maro ha skuillet he choad. Hag en distro, a eur garantez ker bras, petra ' chou- lenn euz hor perz ? Eun dra, eun dra zister awalch, eaz da rei : goulenn a ra ma her charimp ma roïmp

dhezan hor chaloun : Prbe, fili, cor tuum mihi. Ha ni, petra reomp-ni, pa bechomp ? Selaouit ama sant Paol. Paneved-han, ne 'm bije ket kredet lavaret deoch eun henvelep kourmz : « Rursum crucifigentes sibi metipsis filium Dei et ostentui habentes : sevel a reont a

.NHO 280 VAR AR GONTRISION .NTO

nevez ouz ar groaz mab Doue en ho chaloun ho-unan, hag hen disprijout a reont. » Va Breudeur, koumpre- net, entetet mad ho chez kourmz an abostol ? Sounj ho c'heuz deuz ar pez a reaz ar Jusevien d'hor Zalver Jesus-Krist ? Hor Zalver a zo o pedi, o pedi evit mad an holl. Ha dar mare-ze, zoken, eun den, eun abostol, unan a dud Jesus-Krist a deu : her saludi a ra : Ave rabbi. Ju- das ! Judas ! pegen treitour, pegen iud oud-te ! Ha koulskoude, ni a zo ive a vignouned Jesus-Krist, hag aliez dre eur pok treitour, ni a zeu dhen guerza : Rursum crucifigentes. Herodez a daol var he chouk eur zae venn evel eur merk a ziskiantiz, Herodez, an den fall ha lik. Kriste- nien, evit senti ouz techou fall hor chaloun, daoust ha na choapaomp-ni ket hon Doue ? Pilat, an den digourach, a anavez eo Jesus-Krist dire- bech, hag evelkent e laka he skourjeza. Pecher paour ! nag a bet a veach, te a choar ar brava, e rez fall o pechi, hag evelkent, rag ma zoud digourach, te ' bech : Rursum crucifigentes. Ar bobl a lavare : « Non hunc, sed Barrabam. Hen ma ? Tolle ! tolle ! crucifige : taolit hen a gostez ouz ar groaz ! » Ha ni, ni a lavar, kentoch eget Jesus-Krist, eur chovad guin, eur blijadur vezus, eul laeronsi, eur venjans : Non hunc, sed Barrabam... rursum crucifigen- tes. Ar soudardet a gurunaz Jesus-Krist a spern ; ar bobl a lakeaz var he chouk eur groaz pounner. Ha ni,

.NHO VAR AR GONTRISION 281 .NTO

peger garo ne rentomp-ni ket hor choustianz, pegen pounner hor buez evit Jezus ! Ar Jusevien hen stagaz ouz ar groaz ! Ha ni ?... Longin a doullaz dezhan he galoun ! Ha ni ? Var he groaz, araog mervel, Jesus-Krist a lavare : « Sitio : sechet a meuz. » Hag an dud fallakr oa eno, a roaz dezhan guin-egr gant eun tam spouenv. Ha ni ?... Dont a ra dhor guervel. Sechet hen deuz, deuz hon eneo, ha ni lavar dezhan : nann ; divezatoch. Ar vestl hag ar guin-egr setu lod Jesus-Krist : Rursum crucifigentes.

Jesus-Krist a zo maro var he groaz. Gueach all e zoad kustum, pa vije kavet eur chorf maro, da glask eun den ha nen dije great pechet ebet, eun den mignoun da Zoue, evit sevel dezhan he zourn, araog ma vije kaset kuit... Piou a zavo he zourn dhor Zalver Jesus ? Bugaligou vihan, nevez badezet, chui a chelfe, marteze... Mez chommet och er gear. Ama, e ma ho tad, ho mamm, ho preur, ho choar. Ho lezet ho deuz evit dond ama. Va Breudeur, piou zavo he zourn d'hor Zalver Jesus ? Piou ac'hanoc'h a zo koumprez he goustianz, piou nhen deuz ket bet sklabezet sae he va- diziant ?... etc. O va Zalver ha va Doue, me lavaro eta, deoch e m' hano hag en hano ar re a m zelaou, ar pez a lavaraz deoch sant Per gueach all : « Exi a me, quia homo peccator sum Domine : pellaït diouzin, rak ma zoun eur pecher, o va Doue. Pellaït ! Pe velan ar pez ma zoch ha pa velan ar pez ma zoun, e meuz mez o chen em veled en ho kever. Va Doue, noun ket din, pellaït : Exi a me. »

.NHO 282 VAR AR GONTRISION .NTO

Mez petra lavaran-me, o va Jesus ! Mar pellaït diouzin, petra e teuin-me da veza ? Neuze, kenavezo dar vertuz. Biken, nann biken ne chellin mui kaout eur goustianz pur, eur galoun disklabez ; ne chellin mui santout an dousder, ar joaüzet a danvaër pa vez dizklabez an ene. Neuze, kenavezo dan Env. An Env gant he blijadur, gant Doue, gant he lez, gant ar Verchez, gant ar Zent, gant ar re euz va zud, tad ha mamm, marteze, ho devezo karet Doue, a zo marvet en he garantez... Mar pellaït diouzin e chommo ganhen va fechet, va fechet evit va zamma, va spounta, evit krignat va choustianz noz-deiz, ar peched gant an drouk-spered hag a deuio bemdez muioc'h-mui da startaat he jaden- nou en dro d'in hag a m' lakaio muioc'h reuzeudik ! Mar pellaït diouzin, neuze netra da chortoz mui nemed an ifern, an ifern gant he valloz, gant he breuv, atao beo, gant he dân, atao var allum ; an ifern gant he eternite ! Mez nann, o va Jezuz ! Na bellaït ket diouzin ! Deuit er chountrol, deuit evit va farea, evit va dizamma, evit va zenna davidoch ! Ar gontrision a zo en ho tourn. Di- gorit ho tourn, eta, o va Doue, grit ma chen em zistagimp dioch an drouk ha ma troomp varzu ennoh gant eur galoun mantret a chlachar. Her goud a reomp, truezuz och evit ar paour. Ho- gen, setu ni rentet paour gant ar pechet. E maomp a zirazoch evel eur paour e kichen dor ar pinvidik : skourn a ra, hag eo noaz ; an noz a zeu ha nhen deuz ket a di ; naoun hen deuz, hag eo echu he vara : goulen a ra lojeïz, boued, dillad... Ni evelghan : lojit acha-

.NHO VAR AR GONTRISION 283 .NTO

nomp en ho kaloun !... Eun tamm bara da derri hon naoun ; eun tamm dillad da choloï hon izili ! Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam ! Setu ni, evel eun torfetour dirak he varner. Pedi ra, aspedi, mont dan daoulin goulen a ra gras, truez, pardoun. En eun tu, setu aze he di, he gerent, he vignou- ned ; pardoun evit ma chommo gantho. En eun tu all, setu ar prizoun gant he neach hag he inou, marteze, gant he groug hag ar chillotin. Truez ! Ha ni ? Kablus omp !.. Truez ! Kerent,

mignouned, bugale, setu hi ama. Hon lezit a en tu gantho !.. Aze drouk spered hag ifern... Truez, o va Doue ! Lavaret ho cheuz : Ignosce illis, nesciunt quid faciunt. Ha ni ? ni ne chouiemp ket muioch, ne anavezemp ket mad petra eo ar pechet. Pardoun, hag iviziken, ne bechimp mui ! Ni ho meulo, ni ho karo, ni a roio deoch gloar !

O va Doue, her goulen a raan, griit, griit ma na jommo en iliz-ma, kaloun ebet stag ouz ar peched. Tennit holl da 'vidoch ha dalchit-hi bepred er stad a chras evit, goude beza ho meulet var an douar, ma zaint holl dho meuli dan Env. Evel-se bezet great.

* * *

.NPO

XV

Prezegen var renk huel ar guir Gristen

Filii Dei estis per fidem quæ est in
Christo Jesu (Gal. III, 28).
Dre ho feiz, e Jesus-Krist, e zoch
bugale da Zoue.

VA BREUDEUR KER,

Trivach kant vloaz ' zo, eun den a lavare : « taolit evez evit ma kertzot dizanjer, rak amjest eo an amzer ma vevomp enni. » Evel sant Paol ni dhon tro a chell lavaret : taolomp evez, rak amjest meurbed eo an amzer hirio. Hano Doue ? nebeut eo anavezet. Aviel Jesus-Krist ? nebeut a feiz a lakear en-han. An iliz, he guirioneziou, he gourchemennou ? Neuz mui evit-ho kalz a zoujanz. An den ken nerzuz, ker santel koulskoude, a zo karget gant Doue da chouarn, da ren an eneou katho-lik, neo ket bras ar respet a zouger dhezan. Pa zellan piz ouz ar pezh a dremen, pa zelaouan mad ar pezh a lavarar, e rankan anzaou eun dra : kalz tud a zo evel ho micher ober brezel da Zoue ha goap deuz ar re a zalch dho religion. Kalz all ho deuz evel mez o tougen

.NHO VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN 285 .NTO

an hano a gristen hag o tiskuez, a vel kaer, int servi-cherien da Jesus-Krist. Eul loden hebken, eürus da dremen dirag an dud evit ar pezh ma klaskont beza dirag Doue, a zougen huel feiz ho badiziant hag a heuil heb aon ebed, al lezen gatholik. Klaskomp eta, eur vech evit mad, guelet e pe du e ma 'r virionez, guelet piou a dle sevel an huella he benn : pe an hini a daol peb religion dreist he skoaz evel ma taolomp e korn an hent eur votez torret ; pe an hini, gueach en aoun rag teod an dud, gueach evit plega da eun tech malheürus, a zilez ar mad evit ober an drouk ; pe an hini, heb taol an disterra evez ouz glabouserez au dud direol, a zelaou, e pep tra, heb aoun ha gant joa, mouez he goustianz ? Evit galloud, var gement-ma, rei dheoch eur respount guirion, e ranker ober, bep eil tro, tri zell dishenvel : 1° Sada ni ama, va Breudeur ker, ennhomp hon unan : petra omp ha petra ' dalvomp-ni ? 2° Sada en dro dheomp tud all evel domp. Evit-ho petra omp ha petra ' dalvomp ni adarre ? 3° Huel, dreist-homp, setu Doue. E balanz an Doue-ze, petra, evit an drede gueach, a bouez hon dalvoudegez ? Dan tri goulen a meuz great, an tri respount ma ' roan : 1° Poezet enghan he-unan, ar guir gristen a gerz er penn araog ; 2° Pouezet er guel euz he nesa, ar guir gristen a zalch ar chenta renk ; 3° Pouezet e balanz an Aotrou Doue, ar guir gristen a zo, a galz, dreist an holl grouadurien all.

.NHO 286 VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN .NTO

* * * Ar guir gristen poezet enghan heunan. Va Breudeur ker, tri dra, dreist an holl draou all a ra an den ar pezh ma zeo : eur spered hen deuz evit ana-voud ar virionez, eur galoun evit karet ar mad, eur chorf ouspenn hag a zo, e dourn ar spered hag e dourn ar galoun evel eur benveg, galvet da ziskouez, a vel kaer dan oll, e pe du, e pe gostez, a du ar virionez hag ar mad, pe en ho eneb, e teuomp den em daol. Evit eta, anaout mad petra dalv an den, e rankomp da genta anavoud mad an teir loden a zo enghan hag anavoud ouspenn, an implij mad pe fall, a ra euz anezho ho zeir. Hogen, evidon-me, pa studian, pa bouezan an den gant lealdet, en em gav, avechou, eürus, aliesoch gla-c'haret ; eürus pa gavan an den dalchet ganthan he renk huel, glacharet pa her guelan kollet ganthan he chened. Selaouit kentoch ha guelit ho chunan.

Spered an den. Kenta a m sko pa zellan ouz an heol eo he gurunen lugernuz : ouz ar bleunv, eo ho

liou marellet ; ouz al leon, eo he izihi nerzuz hag ouz an den eo ar spered a sklerijen he dâl. Spered an den, va Breudeur ker, oh ! eun donezoun gaer a dra zur ; hen eo a zav achanomp dreist kement zo var hon tro ; beza eo evel eun eulfen sklerijennuz lezet da guez a varnomp gant an Doue a falvezaz gan-

.NHO VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN 287 .NTO

than en eur hor chroui, kemeret skuer divarnhan he- unan. Lod a damall achanomp da veza enebourien dan deskadurez. Var gaou he lakeont ho abek. Evidon-me a vel, gant plijadur, an den o vuzula bolz an Envou, o treuzi au mor doun, en despet dan avelou dijaden, var al listri a zavite e porz ar gear-ma ; (1) plija- dur eo ganhen he velet o treuzi an dir, o turniad ar choat, o plega an houarn evel ma pleger eur vreunen blouz. Ne chellan ket, heb kaout foug, sounjal omp deuet a benn da gerzet, ker buhan ha ken distrounz var diou varren houarn dre nerz ezen an dour-bero ; soun- jal e kaser dre eun neudennik orjal ha ker prim hag eur volot kanol, euz hor chelou beteg ar penn pella 'r bed. Ia, an deskadurez a zo eun dra gaer pa rear anezhan implij mad. Mez aliez, re aliez, sious ! an deskadurez a ra hent treuz : ar pez a lavarer, hirio, a zislavarer var- choaz. Aliez, re aliez, da heul an deskadurez e teu an our- gouil ; Scientia inflat. Aliez, re aliez, an deskadurez a lez goullou kaloun an den. Seulvui e tesker, seulvuioc'h a gaver da zeski. An desketa den eo a lavar da genta : ar pez a chouzoun neo netra. Aliez, re aliez, an deskadurez, rak ma en em dro varzu an drouk, eo a ra ar brasa gouli dan ene paour. Soun- jal a reomp da zeski hebken ar pez a chell hon lakaat .NFO (1) Ar brezeggen-ma voa great e Rekouvrans-Brest.

.NHO 288 VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN .NTO

da ober, ervez hor choant, hon treuz er bed-ma, heb sounjal deski ar pez a chell hon lakaat da ober, evel ma zeo dleet, hon treuz en eternite. Ar guir skiant, ar skiant dreist an holl skiantchou, eo skiant ar zent. Da eun den euz an amzer gueachall, e voa lavaret eun devez : « A beleach, a be wenn oud-te ? Piou oud ? Pe varzu e zez ? : Ex quo populo es tu ? Qu est terra tua ? Quo vadis ? » Dan tri goulenn-ze, ar brasa sperejou, en amzer dre- menet, nho deuz kavet respount diabet ebet da ober. Hag hirio en deiz, dindan dourn ar chenta deuet, e zeuz eul leor, ne meuz nag aoun na mez o lavaret he hano, leor ar chatekiz, hag a respount : Great omp gant Doue, servicherien omp da Zoue, mond a reomp varzu Doue, da renta dezhan kount euz hor buez. A nep a choar kement-se, ha pa ne choufe netra ken, a choar ar pez a zo a huella priz. Goud a ra ar pez a laka skanv poaniou ar vuez, ar pez a laka santel he labour pemdeziek, ar pez a ro nerz e kreiz an danger, ar pez a ro, en heur ar maro, diouaskel dan ene evit nijal dan Env. Kaloun an den. Goude ar spered e kavomp eur galoun. Eun dra gaer eo ive, ken kaer pe gaeroch evit ar spered. Hi, ar ga- loun, eo a ra ar vamm dener, ar mignoun mad, ar zoudard dispount. Meuli a chellomp an den a spered. Evit an den a galoun vad, e reomp eur gammad en tu all : ni her charo.

.NHO VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN 289 .NTO

Studiomp eta kaloun an den. Kemeromp hi gant evez. Eaz eo da chlachari, da ranna : evit-se awalch eo euz a eur gomz. Eaz eo ive, da laouennaad. Eur zell, eur muschoarz a lak anezhi eüruz, epad eun devez. Eaz eo ive da zistresa. Hag aliez siwaz ! neo ket ouz ar mad eo en em dro. Koulskoude, en tu ma tro, e laka an den a bez da gos- tezia dhe heul. Spered ha korf, holl e sentont diouthi, ha gant prez : Ubi amator, non laboratur, vel si labora- tur, labor amator. An den eta, pa dalv eun dra benag, a dalv ar pez ma talv he galoun. Hag ar galoun, dhe zro, a dalv ar pez ma en em stag outhan. Karit ar mad, ar vertuz, al lealded, savit ho kaloun dreist ar plijadureziou mezuz, dreist ar madou bresk a gaver er vuez-ma, ha setu choui pignet huel. En dro dheomp netra ken dudiuz da velet hag eur galoun bur, mad, disklabez ha leal. Karit an droug, an dizurz, kement na greder da gared nemet e kuz, pegen izel e rankomp stouet evit ho kue- let, ha pa ho kuelomp e pe renk ho kavomp ? E renk an dud dizakr, pe e renk an dud lik. Hogen, dre he nerz he-unan hebken, petra ' chell kaloun an den da ober ? Lakiit ho tourn var ho koustianz, hag e klevot ar respount. Pet gueach, siwaz, eur zell, eur gomz, eur zounj nho deuz hi ket diskaret a blad ? Gant skoazel Doue hebken, e chellomp lavaret : Omnia possum in eo qui me confortat : gant Doue o kennerzi achanon, ne gavan netra dreist va galloud. 19

.NHO 290 VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN .NTO

Korf an den. Ar spered zo eun dra gaer ; eun dra gaer eo ar galoun. An ti ma reont ennhan ho demouranz a zo eun dra hag a c'houlenn, d'he dro, eur gomz deuz hor perz. En dro dheomp, kement hen deuz buez, a stou he benn varzu an douar. Er chontrol, korf an den, ploumm evel eun tour, a zav he benn varzu an Env. An douar evithan neo nemet eur skabel lakeat dindan he dreid. Guelit ha sellit outhan. Pa zeu ar blijadur da skle- rijenna he dal, da leda 'r muzchoarz var he vuzellou, da lakaad eur gomz a garantez var he deod, e rankot anzañ : ia, e guirionez, an den eo roue ar bed-ma. Guelit hen, dreist holl, pa vez Roue en he di, mestr dhezan he-unan : pa zoug, heb en em glemm, pouez al labour ha pouez ar boan, pa gerz atao gant an hent mad, ha pa vir na zeuffe eun tech mezuz benag dhen stleja, evel ma

kar, en tu mar plij ganthan her poulza. Koulskoude, da daol evez e zeuz. Ar pechet a zo tremenet dreizhan, hag en eur dremen hen deuz lezet ennhan eur chrizien fall. Lavaret a reomp : an hen-ma-hen, eo va brasa ene- bour. Neo ket guir, va Breudeur ker. Hor brasa enebour eo hor chorf paour. Henvel eo ouz eur forn choret, atao prest, ma na zigwallomp, da rosta, da bulluch pep tra. Piou, eme sant Paol, piou a m zizammo-me euz ar chorf a glask atao va laza : Quis me liberabit de corpore mortis hujus ?

.NHO VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN 291 .NTO

Va Breudeur ker, ha kavoud a reomp-ni eun den hag a zalcho he spered difazi, he galoun pur, he gorf bepred ploumm en he zav ? Ia, kavet e vezo, kavet eo : he hano ' zo : Ar guir gristen : Ar guir gristen a chell koulz hag eun all, studia 'n holl skianchou. Mez goulaouen ar feiz a ren anezhan bepred. Pa vank sklerijenn ar spered, hi a astenn he dourn hag hen laka da dremen. Ar guir gristen zo mestr dhe galoun. He harpa ' ra ouz kroaz Jesus-Krist, he zouba ' ra e gouli kaloun hor Zalver. Ar guir gristen a ra dhe gorf plega dar feiz. Hag ar chorf en eur zenti, a zalch he gaera kurunen. Her goud a raan : koueza a chell, avechou. Neuze, kiit dhe gavoud, hag evel sant Remi da Glovis, lavarit dhe- zan : « Stou da benn, pleg da zaoulin : ador ar pezh ha cheuz rostet ; rost ar pezh ha cheuz adoret ! » Res- pount a ra « Evel-se bezet great. » Kerzet a ra a nevez gant nerz-kaloun. Ha setu perak me ' lavar : ar guir gristen a zalch ar renk huella, a gerz er penn araog. * * * Ar guir gristen pouezet er guel deuz he nesa.

Va Breudeur ker, goude beza great eur zell varnomp hon-unan ha klasket anavoud piou achanomp a zalch ar chenta renk, greomp eur zell en dro dheomp. Ne maomp ket hon-unan var an douar. A gleiz, a zeou, a bep tu, e kavomp tud all great evelomp. En

.NHO 292 VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN .NTO

ho zouez e rankomp beva. Hag evit kaout eur beva mad, gantho e rankomp en em glevet. Beva er brezel a zo eur beva fall. An en-em-gleo, ar garantez, eo a ra ar guir eürused. Hogen, va Breudeur ker, petra hon laka da garet ar re all ? Hor spered ? Ar chontrol eo a choarvez. Seul-vui ma studiomp buez an dud, ma ho anavezomp mad, seul-velloch e velomp int neubeut din da veza karet. Hor chaloun, marteze ? Ar virionez eo, ma chen em garomp hon-unan. Mez ne garomp ket ar re all. « Holl din ! Netra da zen ! » Setu komz ar galoun. Karet awalch a raïmp ar re a blijo dheomp, ar re a raio dheomp plijadur ho gueled : da lavaret eo, en eur ho charet e chen em garomp hon-unan, e klaskomp hor mad hon-unan. Setu perak karantez ar bed a zo ken tro-distro : pa nij kuit an eürusted, peurliesia e nij dhe heul : Tempora, si fuerint nubila, solus eris. Ha mar ka- romp ar re hor char hag a ra dheomp plijadur ho charet, piou ha petra hon lakaio da garet ar re nhor charint ket, da garet ar re a zisplij dheomp.

Guelit en amzer dremenet. An hantervrasa euz an dud a oa sklavourien dindan an hanteren all. Hag ar sklavour, pa blij e gant he vestr, a veze bazatead beteg ar goad, guerzet evel ma verzomp eul loan mud, pe daolet e beo da vaga 'r pesket e stank an dour. Ken etrezo, ar vistri, a gemere evit ho reolen, ar gomz a lennomp en Aviel : dant evit dant, lagad evit lagad. Mar a m charit, me ho karo ; mar noazit din, pa ga- vinn an tu, mhen talvezo deoch.

.NHO VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN 293 .NTO

En hon touez e velomp lod hag a gemer eun hano kaer. En em chelver a reont philanthrop : mignoun an dud. E guirionez rei a reont kuzulio kaer ; rei lod euz ho danvez evit sikour an izomek. Mez na roont ket ho chaloun da heul : nho deuz ket a guir garantez. He c'havoud a c'hellomp koulskoude, var an douar, ar guir garantez-se ha neo ket diez braz evidon lavaret dheoch piou hen deuz hen digaset en hon touez.

Trivach kant vloaz ' zo tremenet, eun den a lavaraz : « Me ro dheoch eur gourchemen nevez : Mandatum » novum do vobis ; en em garit an eil egile evel ma e » meuz ho karet da genta, grit d'ar re all ar pezh a gar- » fach a ve great dheoch ; roit bennoz dar re a ro » d'heoch malloz ; grit vad dar re a ra dheoch drouk. » Hag evit lakat ar skuer vad e kichen ar gourchemen, e reaz var he varo eun diveza peden : « Va zad, pardou- nithi, rak ne chouzont ket petra ' reont. » Souden, varlerch, e challed guelet lod tud ha nho devoa nemet eur galoun hag eur spered : Cor unum. Anhezo pa dremenet, ne gavet da lavaret nemet eur gomz : « Guelit pegement e chen em garont. » Pelloch e zeant. Taolet en prizounio evel tud a zi- zurz, dispennet gant kribinou houarn, bruzunet dindan dent al loaned gouez, e pedent en eur vervel, evit ho bourrevien griz hag e lavarent evel ho mestr : « Va Doue pardounit-hi. » Hag ar wenn dud-ma neo ket maro ; e ma int en hon touez, ha beo buezek ; ho chaout a reomp e pevar

.NHO 294 VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN .NTO

chorn ar bed ; er broiou pell o prezek dan dud gouez ; en hospitalio, o louzaoui gouliou an dud klanv ; e lochen ar paour, evit lakaat ho dourn en he zourn hag ho aluzen var gorn he daol ; var dachen ar brezell evit dizougen an dud machagnet. Ia, beo int, ha beva raïnt keit ha ma pado ar bed. An had

anhezo zo bet dispartiet gant dourn Doue ha taolet ganthan en douar mad, en douar glebiet gant ar goad a ziveraz divar groaz menez Kalvar. Mar goulennit piou int, ho hano ' zo eaz da gaont, galvet int : Ar guir gristen.

Mar goulennit ouspenn, a beleach e teui dan den eun nerz ken burzuduz, ar respount a zo ken eaz all da rei. « Ar pezh, a lavare, eun devez Jesus-Krist, ar pezh o pezo great dan disterra euz an dud, mher chemero evel pa ve great din va-unan. » Her chlevet, hen entetet ho cheuz chouï ? Ar vad a reomp, ni kristenien, da eun den all, ni her gra da Jesus-Krist. Ha Jesus-Krist eo hon Doue, hor skouer, hor mestr, a vezo hor barner. Mad eo da baea he zle ha pinvidik awalch evit her paea dreist vuzur. Selaouit kentoch : « Deuit, tud benniget gant va zad : naoun a meuz bet ha va naoun ho cheuz torret ; bet ounn noaz ha va guisket ho cheuz ; deuit, eta, da gemeret perz euz ar rouantelez a zo great evidoch, abaoue krouidigez ar bed. » Ar bedma dremen : an eternite a jomm. Ober vad eo lakaat var interest e dourn an Aotrou Doue. Setu

.NHO VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN 295 .NTO

kreden ar guir gristen ha setu ive perak, dindan boan da goll he hano, ar guir gristen, pouezet er guel euz he nesa, a rank derchel ar chenta renk.

*

**

Ar guir gristen, poezet e balanz an Aotrou Doue.

Va Breudeur ker, lod tud a denn fouge euz ho wenn, euz ho lignez huel. Her choumpren a raan, rak kaer hor bezo beza bet evit heritaj, eun hano meulet gant guirionez, a dalv ouspenn aour hag archant. Lod all a denn fouge euz ar vignouniach ho deuz gant tud savet er chargou huel. Ne meuz ket dho zammal : eur mignoun mad ha goestl dhon harpa a zo eur guir denzor. Lod all choaz a denn fouge euz ar pezh a vad a gavout enno ho-unan. Ma nher greont nemet en eur druga- rekaat Doue ne meuz nemet dho meuli, rak beza mad eo beza eüruz. Lod all, erfin, a denn fouge euz an Esperanz ho deuz da bignat huelloch choaz. Ma ne choulennont, ma ne glaskont pignad nemet gant ar zounj da veza guelloch, ne lavarín nemet mad.

Hogen, ma ne challomp ket var bouez kement-ma, tammal re, tud ar bed, heb aoun da veza tamallet, e lavarín ive da m zro : « Eneou kristen, tennomp fouge euz hor lignez, rak diskenn a reomp a wenn huel. Eun hano hon deuz, eun hano dreist pep hano all, eun hano roet dheomp gant Doue he-unan: Ut filii Dei nomine-

.NHO 296 VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN .NTO

mur et sumus : guir vugale omp da Zoue. Mignou- niach huel hon deuz : « Nho kalvin mui va jervicherien, eme Jesus-Krist, me ho kalvo va mignouned. » Dre Jesus-Krist omp deut da veza heritourien an Aotrou Doue, evel keit ha keit gant hor Zalver, da neubenta gant eun hevelep guir, e zomp galvet da gemeret hon lod er baradoz : Cohæredes autem Chriti. Deut omp, dre hor badiziant, da veza evel unan deuz he izili : Membra de membro, evel ma teu ar chrefen hag an troad ma zeo grefet varnhan, da ober ho daou ar memez guezen. Braz omp dreizomp hon unan, pa evit lavaret guell, dre chras Doue. Ha choant ho cheuz e lavarfen dheoch petra gavan a gaera var an douar ? Kaer e kavan an noz steredennet, ar mor glaz ha ledan, ar guel a zo divar eur menez huel. Mez kaeroc'h aleiz, e kavan eur c'hrouadurik bihan. Tostaomp sioul ouz he gavel. Setu hen aze. Sellit oud-han gant he lagad glaz ker sklear ha dour en eur veren, gant he vleu du, rodillet en dro dhe dal guenn, gant he ziou voh ruz ha round evel diou gerezen. Eun dournik dhezan zo a zispil var gant he gavel, he zourn all pleget var boull he galoun hag he vuzellou hanter- zigor a zeblant mouschoarzin ouz Elez baradoz Doue. Aze, e ma choaz disklabez kurunen ar vadiziant, aze ma c'hoaz ar galoun bur. An teod-ze c'hoaz n'hen deuz lavaret an disterra komz hag he defe poaniet kaloun. Ia, krouadurik bihan, te a zo kaer, rak te zo templ beo ar Spered-Glan. Evel eur skeud a Zoue a velan var da dâl.

.NHO VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN 297 .NTO

Eur varren houarn en tan a zeu, var eun dro, da veza tan hag houarn : evel-dhi te zo, var eun dro, evel den ha Doue : Divinæ consortes naturæ. Mad, va Breudeur ker, ar pezh ma zeo ar chrouadur en he gavel, e zeo ive ar guir gristen chommet direbech. Muioc'h eo choaz, rag var gurunen he vadiziant e velan eur gurunen all, kurunen ar viktor.

Erfin, rekoumpanz vad, madou a briz a chortozomp. Er bed-ma, netra ne bad. Lod en eur guitaad ar vuez a goll kement a ra ho flijadur : traou ar bed. En eter- nite, nho deuz netra da chortoz. Evit holl esperanz e chesperont e kouezint holl e kaloun ar bez, evel ma kouez holl al loan divadez er bern teil ma vez taolet ebarz. Netra da zouja, netra da esperout : setu ho men- noz, mennoz dister ha planeden

digonfort. Lezomp hi ha deomp da gaout ar guir gristen o vervel. Heb anken e kimiad dioc'h ar bed. N'her c'hare ket : Ar bed noa ket he vamm-bro. Heb anken e kimiad dioch kerent, mignounded. En eur astenn dhezo he zourn evit an diveza gueach e lavar : « Kenavezo er baradoz, el leach na zeuz mui a zisparti. » Heb anken e kimiad dioch he gorf he-unan : Her lezel a ra, evit eur pennad amzer, da zisken en douar zantel, mez her goud a ra, eun deiz da zont, ar chorf a lez ama var he lerch, a zavo euz ar bez leun a vuez, kurunet a zantelez evit kemered he lod en eürusded ar baradoz. Setu perak, e lavaren en eur goumanz : Pouezet e

.NHO 298 VAR RENK HUEL AR GUIR GRISTEN .NTO

balanz an Aotrou Doue ar guir gristen a zo, a galz, dreist an holl grouadurien all.

Setu ive perak, e lavararin en eur achui : Kristenien, va Breudeur, kemeromp kourach, kerzomp kalounek ha laouen gant hon hent : choazet hon deuz ar guella loden. Beva e guir gristen a zo mad e pep giz ; evithan eo promesaou ar vuez-ma, evithan promesaou ar vuez da zont. Evel-se beza great.

* * *

.NPO

XV

Var ar Berseveranz

Depositum custodi. (I. Tim. VI. §. 20).
Dalchit mad dar pez zo fiet ennoch.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZED KRISTEN,

Echu ar mission evidoch choui. Prezeget e meuz beteg henn euz a... etc... Hirio araog ho kuitaat netra mui nemet eur ger, komz sant Paol da Dimothee : Depositum custodi... Evel sant Paol a garie Timothee, me ive o kar. Plijadur e meuz bet o pre- zek dheoch epad an eiz devez-ma. Nho kuelin mui, koulz lavared sur, var an douar. Mez er bed-ma pep tra a dremen buhan. Me gar-fe choaz ho kuelel holl er baradoz. Hag abalamour da ze, evel sant Paol me la- var : dalchit mad dar pez zo lakeat etre ho taouarn : Depositum custodi. Red eo perseveri ! Ouz petra en em ziwall evit hen ober ? Petra da lakaat en implij evit derchel mad ? setu e tri cher ar gelennadurez-ma. * * * Red eo perseveri. Mankout da berseveri, a ve mankout dhe cher, ger roet da eur mignoun, da eur mestr.

.NHO 300 VAR AR BERSEVERANZ .NTO

Eun devez, bihanik, bihanik oach choaz, ho mae- ronez hen doa, var he diouvreach, ho touget dan iliz. Ar belek a skuillaz var ho penn dour ar vadiziant. Hag epad ma kanet an Te Deum, aze er chur, epad ma vralle laouen kleier ar barrez, evit kemen oa eur chris- ten muioch var an douar, eun eal a bigne dar baradoz evit lavaret da Zoue an hano oa roet deoch etouez an dud. Hag hoch hano oa neuze, skrivet var gaierou ar baradoz. Hag er baradoz ive, an Elez a gane laouen en enor dho breur bihan digaset var an douar. Eur gador oa raktal kempennet gantho, a benn ma zistrofech dar baradoz. Mez, da benn dek, ugent, tregont vloaz an Elez ne ganont mui evidoch : deut int da veza mud evit ar pez a zell ouzoch ! Hoch hano ' zo effaset var gaierou an Aotrou Doue, eur gador e kanv... Doue troet he garan- tez... Ene piou an ene 'zo digurunet ? Penaoz an aour melen da bloum a zo distroet ? An ene paour-ze, deoch chui eo, va breur ! Penaoz e kollaz he gened ? Ar foar, ar pardoun, an danz-ma ; ar mignoun, al leor, an tizont a respount.

Mez setu a nevez kleier o soun : ar mission a zo. Eun den a zeu en iliz he galoun pounner, he benn pleget.. Seblantout a raan klevet trouz chadennoù eun torfetour : chadennoù ar pechet... Klask a ra eun eil badiziant : hini ar binijen. Kofeseat ho peuz holl ha mad, epad ar mission-ma. Diganeoch

.NHO VAR AR BERSEVERANZ 301 .NTO

goudeze, ho tad kofesour hen deuz goulennet evel ma oa bet goulennet en ho padeziant kenta : ha renonz a rit- hu dan dra-ma, dan dra-zont. Hag holl, ar glachar en ho kalonou, ho peuz lavaret : « Ia sur, renonz a raan : Abrenuntio. » Ha var hoch eneou ar pardoun zo dis- kennet neuze : Ego te absolvo... Hoch ene zo deut da veza ker guenn ha biskoaz : Afferte stolam primam... annulum... Hoch hano ' zo a

nevez skrivet el leor a vuez. Ama, en iliz-ma, e zoch eüruz, brema. Santout a rit ho kaloun o kana en ho kreiz. Hag en Env zo le- verez vras ive : Joa vrasoch eget evit perseveranz naon- tek ha pevar-ugent den just. Hag aont-hu, a nevez, an holl Elez a gan an Te Deum.

Mez : Depositum custodi. Eun den honest nhen deuz nemet he cher. An hini a zalch mad dhe cher en despet da bep tra a vez is- timet. Mankout dhe cher zo en em zizenori. Hag ar vez a vez seul vrasoch ma vez ive brasoch an drubar- derez. Hogen setu diou bazen, an diou izella a chell an dru- barderez diskenn beteg enno. Eun den ' oa pinvidik. En em gaout a ra gant eun den paour... Truez hen deuz oud-han, ranna ' ra gan- than he zanzev... Mez e nebeut amzer, ar vout a dro. An den pinvidik da genta, ' guez paour hag ar paour bet sikouret ganthan a dro kein dezhan. Petra lavarit deuz an den-ze ?... Me lavar eo eun treitour, eun tru- bard euz ar re vila.

.NHO 302 VAR AR BERSEVERANZ .NTO

Setu aze, eun all, eur zoudard. Brezel zo. Ha he jeneral hen deuz roet dezhan drapo he vro da zougen en emgann. Mez setu eun den estren o tont. Kinnig a ra dezhan archant. Hag ar zoudard a verz he zrapo hag he vro. Deuz hennez petra zounjit ive ? Evidon-me eo dizenoret da viken. Mad, kristenien, Jesus-Krist ' zo hor mignoun, hor ma- doberour. Guelit ar groaz ; perak e ma eno ?... Guelit ar gador govez ; evit piou eo great ? Hag an Tabernakl, e peleach e ma ti Jesus en hon touez ! Hag an Env ?... Hen eo ive hor jeneral. He hano a zougomp, he zou- dardet oump. Mankout dezhan a zo ive eta, trahisa mignoun ha drapo.

Ouspenn ' zo. Mankout da berseveri zo en em dra- hisa hon-unan. Rak koll a rear en eur guez a nevez er pechet, ar meritou deuz kement tra vad hon deuz great. Ha neuze choaz, Doue a denn diganheomp, a nebeut da nebeut, he holl grasou : Et fiunt novissima hominis istius pejora prioribus. Evit klenvejou an ene eo evel klenvejou ar chorf. Unan pare deuz an derzien, mad ma chomm pare. Mez ma teu da guez a en dro, e ma kollet. An den ne deu da zerchel dhe cher goude he vission a laka var var he zilvidigez. Perseveri, er chontrol, eo errezi an Env: Qui autem perseveraverit usque in finem, salvus erit. * * *

Ouz petra diwal evit perseveri ?

Sant Paol a lavare : Periculis ex gentibus, periculis

.NHO VAR AR BERSEVERANZ 303 .NTO

ex falsis fratribus, periculis in solitudine... Evidomp- ni ar memez tra zo guir.

Da genta, danjerou a berz ar bed. « Mont a rit da eur vro, eme ar prophet hag e velot enni, lod o tougen doueou aour, mein, koat, pri ; ha tud var ho daoulin ouz ho adori. » Choui ive, brema goude ho mission, a zistro da greiz ar bed. Ar bed ne jench ket. Doue ne bedaz ket evit ar bed. Abalamour da ze, ' vo guir atao lavaret : V mundo a scandalis. Ha neuze : Corrumpi et corrumpere sæculum vocatur. Ennhan an drouk-spered, a vel pe a guz, a glask atao 'n dro da goll an eneou. Pellait eta deuz ar bed.

D'an eil, danjerou a berz ar falz vignounded. Lavarit din, eme ar re goz, piou a heullit, ha me ' lavaro deoch piou och. Guelit sant Per. Var digarez mont da heul Jesus, e za den em lakaat etouez enebou- rien he vestr. Ne zale ket da nach anezhan. Pellait ive deuz an dud difeiz. Pellait choaz deuz an takadou danjeruz. David, eur roue santel, oa eat, eun devez, da eul leach hag a velaz, anezhan, eur vaouez o chen em choalchi. Diaoul al luxur a iez en he galoun : Kueza ' reas er pechet. Diwallit ! Diwallit erfin deuz al leoriou, ar chazetennou fall. Beza int kontam ar galoun, noz ar spered...

Dan trede, ar galoun he-unan.

Ne cheller ket, siouaz ! en em zispartia diouthi ! Ha koulskoude henvel eo euz eur menez tân : Pa zounjer ne-

.NHO 304 VAR AR BERSEVERANZ .NTO

beuta, hon laka holl da grena. Lakaat eta dezhi eur vistign hag eur speuren var he zro.

* * * Petra da ober evit derchel mad ? Eun den klanv, pa goumanz dont da vad, 1a) a daol evez ; 2l) a choulenn, aliez, ali ar medisin ; 3de) a gemer boued iach hag aliez. Greomp ar memes tra. 1a) Vigilare : Taolomp evez... Sounjomp en hon amzer dremenet, er pezh ' zo bet kiriek dhor mankou... Nen em fiziont mui ; 2l) Orate : Petra eo nerz an den ? Goulennomp ali, sîkour ar medisin... pedomp ; 3de) Tostaomp aliez ouz ar zakramanchou. Hi eo nerz konfort, sklerijen, magadurez hon ene, keit a vezomp och ober hon treuz er bed-ma.

* * *

Ha brema, va Breudeur ha va Choarezet kristen, echu mad ar mission. Araog mont kuit, e lavaran deoc'h kenavo ! Houma eo bet ar veach kenta dheomp den em velet. Brema gozik sur nen em velimp mui var an douar- ma. Mez buez an den neo nemet eun tremen, eur cha- loupaden varzu ar bed all. Eno, esper a meuz, e chen em velimp adarre. Hag abalamour da ze kenavo er bed all, kenavo e baradoz Doue ! Evelse beza great.

.NPO (305)

PEDERVET LODEN

SARMOUNIOU EVIT EUN ADORATION

(*)

20

.NPO (306)

Ne 'z eus netra war ar bajenn-mañ.

.NPO (307)

I

PREZEGEN
Var ar Beden

Petite et accipietis.
Goulennit hag ho pezo.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZED KRISTEN,

Kement hen deuz buez a ro, en he iez hag ervez he stad, merkou euz ar blijadur hag euz an displijadur a gav er bed-ma. Pa bad re bell ar zechor, ar bleunv a veler o plega var zu an douar ho fenn antervenvet ; mez da heul ar glao pe ar gliz e teu dhezo a nevez-flamm ho freskadu- rez, ho liou kaer hag ho choez mad. Dirak an danger, an aoun pe ar chlenved, al loen divadez hen deuz he strafuil, he dal ankenniet, he glemmou truezuz. Evel evit merka he levenez e tiskouez he lagad lemm, he droad skanv hag he vouez lirzin. An den savet huelloch e skeul ar vuez gant dourn madelezuz he Grouer, a gaver enghan, splammoch choaz, ar memez pleg.

.NHO 308 VAR AR BEDEN .NTO

Pa zeu al laouenidigez da skei var dor he galoun, ar galoun-ze en em zigor raktal, ha ker buhan eur gomz a vennoz a bign varzu an Env. Pa zeu, er chountrol, hag e teu aliez, an displijadur da choulen digor, an or a rank en em zigeri adarre (rak ar prenn a zo bet torret gant ar peched !) Ha kerkent eur gomz all a zao : n'eo mui eur gomz a joauzded mez eur gomz hag a lavar : « Skoazel din hag ouzin truez

! » Great omp eta evit pedi, rak pedi, nemed en em fazia rafen, a zo, netra ken, sevel he ene varzu an Env evid meuli Doue ha goulenn out-han ar madou a vank dheomp. Koulzgoude, va Breudeur kristen, eun dra zoaniuz meurbed a rankan da anzaou ouzoch. Lod achanomp a zell ouz bolz an Envou heb rei meuli dan dourn hen deuz he steuet ; lod achanomp a vel, hag enno ho-unan ha var ho zro, donezounou a bep giz, ha ne lavaront ket bennoz dho madoberour. Lod achanomp, faziet divar an hent mad pe zaoubleget dindan ar boan, ne zavont nag ho lagad nag ho mouez varzu Doue da choulenn pardoun, da choulenn sikour : pe mar pedont ne bedont ket evel ma tleer pedi. Setu perak e teuan hirio da gozeal dheoch euz ar beden. 1° Pegen red eo pedi ; 2° Pegen nerzuz eo ar beden ; 3° Perak hor pedennou a jomm ken aliez a veach heb beza selaouet gant Doue. Setu, e tri cher, va cheleennadurez.

.NHO VAR AR BEDEN 309 .NTO

VA BREUDEUR KER,

Pa zellan ouz traou an iliz-ma e velan en-hi eun ograou savet var he bilierou mein. Setu hen aze gant he gorzennou koat pe bloumm ; lod anhezo striz ha berr ; lod all hir ha ledan : pep tamm hen deuz he blas hag e vent, pep tamm he vouez skiltr pe bounner ; ar micherour en eur hen ober, hen deuz muchet pep tra, great pep tra gant urz, ha goude beza roet an diveza taol kizel pe daol morzol, en em dennaz a gostez hag a lavaraz : peurchreat eo va labour ; ne vank mui nemed eun ograouer. An ograou, e guirionez, dreizhan he-unan a zo evel pa lavarfen mud ha diskiant : he vouez a zo kousket en he gorzennou ; pa zihun, nemed renet mad e ve, he vouez a zo dizoare ha direol, he skiant hag he vouez a zo, euz eun tu, penn ar micherour hen deuz her great, euz eun tu all e dourn an ograouer a labour ganthan, hen-ma, an ograouer-ma eo a dle ervez he choant ha bep eil tro, tenna anhezan klemmou truezuz an dristidigez, toniou drant ar blijadur pe huanadou an esperanz. Dindan he vizied, taolet ama hag haouant var an ibiliou olifant, an ograou a zeblant, bep eil tro, pedi ha trugarekaad, hirvondi gant ar boan pe dridal gant an euruzded.

Brema, va Breudeur, kasomp hon daoulagad hag hor spered dreist an iliz-ma ha greomp eur zell var ar bed. Hen ive, ar bed-ma, ' zo evel eun ograou braz, savet en he bloumm dindan toen chlaz ar firmamant, hag

.NHO 310 VAR AR BEDEN .NTO

ennhan pep tra zo ive great gant urz, gant pouez, gant muzur ; pep tra hen deuz he vent, he chobari, he renk, he vouez ; savet eo bet gant eur mestr micherour, hag ar micherour peur-chreat ganthan he labour, en em dennaz a gostez evid rei he blas dan ograouer.

Va Breudeur ha va Choarezed kristen, nen em faziomp ket ; pe ni a gavo mad pe ni a gavo drouk, e maomp, pep unan achanomp, dirag ograou an Aotrou Doue ; ha Doue a chortoz, a vel petra raïmp euz he ograou. Evit-han, evit her meuli eo great, ha ni a zo gal-vet da rei mouez ha skiant dan ograou-ze. E tleomp, evel pa lavarfen, dastum dindan hon dourn, sklerijen an heol, sked ar stered, hiboud an dour, trouz an avel, krosmol ar gurun, liou kaer ar bleunviou, kanaouen al laboused ; e tleomp ouzpenn ha dreist-holl rak en ograou ar bed ni a zo ar gaera korzen ! lakaad hor mouez da heul hon dourn, evit rei skiant hag urz vad dan holl gorzennou dishenvel, ha dougen betek an holl challoudek meuleudiou an holl draou krouet.

An nep eta ne bed ket, a vank da rei dhe vadoberrour ha dhe vestr ar veuleudi a dle da rei dhezan ; mired a ra ouzpenn na bignfe betek ennhan meuleudiou an holl draou krouet ; dre he fait an holl grouidigez a zo, en despet dhezan, dalchet er prizoun : Vanitati enim creatura subjecta est non volens. (Rom. 8-20). An den a zilez ar beden, neo mui din euz ar renk huel a zalch er bed. Truez a meuz ouz he ingrati, truez a meuz ive ouz he zallentez.

.NHO VAR AR BEDEN 311 .NTO

Petra omp-ni, va Breudeur ker, ken paour, ken pin-vidik ? Eur meudadik douar digaset ennhan buez gant an Aotrou Doue, mez barnet da zistrei e douar dar pred merket gant ar brovidanz. Ha keit ha ma vezomp o treuzi ar pennad hent a zisparti hor chavel dioch hor bez, neuz ket bet lavaret dheomp : « Gra euz da dammik buez an implij az pezo choant ! » Keit ha ma vevomp lagad Doue a zo, noz-deiz, o para varnomp, ha da heur hor maro e kavimp an Doue-ze ouz hor gortoz var dreuziou an eternite, ar valanz en he zourn evid poueza hor buez hed-da-hed. Neo ket awalch eta, klask ober mad hon treuz er bed-ma ; evit treuzi ar bed-ma ne vezomp ket pell ; red eo dreist holl, poania da oher mad hon treuz er bed-all. An amzer a dremen ; an eternite a jomm, hag en eternite-ze, ni a zastumo ar pez hon devezo hadet epad ar vuez-ma. Sounjomp pe na zounjomp ket, evit an eternite, eun eternite eüruz pe valeüruz, eo e labouromp var an douar.

Hogen, va Breudeur ker, pe seurt labour, dreizomp hon-unan, a chellomp-ni da ober : 1° Hor spered a

zo ken eaz da douella, ar peched a choar en em zichiza gant kement a izign, ma taolomp had, aliez heb goud dheomp, e liorz an ifern e leach taol e liorz ar baradoz. 2° Hor chaloun baour a zo ken dinerz, ken douget dan drouk, ma lezomp a gostez ar mad a garfemp da ober evit ober an drouk a garfemp da lezel a gostez : Video meliora, proboque, deteriora sequor.

.NHO 312 VAR AR BEDEN .NTO

3° Hent ar vuez a zo ken digoump, ar bed kel leun a skouer fall, an drouk-spered ker karget a fallagriez, guenojen ar vertuz ker striz, ma zeo diez braz, zoken evid ar re ho deuz muia c'hoant da zerc'hel mad, na zeufe ket eun tamm poultren, eur strinkad fank benak da sklabeza hon ene paour ! 4° Hag eur veach hon ene blounset, gouliet, astennet var an hent, marteze lazet gant ar pechet, penaoz lakaad ar ieched, ar vuez da zistrei ? ha kavet e vezo-hen eur vaz da harpa ar beachour skuiz ha dinerz ? Eur c'houlouen, da sklerijenna 'n den amc'houlou ? Er zaviou tenn, er pignou rust, ha dond a raio eur Simon Sirene da zizamma an tremeniad ? Ha mar digouez da nerz an derzien beza treach da nerz ar vuez, d'an dentasion rei lamm d'an ene, pa vezo Lazar sebeliet e bez ar peched, ha kleved e vezo eur vouez o lavared : Lazar, sav ac'h-al-lec'h-se: Veni foras ! Respount a raan : ia, ho chavoud a chellomp, mez nho chlaskomp ket en dro dheomp. En dro dheomp petra ' velomp-ni ? tud evelomp, ken dizounj, ken dichalloud ha ni ? Aliez e leach beza evid hon dourn eur vaz mad dhon harpa, e vezond dindan hon troad eur mean-ruill mad dhon diskar. Mez ar pez ne ma ket e galloud an den a zo e galloud Doue, heb gras Doue, ne chellan ober an disterra tra evit gounid ar baradoz ; ne chellan ket sokenoch kavoud ar choant, ar zounj da chounid ar baradoz-se : gant gras Doue er chontrol neuz netra hag a ve dreist va nerz : Omnia possum.

.NHO VAR AR BEDEN 313 .NTO

Mez, ha setu ouz petra e rankomp taol evez mad, Doue dre justiz ne vank netra dan den. Mar hon deuz kollet hor churunen : kurunen hor zantelez, kurunen hor galloud, kurunen hon euruzded, piou da damal, nemed-omp. Dre vadelez eta, netra ken, eo e ro Doue dheomp kement a ro. Hogen, va Breudeur, an nep neo dleour a netra, a chell abarz astenn he zourn, merka pe geit ; penaoz ha da biou ech astenno an dourn-ze, ha Doue, var bouez kement-ma, hen deuz diskleriet he volontez. Euz he holl chrasou neuz nemed unan, unan hebken, ar chras da bedi, hag a ve roet heb he goulenn ; he holl chrasou all ne vezont roet nemed dar beden ; evid ho chavoud, eo red ho goulenn. Mez ive ar beden, eur beden great mad, na chell ket mankoud da veza selaouet gant Doue. * * * § 1er. Ar beden a dle beza nerzuz. Setu e toull ho tor, ar vamm guisket paour, stenet he zal gant an dienez. Var he breach e toug eur chrouadu- rik bihan ; eun all a zalch krog gant he zournik, e korn he zavancher. En eur labourad evit tud pinvidik an douar, an tad a gollaz he vuez, hag he chreg, gant he bugaligou hag he faourentez, a rank, evid terri he naoun, beva divar an aluzen. Eur veach bep en amzer, unan euz ar vugale a lavar : « Va mamm, naoun a meuz ! » Hag ar vamm da ginnig dhezan ne gav nemed he daëlou. Pa he chlevit o lava-

.NHO 314 VAR AR BEDEN .NTO

red : « En hanv Doue, truez, chui hag ho cheuz da ziwered ; truez ouz ar vamm, truez ouz ar vugaligou divisk ha divara ! » ha ne zantithu ket ho kaloun och en em domma hag eur vouez o lavared : « Kemer truez, ha ro aluzen. » Mad, va Breudeur ker, ma vez hor chaloun-ni tene-reat pa glevomp peden eur paour estren, penaoz kaloun ker karantezuz hon Doue a chelfe chomm ien ha di-druet dirak peden he grouadur ? Nann, nann, va Breudeur ker ! ar beden a dle beza nerzuz. (§ eil). Pelloch e zaan : ar beden a rank beza nerzuz.

An dud aliez a vank dho ger. Mad da lavared : eur bromesa ne goust ket ; fall da zevenoud, da zigas ho ger da vir : evid en em zislavared e klaskont, e kavont kant var gant digarez. Aliez all pa prometont, e prometont ar pez a zo dreist ho galloud, hag en desped dho bolontez vad e rankont mankoud dho ger. Doue er chontrol, a zalch atao mad da gement a lavar ; atao he challoud a dizo keit hag he bromesa, ha dindan boan da vankoud dhezan he-unan, ne chell mankoud da zigas he bromesa da vir. Hogen lavaret hen deuz : « Goulennit ha ho pezo, klaskit hag e kavot, skoit var an or, hag an or en em zigoro. » Dalchet eo eta divar bouez he bromesa, ha pa choulennomp e rank rei. Setu perak evidon-me noun ket souezet pa velan Eli o tigas, bep eil tro ervez he choant, ar glao pe ar zechor

.NHO VAR AR BEDEN 315 .NTO

var an douar ; noun ket souezet pa velan Moizez, dre nerz he beden, o rei, epad ar stourmad, ar gounid da bobl Israel. Dre ar beden eme, zant Bernard, e trechomp an holl challoudek : Oratio vincit invincibilem : dreizhi e lakeomp eur vreach da Zoue, ar vreach a bardoun, da ziabenn ar vreach all, ar vreach a sko : lakaad a reomp an Aotrou Doue da stourm oud-han he-unan : hen derchel a reomp e ger : Petitis et fiet vobis.

Eaz eo goude holl anavoud a beleach e teu nerz ar beden. Ha choant ho cheuz-choui da veza selaouet gant eun tad ? kiit da gavoud mab an tad-se, mar krog ar mab en ho tourn, mac'h en em daol evel d'oc'h ha d'hoc'h heul d'an daoulin dirak he dad, mar laka he beden var ho peden, lavarit heb aoun : « Selaouet ounn ! » Mad, va Breudeur, ni a gav mab an ti dhor chas betek Doue. En em ginnig a ra dheomp he-unan ; evel en em glemm a ra zoken rak ma ne deomp ket atao dhe heul : « Usquequo non petistis quidquam ! pedit hag ho pezo ; e leach ma viot o pedi, me a vezo ganheoch en ho touez. Pedit eta, pedit atao, red mad eo pedi heb en em skuiza morse. » Hag evid lakaad ar skouer vad e kichen ar gourche- men, e tremen he-unan an noz o pedi : Erat pernoctans in oratione Dei. Setu perak ar zent holl ho deuz en em roet dar beden ; choant am befe da lavared eo ar beden he deuz ho great ar pez ma zint.

.NHO 316 VAR AR BEDEN .NTO

Rak-se, va Breudeur ker, dilezel ar beden a zo eur malheur braz evid eun ene ; rak-se choaz, disprijoud ar beden eo ar brasa euz an holl valeuriou. Eun den klanv a chell esperoud ar ieched, keit ha ma kendalch da gemered ar remejou mad a eneb he derzien ; pa lavaro « En holl remejou ne meuz fizianz hebed ha ne gemerin nikun anezho, » eur burzud eo mar teu ar chlanvour da vad.

Lod, er goud a raan, a respounto marteze : Me a bed, ha koulzgoude !

Chui a bed, ha koulzgoude ! Koulzgoude petra, va breur paour, va choar ger ?

Selaouit, ha chui her guelo.

*

**

Perak hor pedennou ne vezont ket atao selaouet.

Goulen a rit, ha beteg-henn, ho koulen neo ket bet selaouet gant Doue, a lavarit !

Ama sant Ogustin a choulen ouzoch dhe dro :

1° Piou ' och-choui ?

2° Petra ' choulennit-hu ?

3° Penaoz e rit-hu ho koulen ?

Ha kerkent ar memez sant a respount evidomp :

1° Kalz tud a bed, ha ne ma int ket, ne choulennont ket beza mignouned dan Aotrou Doue : Mali petitis ;

2° Kalz a bed, hag a choulen traou noazuz dho ene : Mala petitis ;

3° Kalz a bed, mez ho feden neo ket great en doare ma fell da Zoue : Male petitis.

.NHO VAR AR BEDEN 317 .NTO

Setu aze an tri mank braz hag a zeu, an eil pe hegile, avechou zoken ho zri var eun dro, da renta didalvoud hor peden.

Ha da genta, lod a bed, heb beza, nag heb klask en em lakaad en eur stad vad dirak Doue : Mali petitis. Eur galoun disklabez a beched, ervez S. Jakob a Nizib, a zo aleiz guelloch peden eged an holl gomzou a chell hor muzellou da lavared. Eun ene mad ha ne ra nemed en em zerchel gant karantez dirag Doue, a denno varnhan grasou an Env kalz kentoch eged na raio holl goulennou eur galoun stag ouz ar peched. Beza er stad a chras pe gaoud eur guir choant da zilezel an dizurz, setu eta, araog pep tra all, ar pez a chell lakaad an Aotrou Doue da gleved hor peden. Euz a gement-se, me ho kemer hoch unan da destou.. Kavoud a rit e toull ho tor eur paour hag a vag ou- zoch en he galoun eur gasouni direzoun. Ken aliez gueach ha ma kav an dro, ne vank morse dho tispri- joud, dho tismeganzi. Eur veach, diou ha teir, lakeomp tregont gueach mar kirit, ech ankounachait he ingra- tiri hag an implij fall a ra euz ho madoberou ; mez dond a raio eun devez ma lavarod : « Evid an anaoudegez vad a ziskouez, e talv nebeud din ober dhezan ar vad a raan ! Hag hen dilezot. E leach ar paour dirak ar pinvidik, kemeromp ar pecher dirak Doue. Ar pechet a zo enebour an holl challoudek : Euz a holl vadoberou he Grouer ne ra ken implij nemed evit

.NHO 318 VAR AR BEDEN .NTO

melkonian he vadoberour : Dizenori a ra he hano ; her goud a ra ha koulzgoude falloud a ra dhezan kender- chel da veva en dizurz. Hag e sounj dheoch e chalfe Doue selaou eun hevelep peden ? Ne dle

ket hen ober, ha nher gra ket. Setu hen o vond, var he gar a vrezel, da beur-zistruja pobl Israël. En eun taol kount, dourn an Aotrou Doue en em astenn a dreuz an hent evid hen diar- benn. Diskaret var an douar, hag o velet ar choun- troun o virvi dija en dro dhe izili evel en eur chorf anter-varo, Antiochus, ar roue difeiz, a ra he beden da Zoue. Goulen a ra trugarez ha pardoun, ha Doue dhezan na pardoun na trugarez ne ro : pecher eo, ha guir choant da zistrei nhen deuz ket : mervel a ra heb ma ve bet selaouet he beden.

Va Breudeur ker, hag anavoud a reomp-ni brema perak kement a bedennou a jomm dinerz ha dichaloud. Piou ac'hanomp a c'hell e guirionez lavared : ne meuz, me, peched hebed var va choustianz, pe mar deuz unan benak ne meuz ken aket nemed da ober anhezan pinijen. Pa sko ar boan, an dristidigez, ar chlenved var dor hon ti, neuze guir eo, e teu da zounj dheomp a Zoue ; keme- red a reomp, goude beza hen dilezet re bell, hent an iliz. Pedi a reomp, rak ma rankomp anzaou neuz nemed Doue hag a c'helfe, e guirionez, ober d'heomp ar vad a choulennomp.

.NHO VAR AR BEDEN 319 .NTO

Mez Doue, euz he gostez, ha ne chelfe ket respount d'heomp : « Piou oc'h-c'houi, a be bann, a be gevren ? Noch ket euz va jervicherien ; nhoch anavezan ket. » « Eo, hoch anavoud a raan. Keit ha ma kavet euruz- ded en ho tizurz, ne brizit ket dond da m chaoud ; dourn ar malheur eo ho tigas ; mez ho peched a zigasit d'hoch heul ; diout-han ne fell ket dheoch distaga ho kaloun, ho pedi a raan da zistrei, ne zistroit ket ; choui a m fed da gemered ouzoch truez : truez hebed na ge- merin. Distroit ouzin, ha me zistroio ouzoch ; va zelaouit ha me ho selaouo. »

Ouzpenn ma pedomp aliez gant eur galoun stag ouz ar peched, e pedomp aliesoch marteze evit goulenn traou noazuz dhon ene paour : Mala petitis. Va Breudeur ker, pa reomp var-n-omp hon unan eur zell piz ha leal, e rankomp anzaou e zeuz en hor spered kalz a denvalijen hag en hor chaloun kalz a zempladurez. Achano kement a bedennou great da Zoue evit goulenn, aliez heb he zounjal, traou noazuz dhor zilvi- digez. Pouezomp mad, hor pedennou ha guelomp. Goulenn a reomp, mar kirit, iec'hed ar c'horf. En- han he-unan ar goulen a zo mad, rak e touez holl vadou ar bed-ma, ar ieched a zalch ar renk kenta : heb ieched na danvez, nag enor ne zigasont eur guir blija- dur. Mez marteze ar ieched a choulennit a dle kas da fall eur ieched all a huelloch priz : ieched an ene ! Nag a bet a zo bet digaset varzu Doue gant ar chlenved, ha

.NHO 320 VAR AR BEDEN .NTO

gant ar ieched pelleat diout-han. Eur prosez ho cheuz ; goulenn a rit digant Doue ar chras dher gounid ; ha marteze, mar her gounezit, rak ma rit eur prosez displeal, choui a raio gaou ouz ho nesa, ha var eun dro, gaou ouzoch hochunan. Goulenn a reomp enoriou, danvez, galloud ! ha beza vez-hen atao evit galloud gueloch servicha Doue, evit ober brasoch aluzennou, evit rei talvoudusoch skouer vad ? her chredi, her zounjal a reomp marteze ; mez marteze ive an Aotrou Doue hag a lenn e plegou muia kuzet kaloun an den, a vel ne reomp dhezan hor peden nemed er guel a falz plijadureziou ar bed-ma : ar berra hent evid hor choll, evel ar pounnera taol a chelfe da skei varn-omp, e ve selaou hor peden, ha rei dheomp ar pez a choulennomp, ha neuze, tad mad ha gouezieg, e nach ouzomp evid hor mad, ar pez a fell dheomp da gavoud. En em glemm a reomp aliez, her goud a raan ; mez, eun deiz da zond, pa anavezimp mad hor guir interest, e lavarimp gant sant Ogustin : Bennoz dheoch, o va Doue, rak ma selaouit achanon ervez izomou va zilvidigez ha nann ervez ioulou faziuz va chaloun. Euz ar seurt pedennou-ze, ker stank koulz goude en hon touez, e teu Doue den em glemm el leoriou sakr ; « Servire me fecisti peccatis tuis, et laborem mihi prbuisti iniquitatibus tuis : Choant ho cheuz e kemerfen perz en ho pechejou, hag ho tizurziou a m laka nechet. Dre bleg va chaloun, hon douget dho zelaou ; ha koulz goude, mar selaouan, e lakaan e dourn va chrouadur ar goun- tel-ehun a dle laza he ene : Perak na heulit-hu ket ar

.NHO VAR AR BEDEN 321 .NTO

venojen merket ganhen : Qurite primum regnum Dei et hæc omnia adjicientur vobis. Gloar Doue, baradoz Doue, silvidigez an ene, er penn kenta ; an traou all, en eil renk, ha choaz ne dleit ho goulen nemed e ke- ment ha ma challont hoch harpa var hent an Envou. Respount a reot marteze din : « evidon-me, ar pez a choulennan dreist pep tra, eo ma reno karantez Doue e m chaloun, ha ma vezin atao treach da m holl dechou fall, ha koulz goude, en desped da m fedennou, pet gueach na vez ket va zempladurez treach da m bo- lontez vad. » Va Breudeur ha va Choarezet kristen, ho komz a chell beza guir ; kared a rit Doue ; ne choulennit digant- han nemed ar chras dher chared muioch hag evelkent e rankit aliez lavared : ho pet ouzin truez, o va Doue, pecher paour ma zoun. Mez piou da damal : Doue, ar beden, pe chui ? Va Breudeur ker, ne damallomp na Doue nag ar beden ; en em damallomp hon unan, rak aliez ne bedomp ket en doare ma zeo dleet.

Kement hini a lavaro : « Aotrou, aotrou ! » ne gavo ket a zigemer e rouantelez an Env. Red eo, pedi

gant eur guir choant da jervicha Doue ; red eo pa beder, goulenn ar pezh ' zo mad ; mez red eo ivez her goulenn ervad, evel ma fell da Zoue. 1° Red eo pedi gant humilite ha gant resped. Doue zalch penn dar re ourgouilluz hag a ro he chras dar re humpl. Guelit ar farizian hag ar publikan. Ar chenta a ia er penn, huella euz an templ ; ne briz na plega he 21 .NHO 322 VAR AR BEDEN .NTO

dal na plega he chlin ; e leach displega he izomou e tispieg ar mad a gav ganthan a ra. Egile, daoulinet, pleget he benn, a sko var boull he galoun : anzaio a ra pegen doaniuz eo he stad ; pardounet eo. Va Breudeur, penaoz e pedomp-ni ; pe seurt resped e zigasomp-ni dhon heul en ilizou Jesus-Krist ? pa gao- zeomp ouz Doue, ha diskouez a reomp-ni ker braz resped a ziskouezomp dirak eun den hag a zo er chargou huel ?

2° Red eo pedi gant evez. Eur gomz, skrifet el leoriou sakr, a gouez var benn kalz achanomp : Populus hic labiis me honorat, cor autem ejus longe est a me. Ped gueach ne bedomp-ni ket a chinou hebken ? Hor penn ' zo dizolo, hon daoulin pleget, hor muzellou a finv : Labiis me honorat. Mez hor spered, mez hor chaloun, peleach e maint ? Doue koulz goude a zell ouz ar galoun da genta ha dreist pep tra : Deus autem intuitur cor. Penaoz esperoud hor zelaou ma nen em zelaouomp ket hon unan. Pa vank, dre hor faot hon unan, hor spered hag hor chaloun da bedi da heul hor chorf, ar beden a goll he hano : neo mui nemed trouz muzellou.

3° Erfin, va Breudeur ker, peleach e ma ar re a bed gant eur guir feiz ; ar re a lavar : Si vis, potes me mun- dare ; peleach ar re a gendalch da bedi, heb en em skuiza ; a chortoz, a laka gortoz var gortoz (Expecta, reexpecta) ken na blijo gant Doue ho zelaou ? Ha choant ho cheuz-choui da veled eur beden great evel ma zeo dleet ? « Ha setu, eme an Aviel, eur vaouez a Ganan o tond da gavoud Jezuz, en eur grial : Aotrou,

.NHO VAR AR BEDEN 323 .NTO

ho pet truez ouzin, rak va merch a zo gwall gaset gant an droug-spered. Ha Jezuz ne respountaz ger, hag he ziskibien tostaad out-han ha lavared : kasit-hi diou- zoch, rak krial a ra var hor lerch. Ha Jezuz lavared dhezi : nounn digaset nemed evit ar re euz pobl Israel ho deuz izom a zikour. Hag hi dond, hag en em strinka dhe dreid en eur lavared : Aotrou, va jikourit. Hag hen respount : Neo ket mad kemered bara ar vugale evid hen taol dar jas. Hag hi lavared : guir eo, Aotrou ; koulz goude ar jas a zebr ar bruzunachou bara a gouez e starn an daol, euz a dorz ho mestr. Ha Jezuz lavared dhezi : Braz eo ho fizianz ; ra vezo great evidoch ervez ho choant : Fiat tibi sicut vis. » Hag he merch, dar pred-se krak, en em gavaz pare. Va Breudeur ker, e peden ar Gananeen, guelit pebez fizianz, guelit pebez perseveranz ! mez ivez guelit pebez burzud a ra evit-hi mab Doue. Lavared hen deuz : « E guirionez, e guirionez, mar ho pe feiz, eur feiz, eur fizianz ha ne ve ket brasoch evid eur chreunen seneve, e tiblasfach menezion. » Ia, eur beden great mad a zo treach da Zoue he-unan. Setu perak, va Breudeur, pedomp, pedomp a greiz kaloun, pedomp heb en em skuiza morse, pedomp evel ma fell da Zoue, ha mar hon deuz aoun na ve ket great mad hor pedennou, da vihana lavaromp aliez : Va Doue, deskit dheomp pedi : Domine, doce nos orare. AMEN.

.NPO (324)

II

Jesus doktor an dud

Magister vester unus est.
Magister vester Christus.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

An dud nen em glevont ket evit rei dan nesa ar pezh a zo d'an nesa : nen em glevont ket muioch evit rei da Zoue ar pezh zo da Zoue. Ouz piou senti ? Ar bed-ma, zo evel eun horolach. En horolach, pep tra hen deuz he renk, he labour. Hogen, me vel er bed, he renk, he labour merket dan Env, dal loan mud, dan heol, dar vreunen blouz... Daoust hag an den a ve lezet gant Doue da veza fall pe vad ervez he volonteiz, da vont a gleiz, a zeou, ervez ma sonj ?.. An dra-ze ne chell ket beza. Hen eo roue an douar hag a dle kaout ive, muioch, a rank kaout ive he renk, he labour, he benn beach. Ha krouet e ve hen evit traou ar bed-ma hebken ? Nann. An dra-ze ne chell ket beza. Er bed, petra zo ? Enoriou, madou, plijaduriou. Mez tremen a reont. Keit ha ma padont e lezont choaz ar galoun goullou : Affer, affer... Aliez dho heul e teu neach

.NHO JESUS DOKTOR AN DUD 325 .NTO

ha poan... Ne zavont ket an den dreist a loened mud.... Ha goude beza tanveat anezho e ranker lavaret : Vani- tas, vanitatum et omnia vanitas. Ia, koumoul, traou netra, holl draou ar bed-ma, præter amare Deum et illi soli servire. Setu aze evit petra eo bet krouet an den : evit ana- vould Doue, he garet, he zervicha. Mez piou a zesko dheomp anaout Doue ? Piou he garet, he zervicha evel ma zeo red ? Magister vester, unus est, christus. * * * Pa deu eun den da glask hon trei a du ganthan, tri choulen da ober : 1° Piou ochchoui hag a berz piou e teuit ? 2° Pe seurt mennoz ho tigas ? 3° Ha gouzout a ritchoui mad, ar pezh a glaskit deski d'heomp. Jesus-Krist a zo deuet hag a respount : Piou och- choui ? Mab Doue ha Doue va-unan. Euz he berz e teuan. Mab Doue... etc... Testeni au brophetet ; tes- teni an Tad hag ar Speret Santel : Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui ; testeni ginevelez, buez, maro, burzudou hor Zalver ; testeni he Ebestel... Testeni ar sperejou brasa... Mar deo maro Sokrat, maro eun den fur, a lavare unan, maro Jesus ' zo maro eun Doue. Dirak Napoleon, eun devez, eur general a lavare traou divar benn ar relijion. « Keuz a meuz, a lavaraz

.NHO 326 JESUS DOKTOR AN DUD .NTO

dezhan an Impalaer, da veza ho kreat general. Me anavez pell ' zo petra eo eun den ha Jesus-Krist a zo ouspenn eun den, kredit achanon. » Doue eo, eta, ha guir hen deuz da zont da gelenn ha da veza selaouet.

Pe seurt mennoz hen digas ? Pe seurt mennoz ? Guelit petra ' reas : Transiit benefaciendo et sanando omnes ; petra lavaras : Beati qui persecutionem... beati qui... ; petra hen deuz savet etouez an dud : Jam non dicam vos servos, sed amicos... Netra ken kaer eget he vuez penn-da-benn, netra ker kaer, ive, ha ken gla- charus eget he varo... Daou zevez araog ma varvas, etc... Ma hen deuz prezeget neo ket bet, sur, evithan he-unan. Rak nhen deuz kavet, etouez an dud, anaou- degez vad hebed.

Ha gouzout a rea hen mad ar pezh a glaske deski dheomp ? Ia, rag Doue eo. Doue a vel pep tra, ' ana- vez pep tra. Ar religion hen deuz skignet a zo al liamm a stag an den deuz an Aotrou Doue ha deuz ar baradoz. Jesus-Krist ' anavez mad petra eo Doue, petra choulen, pehini eo an hent da vont dan Env. Anavoud a ra ive petra eo an den, rak den eo he- unan : Tentatum per omnia pro similitudine absque peccato. Ne chell ket eta hon troumpla. Ha rak-se eo hon doktor, hor guir mestr-skol... Red eo eta he zelaou, senti outhan. Muioch zo :

.NHO JESUS DOKTOR AN DUD 327 .NTO

*

**

Magister vester unus est Christus : n'euz doktor all hebed nemet-han.

Hag e teufe eun eal da brezeg dheoch eun Aviel dizhenvel, nher chredit ket, eme sant Paol. Ha koulz- koude, prezeg a rear eneb Aviel Jesus-Krist.

Ama, adarre, tri goulenn da ober. 1° Piou och-choui ; 2° a berz piou e teuit ; 3° ha goud mad a rit ar pezh a lavarit ?

Piou och-choui ? Selaouit sant Paol (II. Tim. 3. 1.) : Erunt homines, seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes ingratis, scelesti, sine affectione, sine pace, criminatores incontinentes, sine benignitate, proditores, protervi, timidi et voluptatum amatores magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes, et hos devota semper discentes et nunquam ad scientiam veritatis, pervenientes, resistunt veritati, homines corrupti mente ; reprobi circa fidem...

A berz piou e teuont... Setu Voltaire, Rousseau, Lu- ther, setu ar falz-doktoret deuz hon amzer : a berz piou e teufont nemet a berz an hini a lakeaz da genta 'n den da fazia pa lavaraz dezhan : Nequaquam moriemini, sed eritis sicut dii scientes bonum et malum. A berz hennez, ive, e teu ar re ' ra hirio brezel da religion dre al leoriou fall, dre ar chazetennou milliget, dre an dud fall hag a zo paet evit distaga an den deuz Doue. Sellit,

.NHO 328 JESUS DOKTOR AN DUD .NTO

guelit, selaouit. Petra ra dan den-ze ar pab... an iliz... ar relijion ? Drouk ebet. Ha koulz-koude, mantruz eo klevet ar pezh a lavar en ho enep. Tud milliget ! ho la- bour a voue bet lavaret gant Jesus diwall out-han : Si me persecuti sunt, et vos persequuntur.

Pe seurt mennoz ho deuz ? A fructibus eorum cognos- cetis eos. Petra ' lavar Jesus-Krist, an Iliz, he ministred ? Karet Doue, en em garet hon-unan ervez Doue, karet an nesa. Hag hi petra ' lavaront ? Ar

religion ! mad da netra. Petra lakeont en he leach ? Doue an aour, doue an enor, doue ar blijadur... Tud digar ! O lavaret dan dud neuz Doue na baradoz hebet, ne lezont gant ar paour, gant an daou farz deuz tud ar bed-ma, netra dho frealzi en ho foaniou. Ar religion ebken a skor al labourer, a ro frealzidi-gez d'an den klanv, a zoupla anken an den glac'haret, a ro esperanz pa goller an dud, a ro nerz da zougen ar chroaziou... Tud paour a vo ar muia atao. Daelou vo bepred. Ha neuze, abred pe zivezad, e vo ar vered ; ennhi, holl draou an douar a iel e teuz.

Hag anavoud a reont ar pezh ma kozeont divar he benn ? Nann. Me zo ' vont da galvez : iit dar skol gant eur chal-vez ; me zo ' vont da vortolod : iit dar skol gant eun den a vor. Mad, abarz komz a religion eo red he studia ; gouzout mad petra eo Doue ; kaout skiant ar zent.

.NHO JESUS DOKTOR AN DUD 329 .NTO

Hag ar fals doktoret ? Gant piou int bet er skol ? Gant tud fall ha na ouzont netra.

Morse eta ne veritont beza selaouet.

Evelse bezet great.

* * *

.NPO

III

Prezegen var Zakramant an Aoter

Ego sum panis vitæ
Me ' zo ar bara a vuez.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Adorasion ' zo en ho parrez. Holl e teufot dober an adorasion. Holl e rafot eur gofesion vad hag eur gom-union evel ma zeo dleet. Mez ar gommunion, kristenien, neo ket da gemeret hebken, bep tro ma ve adorasion pe mission en eur barrez, neo ket da gemeret hebken, eur veach ar bloaz da bask, mez da gemer aliez, choant a m beffe da lavaret da gemeret bemdez. Ego sum panis vitæ : me zo 'r bara ' laka da veva, eme Jesus-Krist. Rak-se, an hini hen deuz choant da veva ervez Jesus-Krist a dle kemeret aliez euz ar bara-ze. Hag e karfen lavaret deoch, hirio, e berr gomzou, an dalvoudegez a chelfot da denna deuz ar gommunion. Sant Thomas, o kozeal divar benn Sakramant an Aoter a lavare : Beza 'z eo eur bara, eun tammik henvel deuz an hini ' ve kavet var an daol e pep ti. Doue, evit chomm ganheomp, hen deuz kemeret liou ha blaz ar

.NHO VAR ZAKRAMANT AN AOTER 331 .NTO

bara, rak ma ra Sakramant an Aoter evit hon ene ar pezh a ra 'r bara evit ar c'horf. Hogen, evit ar chorf, ar bara ' deu : 1a) da rei dheomp a nevez an nerz a gollomp dre hon labour ; 2l) ar bara hon laka da greski ; 3de) ar bara hon laka da veza laouen. Evit hon ene, Sakramant an Aoter a ra ar memez tra. * * * Ar gommunion a deu da renevezi hon nerz. Va Breudeur ha va Choarezed kristen, nerz a gollomp, bemdez. Evit hor chorf netra surroch. E berr am-zer e zafe da netra ma na vemp, atao, var ervez. Eur zach goullou ne jom ket pell en he zav, a lavare hon Tadou koz. Dribi ' ranker. Neuz par dar bara evit dercbel an den en he bloum. Doue, evel dre virakl, a laka 'r bara-ze dober heol en hon izili ha goad en hor goazied. Mad, kristenien, ar pezh a ziguez evit ar chorf a ziguez, ive, evit hon ene. « Er bed-ma, ' lavare sant Ogustin, e roomp taoliou, avechou. Mez skoet e ve var-nhomp ive taoliou. Hag aliez an taoliou-ze ' ve ken pounner, ma na zantomp mui tammik nerz ebet en hon ene. » Piou en ho touez, va Breudeur ker, zoken an hini zo 'r guella gant Doue, nhen deuz ket, avechou, santet he dammik kaloun o vankout dezhan ? Piou, deur mare pe da vare deuz he vuez, nhen deuz ket bet difizianz deuz an dud, diskredet var an Aotrou Doue ha bet ten-

.NHO 332 VAR ZAKRAMANT AN AOTER .NTO

tet da glask he blijadur er bed, var digarez ma zeo diez kerzet var hent ar baradoz ? Oh ' dar mareouze, dreist holl, pa vez ar galoun kaset da netra, pa vez an ene kemeret, gounezet gant an drouk-spered, dar mareouze eo mad mont da gommunia. Gellout a reomp, sur eo, kaout nerz da stourm en eur ober actou a feiz, a esperanz, a garantez. Chacha chellomp, dre ar beden, gras Doue varnhomp. Mez netra ne roio dan ene kement a nerz eget ar gommunion. « An hini ' zreb va chorf hag a ev va goad er gommunion, eme Jesus, a vezo ennhon- me ha me vezo ennhan : Qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me manet et ego in eo. » Daoust, Breudeur ha Choarezet kristen, ha bresk e chelfemp beza, ha dinerz a chelfemp en em zantout choaz, pa vezomp harpet var hor Zalver Jesus-Krist.

Histor : Sonis e Patay. O vont dar stourmat, eur mi- gnon a choulenne diganthan ha nhen doa ket aon. Sonis hen doa kommunit deuz ar mintin, en devez-se. Hag en eur lakaat he zourn var he beultrin, e lavaraz : « Doue ' zo aze : rak petra 'm beffe aon ? » * * * Ar gommunion a ro nerz dhon ene ; a ro dezhi an nerz a goll bemdez, dre an tentasionou, evel ma ro 'r bara nerz dar chorf goude ma ve bet dinerzet gant tomder an heol pe skorn ar goan. Mez neo ket avoallach kaout nerz en hon ene. Red eo he lakaat da zigeri, da greski. Neuz forz pegen krenv

.NHO VAR ZAKRAMANT AN AOTER 333 .NTO

e vo eun den, ma chomm, atao, bihan e vo eun dra fall awalc'h... Eun devez, sant Ogustin ' oa, gant glachar ha mel- koni, o sonjal en he vuez tremenet. Ha leach hen doa 'r paour-keaz den, da lakaat he speret diez. Er penn kenta deuz he vuez oa bet gwall droet gant ar bed. Dile- zet hen doa he vuez fall : deut oa varzu Doue. Hag e sounje penaoz en em gemer ar quella evit dont da veza, nann eur zant, mez eun den mad. Hag e klevaz eur vouez o lavaret dezhan : « Ogustin, » kea da gommunia. Ma zez da gommunia, neo ket » Doue ' vezo chenchet ennhoud, mez te vezo chenchet » e Doue. » Da lavaret eo, va Breudeur ker, ma zez da gom- munia neo ket Jesus a gemero plegou fall Ogustin, mez Ogustin a gemero karantez Doue , madelez Doue, justis Doue. Deuz a zen dont da veza henvel ouz Doue ! Setu aze hag a zo brasaat, kreski. Hag e guirionez, va Breudeur ker, ar re ' ia da gom- munia aliez, nann holl evelkent, rak lod ne gom- munion ket evel ma zeo dleet, lod ne deuont dan daol zantel nemet dre voazamant hag enno ar gommunion a ra, evel eul louzou kemeret araog he vare, var eun den klanv, mez ar re ' ra kommunionou mad a zo, en ho buez, eun dra benag euz a Zoue. Ho drem a zoug varzu enno ; ho chomz leun a zousder a ra plijadur ; en ho speret e zo eun dra benag hag a entent guelloch an traou, en ho bolontez eun nerz hag ho foulz, atao, dober mad..., etc. Histor sant Hyacinthe...

.NHO 334 VAR ZAKRAMANT AN AOTER .NTO

* * *

Ar gommunion a deu da rei levenez. Digarez a ve kavet da jomm heb kommunia. Ma ve red dalcher ar galoun atao e stad da vont da gommunia, neuze na ve plijadur ebet ken... neuze, na dans, na par- doun, na foar. Henez eo, lavar an dud. Selaouit brema lavar Jesus. Eur veach, Jesus a rea eun diskuiza, e kichen eur puns, pa deuaz eur plach iaouank da gerchat dour. Ar plac'h iaouank-ze he doa klasket, 'n dra chelle, he flijadur ebarz er bed. Er plijadureziou-ze he devoa lezet zoken, tammou deuz he enor. Ha Jesus a lavaraz dezhi : « Oh ! ma guesfet pegement e zo muioc'h a blijadur o c'heul an Aotro Doue : Si scires donum Dei ! » Hag e guirionez, va Breudeur ker, daoust hag ar plija- duriou a ro ar bed a chell beza lakeat e kemm gant ar plijaduriou a ro an Aotrou Doue. Holl ho peuz bet kemeret kalz pe nebeut deuz plijaduriou ar bed. Ous- penn-ze, beza ' zo en ho zouez ha nint ket difennet... Mad, pet gueach eo bet karget ho kaloun gant ar pli- jaduriou-ze ? Daoust hag aliez nho deuz ket lezet var ho lerc'h tritidigez ha morc'hed ? Ar guir, blijadur, an hini ' laka 'n den eürus, eo an hini c'heller kemeret heb aon na mez. Plijaduriou ar bed ' zo preved enno... Mez ar plijaduriou a gaver gant an Aotrou Doue a zo iac'h ha sansun bepred. Ar c'hristen a zigemer, aliez, hag e giz ma zeo dleet, Jesus en he galon dre ar gom- munion, a vo laouen he lagad atao, eün he zell, eaz he

.NHO VAR ZAKRAMANT AN AOTER 335 .NTO

goustianz, etc... Menech, surzet, tud devot, ral e ve du ho zal...

*

* *

Kemerit, eta, hirio, ar mennoz santel da gommunia alies ha da gommunia mad. Var an douar e vezoch euru- soc'h... Er baradoz e vezoch sent divezatoch.

Evel-se beza great.

.NPO

IV

An Heur Zantel

Meur a heur, tremenet en hor buez.

Evit piou ? En eur ober petra ? Pegement a dalvont,
dreist holl, dirag Doue ?

Hag holl int-hi bet heuriou santel ?

Setu eun heur all, an Heur Zantel he hano !

Penaoz hag e peleach he zremen guelloch eget ama.
Eun devez tremenet e charz aoteriou Jesus a dalv dek
kant tremenet er bed : Quia melior est dies una in atriis
tuis super millia. Ps. LXXXIII.

*

**

E petra sounjal epad an heur-ma ?

Gueach all sant Paol a lavare : Christus heri, hodie et
in sæcula : Jesus-Krist a voa deach, a zo hirio, hag a
vezo da viken.

Jesus-Krist a ioa deach :

Evit hon prena : E Bethlehem, E Nazaret,
Var ar groaz, o klask an danvad dianket.

Ha ni, deach ive marteze, ne zounjemp ket enghan,
nher zelaouemp ket, a deche pell.

.NHO AN HEUR ZANTEL 337 .NTO

Jesus-Krist a zo hirio.

Evit hor mad, hor zelaou : Var an Aoter : Cum
dilexisset suos, in finem dilexit eos.

Ni ive hirio, tost dezhan, a unan ganthan...
Oh ! nag hir eo an noz ! Veni, noli tardare... Omnia sunt
parata.

Jesus-Krist varchoas kenta :

Er gommunion hag o lavaret dheomp : Ego ero mer-
ces tua magna nimis.

Ha ni: Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus.

Jesus-Krist, varchoas goude : Hor churunen en Env.

Ha ni neuze, eurus ganthan da viken.

Sounjomp mad en teir guirionez-se.

*

**

Va Breudeur ker, er bed-ma pep tra ' dremen. Treme-
net eo ive an heur-ma.

Komzet hon deuz kaloun ha kaloun gant Jesus-Krist.

Hen trugarekeat, her meulet, hon deuz ;
goulennet he chrasou, goulennet dreist-holl ma vo
iviziken, peb heur henvel deuz houn-ma, tremenet dirak
Doue, er guel a Zoue, o veuli Doue, evit ma teuio var-
lerch, eun heur eurusoch... eun heur heb fin, heb
kemeskaillou a boan, a dristidigez... heur ar baradoz.

*

**

- Ha brema, lavaromp : Kenavo, o va Jesus! Pe vel-

.NHO
338 AN HEUR ZANTEL
.NTO

loch choaz : Jesus deuet da m heul dre ho karantez : In pace, in idipsum dormiam et requiescam. Evel eur chrouadur var galoun he vamm, ra gouskin en eur zonjal ennoch, en ho madelez, en ho karantez, en ho peoch, en eur lavaret : Meulet ra viot, hirio, varchoas, da viken. AMEN.

* * *

.NPO

V

Aliou eur pastor dhe barrisionis goude eur mission
pe adoration

Regnum Dei intra vos est.
Choui zo brema, e rouantelez Doue.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Eun dra gaer eo gullet, epad eiz devez, eun iliz leun a dud diredet ennhi evit pedi Doue, evit selaou komzou Doue, evit deski lezen Doue, evit meuli Doue, goulenn pardoun ouz Doue. Ha koulskoude setu ar pez hon deuz gullet er zizun dremenet. Deut och holl, pedet ho cheuz, keuz ho peuz bet dho pechejou... Transtulit quoque Dominus peccatum tuum, non morieris. Ar peoch a zo great etre Doue ha chui : holl och brema bugale da Zoue. Doue ' zo eat ganeoch euz an iliz-ma dho ti : Depositum custodi. Grit ma nhen devezo ket a geuz : taolit evez d'he goll, dher guerza : grit ma chen em blijo ganeoch. Mez evit-se grit evel eun iliz deuz ho ti : 1a) Eun ti a beden, a veuleudi da Zone ; 2l) Eun ti a respet, a zoujans Doue ; 3de) Eun ti a urz vad, a berz an holl ; 4re) Eun ti a garantez, etre peb den.

.NHO 340 ALIOU EUR PASTOR GOUDE EUR MISSION .NTO

* * * 1. Eun ti a beden. Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Ar beden eo bara, magadurez an ene. Pedi mintin ha noz, pedi holl, koz ha iaouank, mestr ha mevel, deski dar vugale pedi, derchel mad ma pe- dint. Tad ha mamm ha na zeskont ket dho bugale pedi, tad ha mamm evit hanter hebken.

2. Eun ti a respet Ger ebet morse enep ar reli- jion. Respet ive da hano Doue : morse, na sakreou na nondeou. Respet choaz dan den he-unan : Komz vil, komz lous hebet morse. Beilla dreist holl, e kever an dra-ze, e kever ar vugale iaouank hag e kever ar miti- zien. Rak, siwas ! aliez plach ha mevel a goll bugel.

3. Eun ti a labour ervez Doue, a labour kinniget da Zoue. Peb den a rank labourat ervez he stad : Lod gant ho fluen, lod gant ar chi-koun, lod gant ar bal, an alar... Al labour n'eo ket eun dizenor. An didalvez a zalc'h dindan an heol eur plas didalvoud. Mez en eur labourat evit ar chorf, labouromp ive evit hon ene... Lod a la- bour enep Doue, lod heb kaout sounj a Zoue. Labou- romp da heul an Aotrou Doue... Labouromp atao a du gant Doue.

4. Ti a urz vad. Peoch ha karantez etre an daou bried : Anez e veffent evel daou chaleouner, chaden- net an eil ouz egile.

.NHO ALIOU EUR PASTOR GOUDE EUR MISSION 341 .NTO

Skuer vad a berz ar pennou tiegez. Mar lavarit dho mevellien : kit da labourat heb mont asames gantho, e reint, sur, labour fall. Mez mar lavarit dezho : Deomp dar park, ha ma labourit gantho kewred, e raint la- bour vad. Evelse ive, ma lavarit dho pugale, dho me- vellien : iit dan ofern, iit a govez, lavarit ho peden- nou heb ober hoch-unan ar pez a lavarit dezho, ne rint ket kalz a van. Mez, ma lavarit dezho ober eun dra benag hag a rit hoch-unan, e rint atao anezhan a volon- tez vad.

Dorn karantezuz, mez ive nerzus, evit renka pep tra ha pep den : Firmiter et suaviter. Lakaat eun hual dan troad re skanv, eur vistign dar penn re avelek, eur vorail en nor, dan trezenner. Arabat lakaat ar vaz en tân, mez he espern, ha ma vez red, labourad ganthi. Goude an dra-ze holl, ma na cheller dont da renka mad an tiegez, ne eller ober tra all nemet vouela ha pedi... Histor santez Monica ha sant Augustin. Monica chounezaz dre he daelou, he fedennou, he mab da Zoue. Griit evelldhi. Nerzuz eo bepred ar beden var kaloun Doue. AMEN.

* * *

.NPO (342)

Ne 'z eus netra war ar bajenn-mañ.

.NPO (343)

PEMPED LODEN

*

.NPO (344)

Ne 'z eus netra war ar bajenn-mañ.

.NPO

I

Ar sarmoun var ar pechet, kempennet ha renket
evit beza great en eur pardon

Peccavi, et quid mihi accidit triste ?
Pechet e meuz, ha pe seurt droug a zo
c'hoarvezet ganhen-me ?

VA BREUDEUR KER,

An Aotrou Doue a lavar dan dud : « Bezit santel abalamour ma zoun santel va-unan. » Beva heb san-telez a zo mond a eneb bolontez an Aotrou Doue. Rak nhen deuz hor chrouet nemet evit ma vezimp, goude eur vuez digailhar var an douar, sent ha sentezet en he varadoz. An iliz, dhe zro, a zeu epad ar bloaz, da selebri gouel ar re, euz he bugale varo, a chell guella, dre ho buez direbech beza skuer vad he bugale veo, hag a lavar d'heomp holl : « Bet int ar pezh ma zoch, ha choui, dho tro a zo galvet da veza ar pezh ma zint, gant ma kerzfof dre ar memez arouden gantho. » Oh ! her gouzout a raan, lod a zo hag a respount : « Ia, va Doue ! choant hon deuz da veza sent : poania ' raimp evit her beza : mez galloud an den a zo bihan ;

.NHO 346 VAR AR PECHET MARVEL .NTO

choui, o va Doue, a zo braz hoch hini, ha choui eneou dija eürus a zo nerzus ho peden : astennit ho tourn dhon rên, dhon harpa ! » Hag evel-se, gant poania mad ha gant skoazel an Env da heul, e talchont dis- klabez ho ene. Mez lod all, ha stankaad a ra bemdez an niver anezho, lod all a lavar : « Bezet sant an nep a garo ; evidon-me, na sant ne dounn, na sant na vezin ! Ha da betra mad ? » Pechet e meuz pechi a rin choaz. Ha perak nann ? Goude pechi pe seurt droug a zo eta, choarvezet ga- nhen-me ? Peccavi et quid mihi accidit triste ? » Rak ma tleomp evel Jesus-Krist klask distrei ar re a fazi ha miret ouz ar re vad da fallgalouni e teuan, hirio, da ziskuez deoch hen deuz ar pechet, a holl viskoaz, koulz hag hirio en deiz, tennet gwaleur var benn an den. * * * Va Breudeur kristen, eun impalaer en he rouantelez, eur jeneral e penn he arme, eur chabiten var he lestr a dle, araog pep tra, merka he renk hag he zever da bep hini. Goude ma ho devez diskouezet ho rouden d'an holl e tleont gouarn, gant karantez evit guir, mez ive gant fermder, ha pa zeu eur re benag, dre ho faot ha gant goe- ziegez, da derri ho urzou, an impalaer, ar jeneral, ar chabiten a dle kastiza kement hini a vank d'he zever. Eun dourn evit rekoumpansi, eun dourn all evit punisa, setu hebken e pe chiz e challont derchel an urz vad.

.NHO VAR A PECHET MARVEL 347 .NTO

Hogen, va Breudeur ker, dreist holl bennou braz ar bed-ma e zeuz eur Roue ; eur Roue brasoch, galloudu- soch eget ar re all ; eur Roue hag hen deuz da chouarn, nann eur rouantelez hebken, mez an Env, an douar ha kement a zo etre an douar hag an Env. Hag ar Roue-ze, rag ma ra pep tra gant pouez ha dioch vuzur, a verk da bep unan achanomp dre be rouden kerzet : petra da ober, dioch petra en em viret ; ha rak ma zeo santel, e fell dezhan, dreist pep tra, e ren- fe an urz-vad etouez he zujidi. Setu perak euz he berz, ar chaera promesaou great dan nep a ra mad ho dever, mez ive, ar pounnera gourdrouzou douget a enep ar re a vank dhen ober. Hag ar gourdrouzou-ze nint ket, deuz he berz, spountaillou bugale na krosmol avel. Ho digas a ra da vir ervez he choant dan heur mar plij ganthan hag en despet da bep tra. Selaouit kentoch ha guelit. An testeniou ne vankont ket. * * * Ne vankont ket en amzer a zo dija eat abiou.

1° Evit kastiza 'r pechet, Doue ne espernaz ket an daou zen kenta, he grouadurien muia karet. Adam hag Eva zo ganthan lakeat da ren var holl draou an douar. Lojet er baradoz terrestr, e tremenont ho amzer en eur blijadur heb he far ; nho deuz na diouer, na dienez a netra ; nag enkreuz, na poan a vouch ho eurusded. Mez en eun taol kount, me ho guel barnet da

.NHO 348 VAR AR PECHET MARVEL .NTO

chounid ho bara divar bouez ho diouvreach, barnet ouspenn dar poaniou, dar chlenvejou ha zoken d'ar maro. Ha perak eur blaneden ken dishenvel dioch ar bla- neden genta ? Eun dra zo bet penn-kaoz ha neuz ne- met unan : ar pechet.

2° Doue na zellaz ket peger braz oa niver an dud ma tlie skei varnho.

Var dro chuezek kant vloaz goude krouidigez ar bed... etc. Danevel an dour-beuz.

3° Doue na espernaz ket ar pennou kurunet. Ni, avechou, dirag ar pennou braz a rank stoui hon tal ha choum da zounjal. Doue var an huella pennou a ziskarg aliez ar pounnera taol... Danevel ar pez a choarvezaz gant Balthazar : mane, thecel, phares... etc.

4° Doue na espernaz ket he bobl muia karet.

E korn an hent, eun den beuzet en he zaelou... etc.
Petra oa kear Jerusalem... Hirio enterret holl... etc.
V nobis quia peccavimus.

5° Doue ne espernaz ket he vab he-unan... etc. Mez, a lavarot marteze din, Jesus-Krist hen deuz lavaret : « Quis ex vobis, arguet me de peccato ! » Guir eo, va Breudeur ker. Mez kred eo evit ar pecher. Dle ar pecher a rank, eta da baea. Ha penaoz benag ma zoa he-unan teir gueach pur, teir gueach santel, setu hen

.NHO VAR AR PECHET MARVEL 349 .NTO

aze ; guelit e pe stuz : kurunen spern, tachou... etc...
Labour ar pechet.

Setu kentel an amzer dremenet.

*

**

Mar greomp eur zell en dro dheomp, ni a gavo eur gentel all. Mervel a velomp, trouz ha lazerez a zao, goad a red ; reuz, naonegez, goalinier a bep giz en em astenn var an dud ha perak ? Pep hini a lako, er pez a garo, ar penn-kaoz a gement- se holl, mez evidon-me, pa ho guelan, a zeu da zounj d'in euz a gomz al leoriou sakr : Rumphia, fames et flagella, super iniquos creata sunt. Eur roue... etc. : lezit da dremen justis ar Roue ! Ha me, pa zellan ouz trubuillou ha gualeuriou ar bed-ma, a zeblant din guelet ive, varnho skrivet : « Lezit da dre- men justis Doue ! »

Mez, a lavarot marteze din « Me, a meuz pechet me, ha ne zeuz ganhen diguezet droug ebet : Peccavi et quid mihi accidit triste ? » Va Breudeur ker, mar deo guir kement-se, krenit muioch a ze. Seul huelloch e vez savet ar morzol, seul bounerroch e vez an taol a gouez var an anne. Doue a ched ; gedal a chell, amzer hen deuz ; mez e ma savet he vreach ; abred pe zivezad he zourn a ziskenno. Krenit, rag da grenna ho cheuz leach. Beteg-henn, choui '

.NHO 350 VAR AR PECHET MARVEL .NTO

zo bet espernet ! Mes en dro deoch nag a bet hini a zo bet skoet ! Perak an den iaouank-se, maro e kreiz he vrud ? Pet gueach ne lavaraz hen ket : Peccavi et quid accidit mihi triste ? Hirio, kouezet ar morzol var an anne. Perak ar plach-ze a rank plega he fenn dirag an dud all : en he chaloun e respouete : pechi a raan mez e kuz ; bi- ken den na vouezo netra : Hirio, kouezet ar morzol var an anne. Perak an tad, ar vamm-ze o skuilla daelou, e korn ar park ? Aliez a vech oant bet aliet da ziorren mad ho bugale. Ober a reant skouarn vouzar ; hag hirio, pa ho deuz a veach eun tamm bara direbech en ho zi ho-unan, ha marteze pa rankont mont dhe glask a zor da zor, e lavaront hi ive : kouezet ar morzol var an anne.

Pechet e meuz : Peccavi et quid mihi accidit triste ? Evit guir, madou ho cheuz, marteze. Marteze, ous- penn e zoch doujet, enoret, istimet zoken. Evit komz evel ma komzit : ar voul a zo ganeoch hag e ruil a rit en tu ma karit. Ha neuze, sounn ho penn, en des- pet da rebechou ho koustians, choui ' lavar : Peccavi et quid mihi accidit triste ? Hag ar re vad en eur ho kue- led a lavar, marteze, dhoch heul : da betra beza ver- tuzuz ? Ar re fall ho deuz ar muia chanz. Gaou ha fazi, va Breudeur ker. Pecher, pecherez och, hag espernet, evelkent. Mez abalamour da biou ha da betra ? Marteze, en ho ti, eur vamm, eur pried, eur bugel bihan, savet ho daou zourn varzu an Env a lavar : « Va chrouadur eo, va fried eo, va zad, va mamm eo ;

.NHO VAR AR PECHET MARVEL 351 .NTO

ho chared a dlean, ho chared a raan : Parce Domine : truez, trugarez, pardoun ! » Hag ho dourn astennet azioch ho penn a ziarbenn dourn an Aotrou Doue. Marteze, choaz, etouez ho techou fall, hoch oberou digoustianz e zeuz eur pleg mad benag hag eun neubeut oberou kristen. Ha sounj ho cheuz choui euz ar paour keaz, bet dezhan an aluzen e toull ho tor, hag a la- vare en eur vont kuit : « Va Doue, me zo paour, ne chellan rei nemet va feden ; choui a zo pinvidik ha trugarezuz, paeit eta, choui, va dle ; roit dan den hen deuz kemeret ouzin truez, priz an tamm bara hen deuz lakeat e m dourn, talvoudegez ar pezh dillad hen deuz taolet var va diouiskoaz noaz. » Ha Doue, digor he skouarn da beden ar paour mad a lavaraz dhe dro : « Ia, red eo din rekoumpansi ar pezh hen deuz great an den-ze ha rak ne chellin ket e rekoumpansi er bed all, rekoumpansomp anezhan er bed-ma ; roomp dezhan ar pezh a glask : danvez, iechet, plijadur. » Pae didal- vout, roet da dud ken didalvoud hag hen, a lavar sant Ogustin : Recepterunt mercedem suam, vani vanam. Doue a bae dle ar paour. Mez dhe dro e choulennno beza paet, varlerch ; hag an nep na bae ket var an douar, a ranko paea en eternite.

Er bed-ma, zoken, ma ve roet din da lenn en ho ka- loun, dindan skeud eun eurusded faziuz, petra a gafen- me ? Fode parietem. Setu eun aval ouz ar brank. Seblantout a ra beza iach mad. Digorit hen. Eur prenv kuzet en he greiz a

.NHO 352 VAR AR PECHET MARVEL .NTO

zo e tribi he galoun. Eur frouezen eo ha nen em virje ket ; kollet eo ive, ganthi, he blaz vad. Evelse, ar pechet a zo evel eur prenv e kaloun an den. Toulla, pikad, dripi ' ra. Hag ar pecher pa en em bouez, pa n em zelaou mad a rank anzav ha lavaret he-unan : « Oh ! na pegement muioch oa skanv va chaloun, laouen va spered, dar mare moa disklabez va ene ! * * * Ha brema, eur gomz choaz hag e meuz achu. Gueach all e teuaz tud da gavout sant Iann-Vadezour hag e choulenn-jont outhan : « Tu qui es ? Piou och- tu ? Petra ' lavarit achanoch hoch-unan ? Quid dicis de teipso. » Me ive, a berz Doue, a choulenn ouzoch hirio : « Piou och ? Petra ' lavarit achanoch hoch-unan ? » Ne choulennan ket e pe di e maoch o chomm, pe hano och, pe choui ' zo paour, pinvidik, desket, dizesk, koz pe iaouank. Goulen a raan : « Piou och dirag Doue, e pe stad e ma hoch ene, petra dalv evit an eternite. » Her goud a raan, her goud a rit ive, eur mission, ma permet Doue, a vezo er bloavez a zeu roet en ho parrez. (1) Her gortoz a rit gant plijadur. Mez, va Breudeur ker, evit ma tougo frouez mad ha puill, ho cheuz a vrema eul labour da ober. Eun tiek mad, araog mare an hada, a velan o kloza he bark, o stanka var he dro, o tichroza, o tistanka, o

.NFO (1) Ar zarmoun oa great evit pardoun Plodiern.

.NHO VAR AR PECHET MARVEL 353 .NTO

tilouzaoui an douar, o kas ebarz an teil, an treaz, ar bizin a chell ober muia vad. Neuze, mez neuze ebken, e taol he chreun var an irvi. Choui ive, va Breudeur ker, ho cheuz ho tachen da labourat. Ha klozet mad eo var he zro, ha difrosted mad an douar, ha neo hen ket sklabezet gant al lou-zeier fall ? Dever pep unan eo hen anavoud, hag a vre- ma lakaat he boan evit ma kouezo, dan heur merket, greun Doue var an dachen labouret mad.

* * *

Sant Machouarn benniget, mar deo choui, hag evidon-me hen chred stard, ar zant a enoromp e meur a barrez all, dindan hano sant Houarne pe sant Herve, ech anavezan ho puez. Dond a rejot var an douar gant daoulagad klozet ouz sklerijen an deiz. Mez, ar pezh ' zo guell, daoulagad ho speret a ioa digor frank da sklerijen ar feiz. Dioueskouarn ho kaloun, noant ket bouzar ouz komzou Doue. Deuet och da veza eur zant braz. Grit, pa zeo choui patron ar beg douar-ma, grit ma vezo ar re ho deuz savet an iliz-ma en hoch enor hag ho kemeret evit ho alvokad dirag Doue, grit ma vezint holl kuitibunan, din achanoch ha din euz ar baradoz. Evel-se bezet great.

* * * 23

.NPO

II

Sarmoun ar Folgoat, kempennet ha renket evit
pardoun bras Itroun Varia 'r Porzou

Janua cli, ora pro nobis.
Porz an Envou, pedit evidomp.

VA BREUDEUR KER,

Setu hen eta, digouezet an deiz euruz ma reomp ennhan, pardoun Itroun Varia 'r Porzou. Her goud a rit, brud ar japel-ma a zo skignet e pep korn Breiz-Izel, abaoe ma zeo bet savet. En hor raog, a holl viskoaz, a dost, a bell, a bep tu tro var dro, hon tud koz a zirede ama gant prez, gant mall ha gant dudi. Diez e kavjent ma ne vije ket deuet, bep bloaz, eul loden euz pep parrez, unan benag euz pep ti, da ginnig dar Verchez sakr anaoudegez vad ha pedennou ar re all gant ho fedennou ho-unan. Hag eurus en em gavent pa zistroent var ho chiz, goude beza pedet mamm Doue da zerchel evitho digor, dor, porz ar baradoz. Eveldho, setu choui dho tro, diredet stank ha stank, gant ar memez feiz, ar memez fizianz, ar memez karantez.

.NHO AR VERCHEZ PORZ AN ENVOU 355 .NTO

Guerchez sakr, pa ze guir eo evidoch e teuan koulz hag hi, roit din ar chraz da ziskouez penaoz e tigasit da vir an hano a zouguit ama, hano Itroun Varia 'r Porzou. Digoret ho cheuz evidomp dor, porz an Envou, klozet porz, dor an ifern : En eur rei dheomp, en ho mab ker, eur Zalver karantezus ; en eur ziskouez dheomp, dre skouer ho puez, hent santel ar baradoz ; en eur viret, dre ho skoazel gallouduz, ne fallgaloun- femp ket hed hor beach. * * * Ar Verchez, en he mab, he deuz roet dheomp eur Zalver. Va Breudeur ker, er bed-ma, netra ne bad ; en dro dheomp hag ennhomp hon-unan, pep tra dremen evel an dour-red. Tamm ha tamm, deiz goude deiz, hor buez en em denn kuit, da chortoz an heur, merket gant Doue, hag a dle hon diskar er bez. Mez, pa hon devezo tennet hon halanad diveza, ne vezo ket peur-achu hor planeden. Varlerch buez verr ar bed-ma, e tigor buez hir an eternite. Hag en eternite, me vel diou zor dishenvel. Var unan eur skrivaniar bras hen deuz merket: « Me zo great gant justis Doue. Drei-zon-me, e zear da di an daelou heb ean, da lojeiz an ankeniou garo. Ha kement hini a ia dreist va zreujou a rank lezel an esperans a drev. » Houma, va Breudeur ker, eo dor spountuz an ifern. Eunn or all a zo ha varnhi me a zeblant gullet skrivet : « Lagad hebet na velaz, na skouarn na glevaz, na kaloun

.NHO 356 AR VERCHEZ PORZ AN ENVOU .NTO

den na chellaz koumpren, ar pezh hen deuz an Aotrou Doue lakeat a gostez evit ar re her char. » Houma, an nor eurus, an nor zantel, eo dor ar baradoz. Hag unan anezho ho diou a zigoro eun deiz evidomp.

Her goud a rit, er penn kenta, an ifern noa ket great evit an den. Goude eur vuez eurus var an douar- ma e zoamp galvet, heb rankout mervel da bignat varzu palez aour an Dreindet sakr ha da danva eno da viken, eul levenez choaz brasoch e kreiz eur chloar heb he far. Mez goud a rit ive, ar pez a choarvezaz gant hor lignez paour. Hor mamm, var ali trubard an drouk- speret ha gounezet gant liou touellus ar frouezen difen- net, a zizentaz ouz Doue. Ha kerkent e serraz outhi hag ouzomp porz an Envou hag e tigoraz porz an ifern, klozet ouzomp beteg an deiz-se. Piou, a nevez, va Breudeur ker, a zigoro an nor zarret hag a zerro an nor zigor ?

Brema trivach kant eiz vloaz ha pevar ugent, e bro sao-heol, e veve eur plach iaouank. Ha sada, a berz Doue, eun eal o tiskan varzu enghi hag o lavaret : « Me ho salud leun a chras, an Aotrou Doue ' zo ganeoch. » Hag ar verch respount da gannad Doue : « Ecce ancilla Domini : servicherez oun da Zoue. Ra vezo great e m' chever, ervez a lavarit. » Itroun Varia 'r Porzou, ia, choui ' zo hanvet mad ; ia, choui ' ro dheomp hor Zalver. Eur vaouez a gollaz achanomp, eur vaouez a ro dheomp ar vuez.

.NHO AR VERCHEZ PORZ AN ENVOU 357 .NTO

Bet omp holl var hon daoulin dirag ho poltred : en ho tourn deou, klozet etre ho pizied evit he difenn ouzomp e talchit ar frouezen fall a brennaz dor an Env, a zigoraz dor an ifern. Mez, var bleg ho preach kleiz, evel evit hen diskouez, her chinnig dheomp, e tougit ar frouezen a vuez, ar mab benniget ho cheuz roet dan dud evit ho frena ; divar ho parlen eo pignet da zigeri dor an Env, da gloza dor an ifern. Itroun Varia ar Porzou, ra viot benniget dreist an holl gragez ha benniget ar frouez ho cheuz douget. Ho mab eo hor chenta Salver, hag ervez eun eskob braz, choui a zo deuet da veza evel eun eil Jesus- Krist, evel eun eil Salver ar bed. * * * Mez, va Breudeur ker, evit mont tre, neo ket awalch e ve digor dor an ti, red eo choaz e kemerfet an hent a gas varzu an nor-ze. Hogen, siouaz ! evit kalz a dud, mar doa er baradoz terrestr, diou vezen dishenvel : guezen ar vuez ha guezen ar maro, an diou vezen-ze a zo choaz en ho zav a bep tu dheomp ha daou hent dishenvel a gas varzu enrho. Stank int ar re a gemer skouer divar hon tad hag hor mamm genta. Ni, va Breudeur ker, kemeromp skouer divar ar Verchez Sakr.

Anaout a rit he buez. Araok he ginivelez, ar profet digoret dirazhan, gant Doue, leor an amzer da zont, a lavare divar he fenn : « Piou eo an hini a bign euz a

.NHO 358 AR VERCHEZ PORZ AN ENVOU .NTO

greiz an douar frost, dudiuz evel ar goulou-deiz, kaer evel al loar, sklerijennus evel an heol ha nerzus evel eun arme linennet evit ar stourmad. » Ha kaeroch, sklerijennusoch choaz en em ziskuezaz goude he donedigez etouez an dud. Konseved eo bet dinam a bep souilladurez ha bevet he deuz dibech hed he amzer. Abred, var barlen eur vamm fur, santez Anna, e teskas anavoud ha karet Doue. Dan oad a dri bloaz en em dennaz en templ, pell diouz an trous, pell diouz danjerou ar bed, evit en em rei holl da Zoue. An Hini gav abeg beteg e kurunen an heol, e buez ar verch iaouank ne gave mank ebed : Macula non est in te. Hag e lavaraz : « Hi a vezo mamm va mab muia karet. »

Anaout a rit he charantez evit he mab. Pa glaskas Herodes, lakaat Jesus dar maro, evit sa- vetei he vuez, Mari a guita pep tra : bro, kerent, mignou- ned hag en em guz en eur vro estren. Pa zeo eun droad, dianket Jesus-Krist e kear Jerusalem, epad tri devez e ra goulen anezhan a bep tu. Ne baouez ken na deo ganhi kavet. Ha pa her guel, ne chell ket miret da ziskuez he charantez: « Va mab paour ! tri devez ma kuillan daelou en eur da glask : Ecce jam triduo, pater tuus et ego, dolentes querebamus te. Da heur he varo, epad ma teue an holl dhen dispri- jout, ar vamm baour, pell da gemeret mez pe aon, a zo en he zav, e troad ar groaz, deuet e kreiz ar vourrevien da rei dezhan an diveza merk a garantez.

.NHO AR VERCHEZ PORZ AN ENVOU 359 .NTO

Ha Jesus-Krist, eur veach pignet en Env, Mari he vamm na choulen mui nemet nijal varzu enghan. Mervel a ra dhe zro, nann dre glenved na dre gosni, mez dre nerz he charantez evit Jesus-Krist. Kristenien, va Breudeur, goulen a rit pehini eo hent ar vuez, hent an Env. Setu hen aze, kerzit dreizhan ; varnhan e kavot roudou Jesus-Krist, roudou ar Verchez, roudou ar zent, ar zentezet maro en hor raok. Hennez eo an hent mad ha neuz hent mad nemethan. * * * Mez, a respountot marteze din : « Neo ket bolontez a vank, mez hon nerz a zo ker bihan hag an danjerou ' zo ker stank. » Ia, va Breudeur ker, ar bed a zo fall, an danjerou zo stank, hon nerz a zo bihan. Her goud a raan koulz ha choui, rag holl omp euz ar memez lignez, euz ar memez wenn, holl e vevomp e kreiz ar memez dan- jerou. Mez selaouit eun dra. Setu en ho ti, eur chrouadurik bihan. Gostl da gozeal neo ket : goestl da vale ken nebeut... etc... Ar rest evel Sarmoun ar Folgoat, pajen 4.

Ha brema, Guerchez, grit ma ne deuio nikun achanomp, dre hon dallentez hon-unan, da brenna dor ar

.NHO 360 AR VERCHEZ PORZ AN ENVOU

baradoz ganeoch digoret dheomp ; grit ma ne zigorimp ket dor an ifern ho cheuz klozet ; hon harpit hed hor beach, krogit en hon dourn da ren achanomp ! Ha pa zaimp dirag ho mab a dle hor barn, bezit hon alvoka- dez ; lavarit : « Va mab, ro dezho digemer. Hi eo ar » vugale all az poa din roet var menez Kalvar. Digor » frank evitho dor ar baradoz ! » Evel-se bezet great.

* * *

.NPO

III

Digor evit ober sarmoun ar Folgoat, neuz forz e pe seurt pardoun, en enor da vamm Doue

Ecce filius tuus, ecce mater tua.
Setu aze ho mab, setu aze ho mamm.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Karet, meuli, pedi a reomp ar zent deiz ho fardoun, deiz ho gouel a vez, evidomp-ni ive, eun deiz a chouel, eun deiz a bardoun. Mad a reomp, va Breudeur ker. Evel domp int euz a lignez Adam hag Eva ; hor Breudeur int dirag Doue. Rak-se, dre bleg ho wenn hag ho chaloun int douget evit hor mad hag e klaskont hon eurusded. A hent all, hi en hor raog, ho deuz treuzet ar bed-ma, anavezet he boaniou, ranket stourm ouz he zanjero ; gouzout a reont pegement e koust beza mad ; e tleont, rak-se, kaout ouzomp truez. Goud a reont, ouspenn, ho deuz var an douar, karet Doue a greis ho chaloun, int bet, dho zro, karet ganthan. Hag ar pezh a ra hirio, en Envou, al loden vrasa euz ho eurusded, eo rak ma chouzont ne chell

.NHO 362 DIGOR ALL EVIT SARMOUN AR FOLGOAT .NTO

mui netra ober dhezo koll ar garantez-se. Piou goudeze a chelfe nach eo braz ho galloud dirak Doue ? Koulsgoude, etouez holl zent, holl zentezed ar baradoz, e zeuz unan muioc'h anavezet, muioc'h karet, muioc'h pedet eget ar re all. Dibaot ar barrez ha na ve ket ennhi eur japel benag savet en he enor, dibaot an iliz ha na ve ket ennhi gulet he skeuden hag he aoter. Evel ar pareziou all, muioc'h zoken, eget kalz all, choui he anavez, he meul, he char, he fed. Ho tud koz goude beza savet an iliz-ma a roaz dezhi an Itroun Varia evit patrounez. Ama en em blijent o taoulina dirazhi ; choui, evel dho, stard en ho feiz, a ra, dho tro, evel ma reant. Hirio deiz he fardoun e chortozit holl, ma komzfen deoch divar he fenn, ha divar he fenn eo e teuan ive da lavaret daou cher : Guerchez sakr, setu ama ho pugale : Ecce filius tuus Parrisioniz, setu ahont ho mamm : Ecce mater tua.

Itroun Varia, va mamm evel ho hini, dheoch e tlean kozeal euz ho pugale ; dho pugale e tlean komz achanoch. Grit ma tiskuezin dezho mad, da genta, peger koulz ho charit, dan eil, e pe chiz ha pegement e tleont poania da veza evidoch bugale direbech.

* * *

.NPO

IV

Perak poaniou er bed

Virtus in infirmitate perficitur.

VA BREUDEUR KER,

Doue a zo eun tad hag eun tad mad. Perak eta, kement all a boan, a dristidigez, etouez an dud ? Setu aze eur gou- len hag a zo aliez a vech en em lakeat dirag va spered. Perak ? Selaouit kentoch.

* * *

Ar boan a ren var an douar, 1° evit kastiza ar peched. Adam hag Eva, kenta krouadurien an Aotrou Doue, a voa eurus er baradoz terrestr : na poan, na naon, na klenved, na dienez euz netra. En eun taol kount setu hi malheurus ! Perak ? Pechet ho devoa. Lusifer ha kals eled all a voa eurus er baradoz... En eun taol kount setu hi en ifern ! Perak ? Pechet ho devoa. Poan, tristidigez, melkoni ' zo var an douar. Perak ? Eur zell var hor choustians.

.NHO 364 RED EO KARET JESUSKRIST .NTO

* * * Doue an Tad a zo eun tad mad. Perak ' ta poan, tris- tidigez, var an douar ? Selaouit ha komprenit. Poan a zo var an douar evit sounti, aprouvi ar vertuz. « Ha gueleit e cheuz-te va zervicher Job, a lavaraz eun devez, an Aotrou Doue, dan drouk-speret. Setu aze unan ha neuz ket he bar evit va charout. » Ia, mez eurus eo : neo ket diez dezhan ho meuli. Peb tra ' deu da vad evithan. » Mad, sko anezhan en he vadou... etc... » Sko anhezhan, en he gorf, mez arabat e laza, etc. » Ha Job, var he vern teil, goapeat zoken gant he dud, a veule choaz an Aotrou Doue. Poan a zo, tristidigez er bed-ma, evit ma vo meulet an Aotrou Doue dre resinasion he vugale vad. Eur zoudard ha n'eo ket bet e tan ar brezel, da c'houzout eo pa zeo eun den a galoun pe enn den spoutik. Eur christen ha neo ket bet krog ha krog gant an dristi- digez, da chouzout eo pe hen a zo stard pe laosk en he lezen. * * * Doue a zo hon tad hag eun tad mad, perak eta tristi- digez ha poan er bed-ma ? Sellit ha guelit: Setu aze eur groaz ha varnhi ar guella, ar charan- tezusa den a zo bet var an douar. Guelit he benn, he dreid, he gostez : Oportet christum pati et ita intrare in regnum Dei.

.NHO RED EO KARET JESUS-KRIST 365 .NTO

Mad, setu aze hor skouer. Hi, ar groaz eo sin ar c'hristen. An aour, e kreiz an tân, a zeu flammoch, an ene kristen e kreiz ar boan, a zeu puroch. Ar boan a zo digaset gant Doue evit distaga 'r galoun dioc'h traou an douar ha miret na ankounachafemp an Env. * * * Doue ' zo hon tad hag eun tad mad ; perak eta poan ha tristidigez er bed-ma ? Eur zell en dro deoch : nag a bet e kreiz ar ieched, ar blijadur, an danvez... a vev pell diouz Doue, heb sounjal e Doue. Doue a sko, ha kerkent e velont pegen dister eo traou ar bed-ma, ar vuez, ar ieched, an dan- vez. Distaga ' reont ho chaloun diouz ar bed evit he roi da Zoue. Ha vertuziou an den e poan a ve puroch. Ar baradoz eta, aliez, a zo da heul poaniou. * * * Rak-se e kreiz hor poaniou, roomp meuleudi da Zoue, dougomp anezho holl, gant pasiantet, hag er baradoz, divezatoch, e vezint roz en hor churunen. Evel-se bezet great.

* * * .NPO

V

Deveriou ar Christen

Custodite, sollicite, animas vestras.
Bezit aketus da ziwall hoch ene.
Dent. iv, 15.

VA BREUDEUR HA VA CHOAREZET KRISTEN,

Kenta ' ra eun tiek mad, pa vez karget euz eur gou- manant, eo taol eur zell piz var he holl zouarou ha gueleit penaoz renta, an talvoudusa ma chell, kement korn- douar a zo stag ouz he di. Lavaret a ra, goudeze : « Ama, peurach ; ama, koat ha lann-bil ; ama : foenneier ha prajou ; ahount : douar labour, douar guiniz, segal pe ed-du, eiz pe lugumach. Setu, e pe chiz, e chell kaout eost mad e pep takad hag en em binvidikaat gant he labour. * * * Mad va Breudeur ker, ni ' zo ive 'vel labourerien, fermourien, tieien an Aotrou Doue. Eur verouri hen deuz lakeat dheomp etre hon daouarn : hon ene. Dheomp-ni, da lakaat ennhan, pep tra da zont : taol

.NHO DEVERIOU AR CHRISTEN 367 .NTO

ennhan had mad, greun mad ; ober peb labour dar mare, dar choulz zo dleet, tenna deuz pep korniel

ar pez a chell da rei. Arabat e chom-fe korn frost hebed. * * * Eur merour mad, ouspenn ma ra labour a zoare, a daol evez ouz he labour great. Eur vech an amzer e ra eur zell var he zrevad hag e lavar : « ama, e sav louzeier fall, pred eo chouennad ; Ama, eo distank, greomp eur gloued nevez, lakeomp spern var gorn ar chleuz, stan- komp an ode-ma, ar riboul-zont ; va choad a ia gant al laer, evesaomp ouz he roudou, a beleach e teu, varzu peleach e za, pe vent hen deuz he votez... gour- drouzomp. Choui ive, taolit evez. Guelit petra ' zeu mad, taolit evez ouz al louzou fall, lakit tremp : pedit mad ; evesait ouz al laer, pa vez dichlaniet an dour roit dizal ma tizouro. * * * Penaoz en em gemeret, petra da ober ? Eur vech an amzer, ober eur zell piz var ho kous- tians, evesaat petra vir na doch guir gristen, ha neuze, mont dal leach ma kaver enghan ar ieched. An den klanv a ia da gavoud he vidisin pe he apothiker Ni, kristenien, a zo evidomp savet gant Jesus-Krist eun ti a vedisinerez : ar gador-govez. Lod a gofez bep sizun : mad evit eun darn.

.NHO 368 DEVERIOU AR CHRISTEN .NTO

Lod bep pemzek devez : mad ive ; lod bep miz : mad choaz. E parreziou ' zo, eo kemeret ar pleg da zont holl, bep tri miz. Guella kustum a chelfed da gaoud eo ar chustum-ze. Neo ket evidomp e komzan, evidoch eo. Seul vui e chommer van-ha-van, da c'hourlerc'hi, seul brasoc'h diegi a vez. Perak lod na deuont mui. Ha sounjal a rit choui e kavont e ma 'r vironez a du gantho ? Nann. Chom- met int pevar, chuech mis, bloaz, daou marteze. Neuze, da heul meur a zigarez all, eo e teu ar pec'hed a ziegi dho diarbenn. * * * Konfesait, eta, mad hag aliez. Evel-se bezet great.

* * *

.NPO

VI

Red eo karet Jesus-Krist

Si quis non amat Dominum nostrum
Jesum Christum, anathema sit.
Milliget ra vezo an hini ne gar ket an
Aotrou Jesus-Krist.

DIGOR

Non veni pacem mittere sed gladium. En eun dorn morzol ar mansouner, en egile kleze ar brezellour... Red eo poania ha labourat. Hogen, lod ' zo tud laosk, difidel, trubard. Setu pe- rak, Si quis non amat Dominum nostrum Jesum Chris- tum anathema sit. Chomm heb karet Jesus-Krist a zo : 1° Eun treitouriach, ingrat ha digaloun ; 2° Eun dallen- tez diskiant ha diremed. * * * KENTA LODEN

Eun den honest, nhen deuz nemet he cher. An den leal, stard en he zever en despet da hep tra a vez, atao, estimet. Er chontrol, eun den faoz a vez disprijet. Hag 24 .NHO 370 RED EO KARET JESUS- KRIST .NTO

er faosoniach-ze, ' zo diou bazen izelloch evit ar re all. Daou exempl evit rei guelloch da goumpren.

Eun den paour a gav eun den pinvidik. Hag ar pin- vidik, asten he zourn dar paour, her chemer evit he vreur. Mez pep tra ' zo diasur, er bed-ma. Ar pinvidik a zeu da veza reuzeudik, hag ar paour rentet ganthan eürus, trei kein dhe vadoberour. Ingrat eo, trubard dhe vignoun ; disprijet e tle beza.

Exempl all. Setu diou arme : ar chanoliou morgousket var ho chillourou dir ; pep tra sioul evel pa ve an ankou o para da chortoz falchad ar zou- dardet. Epad ar stourmad, an drapo a ia araog, a zeu a drenv ; var he zro, soudardet kalounek. Ebken unan a jomm a gostez ; trubard eo dhe vro ; disenori a ra he boletennou hag he zabren.

Hogen, e peleach kaout ar mignoun ingrat, ar zoudard trubard ? Pa zeuomp er bed, stag ouz eun neuden etre ar bara- doz sarret hag an ifern digor, piou a zigoro unan, a zarro egile ? Ni ? Nann. Rak beza hon deuz tri chouli braz : eur speret tenva, eur volontez dinerz, eur chorf kiriek dan holl boaniou. Jesus-Krist a zeu, a zigoro an Env, a zarr an ifern, a sklerijen hor speret, e gennerz hor bolontez, a ra dheomp lavaret : Superabundo gau- dio, in omnibus tribulationibus meis.

.NHO RED EO KARET JESUS-KRIST 371 .NTO

Meur a vignoun a gavomp : mignoun hon taol, hon archant, hon renk. Mez, tempora si fuerint nubila, solus eris. Karantez Jesus-Krist a zo brasoch. Savet eo var bevar bost ; Bethlehem : euz ar Baradoz en eur chraou ; Nazareth : mab Doue pleget var eun eskemen ; Kal- var : an den just etre daou laer, toullet he galoun ; An Tabernakl : Salver ar bed, magadurez an den : Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis... ; non dicam vos servos sed amicos.

En dizro, petra choulen ? Goulen ma kredimp dhe Aviel, ma vezo hor feiz krenvoch eget finesaou an drouk-speret ha gevier ar bed. Deiz hor badiziant, dezhan ni ' lavaraz : « Credo. » Pelloch e za. Dek kant ger a chellit lavaret, kren voch an eil eget egile. Mez eur ger a zo hag a lavar pep tra : me ho kar. Ha Jesus-Krist a choulen hor charan- tez evit he garantez, eur garantez guirion, he grizien en hor chaloun. Deiz hor badiziant choaz, deiz hor pask kenta, ni ' lavaraz : « Ni ho karo, nann a chinou, mez a galoun : ni ho karo a vel kaer dan holl, ni ho karo dizamant ; ho kroaz a vezo va drapo, me ho sou- dard. » Setu aze ar marchad, etre ar paour hag ar pinvidik, etre ar zoudard hag he gabiten. Petra ziwez ? Selaouit eun dra choarvezet. En nosvez-se, e varned Jesus-Krist. Per hen doa lavaret: « Etiamsi oportet me

.NHO 372 RED EO KARET JESUS-KRIST .NTO

mori tecum non te negabo. » Ha koulskoude, nach a ra he vestr, teir gueach. Va Breudeur, ne zastumomp ket ar mean a zo var hon hent evit hen taol ouz sant Per. Dalchomp hen da skei var boull hor chaloun. Evel Per omp bet dispar- tiet, evel Per, pa bechomp, e nachomp hon Doue : « Non hunc, sed Barrabam. Barrabas zo mad evidomp. Laer ha muntrer eo, evel ouzomp Jesus-Krist re vad evidomp : Crucifige. » Doue hor badiziant, madobe- rour, medisin, drapo, holl dilezet gant eur mignoun in- grat, eur zoudard trubard. Tud ar bed hon dizammo : Me ' rank tamall ha lava- ret : « Mignoun ankounachaus, paour dianaoudek, sou- dard treitour. » Ouspen, truez am meuz. Rak : * * * EIL LODEN

Braz, diremet eo ho tallentez. Va Breudeur ker, Doue eo ar mestr, mestr an holl, a entent chomm mestr, mestr da skei pe da rekompansi. A hent all, lagad an den na chell para, nemet var daou zu, daou gostez : dan neach pe dan traon. Mar par dan neach e ma en he venojen. Rak hor penn a zo krouet sounn. Mar sell dan neach e vo joa en hor cha- loun, esperans en hor spered, bennoz Doue dhon heul da chortoz an Envou. Mar plegomp hor penn, petra gavomp ? Ar bed hag

.NHO RED EO KARET JESUS-KRIST 373

er bed, netra hag a chell leunia, karga hon ene. Se- laouit : Salomon var he dron olifant... Tenna ra euz an holl draou krouet, ar pez a chell. Dezhan ne vank nag aour, nag enor, na plijadur ha koulskoude, var fin he vuez, e lavare : « Et vidi in omnibus vanitatem et afflictionem animi. »

Perak ! Rak : 1° E kever Doue ' zo eun eal, eal an teir walen. En he zourn e ma kalur venjansou an Env. Pa gostez he galur an diveradou a zisliv, a rent chouero, a ra pren- vedi holl draou an douar. 2° Kaloun an den a zo evel eur varriken didal. Taolit ebarz, e chomm atao goullou : didal eo. An tal, tal ar galoun, eo Doue. Beteg ma ve Doue ebars, e choulen atao : Affer, affer : inquietum est cor nostrum donec re- quiescat in spe. Mez gant Doue da dal e ma leun, dioch-tu. Ne ell kaout eurusded hebet e traou ar bed- ma. Eun den lakeat da Roue a ioa eurus, ken a velaz eur c'hleze stag gant eun neuden azioch he benn... Azioch hor penn ive, e ma kleze Damokles : falch an ankou. An den dall a ia gant ar venojen ; pa zounj nebeuta e stok he droad, e kuez en eun toull, eo diskaret : ne vel na mean na toull. Pecher paour ! e maoud o vont : gortoz, eur mean a zo var da hent : mean ar chlenved ; eun toull : ar bez. Nho guelez ket, ne zonjes ket enno, siouas !

.NHO 374 RED EO KARET JESUS-KRIST .NTO

Ha pa ziguezi gant Doue e vo goullou da zaouarn pe gentoch da zaouarn a vo leun a zizurziou.

* * *

Greomp guelloch. Dalchomp mad mar domp mad. Mar domp fall, distroomp. Ra deuiou Jesus-Krist dho kennerzi. Lavaromp dezhan : Ni gredo dho lezen atao, ni ho karo atao, ha goude hor maro, neuze, Hen a vezo hon rekom- pans : Ego ero, merces tua magna nimis. AMEN.

***** * FINVEZ * *****

TAOLEN

Evit kaout, e berr, ar sarmoniou renket
el levr-ma

A

Aliou eur persoun dhe barrisionis goude eur
mission pe eur Jubile 339
Anna. Prezegen evit pardoun Santez Anna 'r Palud :
Santez Anna 'zo bet jervicherez fidel da Zoue,
eur pried karantezuz, eur vamm vad. 33

B

Baradoz. Holl joaiou an douar nint nemet eur
skeud deuz ar Baradoz ; er Baradoz, repozvan a
spered, repozvan a galoun, repozvan a gorf. . . 263
Evit bennigen ar chleier. Ar chloch a zigas da
zounj dheomp deuz ar pezh a zo a vrasa en hor buez,
epad ma reomp hon treuz er bed-ma ; ar chloch
a zigas da zounj dheomp deuz ar pezh a ell hor
bleina varzu an eternite. 98
Evit bennigen ar mor. Ar mor a zo eur park-
labour. Mez danjer a zo varnhan ; red mad eo kaout
bag var eor ha stur, ha bennoz Doue ouspenn ; mez
evit kaout bennoz Doue eo red poania dher meri-
tout. 84
Evit bennigen eur groas nevez, e fin eur mission :
Christus heri, hodie et int scula. 102

.NHO 376 TAOLEN .NTO

Evit bennigen hent ar groaz. Meur a hini ho deuz
lakeat ho dourn dober an hent-se : Judas, Pilat,
Kaïph, Herodez. Ho wenn dar re-ze, ' zo beo
atao. Dezhio daou cher : treitour int e kever Doue,
diskiant en ho chever ho-unan 92
Evit bennigen maezan kenta iliz Karaes.
Presta da Zoue, a zo prena leve. 74

D

Deveriou eur christen. Buez eur christen hen-
velebet ouz buez eun tiek mad. 366

G

Guerches. Sarmoun ar Folgoat : ar Verchez a zo
hor mamm, mes he galloud a zo brassoeh eget
galloud holl mammou ar bed-ma. 3
Guerches. Sarmoun Itron-Varia 'r Porzou : Ar
Verchez he deus digoret evidomp porz an Envou ha
klozet dor an ifern, en eur rei dheomp en he mab
ker eur Zalver karantezus, en eur ziskuez
dheomp, dre skuer he buez, hent santel ar baradoz,
en eur viret dre he skoazel gallouduz ne fallga-
lounfemp ket, hed hor beach. 354
Guerches. Digor evit ober sarmoun ar Folgat e neuz
forz pe seurt pardoun, en enor da vamm Doue. . . 361

H

Heur Zantel. E petra sounjal epad an heur zantel ? E
komz Sant Paol : Jesus a voa deach, Jesus a zo hirio,
Jesus a vezo varchoaz. 336

.NHO TAOLEN 377 .NTO

I

Ifern. Eun ifern a zo, eun ifern a rank beza ; pe seurt poaniou a chouzanver, en ifern. 246

J

Jesus, doktor an dud. Pa deu eun den da glask hon trei a du ganthan, tri choulen da ober : piou och hag a berz piou e teuit, pe seurt mennoz ho tigas, ha gouzout a rit-choui mad, ar pezh a glaskit deski dheomp. 324

K

Karantez evit Jesus-Christ. Chomm heb karet Jesus-Krist a zo eun dreitouriach ingrat ha digaloun ; eun dallentez diskiant ha diremed. . . . 369
Kaloun-Sakr. Kaloun Jesus, alchouez ar baradoz ; kaloun, Jesus kelennadurez an den ; kaloun, Jesus konsolation ar vuez. 15
Konsekrasion iliz Hanvec. Er bed-ma, netra na garg hon ene ; buez an douar a dremen buhan. Abalamour da-ze, e rankomp klask buez an Eternite. An iliz eo ar skeul da dizout beteg ar vuez-se . . 77
Kontrision. Petra eo ar Gontrition, petra da ober evit he chaout ? 272

L

Leziregez e servich Doue. Petra eo beza lezireg e servich Doue ; pegen bras gwaleur eo. . . . 174

.NHO 378 TAOLEN .NTO

M

Mab prodig. Ar pecher henvelebet ouz mab prodig aviel Sant Lucas. 185
Maro. Mad eo sounjal er maro ; mad eo en em brepari dar maro ; mad eo gouzout petra eo ar maro. 210
Mesventi. Ar vesventi a laz ar chorf, a laz an enor, a laz an ene hag a zo peun-kaoz euz gwaleur, er bed-ma hag er bed all. 180
Mission. Sarmoun evit digeri eur mission. Er bed-ma e maomp evit servicha Doue, hag evit hen ober ervad, ar berra, ar surra hent eo ober he vision evit ar guella. 111
Morgousk e stad a bechet. Skeul an ifern : Ar re ' zo var ar skeul-ze, ' zo pred dezho dihuna ; Arabat dale, rak peb dale a ve, var eun dro, beza dianaoudek, kaout disprijans, beza kemeret gant an dallentez. 138

P

Pap. Ar pap eo pastor an eneo ha porzier an Envou ; brezel a rear dhezan hag abalamour da-ze, e tleomp muioch he garet. 105
Pechet marvel. Ar memez sarmoun gant an hini all, renket ha kempennet evit eur pardoun. . . . 345
Peden. Pegen red eo pedi ; pegen nerzus eo ar beden ; perak hor pedennou a jom, ken aliez a veach, heb beza selaouet. 307

.NHO TAOLEN 379 .NTO

Perseverans. Red eo perseveri ; ouz petra en em ziwall evit hen ober ; petra da lakaat en implij evit derchel mad. 299
Persoun. Evit troni eur persoun en he barrez nevez :

petra e tle beza eur persoun evit he barrisionis :
petra ' tle beza 'r barrisionis evit eur persoun. 63
Persoun. Sarmoun eur persoun en devez ma ze tro-
net, dhe barrisionis nevez. 71
Poan. Sarmoun evit gouel Sant Per en ereou : Buez
ar christen a zo eur vuez a boan, abalamour ar boan
eo ar mean diazez euz eur vuez santel, ar boan a la-
ka disparti etre ar re zo da Zoue hag ar re ' zo dan
drouk-spered, ar boan a laka purroch ar vertuz. . 55
Poan. Ar boan a zo digaset gant Doue var an douar
evit kastiza 'r pechet, sounti 'r vertus, distaga 'r
galoun deuz traou ar bed ha miret da ankounachaat
an Env. 363

R

Relijion. Sarmon evit gouel sant Mark, mez a ell
beza roet e peb leach hag evit pep sant : ar reli-
jion a zo eun dra red ; digareziou ar re ' fell
dezh he beva heb relijion. 23
Renk huel ar guir gristen. Eur zell var an den
poezet ennan he-unan ; eur zell var an den
poezet er guel he nesa ; eur zell var an den poezet
er guel a Zoue. 284
Sakramant an Aoter. A deu da renevezi hon nerz,
hen laka da greski, hon laka da veza laouen. . 331

.NHO 380 TAOLEN .NTO

Santelez. E rankomp beza sent. Digareziou ar
bed : re boanius eo beva santelamant, Doue ' ro
din re nebeut a chrasou, re a zanjerou a gavan
var hent ar vuez. 46
Silvidigez. Ar zilvidigez a zo eun dra red ; evit
he ober e ranker poania ; piou evithi a gemer eur
guir boan. 127
Silvidigez. Steuen evit sarmoun eur pardoun. E
ranker beza sant ; penaoz anaout ha ni ' zo var
an hent mad. 42

T

Trugarez an Aotrou Doue. Petra eo bet ha petra eo choaz e kever ar pecher Doue an tad, Doue ar
mab ha Doue ar Spered-Glan. 192

V

Varn. Sarmoun var ar varn general. Ar varn-ze ' vo enhi tri dra : eul leor splamm ha guirion, leor ar
choustiansou ; eur valanz heb abeg, balanz an Aviel ; eur zetans didruez, diremed, setans Jesus- Krist. .
. 228

* *

* * *

.NFO

Brest, Moullerez ru ar Chastell, 4

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SARMONIOU AN AOTROU QUERE ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project

Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic

work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in

such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.